

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 15 Μαρτίου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 916

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΟΜΜΑΤΑ

ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ στήνουν το παζλ των 56

Σε κούρσα αναδεικνύεται η συμπλήρωση των ψηφοδελτίων από τα κόμματα της συγκυβέρνησης. Γιατί αποθαρρύνονται δυνητικοί υποψήφιοι σε ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ και γιατί δεν καταφέρνουν να αποκομίσουν οφέλη από χειρισμούς που ανεβάζουν τη δημοτικότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη. **Σελ. 5**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΑΣΟΥΛΑΣ

Να πιστέψουμε ότι όλοι είμαστε στο ίδιο καράβι

Καθήκον μου να εμπνεύσω ένα πνεύμα μίνιμουμ δημοκρατικής συνεννόησης», λέει στην «Κ» ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Τασούλας, με αφορμή τη συμπλήρωση ενός χρόνου στην Προεδρία της Δημοκρατίας. **Σελ. 18-19**

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

1939-2026

Ημουν ένα παιδί θλιμμένο

Τέχνες, σελ. 3

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

NUROFEN EXPRESS

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΒΑΖΑΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΝΩΝΤΕΣ ΔΟΣΕΙΣ ΧΡΗΣΤΕ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΟ ΣΑΣ.

ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΛΑΒΕΙ Ο ΑΦΘΩΔΗΣ ΠΥΡΕΤΟΣ

Η κυβέρνηση τίθεται προ των ευθυνών της

Μονόδρομος οι θανατώσεις, τόνισε ο Ευρωπαίος επίτροπος Ολιβερ Βάρχελι

Ο **Ευρωπαίος** επίτροπος για την Υγεία και την Καλή Μεταχείριση των Ζώων, Όλιβερ Βάρχελι, έστειλε ξεκάθαρο μήνυμα πως «όλα τα ζώα στις φάρμες όπου υπάρχει κρούσμα αφθώδους πυρετού, θα πρέπει

να θανατωθούν» και δεν άφησε κανένα περιθώριο διαφορετικής στάσης, στην οποία ενδεχομένως να ήλπιζαν οι Κύπριοι κτηνοτρόφοι. Πολλά τα ερωτήματα για το κατά πόσο η κυβέρνηση είχε

ξεκάθαρη θέση εξ αρχής ή όχι απέναντι στους κτηνοτρόφους και σε ποιες ενέργειες προέβλεψαν οι αρμόδιες υπηρεσίες. Πώς αντιμετώπισαν τον ιό άλλες ευρωπαϊκές χώρες. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ο άλλος δρόμος

Μια χώρα σε μόνιμη αναζήτηση του «άλλου δρόμου». Άλλοτε πολίτες να σέρνουν τον χορδή, κι άλλοτε αυτοί που εκλέχτηκαν για να την καθοδηγήσουν. Με αβασάνιστες «επανάστασεις» που κοστίζουν, ιδίως όταν ο «άλλος δρόμος» δεν υπάρχει. Ούτε καν ακατογράφητος. Απότοκο ευθυνολογίας και ανευθυνότητας. Το ζήσαμε το 2013, το ζήσαμε το 2020... Τα κυβερνητικά ήξεις αφήξεις εγκυμονούν τον κίνδυνο της οδυνηρής επανάληψης.

Στον απόηχο της τριμερούς συνάντησης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ασκήσεις ισορροπιών εν μέσω κρίσης

Σελ. 6

ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ

Η στρατηγική αξία της Κύπρου για την Αγκυρα

Σελ. 7

ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΛΜΑΣ

Ενισχύουμε την Εθνική Φρουρά

Σελ. 8

Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

Πίσω από την προεδρική «βιτρίνα»

Σελ. 9

ΑΠΕΙΛΕΣ

Λαμβάνονται όλα τα αναγκαία μέτρα στη χώρα

Σελ. 10

ΣΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΤΗΣ ΕΑΒ
Εκεί όπου συναρμολογούν τον «Κένταυρο»

ΣΤΕΝΑ ΟΡΜΟΥΣ
Τα ιρανικά «αντίποινα» και η αγορά ενέργειας

Σελ. 20

Σελ. 21

Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης μαζί με τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας Κυριάκο Μητσοτάκη επισκέφθηκαν τη φρεγάτα του ελληνικού πολεμικού ναυτικού «Κίμων» τη Δευτέρα 9 Μαρτίου. Η νεοαποκτηθείσα ελληνική φρεγάτα «Κίμων» κατέπλευσε στη Λεμεσό μαζί με τη φρεγάτα «Ψαρά», στο πλαίσιο της αμυντικής συνδρομής που παρέχει η Ελλάδα στην Κυπριακή Δημοκρατία.

ΖΕΣΤΑΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ

Ρυθμιστής τα 100 δολάρια το βαρέλι

Η **ένταση** στη Μέση Ανατολή αυξάνει τις ανησυχίες για άνοδο στις τιμές ενέργειας και επιπτώσεις στον πληθωρισμό. Η Ευρώπη εξετάζει μέτρα, εάν το πετρέλαιο παρα-

μείνει πάνω από τα 100 δολάρια, ενώ στην Κύπρο οι Αρχές παρακολουθούν την αγορά, χωρίς να κρίνεται ακόμη αναγκαία η επιβολή πλαφόν στα καύσιμα. **Οικονομική, σελ. 5**

ΜΙΑ ΑΣΤΙΚΗ ΟΥΤΟΠΙΑ

Πώς έπληξε ο πόλεμος το μοντέλο Ντουμπάι

Ενώσω βρίσκεται σε εξέλιξη η πολεμική επιχείρηση «Επική Οργή» και ιρανικοί πύραυλοι και drones πλήττουν σε ζωντανή μετάδοση ξενοδοχεία ή ακόμα και την περιοχή του αεροδρομίου της πόλης, το «μοντέλο Ντουμπάι» δοκιμάζεται για πρώτη φορά στη σύγχρονη ιστορία του. **Σελ. 23**

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος.

Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING 160 YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Bromance a la κυπριακά

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, το γή-ρας δεν αποτέλεσε ποτέ εμπόδιο στον κύκλο μας για να μαθαίνουμε νέα πράγματα. Ενίοτε και τάσεις. Η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλ-λίτσα Κυριακού το ονομάζει «αυτο-μόρφωση», οι δε υπόλοιπες, που ανήκομεν εις την Δύση, το ονομά-ζουμε απλά «trend». Τουτέστιν, ό,τι μαθαίνει ο άνθρωπος για καλό είναι. Εν προκειμένω, τι εστί «bromance» σύμφωνα με τη Μεγάλη Εγκυκλοπαί-δεια ΑΙ...

«**Το bromance** (συνδυασμός των «brother» και «romance») περιγράφει μια πολύ στενή, μη σεξουαλική, σχέση μεταξύ δύο ή περισσότερων ανδρών. Χαρακτηρίζεται από υψηλό επίπεδο συναισθηματικής οικειότη-τας, κοινά ενδιαφέροντα και ισχυρό δέσιμο, ξεπερνώντας τα όρια της τυ-πικής φιλίας», αναφέρουν οι διαδι-κτυακές εγκυκλοπαιδικές γνώσεις. Διδακτικό (πρόσφατο) παράδειγμα: το bromance ανάμεσα σε Χριστοδου-λίδη, Μακρόν και Μητσotάκη, στην τύπου Top Gun συνάντηση κορυφής στην Πάφο.

Αν περιμέναμε από τον άχαρο Μη-τσotάκη για να πουλήσει το έργο, η υπερπαραγωγή θα πήγαινε άσπην. Αντιθέτως, η θερμή αγκαλιά Χριστο-δουλίδη - Μακρόν αποτέλεσε την επιτομή του πολιτικού bromance. Ο Γάλλος πρόεδρος κέρδισε τις εντυ-πώσεις, παρά το αδιανόητο (και τόσο κυπριακό) «σμποτotάζ» ενώ κατέβαι-νε τη σκάλα του αεροπλάνου: έναν εκσκαφέα ο οποίος προκάλεσε «ττό-ζιν» (sic) στο διπλανό χωράφι.

Εάν επρόκειτο απλώς για πόλεμο της εικόνας ο Νίκος Χριστοδουλί-δης θα είχε κάθε λόγο να είναι ευ-τυχής. Δυστυχώς όμως γι' αυτόν στα πολεμικά έργα η εικόνα συνοδεύε-ται και από ήχο. Έτσι η αναφορά του Εμμανουέλ Μακρόν, ότι η χώρα μας δέχτηκε πολλαπλές επιθέσεις από drones, ανάγκασε τον Βασίλη Πάλμα να μαζέψει τα ασυμμάζευτα ψελλι-

Η επίσκεψη του προέδρου Εμμανουέλ Μακρόν στην Πάφο, χαρακτηρίστηκε από στιγμές συναισθηματικής ακρότητας.

ζοντας αμήχανα: «γράψτε λάθος». Στις παράπλευρες απώλειες εντάσ-σεται και η πρεμούρα της κυβέρνη-σης να δρομολογήσει διεθνή καμπά-νια με στόχο να προβάλει την Κύπρο ως ασφαλή τουριστικό προορισμό. Ο πραγματικός πόλεμος τώρα ξεκινά αγαπημένο μου ημερολόγιο: με μά-χες επί του εδάφους για να πείσου-με ότι η Κύπρος κείται μακράν του μετώπου μήπως κι έτσι διασωθεί η οικονομία.

Δεν πρόλαβε να κοπάσει ο κουρνια-χτός από το προεδρικό bromance και τα γεγονότα εκεί έξω μας προσγει-ώσαν στη σκληρή πραγματικότητα. Δύο κυρίες διεκδικούν τον τίτλο του ηθικού αυτουργού: η Μαρία Ανέμελη

Άλφρα (του υπουργείου Γεωργίας), η οποία τα έκανε μαντάρα με την κρίση του αφθώδους πυρετού και η Μαρία Ανέμελη Βου (της Πολιτικής Άμυνας) η οποία διοικεί ένα μπάχαλο. Αν το θέμα ήταν οι λάθος άνθρωποι στις λάθος θέσεις τα πράγματα δεν θα ήταν τόσο σοβαρά. Όταν το διακύ-βευμα όμως αφορά στη ζωή μας, δεν χωρούν αστεία αγαπημένο μου ημε-ρολόγιο.

Ο όρος bromance δεν ταιριάζει στην περίπτωση του διδύμου Οδυσ-σέας - Ειρήνη, λόγω φύλου, αν και οι δημόσιες εξομολογήσεις λατρείας συνεχίζονται. Η ανεξάρτητη πλέον βουλευτής πήρε τις συνεντεύξεις παραμάζωμα, επενδύοντας στη σπ-

μειολογία του styling: Ντυμένη στα κόκκινα, λοζοκοιτά προς τα αριστε-ρά. Διατηρώντας την ψυχραιμία της μπροστά στις δημοσκοπήσεις καθώς δεν δείχνουν περαιτέρω διαρροές από το ΑΚΕΛ προς το ΑΛΜΑ λόγω της πρόσφατης μεταγραφής της. Κατα-γράφηκε.

Το πιο απολαυστικό bromance α-λα κυπριακά πάντως δεν έχει καμία σχέση με τους παραδοσιακούς παί-χτες της πολιτικής. Αν θέλει κάποιος να κατανοήσει τι στο καλό συμβαί-νει στη μικρή μας βραχονησίδα, τρεις μήνες πριν από τις βουλευτι-κές εκλογές, θα πρέπει να στρέψει το βλέμμα προς τα λασπόνερα του διαδικτύου. Εκεί θα ανακαλύψει το

αστέρι της Άμεσης Δημοκρατίας Δη-μήτρη Μπάρο, ο οποίος δεν κρύβει το δέος που αισθάνεται για τον ηγέ-τη του: «Ε Φειδία εν τζίαι γελάς μου εμένα ρε... Τούτα ούλλα εν τυχαία που κάμνεις; Ή αντιλαμβάνεσαι ότι είσαι ένας στρατιώτης του Θεού. Ή αντιλαμβάνεσαι ότι είσαι παράδειγμα χριστιανού αφού ακολουθείς τη δι-δασκαλία του Κυρίου Ιησού Χριστού κατά λέξη όντας γεμάτος με αγάπη, ταπεινοφροσύνη και συγχώρεση. Τέ-λος πάντων, όπως τζίαι να έσεις είμαι δίπλα σου αρφούι μου όπως τον ρό-τσον τζίαι αγαπώ σε». Και κάπως έτσι η ζωή κυλάει στην κατηφόρα...

«**Πιο χαμηλά**, πιο χαμηλά» απαιτή-σε το αδιότακτο καρτέ. Από μια μα-

ζοχιστική διάθεση μάλλον, αλλιώς δεν εξηγείται γιατί βλέπουμε τα βί-ντεάκια των εν δυνάμει υποψηφίων της Άμεσης Δημοκρατίας. Οι οποίοι έλαμψαν και στις Βρυξέλλες, ως φι-λοξενούμενοι του Φειδία, κάνοντας χοντροκομμένες πλάκες και απαγ-γέλλοντας απείρου κάλλους τσιατι-στά. «Δώστο αρφούι μου είμαι πίσω σου» προσάξει ο φοβερός Μπάρος με την κάμερα ανοικτή και ο ποιητά-ρης «αρφούι» λέει με καμάρι τους στίχους που μπορεί να εξελιχθούν στον εφιάλτη μας: «...τζίαι όσοι μας περιπαίζουν μπροστά τους θα μας δούσιν, να αρκέψουσιν να κλαίου-σιν τζίαι δι να γελοούσιν. Μπράβο Φειδία άξιος, λεβέντης τζίαι ωραί-ος, λαλώ γελά καλλύτερα πάντα ο τελευταίος...».

Υστερόγραφο 1. Ολοκληρώθηκε η δίκη της Χρυσής Αυγής με απόρρι-ψη όλων των ελαφρυντικών για τους πρωταγωνιστές της εγκληματικής οργάνωσης. Η σύζυγος του Μιχαλο-λιάκου οδηγήθηκε στη φυλακή, ενώ το πρωτοπαλίκαρα του αρχηγού Γιάν-νης Λαγός ωρύοταν: «Γελοιοποιείστε μέχρι τελευταία μέρα! Ποσό πιο χα-μηλά θα πέσετε;». Αλήθεια, θυμάται κανείς τη φωτογραφία του Λαγού με τους Κασιδιάρη και Χρίστο Χρίστου; Μιλάμε για βαρβάτο bromance... Γι' αυτό θα είχε ενδιαφέρον να μας πει ο ηγέτης του άσπιλου ΕΛΑΜ πώς αι-σθάνεται για την καταδίκη των ομο-γάλακτων του.

Υστερόγραφο 2. Από τα νόστιμα του Χ, με την υπογραφή @Prodromos Taliotis: «Αγαπητοί υποψήφιοι, μικρή παράκληση: Όταν μας στέλνετε φω-τογραφίες με 47 φίλτρα, copntourfing τζίαι AI enhancement που σας κάμνει να μοιάζετε με κάτι μεταξύ αγγέ-λος τζίαι influencer του Ντουμπάι... θυμηθείτε ότι κάποια στιγμή θα σας δούμε τζίαι live».

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια: ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

15-3-1936

Ηκιστα υποχωρητική: Λονδίνον, 14 Μαρτίου - Η άφιξη ενταύθα του κ. Πωλ Μπονκούρ όπως ενισχύση την γαλλι-κήν αντιπροσωπεϊαν κατά την διεξαγωγή των διαπραγμα-τεύσεων, κρίνεται ως σημαίνουσα την πρόθεσιν της γαλλι-κής κυβερνήσεως όπως φανή ήκιστα υποχωρητική εις τας αξιώσεις, αίτινες πρόκειται να διατυπωθούν διά την αποχώ-ρσιν των στρατευμάτων εκ της Ρηνανίας.

Εφεύρημα: Το ημιπέσημον γερμανικόν Πρακτορείον ανα-κοινοί ότι τα δημοσιευθέντα εις ξένας εφημερίδας ότι ο υπουργός της Εθνικής Οικονομίας κ. Σαχτ παραιτείται, ότι το γερμανικόν μάρκον υποτιμάται κατά 35% και ότι η στρατιω-τική κατοχή της παρωπλισμένης ζώνης εγένετο με τον σκο-πόν να περισσασθή η προσοχή του γερμανικού λαού από την οικονομικήν κατάστασιν, στερούνται απολύτως πάσης υποστάσεως και είναι σκόπιμον εφεύρημα εξυπηρετούν ωρισμένους σκοπούς.

Φαινόμενον: Τηλεγραφούν εκ Νέας Υόρκης ότι εν γιγαντι-αίον μετέωρον ενεφανίσθη σήμερον την πρωϊάν υπεράνω του Ωκεανού, ουχί μακράν του ακρωτηρίου Μοντάουκ της Λογκ Άιλαντ. Ο ουρανός εφωτίσθη ως εν πλήρει μεσημ-βρία. Το φαινόμενον συνωδεύθη υπό κρότου κεραυνού ενώ συγχρόνως εσημειούτο ελαφρά σεισμική δόνησις καθ' όλον το μήκος των ακτών της Νέας Υερσέης.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Έξυπνοι και εξυπνάδες

Εδώ παπάς, εκεί Παπά.

Εδώ παπάς, εκεί παπάς, πού είναι η Παπά; Η Μαρία της καρδιάς μας -όχι η Παναγιώτου, η Μαρία Παπά των κατα-φυγίων- βρέθηκε υπό δυσμένεια και μετατέθηκε. Όταν ρώτησα αν ο λόγος ήταν πως πολλά καταφύγια έμοιαζαν με τον «γυομά της γαγιός της Αγαπητούς», η απάντηση που πήρα ήταν: «θέλεις και παπά να σου το πει»; Και κάπως έτσι αποχαίρετσε τα καταφύγια η Παπά, που οι κακεντρεχείς λένε πως συμπε-ριφερόταν σαν Πάπας. Είχε δηλαδή το όνομα, είχε και τη χάρη.

Έρευνα έβγαλε το συμπέρασμα πως σε Κύπρο και Ελλάδα ο μέσος όρος νοημο-σύνης (το γνωστό IQ) είναι χαμηλότερο του μέσου όρου παγκοσμίως. Σίγουρα και αυτός που ξόδεψε λεφτά για να διε-νεργήσει τη συγκεκριμένη έρευνα δεν μπορεί να θεωρηθεί και τέρας ευφυΐ-ας. Αλλιώς, θα μπορούσε να αντιληφθεί την... ασυνήθιστη ευφυΐα μας χωρίς κό-πο για έρευνα. Θα ήταν αρκετό να ρίξει μια ματιά στο τι ψηφίζουμε και στους φετινούς -ειδικά τους φετινούς- υπο-ψηφίσιους για τις εκλογές μας. Θυμήθη-κα και το ρητό που συνοψίζει το μεγάλο πρόβλημα αυτού του πλανήτη: οι έξυ-πνοι νιώθουν αβεβαιότητα για τις επι-λογές τους και οι βλάκες σιγουριά. Και είμαι σίγουρος!

Νέα δημοσκοπήση δείχνει επτά στους δέκα πολίτες σε γενικές γραμμές να μην είναι ικανοποιημένοι από τον Πρό-εδρο. Τον αξιολογούν θετικά μόνο σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Απ' την άλλη, οπαδός του νεαρού μας Νί-

κου μου είπε με ύφος που δεν σήκωνε συζήτηση: «αφού φιλε μου εν χαμηλόν το Άι Κιου τους Κυπραίους πού να κατα-λάβουν πόσο σπουδαίος είναι ο Πρόε-δρος;» Του υπενθύμισα ότι οι ίδιοι είναι που τον έβγαλαν Πρόεδρο και κάπου εκεί έδειξε να προβληματίζεται.

Η υπόθεση με τη δραπέτευση του Ρου-μάνου υπόδικου λέγεται πως κάνει τη δραπέτευση του κομμωτή να ωχρά σε κωμικοτραγικότητα. What? Are you serious? Τι θα μπορούσε να είναι πιο φαρσοκωμωδία από εκείνη την περι-

πτωση και γιατί δεν το κάνουμε τότε ται-νία; Το Police Academy θα φάει σίγουρα τη σκόνη μας.

Χειριστής φορητής μονάδας φωτοε-πισήμανσης. Αυτός ο πομπώδης τίτλος ίσως δεν λέει τίποτα στους περισσότε-ρους. Να τον μεταφράσω λοιπόν για να το κάνετε εικόνα: είναι ο κακόμοιρος οδηγός του βαν με την «καταραμένη» κάμερα που όλοι μισούν. Δουλεύει για ένα μεροκάματο. Έχει οικογένεια να τσιψει, παιδιά που τον περιμένουν να γυρίσει σπίτι, ει δυνατόν σώος και αβλα-

βής. Δεν αποφασίζει αυτός πού και πώς θα σπηθεί το βαν. Δεν αποφάσισε αυ-τός το ύψος των προστίμων. Δεν μπαί-νει στην τσέπη του το πρόστιμο που θα πληρώσεις. Σε παρακαλώ, την επόμενη φορά που θα βρίσεις ή θα βαιοπραγή-σεις εναντίον «χειριστή φορητής μονά-δας φωτοεπισήμανσης» να τα θυμάσαι αυτά. Και πως είναι ένας μεροκαματί-ρης άνθρωπος σαν εμένα. Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Όπου έχει εκδηλωθεί κρούσμα όλα τα ζώα θα πρέπει να θανατωθούν, δήλωσε ο Ευρωπαίος επίτροπος που ήλθε Κύ-προ για να βοηθήσει στη διαχείριση της κρίσης. Το διάβασα και ένιωσα ένα σφί-ξιμο στο στομάχι. Τραγωδία για κτηνο-τρόφους και ζώα, καταστροφή για ένα ζωτικό τομέα της οικονομίας, που έρχε-ται στη χειρότερη δυνατή στιγμή, αφού παράλληλα αντιμετωπίζουμε κρίση στις τουριστικές κρατήσεις και αλματώδη αύξηση στις τιμές των καυσίμων. Ήταν και Παρασκευή και 13 προχθές. Τυχαίο; Δεν νομίζω.

Μακάρι κυβέρνηση και αντιπολίτευση να μείνουν μακριά από τον λαϊκισμό για τον οποίο συχνά αλληλοκατηγορούνται και ενίοτε -δυστυχώς- έχουν και οι δύο πλειурές δίκαιο. Οι ευθύνες της κυβερ-νήσης είναι δεδομένες, απλώς την πα-ρούσα φάση προέχει να ενώσουν όλοι δυνάμεις για να σώσουν ό,τι σώζεται. Η κατάσταση επιβάλλει η κριτική -και η απόδοση ευθυνών- να περιμένει λίγο. Εξάλλου, πλησιάζει η Γιουροβίζιον και εκεί θα πάρουμε το αίμα μας πίσω.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540 Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αεtlι: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Όλα όσα χρειάζεται
καθημερινά
η επιχείρησή σου.

Η Eurobank σου προσφέρει σήμερα ένα ολοκληρωμένο δίκτυο υπηρεσιών:

- **Ενίσχυση Ρευστότητας**
Overdrafts, πιστωτικές κάρτες και ειδικά σχεδιασμένες λύσεις καθημερινών αναγκών.
- **Υπηρεσίες Μισθοδοσίας & Πληρωμών**
Απλό και άμεσο mobile & online banking.
- **Ασφάλιση**
Κάλυψη ζωής και ασφάλιση της επιχείρησής σου. Προσφέρεται από την ERB Cyprialife και την ERB Asfalistiki.
- **Εξειδικευμένοι Σύμβουλοι**
Ολοκληρωμένες υπηρεσίες περιουσιακών στοιχείων και επενδύσεων.

Ανακάλυψε τις **ολιστικές τραπεζικές και ασφαλιστικές λύσεις** του Ομίλου Eurobank, που σου λύνουν τα χέρια!

eurobank.cy/businesssolutions

Ισχύουν Όροι & Προϋποθέσεις

Σε κάθε μπροστά

eurobank.cy

Ηνωμένο Βασίλειο
(2001)

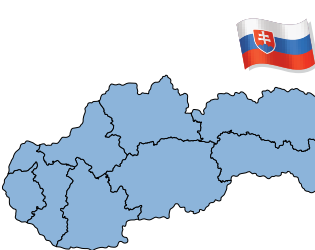
Θανατώθηκαν πάνω από **6 εκατ.** ζώα. Μολύνθηκαν πάνω από **2.000** φάρμες. Μετατέθηκε εκλογική διαδικασία και οι φάρμες μπήκαν σε καραντίνα.

Γερμανία
(2025)

Θανατώθηκαν εκατοντάδες ζώα. Ο ιός περιορίστηκε μόνο σε **1-2** μονάδες.

Σλοβακία
(2025)

Θανατώθηκαν περίπου **7.500** βοοειδή. Τα κρούσματα εντοπίστηκαν σε **4-5** φάρμες.

Ουγγαρία
(2025)

Θανατώθηκαν σχεδόν **10.000** χοίροι. Τα κρούσματα εντοπίστηκαν σε **4-5** φάρμες.

Ανώμαλη προσγγίωση επεφύλασσε η επίσκεψη του Ευρωπαϊού επιτρόπου για την Υγεία και την Καλή Μεταχείριση των Ζώων, Όλιβερ Βάρκελι, ο οποίος έστειλε ξεκάθαρο μήνυμα πως, «όλα τα ζώα στις φάρμες όπου υπάρχει κρούσμα αφθώδους πυρετού, θα πρέπει να θανατωθούν».

Της **ΡΑΦΑΕΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Με την καθοδό του στην Κύπρο, ο Όλιβερ Βάρκελι, Ευρωπαίος επίτροπος για την Υγεία και την Καλή Μεταχείριση των Ζώων, έβαλε φρένο στο αίτημα των κτηνοτρόφων για τη μη θανάτωση των ζώων που δεν έχουν προσβληθεί από τον ιό αφθώδους πυρετού, σε μονάδες που έχουν εντοπιστεί κρούσματα. Ο κ. Βάρκελι δεν άφησε κανένα περιθώριο διαφορετικής στάσης, στην οποία ενδεχομένως να ήλπιζαν οι Κύπριοι κτηνοτρόφοι, εξαιτίας των ελπίδων που καλλιέργησε η μη σαφής και ξεκάθαρη τοποθέτηση από κυβερνητικές πλευράς, αλλά και λόγω των δηλώσεων του προέδρου Χριστοδουλίδη που άφηναν περιθώρια για διανοητική αμφισβήτηση των πρωτοκόλλων, ύστερα από συναντήσεις που θα είχε με την πρόεδρο της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Ο Ευρωπαίος επίτροπος έκανε σαφές ότι πλήρης συμμόρφωση με τους κανόνες της Ε.Ε. είναι ο μόνος τρόπος για απαλλαγή από την κρίση που ξέσπασε εξαιτίας του αφθώδους πυρετού. «Αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να βγούμε γρήγορα από αυτή την κρίση και χωρίς μεγάλες απώλειες ζώων, ούτε μεγάλες οικονομικές απώλειες για τους αγρότες». Αγωνία για τις επιπτώσεις που θα έχει η εξάπλωση του αφθώδους πυρετού εκφράζει και ο επιχειρηματικός κόσμος, αν δεν αντιμετωπιστεί άμεσα η κρίση. Επιπτώσεις που θα είναι αλυσιδωτές, με αντίκτυπο και στον τουρισμό αλλά και στην εφοδιαστική αλυσίδα.

Άλλες περιπτώσεις

Η κρίση, η οποία ξέσπασε στο παρελθόν και σε άλλες χώρες της Ε.Ε., αντιμετωπίστηκε εφαρμόζοντας αυστηρά τους κανόνες που προνοούνται από την Ένωση. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Αγγλίας, η οποία το 2001 αντιμετώπισε τη μεγαλύτερη υγειονομική κρίση στην κτηνοτροφία, καθώς μολύνθηκαν περισσότερες από 2.000 φάρμες, ενώ θανατώθηκαν περισσότερα από 6 εκατομμύρια ζώα. Οι φάρμες μπήκαν σε καραντίνα, απαγορεύθηκαν οι μετακινήσεις, ενώ είχαν μετατεθεί και οι εκλογές. Οι οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες για τη χώρα ήταν τεράστιες. Όσον αφορά τη Γερμανία, το 2025 εντοπίστηκε κρούσμα στα σύνορα με την Πολωνία και σε όσες φάρμες υπήρξε μόλυνση θανατώθηκαν τα ζώα για να περιοριστεί η εξάπλωση.

Μήνυμα στήριξης

Παρά το αυστηρό πλαίσιο που έθεσε με την επίσκεψή του, στις συναντήσεις που πραγματοποίησε την περασμένη Παρασκευή με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, την υπουργό Γεωργίας και

με όλους τους επηρεαζόμενους, ο Ευρωπαίος επίτροπος φρόντισε να στείλει μήνυμα στήριξης στην Κύπρο, εκφράζοντας παράλληλα την πεποίθηση ότι η χώρα μας θα καταφέρει να βγει από την κρίση, όπως έπραξαν και οι άλλες χώρες. «Δεν πρόκειται να αφήσουμε την Κύπρο και τους αγρότες της μόνους σε αυτή την κρίση. Έχουμε δει παρόμοιες καταστάσεις πέρυσι στη Σλοβακία και την Ουγγαρία. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να εξαλειφθεί η ασθένεια. Εκεί είχαν επιτυχία και είμαι βέβαιος ότι και η Κύπρος θα τα καταφέρει».

Αποζημιώσεις στους αγρότες

Αναφερθείς στη στήριξη προς την Κύπρο, ο Όλιβερ Βάρκελι τόνισε πως, θα υπάρξουν οικονομικές αποζημιώσεις για τη θανάτωση των ζώων, την καταστροφή των σφαγίων, του κρέατος, των γαλακτοκομικών προϊόντων και του γάλακτος. Τόνισε δε ότι, όταν η Κύπρος ανακτήσει το καθεστώς απαλλαγής από τον ιό, θα υπάρξει στήριξη για την ανασύσταση του ζωικού κεφαλαίου. Σχετικά με την απόφαση των Κατεχομένων να μην προχωρούν στη θανάτωση των ζώων αλλά στον εμβολιασμό τους, ο Βάρκελι είπε πως καταβάλλεται προσπάθεια για να πειστούν στις κατεχόμενες περιοχές για την αποτελεσματικότητα και το υψηλότερο επίπεδο ασφάλειας που προσφέρουν οι κανόνες της Ε.Ε.

Οι χειρισμοί κυβέρνησης και υπηρεσιών

Οι ανακοινώσεις του Ευρωπαίου επιτρόπου γεννούν πλέον ερωτήματα για το κατά πόσο η κυβέρνηση είχε ξεκάθαρη θέση εξ αρχής ή όχι απέναντι στους κτηνοτρόφους. Οι ελπίδες των κτηνοτρόφων για τη μη θανάτωση των ζώων γεννήθηκαν μετά από τη συνάντησή τους με τον Πρόεδρο, ο οποίος υποσχόταν πως θα υποβληθεί επίσημο αίτημα στην πρόεδρο της Κομισιόν για παρέκκλιση από τα ισχύ-

οντα ευρωπαϊκά πρωτόκολλα. Με αυτή του τη στάση ο Πρόεδρος άφησε ανοικτά ενδεχόμενα και όπως φαίνεται δεν επέδειξε επιμονή ως προς το ότι τα πρωτόκολλα της Ε.Ε. πρέπει να τηρούνται, χωρίς παρεκκλίσεις. Πάντως, μέχρι στιγμής παραμένει άγνωστο ποιες είναι αυτές οι ευελιξίες και αν τελικά τις ζητήσει ο Πρόεδρος από την κα φον

Η κρίση, η οποία ξέσπασε στο παρελθόν και σε άλλες χώρες της Ε.Ε., αντιμετωπίστηκε εφαρμόζοντας αυστηρά τους κανόνες που προνοούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι χειρισμοί της κας Παναγιώτου δεν άφησαν ικανοποιημένους τους βουλευτές, με κάποιους εξ αυτών τόσο με ανακοινώσεις τους όσο και με τοποθετήσεις τους στην Ολομέλεια, να ζητούν την παραίτησή της.

ντερ Λάιεν. Άγνωστο παραμένει εάν ζήτησε και τις απόψεις των επιστημόνων, οι οποίοι μέσα από συνέντευξη Τύπου κατέστησαν σαφές πως επιδημιολογικά το μέτρο της θανάτωσης είναι απαραίτητο.

Αλαλούμ δημιουργήθηκε επίσης και μετά την ανακοίνωση της περασμένης Κυριακής πως αναστέλλονται προσωρινά οι θα-

νατώσεις ζώων. Παρά τη συγκεκριμένη δήλωση, κτηνοτρόφος ειδοποιήθηκε πως θα θανατωθούν τα ζώα του, με αποτέλεσμα την αντίδραση δεκάδων κτηνοτρόφων από διάφορες επαρχίες, οι οποίοι απέκλεισαν το πρωί της Τετάρτης τον δρόμο έξω από την περιοχή ΣΟΠΑΖ στην Αραδίππου. Η συνάθροισή τους σε μια πόλη με 38 μολυσμένες μονάδες, προκάλεσε την έντονη ανησυχία των ειδικών, για τυχόν περαιτέρω εξάπλωση του ιού.

Ερωτήματα δημιουργούνται επίσης και για το ποιες κινήσεις έγιναν ή δεν έγιναν εκ μέρους της κυβέρνησης, όταν εντοπίστηκε το πρώτο κρούσμα στα κατεχόμενα τον περασμένο Δεκέμβριο. Μετά από αυτή την εξέλιξη, αιτηθήκαμε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον εμβολιασμό των ζώων στις ελεύθερες περιοχές; Επίσης, έγιναν κινήσεις σχετικά με τις συνεργασίες Ελληνοκυπρίων με τους Τουρκοκύπριους; Τοποθετήθηκαν στα οδοφράγματα οι απαραίτητοι μηχανισμοί απολύμανσης; Οι έλεγχοι στα σημεία ελέγχου ήταν τακτικοί;

Ελλειψη πλάνου

Την έλλειψη πλάνου φαίνεται πως αναδεικνύουν οι κινήσεις πανικού της κυβέρνησης μετά τον εντοπισμό κρούσματος στις ελεύθερες περιοχές. Μία από αυτές, ήταν η απόφαση να μεταφερθεί η Αστυνομία στις πληγείσες περιοχές για τη λήψη καταθέσεων από τους επηρεαζόμενους την ώρα που ήλθαν αντιμέτωποι με την κρίση, κάτι το οποίο κρίθηκε έντονα από τον κτηνοτροφικό κόσμο. Χαρακτηριστική ήταν η τοποθέτηση κτηνοτρόφου πως, «αντί να μας στείλουν ψυχολόγους, μας έστειλαν την Αστυνομία».

Η απόφαση της υπουργού Γεωργίας, Μαρίας Παναγιώτου, να τοποθετηθεί για πρώτη φορά δημόσια μετά από έξι περίπου ημέρες μετά τον εντοπισμό κρούσματος και η απουσία της από την πρώτη συνεδρίαση της Επιτροπής Γεωργίας μετά την έλευση του ιού στις ελεύθερες

περιοχές, δίνει το αίσθημα μη ανάληψης πολιτικής ευθύνης, ενισχύοντας έτσι τις φωνές εναντίον της. Παράλληλα, προκύπτουν εύλογα ερωτήματα, σχετικά με το εάν η υπουργός, ως όφειλε, έχοντας γνώση των κινήσεων των κανονισμών της Ε.Ε., επικοινωνήσει με τον Πρόεδρο για να του μεταφέρει πως δεν πρέπει να ζητηθεί εξαίρεση της Κύπρου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πάντως, οι χειρισμοί της κας Παναγιώτου δεν άφησαν ικανοποιημένους τους βουλευτές, με κάποιους εξ αυτών τόσο με ανακοινώσεις τους όσο και με τοποθετήσεις τους στην Ολομέλεια, να ζητούν την παραίτησή της.

Προβληματισμό, μέσα στην κρίση, προκάλεσε επίσης η στάση του διευθυντή των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών του Κράτους, Χριστόδουλου Πίπη, ο οποίος δέχθηκε έντονες κριτικές για τη στάση και τις τοποθετήσεις του στην Επιτροπή Γεωργίας. Οι απαντήσεις του ήταν συγκεκριμένες, καθώς από τη μια απάντησε αρνητικά, σε ερώτηση κατά πόσο η μη θανάτωση ζώων στα κατεχόμενα και η επιλογή του εμβολιασμού αυξάνουν τον κίνδυνο για τις ελεύθερες περιοχές, από την άλλη έκανε την εξής δήλωση: «Εγώ σας είπα πως είναι αποτελεσματικός ο εμβολιασμός στα κατεχόμενα». Αίσθηση προκάλεσε και η μη παρουσία του κ. Πίπη, τόσο στην Επιτροπή Γεωργίας που συνήλθε την εβδομάδα που μας πέρασε, όσο και η απουσία του από τη Διάσκεψη Τύπου με εκπροσώπους των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών.

ΔΗΣΥ – ΑΚΕΛ

Η αρνητική απάντηση του Ευρωπαίου επιτρόπου για τη μη θανάτωση των μη μολυσμένων ζώων έφερε την έντονη αντίδραση των κομμάτων. Σε τοποθέτησή της η πρόεδρος της Βουλής και του ΔΗΣΥ, Αννίτα Δημητρίου, χαρακτήρισε τραγική την κατάσταση, ενώ τόνισε πως η κυβέρνηση οφείλει να αναλάβει τις ευθύνες της και να πει την αλήθεια στους κτηνοτρόφους.

Μάλιστα, η κα Δημητρίου κατηγόρησε την κυβέρνηση πως δημιούργησε ψεύτικες ελπίδες στον κτηνοτροφικό κόσμο, καθώς όπως είπε ο αρμόδιος Ευρωπαίος επίτροπος την ενημέρωσε ότι από τον Δεκέμβριο ήταν εις γνώση της κυβέρνησης τα πρωτόκολλα διαχειρίσις σε περίπτωση κρούσματος και ότι δεν υπήρχαν περιθώρια διαφοροποιήσις.

Να συγκαλέσει σύσκεψη των πολιτικών αρχηγών μαζί με τις αγροτικές οργανώσεις «εδώ και τώρα», κάλεσε τον Πρόεδρο ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου. Ο κ. Στεφάνου σε τοποθέτησή του είπε πως οι μαζικές θανατώσεις ζώων θα έχουν καταστροφικές συνέπειες στο ζωικό κεφάλαιο του τόπου και κατ' επέκταση στην κτηνοτροφία, την οικονομία και την κοινωνία.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Δύο μήνες και κάτι πριν από τις βουλευτικές εκλογές τα κόμματα της συγκυβέρνησης τρέχουν να προλάβουν ώστε να παρουσιάσουν εντός του μήνα ολοκληρωμένα ψηφοδέλτια – και ίσως να είναι η πρώτη φορά που καθυστέρησαν τόσο πολύ. Κάποιες τελευταίες πινελιές με προσθήκες προσωπικοτήτων που πιθανώς να δώσουν στο κόμμα περισσότερες ψήφους αλλά και λύσεις ανάγκης, καθώς τα χρονικά περιθώρια στενεύουν απελπιστικά. Ίσως για αυτό τον λόγο επέλεξαν και τη μεμονωμένη παρουσίαση υποψηφίων, ώστε και να δίνουν χρόνο σε αυτούς να εργαστούν για την ανάδειξή τους, αλλά και στο κόμμα να συμπληρώσει το παζλ των 56.

Βέβαια, κατά γενική ομολογία, οι δημοσκοπήσεις που βλέπουν το φως της δημοσιότητας σε τακτά πλέον χρονικά διαστήματα, είναι εμπόδιο. Τα ποσοστά που δίνουν σε ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ δυσκόλεψαν τον διαπραγματευτικό ρόλο εκάστου προέδρου, μιας και καταδεικνύεται ότι είναι σχεδόν αδύνατη η ένταξη –ακόμη και αν το κάθε κόμμα τα καταφέρει– νέων προσώπων, αφού και οι έδρες βάσει ποσοστών είναι περιορισμένες και οι πλείστες κατελιγμένες από νυν βουλευτές που επαναδιεκδικούν.

Την ίδια ώρα και το γεγονός ότι τα τρία κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη δεν έχουν την καλύτερη σχέση με αυτήν, δεν περνά απαρατήρητο, μιας και οι φορές που πιάστηκαν εξαπίνης για ενέργειες του προέδρου Χριστοδουλίδη δεν είναι πλέον μεμονωμένες.

Μάλιστα, όπως καταδεικνύεται, τα συγκυβερνώντα δεν καταφέρνουν να αποκομίσουν οφέλη από χειρισμούς που ανεβάζουν τη δημοτικότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη, όπως οι χειρισμοί με αφορμή την κατάσταση στη Μέση Ανατολή, σε αντίθεση με τον αρνητικό αντίκτυπο που δέχονται για εσωτερικά ζητήματα, με πιο πρόσφατο τη διαχείριση του αφθώδους πυρετού.

Στο ΔΗΚΟ, ο Νικόλας Παπαδόπουλος ανέλαβε επί της ουσίας την εξεύρεση υποψηφίων με γνώμονα το κόμμα να λάβει τέτοια ποσοστά που να του επιτρέπουν ακόμη να έχει ρυθμιστικό ρόλο. Σίγουρα ένα διψήφιο αποτέλεσμα το βράδυ των εκλογών – αν και θεωρείται απομακρυσμένο σενάριο– θα επέτρεπε στον ίδιο να παραμείνει στην ηγεσία, το λιγότερο για ακόμη μία πενταετία, ασχέτως αν έχει ήδη κατακτήσει τον τίτλο του δεύτερου μακροβιότερου προέδρου του ΔΗΚΟ (τον τίτλο του μακροβιότερου κατέχει ο Σπύρος Κυπριανού με 24 χρόνια στην ηγεσία).

Την ίδια ώρα, ένα αποτέλεσμα που θα το κατατάξει ακόμη και στην έκτη θέση με πιθανή μείωση των εννέα βουλευτών που έχει σήμερα, θα έθετε πιθανώς θέμα ηγεσίας, ενώ θα αναδεικνυε εσωτερικά ζητήματα που κρύβονται κάτω από το χαλί εδώ και χρόνια, όπως και τα δύο στρατόπεδα σε σχέση με τη στάση του κόμματος στις προεδρικές του 2028.

Μελετώντας όλα τα σενάρια, ο κ. Παπαδόπουλος προσπάθησε πάντως να έχει εντός των ψηφοδελτίων του κόσμο από τον ευρύ-

Μείωση των εννέα βουλευτών που έχει σήμερα το ΔΗΚΟ θα έθετε πιθανώς θέμα ηγεσίας, ενώ θα αναδείκνυε εσωτερικά ζητήματα που κρύβονται κάτω από το χαλί εδώ και χρόνια, όπως και τα δύο στρατόπεδα σε σχέση με τη στάση του κόμματος στις προεδρικές του 2028.

Πονοκέφαλος το παζλ των 56 για τα κόμματα της συγκυβέρνησης

Οι δημοσκοπήσεις αποθαρρύνουν δυνητικούς υποψηφίους σε ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ

Στο ΔΗΚΟ, ο Νικόλας Παπαδόπουλος ανέλαβε επί της ουσίας την εξεύρεση υποψηφίων με γνώμονα το κόμμα να λάβει τέτοια ποσοστά που να του επιτρέπουν ακόμη να έχει ρυθμιστικό ρόλο.

Αποδυναμωμένη η Λεμεσός μετά την υπουργοποίηση του Νεόφυτου Χαραλαμπίδη, εκ των αντιπροέδρων του κόμματος.

Στην ΕΔΕΚ η Λάρνακα είναι η επαρχία που προκαλεί και τον μεγαλύτερο πονοκέφαλο, μιας και το κόμμα δεν κατάφερε να καλύψει την απώλεια του μέχρι πρότινος βουλευτή του Ανδρέα Αποστόλου.

Οι δημοσκοπήσεις, που στις πλείστες περιπτώσεις δείχνουν τη ΔΗΠΑ εκτός κοινοβουλίου σίγουρα δεν βοήθησαν στο να λάβει θετικές απαντήσεις από δυνητικούς υποψηφίους.

τερο κεντρώο χώρο. Η προσθήκη Ανδρέα Αποστόλου κρίνεται ως κίνηση που θα ενδυναμώσει το κόμμα στην επαρχία Λάρνακας, αν και όπως διαμνύεται τα πράγματα μπορούσαν να κυλήσουν καλύτερα αν στην κούρσα ήταν και ο νυν βουλευτής του κόμματος Χρίστος Ορφανίδης.

Αποδυναμωμένη η Λεμεσός μετά την υπουργοποίηση του Νεόφυτου Χαραλαμπίδη, εκ των αντιπροέδρων του κόμματος, όπως και τη μη επαναδιεκδίκηση του νυν βουλευτή Παύλου Μυλωνά παρόλες τις προσπάθειες του προέδρου του ΔΗΚΟ. Πάντως, σε μία ευρύτερη προσπάθεια για δυνατό ψηφοδέλτιο, ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ απευθύνθηκε και σε πρόσωπα που το όνομά τους συνδέεται

με το Προεδρικό, δούλεψαν σε κοινά επιτελεία στις προεδρικές του 2023, ωστόσο μόνο αρνητικές απαντήσεις έλαβε.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα, πάντως, σε σχέση με τη συμπλήρωση του ψηφοδελτίου ήταν για το ΔΗΚΟ η Λευκωσία, γι' αυτό και δεν ανακοινώθηκε ακόμη, ενώ είναι προγραμματισμένη η παρουσίαση για την ερχόμενη Δευτέρα.

Τα «όχι» που έλαβε ο Νικόλας Παπαδόπουλος είναι πολλά, ακόμη και από κοιμματικά στελέχη που διαχρονικά συμπεριλαμβάνονταν στα ψηφοδέλτια για να βοηθήσουν, ενώ το γεγονός ότι οι θέσεις της Λευκωσίας εκ των πραγμάτων είναι κλειστές πριν καν γίνουν εκλογές, είναι αποτρεπτικός παράγοντας για εν δυνάμει υποψηφίους.

νάμει υποψηφίους.

Η ΕΔΕΚ

Στην ΕΔΕΚ, η Λάρνακα είναι η επαρχία που προκαλεί και τον μεγαλύτερο πονοκέφαλο, με το ψηφοδέλτιο μάλιστα να μην έχει, μέχρι αυτή την ώρα που γράφεται το κείμενο, οριστικοποιηθεί. Το κόμμα δεν κατάφερε να καλύψει την απώλεια του μέχρι πρότινος βουλευτή του Ανδρέα Αποστόλου, μιας και η διαχείριση της επαρχίας σε κοιμματικό επίπεδο ήταν αφημένη εδώ και καιρό στα χέρια του.

Αυτή την ώρα το κίνημα προσπαθεί –έστω και την υστάτη– να βρει υποψηφίους που θα καταφέρουν να λάβουν ένα ποσοστό τουλάχιστον των ψήφων –αυτών που ανήκουν στο κόμμα– που λάμ-

βανε ο κ. Αποστόλου. Όπως και σε κάθε επαρχία έχουν ενεργοποιηθεί παλαιότερα στελέχη για να συμβάλουν σε αυτή την προσπάθεια, την ώρα που ο πρόεδρος Νίκος Αναστασίου συνεχίζει τις διαβουλεύσεις.

Οι βουλευτικές του Μαΐου είναι ίσως οι πιο κρίσιμες για το κίνημα και αυτό τα πρωτοκλασάτα στελέχη το γνωρίζουν καλά, αφού η μη ένταξη στη Βουλή πιθανώς να σημαίνει και το τέλος για το κόμμα του Βάσου Λυσσαρίδη και αυτό είναι ένα από τα επιχειρήματα που θέτουν στους ψηφοφόρους.

Γίνεται προσπάθεια για συμπεριληψη και νέων προσώπων –ηλικιακά τουλάχιστον– εντός των ψηφοδελτίων, με στόχο να μειωθεί το ρεύμα προς την Άμεση Δημοκρατία. Την ίδια ώρα, υπάρχει κινητοποίηση παλαιότερων στελεχών, όπως ο πρώην δήμαρχος Λεμεσού Νίκος Νικολαΐδης, ώστε να συμβάλουν στη συσπείρωση, τα οποία θα δούμε και στο συνέδριο του κόμματος στις 22 Μαρτίου. Βεβαίως από αυτή την προσπάθεια απουσιάζουν κληρά ονόματα όπως ο βουλευτής Κωστής Ευσταθίου και αυτό σίγουρα δεν βοηθά στην προσπάθεια για ένα καλό ποσοστό που θα επιτρέψει στο κόμμα είσοδο στη Βουλή.

Από την όλη προσπάθεια απών και ο τέως πρόεδρος του κόμματος Μαρίνος Σιζόπουλος, μιας και τα πλείστα στελέχη σημειώνουν πως η παρουσία του τη δεδομένη στιγμή δεν συμβάλλει θετικά. Πάντως, στόχος όπως διαμνύεται είναι το κόμμα να κρατηθεί έστω και στον αναπνευστήρα, ώστε μετά τις βουλευτικές να πάει στο εκλογικό συνέδριο και με νέα ηγεσία να προχωρήσει στην επόμενη μέρα μεθοδικά και συντονισμένα.

Η ΔΗΠΑ

Η Λεμεσός είναι η επαρχία που παιδεύει περισσότερο τον πρόεδρο της ΔΗΠΑ Μάριο Καρογιάν. Παρόλο που ο ίδιος δεν θα επαναδιεκδικήσει, ανοίγοντας έτσι παράθυρο ευκαιρίας, υπήρξε δυσκολία ως προς τη συμπλήρωση ψηφοδελτίου που θα εκπροσωπεί μεγάλη μερίδα της κοινωνίας. Οι δημοσκοπήσεις, που στις πλείστες περιπτώσεις δείχνουν τη ΔΗΠΑ εκτός κοινοβουλίου – αν και ο κ. Καρογιάν δηλώνει πως δεν είναι η πρώτη φορά που το κόμμα θα τις διαψεύσει– σίγουρα δεν βοήθησαν στο να λάβει θετικές απαντήσεις από δυνητικούς υποψηφίους. Το ψηφοδέλτιο της Λευκωσίας κρίνεται από τα κοιμματικά στελέχη ιδιαίτερα δυνατό, με την κινητοποίηση των υποψηφίων πιθανώς να αυξήσει τα ποσοστά του κόμματος στην πρωτεύουσα.

Άλλωστε δεν μπορεί να παραλειφθεί το γεγονός πως διακριτικά μεν αλλά κοντά στο κόμμα τους βρίσκονται δύο πρωτοκλασάτα στελέχη της κυβέρνησης, ο υπουργός Άμυνας Βασίλης Πάμης και ο υπουργός Εργασίας Μαρίνος Μουσιούττας, που μέχρι αυτή την ώρα φαίνεται να έχουν θετικό πρόσημο και πιθανώς να συμβάλουν με τον τρόπο τους στην προσέλευση ψηφοφόρων. Σύμφωνα πάντως με ανακοίνωση του κόμματος, την ερχόμενη Δευτέρα θα συγκληθεί ειδική συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου, με κύριο θέμα την επικύρωση του ψηφοδελτίου.

Στους συναγερμικούς που σήμερα σκέφτονται να στείλουν μήνυμα, θέλω να πω κάτι απλό: Η παράταξη ανήκει σε εσάς. Και η ψήφος σας δεν είναι απλώς ένα μήνυμα προς το κόμμα. Είναι απόφαση για το ποιος θα σας εκπροσωπεί την ώρα της κρίσης, αλλά και την ώρα που σχεδιάζουμε το αύριο. Η ιστορία του Δημοκρατικού Συναγερμού γράφτηκε από ανθρώπους που στις δύσκολες στιγμές δεν γύρισαν την πλάτη. Στάθηκαν όρθιοι. Και σήμερα είναι μια από αυτές τις στιγμές. Να θυμηθούμε ποιοι είμαστε.

Ο Γιάννης Καρούσος είναι αντιπρόεδρος ΔΗΣΥ.

ΑΡΘΡΟ

Να θυμηθούμε ποιοι είμαστε

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΡΟΥΣΟΥ**

Υπάρχουν ψηφοφόροι του Δημοκρατικού Συναγερμού που σήμερα είναι θυμωμένοι. Στην επαφή με τον κόσμο μας, ακούμε αυτούς τους ψηφοφόρους. Είναι πληγωμένοι. Απογοητευμένοι. Άνθρωποι, που για χρόνια στάθηκαν δίπλα στην παράταξη, την υπερασπίστηκαν, τη στηρίξαν, αλλά σήμερα σκέφτονται να στείλουν ένα μήνυμα. Να ψηφίσουν αλλού. Εκδικητικά.

Και ξέρετε κάτι; Αυτό το συναίσθημα δεν πρέπει να το αγνοούμε. Δεν πρέπει να το υποτιμούμε. Όταν ένας Συναγερμικός πικραίνεται, κάτι σημαίνει.

Σημαίνει ότι νοιάζεται. Σημαίνει ότι περιμένε περισσότερα. Σημαίνει ότι η παράταξη για αυτόν σημαίνει πολύ περισσότερα πράγματα από ένα κόμμα. Είναι κομμάτι της πολιτικής του ταυτότητας. Όμως, ας σταθούμε για μια στιγμή κι ας σκεφτούμε ψύχραιμα.

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός ουδέποτε ήταν μόνο η ηγεσία του. Ούτε τα πρόσωπα που κατά καιρούς τον υπηρέτησαν. Είναι μια ιστορία δεκαετιών. Είναι οι πολιτικές και οι άνθρωποι που πάλεψαν για να κρατήσουν την Κύπρο όρθια σε δύσκολες στιγμές. Είναι η παράταξη που έβαλε και κράτησε τη χώρα στην Ευ-

Καμία μεγάλη παράταξη δεν πορεύεται χωρίς λάθη. Αλλά ο ΔΗΣΥ ήταν πάντα η δύναμη που κράτησε την Κύπρο μακριά από τα άκρα και κοντά στη λογική.

ρώπη, όταν κάποιοι κρύβονταν πίσω από αγκυλωμένα συνθήματα. Ο ΔΗΣΥ είναι οι χιλιάδες απλοί άνθρωποι που πίστεψαν σε μια Κύπρο ανοικτή, ευρωπαϊκή, υπεύθυνη.

Και σήμερα τίθεται ένα δύ-

σκολο ερώτημα: Θα τιμωρήσουμε την παράταξη μας για να στείλουμε μήνυμα; Ή θα προστατεύσουμε αυτό που χτίστηκε με αγώνες δεκαετιών; Η ψήφος εκδίκησης μπορεί να δώσει στιγμιαία ικανοποίηση. Αλλά την επόμενη μέρα, η πραγματικότητα θα είναι αμείλικτη. Πιθανόν να φέρει μια Βουλή, η οποία εν τέλει να αποσταθεροποιήσει τη χώρα. Να ξηλώσει όσα χτίσαμε με ιδρώτα μετά το μνημόνιο και την κρίση του κορωνοϊού.

Ας αναρωτηθούμε ειλικρινά: είμαστε έτοιμοι να δώσουμε δύναμη και έδρανα στις φωνές του λαϊκισμού και των εύκολων υποσχέσεων; Είμαστε έτοιμοι να

δούμε να κυριαρχούν οι ακραίοι και αυτοί που δηλώνουν από τώρα ότι στα δύσκολα θα μεταθέτουν την ευθύνη στον λαό;

Ο Συναγερμός μπορεί να έκανε λάθη. Καμία μεγάλη παράταξη δεν πορεύεται χωρίς λάθη. Αλλά ο ΔΗΣΥ ήταν πάντα η δύναμη που κράτησε την Κύπρο μακριά από τα άκρα και κοντά στη λογική. Εμείς, διεκδικούμε ο ΔΗΣΥ να παραμείνει ισχυρή πρωταγωνιστική δύναμη, όχι για λόγους κοιμματικού εγωισμού. Είναι ζήτημα πολιτικής ισορροπίας. Είναι η εγγύηση ότι η Βουλή δεν θα γίνει χώρος πειραματισμών και πολιτικής ανευθυνότητας.

Διαχείριση συνεπειών τρόμου με ασκήσεις ισορροπίας από Ε.Ε.

Εκρηκτικές επιπτώσεις στη Μέση Ανατολή χωρίς δυνατότητες παρέμβασης στην Τεχεράνη και στο διδυμο ΗΠΑ-Ισραήλ

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Συνέπειες τρόμου, σε ανθρωπιστικό, πολιτικό και σε οικονομικό επίπεδο, ως αποτέλεσμα των πολεμικών επιχειρήσεων στο Ιράν και στον Λίβανο, βλέπει η Ε.Ε., με κοινό παρονομαστή την αμχανία αλλά και την αδυναμία της Ευρώπης να «ασκήσει επιρροή» τόσο προς τις ΗΠΑ και το Ισραήλ για τερματισμό του πολέμου, όσο και προς το Ιράν, προκειμένου να τερματίσει το πυρηνικό και το βαλλιστικό του πρόγραμμα. Αν κάποιος διαβάσει τα σημειώματα που εκπονούνται καθημερινά στις Βρυξέλλες, θα διαπιστώσει ότι οι «ευρωπαϊκές προσβάσεις» στους τρεις πρωταγωνιστές της πολεμικής σύρραξης είναι ουσιαστικά ανύπαρκτες. Με αποτέλεσμα η Ε.Ε. να επιχειρεί να διαχειριστεί τις όποιες επιπτώσεις, χωρίς καμιά ουσιαστική δυνατότητα παρέμβασης και διαφοροποίησης της κατάστασης στη Μέση Ανατολή. Γεγονός που θέτει για άλλη μια φορά στο στόχαστρο, το ισχνό αποτύπωμα της εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε., η οποία εν μέσω των πολεμικών επιχειρήσεων στη Μέση Ανατολή, λειτουργεί σαν τροχονόμος χωρίς σφυρίχτρα, παρακολουθώντας αμήχανη τα εκατέρωθεν χτυπήματα αεροσκαφών και πυραύλων, ετοιμάζοντας σημειώματα και εκδίδοντας δημόσιες ανακοινώσεις, που εξαγνίζονται στη λογική ασκήσεων ισορροπίας.

Στο πλαίσιο αυτό, των επικοινωνιακών της κινήσεων, η Ε.Ε. τοποθέτησε την περασμένη Τετάρτη στη λίστα κυρώσεων κατά του Ιράν –η οποία υφίσταται από το 2011– ακόμη 19 οντότητες και φυσικά πρόσωπα, από τα οποία σύμφωνα με πληροφορίες, απουσιάζει το όνομα του Μοτζτάμπα Χαμενεΐ. Ενώ την ίδια ώρα, επί της ουσίας, οι Βρυξέλλες και τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. δείχνουν να αγνοούν τα πραγματικά αποτελέσματα των αμερικανοϊσραηλινών επιχειρήσεων, αλλά και τις βουλές Τραμπ και Νετανιάχου, κυρίως σε σχέση με τη χρονική διάρκεια των επιθέσεων. Κάτι πάντως για το οποίο, κάποιος θα μπορούσε ευκολότερα να μεμφθεί τον πλανητάρχη, ο οποίος δείχνει όχι μόνο να σύρεται από το Ισραήλ, αλλά και να μιν έχει καν προβλέψει στρατηγική εξόδου των ΗΠΑ από τον πόλεμο κατά του Ιράν.

Η Ε.Ε. επεδίωξε να ψελλίσει κάτι σε σχέση με το δεύτερο μέτωπο, που άνοιξε στον Λίβανο, όπου το Ισραήλ επιχειρεί κατά των δυνάμεων της τρομοκρατικής οργάνωσης Χεζμπολάχ. Ωστόσο, μια αναφορά περί υπερβολικής

«heavy-handed» αντίδρασης του Ισραήλ στον Λίβανο, λειτουργήσε αποτρεπτικά στην έγκριση κοινής δήλωσης των «27». Η Ουγγαρία, με τη συμβολή και της Τσεχίας, φρέναρε τη διαδικασία έγκρισης, διαφωνώντας με το λεκτικό, το οποίο πάντως ήταν μάλλον ισοβαρές, καθώς υποδείκνυε ότι οι ενέργειες της Χεζμπολάχ «θέτουν σε κίνδυνο όλη την περιοχή», θέτοντας παράλληλα θέμα αφοπλισμού της και τερματισμού των επιχειρήσεων κατά του Ισραήλ.

Σε κάθε περίπτωση, η Ε.Ε. δεν κατόρθωσε να εκδώσει κοινή δήλωση, προκειμένου να αναφέρει, έστω το αυτονόητο, ότι δηλαδή η επέμβαση του Ισραήλ στο έδαφος του Λιβάνου, μιας κυρίαρχης χώρας, αποτελεί όντως «υπερβολική» αντίδραση, η οποία άλλωστε δεν καλύπτεται από το διεθνές δίκαιο. Για να σωθούν τα προσχήματα, εκδόθηκε δήλωση της ύπατης εκπρόσωπου Κάγια Κάλλας, η οποία αναφέρει όσα δεν είπε η Ε.Ε., περιλαμβανομένου και του γεγονότος ότι οι εχθροπραξίες μεταξύ των δύο πλευρών οδηγούν στον εσωτερικό εκτοπισμό ανθρώπων, που σύμφωνα με τον ΟΗΕ ανέρχονται σε 977 χιλιάδες, με ό,τι κάποιος μπορεί να αντιληφθεί για το ενδεχόμενο πρόκλησης μεταναστευτικών ροών. Ανησυχία, η οποία είναι έκδηλη στις Βρυξέλλες και για τα περίπου τρία εκατομμύρια Αφγανών που βρίσκονται στο Ιράν και εκφράζονται φόβοι, και από την Άγκυρα, ότι μπορεί να επιχειρήσουν να μετακινήθούν

στην Τουρκία ή/και στην Ευρώπη, υπό το φως των συνεχιζόμενων αμερικανοϊσραηλινών επιθέσεων στο Ιράν.

Δεδομένης λοιπόν της περιορισμένης επιρροής που ασκούν και κατ'επέκταση του περιορισμένου τους ρόλου, οι Βρυξέλλες, όπως και το σύνολο του ευρωπαϊκού οικοδομήματος των «27», εκτιμάται ότι θα βρεθούν μοιραία αγκαλιά με τις όποιες συνέπειες προκληθούν και στα δύο μέτωπα, στο Ιράν και στον Λίβανο.

Προκειμένου να διαχειριστούν αφενός την ανθρωπιστική καταστροφή που συντελείται, η οποία πέραν της απώλειας ζωών, τείνει να δημιουργήσει νέα караβάνια προσφύγων. Και αφετέρου τις οικονομικές επιπτώσεις, υπό το φως του ράλι τιμών στο φυσικό αέριο και στην ενέργεια, την αναμενόμενη αύξηση τιμών και τις πληθωριστικές πιέσεις που εκτιμάται ότι θα προκληθούν στις ισχυρές οικονομίες της Ε.Ε., με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το σύνολο της ευρωπαϊκής οικογένειας. Άλλωστε, η Ε.Ε., η οποία την προσεχή εβδομάδα, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, θα έθετε τις βάσεις για να καταστήσει το ευρωπαϊκό οικοδόμημα περισσότερο «ανταγωνιστικό», αναμένεται να αναλωθεί στη διαχείριση των πολύ μεγάλων αυξήσεων στην ενέργεια, οι οποίες οδήγησαν κράτη-μέλη να επιβάλουν πλεονέκτημα στις τιμές, ως αποτέλεσμα –κατά κύριο λόγο– της ναυτιλιακής διαταραχής που προκλήθηκε στα Στενά του Ορ-

μούζ. Από τα οποία διακινούνται 20 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου ημερησίως, ήτοι το 20% της παγκόσμιας κατανάλωσης. Ενώ διέρχονταν 3.300 πλοία, εκ των οποίων 2.000 με σημαία κρατους-μέλους της Ε.Ε., που βρίσκονται πλέον αντιμέτωπα και με τεράστιες αυξήσεις στα ασφάλιστρα.

Στο στόχαστρο η Ούρσουλα

Την ίδια ώρα, η Ε.Ε. βρίσκεται ενώπιον και μιας ιδιαίτερα ενδιαφέρουσας «εσωτερικής διαταραχής». Η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν δέχεται ομοβροντία επικρίσεων, ως αποτέλεσμα δηλώσεων στις οποίες πρόβη, καλώντας την Ευρωπαϊκή Ένωση να ρίξει «μια καθαρή και σκληρή ματιά» στη θέση της στον κόσμο και στον τρόπο με τον οποίο λαμβάνει αποφάσεις, υπογραμμίζοντας ότι η Ευρώπη «δεν μπορεί πλέον να είναι θεματοφύλακας της παλιάς παγκόσμιας τάξης». Οι δηλώσεις φον ντερ Λάιεν έχουν εκληφθεί ως σύνταξη με τον νόμο του ισχυρού και ως παράλληλη αποστασιοποίηση από το διεθνές δίκαιο, σε συνέχεια και της συμμετοχής της Κομισιόν στο Συμβούλιο Ειρήνης του Ντόναλντ Τραμπ με καθεστώς παρατηρητή, και χωρίς προηγούμενη απόφαση των κρατών-μελών. Ο σοσιαλιστής πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Αντόνιο Κόστα, αν και δεν αναφέρθηκε στην κα φον ντερ Λάιεν, φρόντισε να υποδείξει ότι η «πολιτική ισχύς» δεν μπορεί να αντικαταστήσει το διεθνές δίκαιο. Ενώ η

εκτελεστική αντιπρόεδρος της Κομισιόν, Ισπανίδα Τερέζα Ριμπέρα –που ανήκει στο ίδιο κόμμα με τον πρωθυπουργό Πέδρο Σάντσεθ– δεν δίστασε να ασκήσει εσωτερική αντιπολίτευση στην κα φον ντερ Λάιεν, επισημαίνοντας ότι η πρόεδρος της Κομισιόν δεν εκφράστηκε με τον πλέον κατάλληλο τρόπο. Η κα φον ντερ Λάιεν δέχθηκε έντονη κριτική και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Ανησυχία για Ουκρανικό

Τόσο οι Βρυξέλλες, όσο και αρκετά κράτη-μέλη έχουν τις τελευταίες μέρες εκφράσει ανησυχία ότι η επικέντρωση των ΗΠΑ στη διένεξη με το Ιράν, καθώς και η επιστράτευση μεγάλου αριθμού οπλικών συστημάτων, ενδέχεται να προκαλέσουν αρνητικές συνέπειες στο μέτωπο της Ουκρανίας. Κυρίως γιατί το Κίεβο επενδύει στον αμερικανικό παράγοντα για να ασκήσει πιέσεις στον Βλαντιμίρ Πούτιν, ως επίσης και γιατί η αμερικανική αμυντική βιομηχανία επικεντρώνεται πλέον στον εφοδιασμό ΗΠΑ-Ισραήλ.

Παρά τις ανησυχίες αυτές που καταγράφηκαν σε κεκλεισμένων των θυρών συζητήσεις της Ε.Ε., η ύπατη εκπρόσωπος Κάγια Κάλλας και κάποια κράτη-μέλη, εμφανίζονται ενθαρρυνόμενα από την επιστράτευση του Βολοντιμίρ Ζελένσκι και της εμπειρογνομosύνης της Ουκρανίας, από τις ΗΠΑ, προκειμένου να συνδράμουν την προσπάθεια αντιμετώπισης των μη επανδρωμένων αεροσκαφών του Ιράν, Shahed, τα οποία συμμετέχουν σε πολλές επιθέσεις κατά αμερικανικών στόχων.

Όπως δημοσίευσε η Οικονομική Καθημερινή, την περασμένη Τετάρτη, ένα μη επανδρωμένο αεροσκάφος τύπου Shahed 131 και τύπου 136 (όπως αυτό που κτύπησε τις βρετανικές βάσεις στην Κύπρο), υπολογίζεται ότι κοστίζει από 30-50 χιλιάδες δολάρια, ενός ένας πύραυλος έχει κόστος από 1 έως 4 εκατομμύρια δολάρια. Αυτός είναι ένας επιπρόσθετος λόγος για τον οποίο οι ΗΠΑ προσβλέπουν στη συνδρομή των Ουκρανών, που φέρονται να αντιμετωπίζουν με μεγάλη επιτυχία και μέσω «interceptor drones» τα μη επανδρωμένα ιρανικά αεροσκάφη Shahed, τα οποία χρησιμοποιούνται κατά κόρον από το καθεστώς Πούτιν στις επιθέσεις του κατά της Ουκρανίας, τα τελευταία 4 χρόνια. Στις αρχές της περασμένης εβδομάδας, η Ουκρανία έστειλε την πρώτη ομάδα εμπειρογνομώνων στην Ιορδανία, προκειμένου να συνδράμει τις ΗΠΑ στην αντιμετώπιση των ιρανικών drones.

Οι δηλώσεις φον ντερ Λάιεν έχουν εκληφθεί ως σύνταξη με τον νόμο του ισχυρού και ως παράλληλη αποστασιοποίηση από το διεθνές δίκαιο, σε συνέχεια και της συμμετοχής της Κομισιόν στο Συμβούλιο Ειρήνης του Ντόναλντ Τραμπ με καθεστώς παρατηρητή, και χωρίς προηγούμενη απόφαση των κρατών-μελών.

Φόβοι Ε.Ε. για θυματοποίηση Γάζας, προς στάση πληρωμών οι Παλαιστίνιοι

Τι δηλώνουν στην «Κ» Ισραήλ και Παλαιστινιακή Αρχή

Η Ε.Ε. διαπιστώνει ήδη συνέπειες στη Δυτική Όχθη και στη Γάζα, καθώς οι προβολές του διεθνούς παράγοντα έχουν στραφεί στο Ιράν και στον Λίβανο. Όπως αναφέρθηκε σε κεκλεισμένων των θυρών συνάντηση της Ε.Ε., της οποίας έλαβε γνώση η «Κ», οι διόδοι στη Γάζα έχουν κλείσει και προκαλούνται δυσκολίες στις ανθρωπιστικές επιχειρήσεις. Αν και επισημαίνεται ότι οι ισραηλινές αρχές παρείχαν διαβεβαιώσεις για την ασφάλεια τροφίμων, εντούτοις, όπως αναφέρθηκε, «αυτό αμφισβητείται».

Πηγή στις Βρυξέλλες ανέφερε μάλιστα στην «Κ» ότι η Παλαιστινιακή Αρχή αντιμετωπίζει μεγάλα οικονομικά προβλήματα και ενδέχεται να οδηγηθεί σε λειτουργική στάση πληρωμών, κάτι που θέσασε ενώπιον του πρόεδρου στην Κύπρο, Abdallah Attari. Ο

κ. Attari επιβεβαίωσε τις πληροφορίες, αποδίδοντας ευθύνη στο Ισραήλ. Όπως ανέφερε στην «Κ», «σύμφωνα με τη Συμφωνία του Όσλο, το Ισραήλ ελέγχει τα σύνορα και εισπράττει τους τελωνειακούς και φορολογικούς δασμούς για τα αγαθά που εισέρχονται στα παλαιστινιακά εδάφη, με υποχρέωση να τους μεταφέρει κάθε μήνα στην Παλαιστινιακή Αρχή. Ωστόσο, τα τελευταία περίπου τρία χρόνια», υποστήριξε, «η ισραηλινή κυβέρνηση, με πρωταγωνιστή τον ακροδεξιό υπουργό Οικονομικών Bezalel Smotrich, παρακρατεί μεγάλα ποσά ακόμα και ολόκληρα από αυτά τα έσοδα, χρησιμοποιώντας τα ως εργαλείο πολιτικής πίεσης και οικονομικού στραγγαλισμού». Όπως ακόμη υποστήριξε ο πρέσβης της Παλαιστινιακής Αρχής, «η πολιτική αυτή στοχεύει όχι μόνο στον οι-

κονομικό στραγγαλισμό των παλαιστινιακών θεσμών, αλλά και στη δημιουργία της εντύπωσης, τόσο στον παλαιστινιακό λαό όσο και στη διεθνή κοινότητα, ότι η Παλαιστινιακή Αρχή είναι ανίκανη να διοικήσει αποτελεσματικά. Με αυτόν τον τρόπο επιχειρείται να υπονομευθεί η προοπτική ίδρυσης ενός βιώσιμου και λειτουργικού παλαιστινιακού κράτους, ενώ παράλληλα αποδυναμώνονται συστηματικά οι δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης της παλαιστινιακής οικονομίας», κατέληξε ο Abdallah Attari.

Η προσβεία του Ισραήλ στην Κύπρο, από την οποία η «Κ» ζήτησε να τοποθετηθεί, αντέστρεψε τα πυρά, υποστηρίζοντας τα εξής: «Αποτυχία της Παλαιστινιακής Αρχής να κυβερνήσει κατά της τρομοκρατίας παραμένει μια κρίσιμη ανησυχία. Η Παλαιστινιακή Αρχή

συνεχίζει να τροφοδοτεί την απειλή για την ασφάλεια, μέσω ενός εκπαιδευτικού συστήματος που υποκινεί το μίσος και μιας πολιτικής “πληρωμών σε δράστες για διενέργεια επιθέσεων” (pay for slay policy), παρέχοντας οικονομικά επιδόματα σε τρομοκράτες και τις οικογένειές τους. Αυτές οι πρακτικές επιμένουν παρά τις “διακοσμητικές μεταρρυθμίσεις”, υποστήριξε η προσβεία του Ισραήλ. Παράλληλα, η προσβεία του Ισραήλ απέρριψε τις πληροφορίες της Ε.Ε. για δυσκολίες στις ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, περιλαμβανομένων της διάθεσης τροφίμων στη Γάζα. Υποστήριξε ότι «από την κατάπαυση του πυρός του Οκτωβρίου 2025, περισσότερα από 4.200 φορτηγά εισέρχονται στην περιοχή εβδομαδιαίως», ενώ όπως ανέφερε «μετά την ιρανική πυραυλική απειλή στις 28 Φεβρου-

αρίου 2026, εφαρμόστηκε ένας εξειδικευμένος μηχανισμός ασφαλείας», στο πλαίσιο του οποίου, «200 περίπου φορτηγά συνεχίζουν να εισέρχονται στη Γάζα καθημερινά. Αυτός ο όγκος παραμένει υπεραρκετός για να καλύψει τις διατροφικές ανάγκες του πληθυσμού σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Παγκόσμιου Προγράμματος Τροφίμων (WFP) του ΟΗΕ», επεσήμανε η προσβεία του Ισραήλ. Την ίδια ώρα, πάντως, πέραν των ανησυχιών της Ε.Ε. γύρω από τη διασφάλιση των ανθρωπιστικών επιχειρήσεων στη Γάζα, αρκετά κράτη-μέλη εκφράζουν φόβους για νέο κύμα εποικισμού της Δυτικής Όχθης, κάτι που οδήγησε τον καγκελάριο της Γερμανίας Φρίντριχ Μέρτς –βασικό υποστηρικτή του Ισραήλ– να ασκήσει κριτική και να διατυπώσει την έντονη διαφωνία με τις μεθοδεύ-

σεις του καθεστώτος Νετανιάχου. Ο καγκελάριος Μέρτς χαρακτήρισε τα σχέδια εποικισμού στην περιοχή Ε1 της Δυτικής Όχθης ως «μεγάλο λάθος», τονίζοντας ότι οι ενέργειες αυτές αποτελούν «μέτρα προσάρτησης» που υπονομεύουν την πολιτική λύση δύο κρατών.

Επί του προκειμένου, η προσβεία του Ισραήλ απάντησε ότι «το Ισραήλ απορρίπτει τις ξένες επιταγές σχετικά με την κατάσταση στην αιώνια πρωτεύουσά του, την Ιερουσαλήμ. Το ιστορικό δικαίωμα των Εβραίων να ζουν οπουδήποτε στη Γη του Ισραήλ είναι αδιαμφισβήτητο. Η σύνδεση του εβραϊκού λαού με τη Γη του Ισραήλ είναι ισχυρή, μακροχρόνια και καλά τεκμηριωμένη», καταλήγει στη γραπτή της τοποθέτηση η προσβεία της χώρας, στην Κύπρο.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν την περασμένη εβδομάδα η υπερσύγχρονη φρεγάτα του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού, «Κίμων», κατέπλεε στο λιμάνι της Λεμεσού, συνοδευόμενη από δύο μαχητικά F-16 Block 52+ «Viper», στο αεροδρόμιο της Πάφου, το αίσημα εθνικής υπερηφάνειας για τη μητέρα-πατρίδα Ελλάδα που έσπευδε να υπερασπιστεί την Κύπρο από τα drones και τους βαλλιστικούς πυραύλους των Ιρανών Φρουρών της Επανάστασης, ήταν πολύ ψηλά. Και δικαίως, διότι η Ελλάδα ήταν το πρώτο κράτος-μέλος της Ε.Ε., πέραν των αδελφικών δεσμών και της Ιστορίας, που έσπευδε στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, και δη στην Κύπρο, εν μέσω κρίσης – πράγμα που επισφραγίστηκε ως προς την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη προς την Κυπριακή Δημοκρατία, όχι μόνο με την επίσκεψη του Γάλλου προέδρου Μακρόν από κοινού με τον κ. Μητσοτάκη, αλλά και την ισχυρή αεροναυτική συμβολή/παρουσία της Ευρώπης στην περιοχή (Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία, Γαλλία και Γερμανία).

Ήταν λίγο μετά που ακούστηκε η γκρίνια όταν η Τουρκία ανακοίνωνε την αποστολή 6 τουρκικών μαχητικών F-16 στο παράνομο αεροδρόμιο της Τύμβου για προστασία της περιοχής. Μια κίνηση που στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, και εν μέσω παροξυσμού, ερμηνευόταν με μια ισχυρή αντίφαση: Οι λογαριασμοί Ελλήνων και Τούρκων εθνικιστών στην πλατφόρμα του X (πρώην Twitter) φαντασιώνονταν ελληνοτουρκικές αερομαχίες πάνω από την Κύπρο, οι Κύπριοι σχολιαστές, με φόντο το Κυπριακό, έριζαν για την ανταπόδοση της Τουρκίας που δεν... λύνει το Κυπριακό και άλλοι, με φόντο τις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές, ασκούσαν δριμεία κριτική στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη για στρατιωτικοποίηση της νήσου, είτε με άξονα τον αντι-ιμπεριαλισμό, είτε, δεξιότερα, με γνώμονα το πώς αλληλεπιδρά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, στο Κυπριακό, με τον Έλληνα πρωθυπουργό, Κυριάκο Μητσοτάκη.

Πέραν της υπερβολής

Η παρουσία τουρκικών μαχητικών F-16 στα Κατεχόμενα δημιουργεί ανησυχία για τυχόν εντάσεις με φόντο το Κυπριακό και το δεδομένο του de facto

Κύπρος, Τουρκία και οι πύραυλοι του Ιράν

Τουρκικός «Ατσάλινος Θόλος» μέσω των Κατεχομένων

Η Τουρκία συχνά («εορτασμοί» εισβολής κάθε καλοκαίρι, έκθεση TEKNOFEST στα Κατεχόμενα [στη φωτογραφία], ασκήσεις στην περιοχή) μετασταθμεύει μαχητικά της αεροσκάφη και συστημικά αναβαθμίζει τις στρατιωτικές της υποδομές στην κατεχόμενη Κύπρο (ναυτική βάση Μπογαζίου, μη-επανδρωμένα TB-2 Bayraktar στο «αεροδρόμιο» του κατεχόμενου Λευκονοίκου, ενεργοποίηση «Ατσάλινου Θόλου»).

διαχωρισμού της νήσου εξαιτίας της τουρκικής στρατιωτικής εισβολής και κατοχής. Ωστόσο, βλέποντας κάποιος τη μεγάλη εικόνα, πέραν του μεγεθυντικού φακού, των ιπτάμενων drones και πυραύλων του Ιράν στην περιοχή, αντιλαμβάνεται τρεις ενδιαφέρουσες διαστάσεις:

- Ακόμη και αν η μεταστάθμευση των τουρκικών μαχητικών στα Κατεχόμενα, λόγω των συνθηκών στην ευρύτερη περιοχή, μπορεί να προσληφθεί ως «ισοφάριση» στην ελληνική αεροναυτική παρουσία στην Κύπρο, το φαινόμενο δεν συνδέεται μόνο με το Κυπριακό αλλά και με τις ίδιες τις εξελίξεις. Ως εκ τούτου, η Τουρκία συχνά («εορτασμοί» εισβολής κάθε καλοκαίρι, έκθεση TEKNOFEST στα Κατεχόμενα,

Η Τουρκία, όπως και οι βρετανικές βάσεις στο Ακρωτήριο, στοχοποιήθηκαν από το Ιράν αναδεικνύοντας, για ακόμη μία φορά, τη διαχρονική στρατηγική αξία της Κύπρου για την πολιτική άμυνας και ασφάλειας της Αγκυρας.

ασκήσεις στην περιοχή) μετασταθμεύει μαχητικά της αεροσκάφη στην κατεχόμενη Κύπρο.

- Η Τουρκία, πέραν του Κυπριακού και των ελληνοτουρκικών σχέσεων, παραμένει μέρος της αρχιτεκτονικής του NATO στην περιοχή και

- Στο πλαίσιο του προηγούμενου η Τουρκία στοχοποιήθηκε από το Ιράν με πυραύλους που όδευαν προς περιοχές όπου φιλοξενεί νατοϊκές εγκαταστάσεις, εξού και η άμεση αντίδραση του NATO, όχι μόνο για να καταρρίψει έναν ιρανικό βαλλιστικό πύραυλο αλλά και να αναπτύξει άμεσα αντιαεροπορική άμυνα με πυραύλους Patriot εγγύς της Μαλάτια (βάση ραντάρ στο Κιουρετζίκ) και στο Ιντιρλίκ.

Οι κινήσεις της Τουρκίας στην

πρόσφατη γενικευμένη κρίση Ιράν-Ισραήλ/ΗΠΑ μπορεί αρχικά να έδειξαν νευρικότητα προκειμένου να διατηρηθεί μια λεπτή ισορροπία τόσο μεταξύ Ουάσιγκτον-Αγκυρας όσο και στο κομμάτι των ιδιαίτερων σχέσεων που διατηρεί με την Τεχεράνη – με παράλληλα «αντιισραηλινά σινιάλα» εδώ και τρία χρόνια λόγω Γάζας– ωστόσο στην πορεία προσαρμόστηκαν στον κυνισμό και τη realpolitik των ημερών. Η Τουρκία, όπως και οι βρετανικές βάσεις στο Ακρωτήριο, στοχοποιήθηκαν από το Ιράν αναδεικνύοντας, για ακόμη μία φορά, τη διαχρονική στρατηγική αξία της Κύπρου για την πολιτική άμυνας και ασφάλειας της Αγκυρας. Μια σκληρή πραγματικότητα που δεν αφορά στη μορφή λύ-

σης του Κυπριακού, στην κατάληψη «ολόκληρης της Κύπρου» ή στον αγώνα για αναβάθμιση του κατοχικού καθεστώτος της παράνομης «ΤΔΒΚ», αλλά που εδράζεται στο εμπεδωμένο δόγμα της Τουρκίας –πολύ πριν τη «Γαλάζια Πατρίδα»– περί της χρήσης του γεωγραφικού χώρου της Κύπρου για σκοπούς προκεχωρημένης βάσης. Η Τουρκία προχωρά, συστημικά, τα τελευταία χρόνια με αναβάθμιση των στρατιωτικών της υποδομών/βάσεων στα Κατεχόμενα (ναυτική βάση Μπογαζίου, μεταφορά μη-επανδρωμένων αεροχημάτων τύπου TB-2 Bayraktar στο «αεροδρόμιο» του κατεχόμενου Λευκονοίκου, ενεργοποίηση ισχυρής Αεράμυνας τύπου «Ατσάλινος Θόλος», κ.ο.κ.) όχι μόνο για το Κυπριακό αλλά και για σκοπούς προβολής ισχύος στην περιοχή και αναβάθμισης των δυνατοτήτων της για άμυνα σε εσωτερικό με ταυτόχρονη παρουσία στην Ανατολική Μεσόγειο. Υπό αυτό το πρίσμα τα 6 τουρκικά F-16 στα Κατεχόμενα περισσότερο «αποσκοπούν σε ένα ακόμη στρώμα, προκεχωρημένης, αμυντικής θωράκισης της Τουρκίας από εισερχόμενα πλήγματα του Ιράν στην περιοχή» παρά σε αερομαχίες με τα ελληνικά F-16 για την τελική αναμέτρηση Ελλάδας-Τουρκίας επί κυπριακού τερνέ. Φυσικά, πέραν των πραγματικών διαστάσεων, τόσο η Άγκυρα όσο και πολιτικές δυνάμεις Τουρκοκυπρίων στα Κατεχόμενα έσπευσαν να εκμεταλλευτούν για προπαγανδιστικούς σκοπούς την αυξημένη παρουσία των τουρκικών F-16 στην Τύμβου, όσο και να υποβαθμίσουν την αυξημένη παρουσία της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Κυπριακή Δημοκρατία που –διά στόματος του Γάλλου προέδρου Μακρόν– ήταν αρκούντως ξεκάθαρη για «στόχευση της Ε.Ε. αν στοχεύεται η Κύπρος». Σημειώνεται πως ο λογαριασμός της γαλλικής πρεσβείας στην Άγκυρα, στο X, ήταν εκ των πρώτων, αν όχι ο πρώτος λογαριασμός ευρωπαϊκής πρεσβείας στην Τουρκία που καταδίκασε το ιρανικό χτύπημα στην Τουρκία και πως οι διαρροές από το NATO φωτογράφιζαν αμέσως το Ιράν ως κράτος που στοχεύει την Τουρκία (και το Αζερμπαϊτζάν) όταν ακόμη η τρολ της Τουρκίας σε δημοφιλείς πλατφόρμες των ΜΚΔ διέδιδαν παραπληροφόρηση πως στόχος ήταν η «νότια Κύπρος» και η Κρήτη.

Παράνομα τα τουρκικά F-16 στα Κατεχόμενα

Με την αποστολή τους η Αγκυρα παραβιάζει τον αμερικανικό νόμο, λένε πηγές της Ουάσιγκτον στην «Κ»

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ: **ΛΕΝΑ ΑΡΓΥΡΗ**

Η απόφαση της Αγκυρας να μεταφέρει μαχητικά αεροσκάφη F-16 στην κατεχόμενη βόρεια Κύπρο, εκμεταλλευόμενη τη συγκυρία του πολέμου και την ευρύτερη αναδιάταξη στρατιωτικών δυνάμεων στην περιοχή, εγείρει σοβαρότατα ζητήματα τόσο σε πολιτικό όσο και σε νομικό επίπεδο, όπως αναφέρουν πηγές της «Κ» με άριστη γνώση του νομικού και κανονιστικού πλαισίου που διέπει το ζήτημα. Και αυτό διότι η κίνηση αυτή προσκρούει στις διατάξεις της νομοθεσίας των ΗΠΑ που ρυθμίζει τη χρήση, τη μεταφορά, την επανεξαγωγή και την επιχειρησιακή αξιοποίηση οπλικών συστημάτων αμερικανικής προέλευσης.

Πιο συγκεκριμένα, συνιστά παραβίαση των Κανονισμών Διεθνούς Διακίνησης Οπλικών Συστημάτων (ITAR), οι οποίοι εφαρμόζονται στο πλαίσιο του Νόμου για τον Έλεγχο των Εξαγωγών Οπλων (Arms Export Control Act) και καθορίζουν το συνολικό πλαίσιο υπό το οποίο μπορούν να χρησιμοποιούνται οπλικά συστήματα των ΗΠΑ από τρίτες χώρες. Ο ίδιος ο νόμος, στο άρθρο 38, προβλέπει τη λίστα αμερικανικού στρατιωτικού υλικού (United States Munitions List), στην οποία καταγράφονται αυτά που θεωρούνται ιδιαίτερα ευαίσθητα για την εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ και υπόκεινται στους

αυστηρότερους περιορισμούς εξαγωγών. Στη λίστα περιλαμβάνονται και τα F-16.

Ακόμη και όταν ένα σύστημα περνάει στην κυριότητα τρίτης χώρας, εφόσον έχει ενσωματωμένη αμερικανική τεχνολογία ή εξαρτήματα, εξακολουθεί να υπάγεται στους περιορισμούς των κανονισμών ITAR. Επιπλέον, σε κάθε πώληση αμερικανικών συστημάτων περιλαμβάνεται συμφωνία τελικού χρήστη (end-user agreement), βάσει της οποίας η χώρα που το προμηθεύεται δεσμεύεται ότι δεν μπορεί να τα μεταφέρει, να τα παραχωρήσει ή να τα χρησιμοποιήσει –πέραν των όρων που έχουν εγκριθεί– χωρίς προηγούμενη άδεια της αμερικανικής κυβέρνησης.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις πηγών που παρακολουθούν στενά το ζήτημα, η νομική επιχειρηματολογία που ενδέχεται να προβάλει η Αγκυρα σε περίπτωση που θα κληθεί να δώσει εξηγήσεις βασίζεται στο ότι, ακόμη και αν η τεχνολογία και κρίσιμα εξαρτήματα είναι αμερικανικής προέλευσης, τα συγκεκριμένα F-16 αποτελούν προϊόντα συμπαραγωγής και, ως εκ τούτου, δεν υφίσταται συμφωνία τελικού χρήστη. Η Αγκυρα θα μπορούσε επίσης να υποστηρίξει ότι ο επιχειρησιακός χρήστης των συστημάτων παραμένει ο ίδιος και, κατά συνέπεια, η ανάπτυξη στην κατεχόμενη Κύπρο δεν συνιστά μεταφορά.

Ανεξαρτήτως, πάντως, της νο-

Γυναίκα με το παιδί της αγκαλιά περνάει μπροστά από τουρκικό τεθωρακισμένο που συμμετέχει σε έρευνες στο Ντιγιάρμακιρ. Τα κενά που φάνηκαν στην αεράμυνα της Τουρκίας, σε συνδυασμό με τις κινήσεις της Ελλάδας για την προστασία της Κύπρου, προκάλεσαν αμηχανία στην Αγκυρα που αποφάσισε την αποστολή μαχητικών στα Κατεχόμενα.

Αναλυτές, με τους οποίους συνομιλήσε η «Κ», συμφωνούν ότι η Τουρκία επιχειρεί να δημιουργήσει τετελεσμένα επί του εδάφους, ενισχύοντας τη στρατιωτική παρουσία της στα Κατεχόμενα.

μικής ερμηνείας που ενδεχομένως επικαλεστεί η Αγκυρα, το ζήτημα παραμένει ιδιαίτερα φορτισμένο πολιτικά. Όπως επισημαίνει στην «Κ» ο Ντάμιαν Μέρφι, επικεφαλής της Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της Γερουσίας την περίοδο κατά την οποία διαμορφώθηκε ο νόμος EastMed και ένας από τους βασικούς συντάκτες του, «υπάρχει σαφής ανησυχία ότι η Τουρκία ενδέχεται να εκμεταλλεύεται τη σύγκρουση με το Ιράν για να μεταβάλει το υφι-

στάμενο καθεστώς στην Κύπρο». Αναλυτές, με τους οποίους συνομιλήσε η «Κ», συμφωνούν ότι η Τουρκία επιχειρεί να δημιουργήσει τετελεσμένα επί του εδάφους, ενισχύοντας τη στρατιωτική παρουσία της στα Κατεχόμενα.

Παράλληλα, στο ευνοϊκό για την ίδια περιβάλλον της διακυβέρνησης Τραμπ, δοκιμάζει τα όρια ανοχής της Ουάσιγκτον και φαίνεται να διερευνά κατά πόσον οι ΗΠΑ προτίθενται να ενεργοποιήσουν τους προβλεπόμενους μηχανισμούς εποπτείας και συμμόρφωσης.

Σε συνεννόηση

Πληροφορίες από την Ουάσιγκτον δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο να έχει προηγηθεί κάποιοι είδους συνεννόηση με την αμερικανική κυβέρνηση, δεδομένου ότι μια μονομερής κίνηση αυτού του είδους θα συνιστούσε ιδιαίτερα προκλητική ενέργεια. Το Στέιτ Ντιπάρτμεντ, σε ερώτημα της «Κ» σχετικά με το κατά πόσον έχει ζητηθεί και χορηγηθεί άδεια για τη συγκεκριμένη μεταφορά, δεν προέβη σε σχόλιο.

Το ζήτημα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία εάν ληφθεί υπόψη ο αυστηρότατος τρόπος με τον οποίο οι ίδιες διατάξεις εφαρμόστηκαν στο παρελθόν. Το 2013, μετά τις απειλές της Δαμασκού κατά των βρετανικών βάσεων, είχε εξεταστεί το ενδεχόμενο προσωρινής μεταφοράς ελληνικής συστοιχίας Patriot στη Δημοκρα-

τία της Κύπρου. Η πρόταση αυτή προσέκρουσε στους περιορισμούς ITAR και η αποστολή δεν προχώρησε.

Υπενθυμίζεται πως το εμπάργκο όπλων επιβλήθηκε το 1987 από το Κογκρέσο. Το 2020 η Ουάσιγκτον προχώρησε σε μερική άρση του εμπάργκο όπλων προς την Κύπρο, επιτρέποντας την πώληση ορισμένων μη φονικών αμυντικών συστημάτων στο πλαίσιο του EastMed Act. Δύο χρόνια αργότερα, ακολούθησε ένα ακόμη σημαντικό βήμα, καθώς η Ουάσιγκτον προχώρησε στην επίσημη αναστολή του εμπάργκο στο σύνολό του – μια διαδικασία που συνεχίζεται έκτοτε.

Σε κύκλους του Κογκρέσου καταγράφεται ήδη προβληματισμός. Όπως δήλωσε στην «Κ» ο βουλευτής Κρις Πάπας, «η αποστολή των μαχητικών παραβιάζει την αμερικανική νομοθεσία. Η Τουρκία πρέπει να τα αποσύρει άμεσα. Εάν η κυβέρνηση δεν το απαιτήσει, θα αναλάβουμε δράση στο Κογκρέσο». Η βουλευτής Ντίνα Τάιτουνς συνέδεσε την εξέλιξη με την ανάγκη διατήρησης των κυρώσεων CAATSA, ενώ ο Γκας Μπιλνράκνς έκανε λόγο για «σαφή προβολή της κυριαρχίας της Κύπρου». Από την πλευρά του, ο επικεφαλής των Δημοκρατικών στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων των Βουλών, Γκρέγκορι Μίκς, υπογράμμισε ότι η κίνηση «υπονομεύει την κυριαρχία της Κύπρου».

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ****ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΛΜΑΣ**, υπουργός Άμυνας

Ενισχύουμε αεράμυνα, ναυτικό και άρματα της Ε.Φ.

Είμαστε σε διαβουλεύσεις για την προμήθεια του «Κένταυρου» και ενός ακόμη υπερσύγχρονου anti-drone συστήματος

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΣΠΗΛΙΟΥ

Όταν διαψεύσαμε τις δηλώσεις των Βρετανών δεν είπαμε ψέματα. Όμως το ίδιο βράδυ έγινε το περιστατικό με το ντρόουν στο Ακρωτήριο. Αυτή η αλληλουχία γεγονότων δημιούργησε σύγχυση και αμφισβήτηση.

“

Βλέπαμε τα δύο ντρόουν να έρχονται, όμως σε κάποια στιγμή, είτε έχασαν τον προσανατολισμό τους λόγω παρεμβολών από άλλα συστήματα, ότι της Δημοκρατίας, ή δεν κατάφεραν να φτάσουν μέχρι εδώ και έπεσαν στη θάλασσα εκτός της επικράτειας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

“

Τα συστήματα αεράμυνας της Εθνικής Φρουράς είναι έτοιμα να αντιδράσουν αναλόγως, σε περίπτωση που εντοπίσουν κάτι που απειλεί την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

«**Τα συστήματα** αεράμυνας της Εθνικής Φρουράς είναι έτοιμα να αντιδράσουν αναλόγως, σε περίπτωση που εντοπίσουν κάτι που απειλεί την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας», δηλώνει στην «Κ» ο υπουργός Άμυνας Βασίλης Πάλμας στον απόηχο της επίθεσης με ντρόουν στις βρετανικές βάσεις στο Ακρωτήριο. Αναφέρει ότι οι ευρωπαϊκές δυνάμεις ξεκάθαρα ήρθαν για να υποστηρίξουν την Κύπρο και να δημιουργήσουν προληπτικά μια «ομπρέλα» προστασίας για το νησί. Ο κ. Πάλμας σημειώνει ότι γίνονται διαβουλεύσεις για προμήθεια του συστήματος «Κένταυρος» από την Ελλάδα και ενός ακόμη υπερσύγχρονου anti-drone συστήματος. «Στοχεύουμε», τονίζει, «στην περαιτέρω ενίσχυση του ναυτικού και του αρματικού δυναμικού της Εθνικής Φρουράς».

—**Η Κύπρος απειλείται; Αποτελεί στόχο του Ιράν ή/και της Χεζμπολάχ;**

—Η Κύπρος από την πρώτη μέρα έναρξης του πολέμου στο Ιράν δεν δέχτηκε καμία απειλή. Οι απειλές που εκτοξεύθηκαν ήταν προς τις βρετανικές βάσεις. Ιράν, Χεζμπολάχ, Χαμάς και Χούθι θεωρούν τους Βρετανούς συμμάχους των Αμερικανών και των Ισραηλινών και έτσι στοχοποιούν τις βάσεις, ως μέρος των δυτικών συμφερόντων στην περιοχή.

—**Από τη μέρα που ξεκίνησε ο πόλεμος στο Ιράν, έχουν χρησιμοποιηθεί οι βρετανικές βάσεις από τους Αμερικανούς;**

—Οι Βρετανοί μάς έχουν διαβεβαιώσει ότι οι βάσεις δεν έχουν χρησιμοποιηθεί και δεν θα χρησιμοποιηθούν για επιθετικές αποστολές. Αν χρειαστεί να χρησιμοποιηθούν για ανθρωπιστικές επιχειρήσεις ή εκκνώσεις υπηκόων, όπως ξανάγινε στο παρελθόν, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα.

—**Υπάρχουν αμερικανικές δυνάμεις στις βρετανικές βάσεις;**

—Δεν μπορώ να πω με βεβαιότητα, όμως θεωρώ ότι δεν υπάρχουν. Πρέπει να διευκρινίσουμε ότι οι Βρετανοί δεν έχουν υποχρέωση να μας ενημερώνουν πλήρως για δραστηριότητες που διεξάγονται στο έδαφος των βάσεων.

—**Όταν όμως τίθεται σε κίνδυνο η ασφάλεια πολιτών της Δημοκρατίας, δεν οφείλουν να ενημερώνουν;**

—Υπάρχει αλληλεννημέρωση και συντονισμός για τον μέγιστο δυνατό βαθμό ασφάλειας στην Κύπρο. Αυτά είναι βεβαίως συμφωνίες κυρίων και όχι γραπτές συμφωνίες.

—**Το ντρόουν που χτύπησε τη βρετανική βάση στο Ακρωτήριο, γιατί δεν εντοπίστηκε και δεν ανακατατίστηκε από την Εθνική Φρουρά ή τις βάσεις;**

—Δεν εντοπίστηκε επειδή ήταν ένα μικρό ντρόουν που πετούσε σε ύψος χιλίων ποδών και με ταχύτητα από 90 έως 100 μίλια την ώρα και για τα ραντάρ υπάρχει βαθμός δυσκολίας εντοπισμού ενός τέτοιου ντρόουν. Αντιληπτό μπορεί να γίνει από αεροσκάφη που βρίσκονται στον αέρα λόγω εγγύτητας και δυνατότητας του ραντάρ που διαθέτουν.

—**Άρα είναι ευάλωτη η αεράμυνα της Δημοκρατίας από τέτοια ντρόουν;** Έγιναν, πάντως, κατά καιρούς αναφορές σε anti-drone και αντιπυραυλικό θόλο προστασίας της χώρας.

—Υπάρχει υψηλό επίπεδο αερά-

μυνας της Δημοκρατίας, αλλά απόλυτη άμυνα δεν μπορεί να επιτευχθεί. Παρακολουθούμε τι γίνεται στο Ισραήλ που έχει μια πανίσχυρη αεράμυνα, όμως, και πάλι εκχθικά πυρά βρίσκουν στόχο.

—**Το Ισραήλ δέχεται μαζικές επιθέσεις, άρα είναι λογικό ότι κάποια θα περάσουν.**

—Ισχύει η παρατήρηση γι' αυτό και η ενίσχυση της αεράμυνάς μας είναι συνεχής.

—**Υπάρχει κάποια εξέλιξη προς αυτή την κατεύθυνση;**

—Πραγματοποιούμε ενέργειες για περαιτέρω ενίσχυση της αεράμυνάς μας με προμήθεια anti-drone συστημάτων στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος SAFE. Βρισκόμαστε σε προχωρημένες διαβουλεύσεις για την προμήθεια από την Ελλάδα του συστήματος «Κένταυρος» και ενός άλλου υπερσύγχρονου anti-drone συστήματος. Στοχεύουμε στην περαιτέρω ενίσχυση του ναυτικού και του αρματικού δυναμικού της Εθνικής Φρουράς.

—**Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένος; Από ποιες χώρες θα προμηθευτούμε αυτά τα συστήματα;**

—Σε αυτή τη φάση δεν μπορούμε να πούμε τίποτα περισσότερο.

—**Παρατηρούμε από τους πολέμους που είναι σε εξέλιξη ότι τα ντρόουν διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο. Θα ενισχυθεί και με ντρόουν, επιθετικά και άλλα, η Εθνική Φρουρά;**

—Η Εθνική Φρουρά ενισχύεται και προσαρμόζεται στο σύγχρονο πεδίο της μάχης.

—**Τα συστήματα αεράμυνας της Εθνικής Φρουράς πότε ενεργοποιήθηκαν;**

—Τα ραντάρ των συστημάτων αεράμυνας είναι σε συνεχή λειτουργία.

—**Έχουν χρησιμοποιηθεί τα συστήματα αεράμυνας της Εθνικής Φρουράς για αναχαίτιση ντρόουν ή πυραύλων;**

—Μέχρι στιγμής δεν χρειάστηκε. Όμως, είναι έτοιμα να αντιδράσουν αναλόγως σε περίπτωση που εντοπίσουν κάτι που απειλεί την επικράτεια της Δημοκρατίας.

—**Πόσες επιθέσεις έγιναν προς την Κύπρο από τη μέρα που ξεκίνησε ο πόλεμος;**

—Μία επιβεβαιωμένη επίθεση, που αφορά το ντρόουν που χτύπησε τις βρετανικές βάσεις στο Ακρωτήριο και υπήρχαν πληροφορίες για άλλα δύο ντρόουν που κατευθύνονταν προς τις βάσεις, όμως έπεσαν στη θάλασσα εκτός της επικράτειας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

—**Έπεσαν στη θάλασσα ή καταρρίφθηκαν;**

—Έπεσαν στη θάλασσα. Τα βλέπαμε να έρχονται, όμως σε κάποια στιγμή, είτε έχασαν τον προσανατολισμό τους λόγω παρεμβολών από άλλα συστήματα, ότι της Κυπριακής Δημοκρατίας, ή δεν κατάφεραν να φτάσουν μέχρι εδώ.

—**Μόνο ντρόουν ή και πύραυλοι;**

—Μόνο ντρόουν. Μέχρι στιγμής δεν καταγράφηκε πύραυλος με κατεύθυνση προς την Κύπρο.

—**Ο Γάλλος Πρόεδρος, πάντως, σε**

ανάρτησή του αναφέρεται σε επιθέσεις κατά της Κύπρου από πολλαπλά ντρόουν και πυραύλους.

—Ο Γάλλος Πρόεδρος έκανε μια τοποθέτηση που δεν ανταποκρινόταν στις πραγματικές απειλές, όμως στη συνέχεια έκανε μια ανάρτηση στο X στην οποία αναφέρεται γενικά στην περιοχή και όχι ειδικά στην Κυπριακή Δημοκρατία.

—**Είναι και οι συχνοί συναγερμοί στο Ακρωτήριο για ενδεχόμενη απειλή που καταλήγουν στο ότι δεν εντοπίστηκε κάτι ύποπτο. Υπήρχαν και πραγματικές απειλές;**

—Αρκετές από τις πληροφορίες για ενδεχόμενη απειλή δεν επιβεβαιώθηκαν, όταν διερευνήθηκαν. Μπορεί για παράδειγμα το ραντάρ να εντοπίσει κάτι που είναι μακριά, που δεν είναι διευκρινισμένο και όταν πλησιάσει να γίνει αντιληπτό ότι δεν πρόκειται για απειλή.

—**Αν πρόκειται για ένα ντρόουν που χτύπησε τις βάσεις και δύο που έπεσαν στη θάλασσα, γιατί αυτή η πρωτοφανής συγκέντρωση δυνάμεων στην περιοχή;**

—Διότι σε μια τόσο ρευστή κατάσταση όπως η παρούσα, και με δεδομένη τη χρήση αυτών των συστημάτων, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο ενός λανθασμένου υπολογισμού, με αποτέλεσμα, αντί να πληγούν οι βάσεις, να πληγεί η Κύπρος. Για τον λόγο αυτό, λαμβάνονται προληπτικά μέτρα και δημιουργείται μια «ομπρέλα» προστασίας για το νησί.

—**Και οι Βρετανοί πάντως είχαν κάνει αρχικά αναφορά σε πυραύλους και εκείνες τις μέρες ασκή-**

θηκε κριτική στην κυβέρνηση ότι χειρίστηκε το θέμα περισσότερο επικοινωνιακά.

—Έγιναν δηλώσεις από Βρετανούς αξιωματούχους που δεν ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα και ζητήσαμε να τις διορθώσουν. Όταν διαψεύσαμε τις δηλώσεις των Βρετανών δεν είπαμε ψέματα. Όμως το ίδιο βράδυ έγινε το περιστατικό με το ντρόουν. Αυτή η αλληλουχία γεγονότων δημιούργησε σύγχυση και αμφισβήτηση.

—**Γιατί λέτε ότι αυτά που είπαν δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα;**

—Διότι, όταν τους θέσαμε το θέμα, παραδέχθηκαν ότι έκαναν λάθος.

—**Θεωρεί η κυβέρνηση ότι οι βρετανικές βάσεις αποτελούν πηγή κινδύνου για την Κύπρο ή λειτουργούν ως παροχέας ασφάλειας στο νησί;**

—Οι τρέχουσες εξελίξεις στην περιοχή καταδεικνύουν ότι, σε περιόδους έντασης, οποιαδήποτε στρατιωτική υποδομή μπορεί δυνητικά να επηρεάσει το επίπεδο ασφάλειας της ευρύτερης περιοχής. Για τον λόγο αυτό, ως Κυπριακή Δημοκρατία παρακολουθούμε στενά την κατάσταση και βρισκόμαστε σε συνεχή συντονισμό με τους εταίρους μας, με κύριο στόχο τη διασφάλιση της ασφάλειας του νησιού και των πολιτών μας.

—**Θα θέσουμε τελικά θέμα βάσεων μετά την επίθεση που δέχθηκαν; Έγινε σχετική εισήγηση από τον τέως γενικό εισαγγελέα.**

—Όπως δήλωσε και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, όταν εξομαλυνθεί η κατάσταση και ηρεμήσουν τα πράγματα δεν αποκλείει οποιαδήποτε συζήτηση γύρω από τις βάσεις.

—**Διεκδικούμε επαναδιαπραγμάτευση του καθεστώτος των βάσεων ή να φύγουν από την Κύπρο;**

—Η συζήτηση πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα ενδεχόμενα.

—**Η Ελλάδα έστειλε στρατιωτικές δυνάμεις στην Κύπρο. Όταν εκλείψει ο κίνδυνος θα αποχωρήσουν ή θα παραμείνουν;**

—Θεωρώ, πως, εφόσον εκλείψει ο κίνδυνος, θα επαναξιολογήσουμε την κατάσταση, πάντα σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση.

—**Τέθηκε ο προβληματισμός να μη μείνουμε στις δηλώσεις και στο σημειολογικό, αλλά να υπάρχει ουσία που συνδέεται με την επόμενη μέρα. Έγινε λόγος ακόμη και για αναβίωση του ενιαίου αμυντικού δόγματος.**

—Είναι οι πράξεις που μετρούν και όχι τα συνθήματα. Δεν μείνουμε στα λόγια. Οι ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις είναι εδώ. Είναι η πολιτική πρακτική που έχει αξία και που αποδεικνύει αν τελικά η Ελλάδα είναι κοντά ή μακριά.

—**Τα ελληνικά μαχητικά έλαβαν μέρος σε κατάρτιση ντρόουν ή ανακαίτιση πυραύλων με κατεύθυνση προς την Κύπρο;**

—Διεξάγουν καθημερινά περιπολίες, όμως, δεν χρειάστηκε μέχρι στιγμής να ανακαιτίσουν πύραυλο ή να καταρρίψουν ντρόουν.

—**Οι φρεγάτες «Κίμων» και «Ψαρά»;**

—Ισχύει το ίδιο.

—**Σας ανησυχεί η ανάπτυξη τουρκικών μαχητικών και συστημάτων αεράμυνας στα κατεχόμενα;**

—Δεν μας ανησυχεί. Εδώ και 52 χρόνια βιώνουμε την κατοχή.

“

Η Ελλάδα σίγουρα θα έλθει, αν η Κύπρος δεχθεί επίθεση από την Τουρκία. Από και πέρα, είναι δύσκολο να πω με βεβαιότητα. Θέλω να είμαι ειλικρινής. Η Τουρκία είναι μέλος του NATO και έχει ειδική σχέση με την Ευρώπη, ενώ το Ιράν είναι μια τρίτη χώρα.

“

Η απόφαση της κυβέρνησης είναι ότι η Κύπρος πρέπει να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ. Όμως, από την επιθυμία μέχρι την υλοποίηση υπάρχει το εμπόδιο Τουρκία.

Ξεκάθαρα, οι ευρωπαϊκές δυνάμεις ήρθαν για να υποστηρίξουν την Κύπρο

—**Όλες αυτές οι ευρωπαϊκές δυνάμεις ήλθαν για την Κύπρο ή γιατί απειλούνται οι βρετανικές βάσεις;**

—Ξεκάθαρα, οι ευρωπαϊκές δυνάμεις ήλθαν για να υποστηρίξουν την Κύπρο στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και των άριστων σχέσεων που έχουμε διαχρονικά αναπτύξει στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και στο πλαίσιο των διμερών, τριμερών και πολυμερών συνεργασιών που διατηρεί η Κυπριακή Δημοκρατία με τους εταίρους της.

—**Αν η Κύπρος δεχθεί επίθεση από**

την Τουρκία, θα έρθουν όσοι σήμερα είναι εδώ για να προστατεύσουν τον κυπριακό λαό;

—Η Ελλάδα σίγουρα θα έρθει. Από και και πέρα, είναι δύσκολο να πω με βεβαιότητα. Θέλω να είμαι ειλικρινής. Η Τουρκία είναι μέλος του NATO και έχει ειδική σχέση με την Ευρώπη, ενώ το Ιράν είναι μια τρίτη χώρα.

—**Συνεπώς γιατί εκφράζετε βεβαιότητα ότι ήρθαν για την Κύπρο και όχι για τις βρετανικές βάσεις ή για άλλους λόγους, για να διασφαλίσουν για παράδειγμα την ελευθε-**

ρη ναυσιπλοΐα για το πετρέλαιο και το εμπόριο;

—Διότι από την αρχή δήλωσαν ετοιμότητα να παράσχουν οποιαδήποτε βοήθεια χρειάζεται η Κύπρος και να προσφέρουν προστασία για επικείμενες απειλές.

—**Γιατί το κάθε κράτος στέλνει ξεχωριστά βοήθεια και δεν ζητήσαμε επισήμως στήριξη από την Ε.Ε.;**

—Το άρθρο 42 (7) της Συνθήκης της Ε.Ε. ενεργοποιείται όταν ένα κράτος-μέλος δεχθεί επίθεση, κάτι που δεν συνέβη στην περίπτωση μας. Επίσης, θέλαμε γρήγορη αντα-

πόκριση, κάτι που δυστυχώς δεν διασφαλίζει ο μηχανισμός της Ε.Ε.

—**Γίνεται ξανά συζήτηση για ενδεχόμενη αίτηση ένταξης της Κύπρου στο ΝΑΤΟ. Υπάρχει ρεαλιστικό σενάριο για κάτι τέτοιο, όσο η Τουρκία διατηρεί δικαίωμα βέτο;**

—Η Κύπρος έχει έναν σαφή δυτικό προσανατολισμό που εφαρμόστηκε ξεκάθαρα με την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. και ενισχύθηκε με την εμβάθυνση των σχέσεων με ΗΠΑ και Ισραήλ. Στο ΝΑΤΟ συμμετέχουν σχεδόν όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. με ελάχιστες εξαιρέσεις,

ανάμεσα στις οποίες είναι και η Κύπρος. Η απόφαση της κυβέρνησης είναι ότι η Κύπρος πρέπει να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ. Όμως, από την επιθυμία μέχρι την υλοποίηση υπάρχει το εμπόδιο Τουρκία, που έχει διαμνύσει ότι αν και εφόσον η Κυπριακή Δημοκρατία υποβάλει αίτηση για ένταξη στο ΝΑΤΟ, θα ασκήσει βέτο.

—**Θα μπορούσε η Δημοκρατία να υποβάλει αίτηση για να δείξει ξεκάθαρα τον προσανατολισμό της και να μεταφέρει το βάρος στην άλλη πλευρά;**

—Δεν υπάρχει απόφαση για κάτι τέτοιο.

—**Θα μπορούσαν να πείσουν οι ΗΠΑ και άλλοι εταίροι για να μην ασκήσει βέτο η Τουρκία;**

—Δεν θεωρώ ότι είμαστε σε αυτό το σημείο.

—**Μπορεί να γίνει αίτηση για ένταξη στον Συνεταιρισμό για την Ειρήνη;**

—Δεν το αποκλείω, είναι θέμα πολιτικής απόφασης. Είναι ουσιαστικά ο προθάλαμος για το ΝΑΤΟ.

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Η αιφνίδια κάθοδος τη Δευτέρα του Γάλλου προέδρου, Εμανουέλ Μακρόν και του Έλληνα πρωθυπουργού, Κυριάκου Μητσοτάκη, ως συνέχεια της στρατιωτικής κινητοποίησης δυνάμεων ευρωπαϊκών κρατών που ανταποκρίθηκαν ταχύτατα στο κάλεσμα για υποστήριξη που απηύθυνε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Χριστοδουλίδης, ήρθε να επιβεβαιώσει με τον πλέον πειστικό τρόπο το πρωτοεξέλιδο άρθρο της «Κ» Κύπρου της προηγούμενης Κυριακής. Με το οποίο επιδιώξαμε να αναγνώσουμε και να αποτυπώσουμε –συμπερασματικά πάντα και με βάση διεθνείς αναλύσεις και think tanks– τις ευρύτερες γεωστρατηγικές και γεωπολιτικές επιδιώξεις που διαμόρφωσαν την «ομπρέλα ασφαλείας» πάνω από την Κύπρο, φωτίζοντας έτσι ένα κρίσιμο γεωπολιτικό πεδίο ισχύος, με τεράστιο στρατηγικό βάθος. Καθότι –χωρίς ασφαλώς να παραγνωρίζουμε τον παράγοντα ψυχολογία και τη σημασία που έχει η *εμπέδωση* *αισθήματος ασφάλειας* στους πολίτες– αυτό που παρακολουθούσαμε ήταν δυσανάλογο του βαθμού κινδύνου που διέτρεξε ή διατρέχει η Κύπρος, ήταν κάτι μεγαλύτερο και πέραν της «προστασίας ενός κράτους-μέλους της Ε.Ε.». Ακόμα κι αυτών, των όποιων «τύψεων» μπορεί να κουβαλά το παρελθόν δύο χωρών με αδελφικούς δεσμούς.

Οι εντυπώσεις

Βεβαίως, αυτό είναι θέμα ανάγνωσης και υποκειμενικής άποψης. Για να ταυτιστεί κανείς μαζί της θα πρέπει να συμφωνεί σε μια απλή, ρεαλιστική διαπίστωση: Την διάσταση ή την απόσταση, εάν προτιμάτε, που παρατηρούμε στις δηλώσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδη –«Η Κυπριακή Δημοκρατία δεν είναι ο στόχος των όποιων επιθέσεων»– του υπουργού Εξωτερικών –«Η Κυπριακή Δημοκρατία δεν αποτελεί στόχο των επιθέσεων»– και του κυβερνητικού εκπροσώπου –«Δεν υπάρχει οποιαδήποτε ένδειξη ότι η Κυπριακή Δημοκρατία αποτελεί στόχο επιθέσεων»– σε σχέση με εκείνες του Γάλλου προέδρου, Εμανουέλ Μακρόν –«Λάβαμε αμέσως μέτρα αλληλεγγύης προς την Κύπρο, η οποία δέχθηκε επιθέσεις από πολλαπλά drones και πυραύλους»– του Έλληνα πρωθυπουργού –«Θέσαμε προτεραιότητα την ασφάλεια της Κύπρου. Κάθε σπιθαμή ευρωπαϊκού εδάφους είναι απαραίτητη»– του υπουργού Εθνικής Άμυνας της Ελλάδος, Νίκου Δένδια, ο οποίος είχε κάνει λόγο «για απρόκλητες επιθέσεις σε βάρος της Κύπρου», όταν ανακοίνωσε το μεσημέρι της Δευτέρας, 2 Μαρτίου, την αποστολή φρεγατών και μαχητικών F-16 και, τέλος, του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών το οποίο υπογράμμισε ότι είναι «ιστορική υποχρέωσή και ευθύνη και καθήκον όταν η Κύπρος απειλείται και μας ζήτησε επίσημα αμυντική συνδρομή, να τη στηρίξουμε και να δείξουμε την αλληλεγγύη μας εμπράκτως».

Η πραγματικότητα

Υπάρχει ένα πολύ ενδιαφέρον ρητό που λέει: «Πραγματικότητα είναι η αντίληψη του μυαλού. Από τη στιγμή που έχουμε δυο μυαλά ανόμοια, έχουμε δυο εντελώς διαφορετικές όψεις της πραγματικότητας». Εκείνο που δεν λέει είναι ότι η πραγματικότητα επί του πεδίου είναι πιο ωμή από την «πολιτική πραγματικότητα» ή την «πραγματικότητα αντίληψης του μυαλού». Το μαρτυρεί η ευρεία σύσκεψη της Τετάρτης για τον Τουρισμό, υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας – δύο μέρες μετά το Top Gun σκηνικό στην αεροπορική βάση Ανδρέας Παπανδρέου, με φόντο το πολεμικό ελικόπτερο. Το δηλώνει η αναβολή 40 συνάξεων που ήταν προγραμματισμένες εντός Μαρτίου, στο πλαίσιο της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες αναμενόνταν να συγκεντρώσουν 4.500 συνέδρους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ξενοδοχειακή βιομηχανία – και όχι μόνο. Το επιβεβαιώνει, τέλος, η αγωνι-

Μέσα σ' ένα μόλις εξάμηνο, οι σχέσεις Αθηνών-Λευκωσίας πέρασαν από την παρ' ολίγον ρήξη και τον κίνδυνο ηλεκτροπληξίας το περασμένο Φθινόπωρο, στους θερμότερους εναγκαλισμούς της άνοιξης.

Ο «αδιάβροχος» Πρόεδρος και η «ρελάνς» του Πρωθυπουργού

Ουσία και επικοινωνιακές εντυπώσεις με φόντο την ανάφλεξη στη Μέση Ανατολή

ώδης προσπάθεια του κυβερνητικού εκπροσώπου, Κωνσταντίνου Λετυμιώτη, την περασμένη Πέμπτη, να περάσει το μήνυμα ότι «η χώρα συνεχίζει να αποτελεί έναν ελκυστικό τουριστικό προορισμό» κι ότι «αυτό το οποίο εμείς θέλουμε και αυτό το οποίο επικοινωνούμε σε κάθε δυνατή ευκαιρία είναι να παρουσιάζεται η πραγματική εικόνα της χώρας μας, μιας χώρας, ενός κράτους μέλους της Ε.Ε., στην οποία η κανονικότητα συνεχίζεται...». Διότι, ο Κωνσταντίνος Λετυμιώτης και η κυβέρνηση που εκπροσωπεί διαπίστωσαν –«νομίζω είναι εύκολα αντιληπτό»– ότι παρουσιάζεται μια εικόνα, «κυρίως από διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης, με έναν υψηλό βαθμό υπερβολής ως προς την κατάσταση που επικρατεί, την πραγματική κατάσταση που επικρατεί στη χώρα μας».

Το βάρος της επικοινωνίας της «πραγματικής εικόνας της χώρας μας» πέφτει στους ώμους του υφυπουργού Τουρισμού και τουριστικών φορέων. Αυτοί, κα-

λούνται να επικοινωνήσουν την «πραγματική εικόνα της χώρας μας» στους Ευρωπαίους πολίτες και στους υπόλοιπους κατοίκους της υφηλίου, οι οποίοι αρκούνται όπως η πλειοψηφία των ανθρώπων, στις επικεφαλίδες και στις εντυπώσεις που δημιουργεί η εικόνα, και οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει τον μισό ευρωπαϊκό στόλο να σπεύδει στη Μεσόγειο για να προστατέψει την Κύπρο που περιβάλλεται από τον Νετανιάχου του Ισραήλ, τον Αχμεντίντζη του Ιράν και τη Χεζμπολάχ του Λιβάνου, από τις «απρόκλητες επιθέσεις με drones και πυραύλους» που έχει δεχθεί.

Κερδισμένοι επικοινωνιακά Χριστοδουλίδης - Μητσοτάκης

Οι σχέσεις Αθηνών - Λευκωσίας πέρασαν μέσα σ' ένα μόλις εξάμηνο, από την παρ' ολίγον ρήξη και τον κίνδυνο ηλεκτροπληξίας, στους θερμότερους ενα-

γκαλισμούς. Αρκεί κανείς να ανατρέξει στο φθινόπωρο του 2025, και να θυμηθεί το... «εμφυλιοπολεμικό» κλίμα που επικρατούσε εξαιτίας του Καλωδίου Ηλεκτρικής Διασύνδεσης και το οποίο είχαν πυροδοτήσει οι επιφυλάξεις που είχε εκφράσει σε συνέντευξη του στην «Κ» Κύπρου, ο Μάκης Κεραυνός. Περίοδος που σφραγίστηκε από μια σειρά δολώσεων και αντεγκλήσεων, μάλιστα σε ανώτατο επίπεδο. Από τη φράση του Έλληνα πρωθυπουργού στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης «Η Κύπρος πρέπει να ξεκαθαρίσει ότι πράγματι θέλει το έργο, το εννοεί και καταβάλει το σχετικό τίμημα». Μέχρι τη φράση του Νίκου Χριστοδουλίδη: «Αν ο επικεφαλής του ΑΔ-ΜΗΕ νομίζει ότι με επιστολές ή με πληρωμένες καταχωρίσεις εκβιάζεται η κυπριακή κυβέρνηση, προφανώς δεν ξέρει με ποιους έχει να κάνει». Μια δήλωση που προκάλεσε άτυπη σύσκεψη στο Μαξίμου το απόγευμα της ίδιας ημέρας, καθότι «το 51% του ΑΔ-

ΜΗΕ ανήκει στην Ελληνική Δημοκρατία, η οποία δεν εκβιάζει, μιλάει θεσμικά», απάντησε διά του υπουργού Σταύρου Παπασταύρου, η Αθήνα.

Επιπλέον, η εικόνα που συνόδεψε τον Έλληνα Πρωθυπουργό σε μεγάλο μέρος της κυπριακής κοινωνίας –απόρροια αρθρογραφίας και αναλύσεων στον Τύπο– δεν τη λες και διαφανοστεφανωμένη. Καθότι ο Κυριάκος Μητσοτάκης –πέραν του ότι στην περίπτωση του καλωδίου δεν εμφανιζόταν πρόθυμος να προχωρήσει στις απαραίτητες βυθοσκοπήσεις, μια διαδικασία απαραίτητη για την πόντιση στη συνέχεια του καλωδίου και η οποία είχε διακοπεί τον Ιούλιο του 2024 από πέντε πλοία του τουρκικού πολεμικού ναυτικού– παρουσιαζόταν από μερίδα των ΜΜΕ ενταγμένος στην «ελίτ των Αθηνών που θεωρεί το Κυπριακό βραχνά και την Κύπρο μπελά». Δεδομένου ότι η ίδια μερίδα των ΜΜΕ υπερθεματίζει σήμερα για την πατριωτική του στάση, είναι ενδεικτικό του επικοινωνιακού κέρδους που πιστώθηκε στο πρόσωπο του Έλληνα πρωθυπουργού, ένεκα των πρόσφατων ενεργειών του. Ο οποίος βαδίζει στις εθνικές εκλογές του 2027, με σαφώς αναδιαμορφωμένους τους όρους του παιχνιδιού, καθώς με τις κινήσεις του έχει «στριμώσει» τους αντιπάλους του της «πατριωτικής σχολής». Αντιπάλους προερχόμενους τόσο στον ευρύτερο χώρο της Νέας Δημοκρατίας (βλέπε Αντώνης Σαμαράς και φιλόδοξα στελέχη, εν δυνάμει δελφίνοι, της κυβέρνησής του) όσο και από τον χώρο των κομμάτων που κινούνται δεξιάτερα της Νέας Δημοκρατίας, τα οποία αντλούσαν ψηφοφόρους από την ίδια δεξαμενή, προτάσσοντάς του (και) την κατηγορία του «ενδοτικού».

Χωρίς αμφιβολία, επικοινωνιακά κερδισμένος από την εικόνα και τις εντυπώσεις βγαίνει και ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Για την ώρα τουλάχιστον, καθότι θα εξαρτηθεί από την αβεβαιότητα που αυτή τη στιγμή χαρακτηρίζει τον τουριστικό τομέα. Μάλιστα, ο Νίκος Χριστοδουλίδης μπορεί και να χαρακτηριστεί «αδιάβροχος», παρότι η κυβέρνησή του τα έχει κάνει ουκ ολίγες φορές μούσκεμα. Εντούτοις, ένεκα επικοινωνιακού χαρίσματος, ένεκα απουσίας ουσιαστικής αντιπολίτευσης και «αντίπαλου δέους», ενδεχομένως, κάποιες έστω φορές, και της μεταχείρισης από τα ΜΜΕ, καταφέρνει να αποσείει τις αρνητικές σκιές που προκαλούν σκανδαλώδεις χειρισμοί στην εσωτερική διακυβέρνηση ή συμβάντα όπως αυτά που αποκάλυψε η διαρροή του γνωστού βίντεο. Τη δεδομένη στιγμή ο Νίκος Χριστοδουλίδης εμφανίζεται ενισχυμένος πολιτικά από την ταχεία αντιμετώπιση του αισθήματος ανασφάλειας που διακαίολογμένη δημιουργήθηκε σε μεγάλο μέρος της κυπριακής κοινωνίας μετά το κτύπημα drone στις αγγλικές βάσεις Ακρωτηρίου, με άξονα την άμεση στήριξη και συμπαράσταση ευρωπαϊκών χωρών που έσπευσαν να ανταποκριθούν στο κάλεσμά του. Επιπλέον, καταξιώνεται στα μάτια του κύριου και ευρύτερου ακροατηρίου του ως «φορέας εθνικοφροσύνης», αφού πέτυχε με την κάθοδο των ελληνικών φτερών και φρεγατών την αναπλήρωση του εθνικού φρονήματος. Και όχι άσχετο με την επισήμανση που κάναμε πιο πάνω, εξαιτίας των «εθνικών χειρισμών» φαίνεται να περιορίζει σε μεγάλο βαθμό τη ζημιά στο πρόσωπό του, που υπό άλλες συνθήκες θα έπρεπε να του δημιουργούσε το μάχαλο και οι δυσλειτουργίες σε επίπεδο πολιτικής προστασίας, τα ερωτηματικά που προκύπτουν για την αποτελεσματικότητα της κυπριακής αεράμυνας και, σφαιρώστατα, από την εικόνα ενός ευρωπαϊκού κράτους που φιλοδοξεί να εμφανίζεται περιφερειακός πυλώνας ασφαλείας, αλλά πίσω από τη βιτρίνα αδυνατεί να στείλει ένα προειδοποιητικό μήνυμα ασφάλειας στους δικούς του πολίτες. Αν καταφέρει δε να βγει αλώβητος κι από τη δίνη του αφθώδους πυρετού, τότε δεν μιλάμε για πολιτικό αλλά για εφτάψυχη γάτα.

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης –πέραν του ότι στην περίπτωση του καλωδίου δεν εμφανιζόταν πρόθυμος να προχωρήσει στις απαραίτητες βυθοσκοπήσεις, μια διαδικασία απαραίτητη για την πόντιση στη συνέχεια του καλωδίου και η οποία είχε διακοπεί τον Ιούλιο του 2024 από πέντε πλοία του τουρκικού πολεμικού ναυτικού– παρουσιαζόταν από μερίδα των ΜΜΕ ενταγμένος στην «ελίτ των Αθηνών που θεωρεί το Κυπριακό βραχνά και την Κύπρο μπελά».

Το αποτύπωμα της τριμερούς συνάντησης

Δεν επιδέχεται αμφισβήτηση ότι, σε διμερές επίπεδο, οι σχέσεις Κύπρου - Γαλλίας και Ελλάδας - Γαλλίας καταγράφονται ως εξαιρετικά καλές και διανύουν μια από τις καλύτερες, εποικοδομητικές περιόδους στενής συνεργασίας. Θυμίζουμε ότι τον περασμένο Δεκέμβριο, στο Παρίσι, η Κύπρος και η Γαλλία είχαν υπογράψει Συμφωνία Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης, με αιχμή την άμυνα, την οικονομία και τον ευρωπαϊκό συντονισμό. Τον Σεπτέμβριο του 2021, η Ελλάδα και η Γαλλία είχαν υπογράψει συμφωνία αμυντικής συνεργασίας που ξεδιπλώθηκε σε διάφορα επίπεδα, για την ανανέωση της οποίας πραγματοποιούνται αυτή τη στιγμή διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο χωρών. Αξίζει δε να αναφερθεί ότι η συμφωνία του

2021 μεταξύ Ελλάδας - Γαλλίας, είχε ακολουθήσει τη συγκρουσιακή στάση που είχε υιοθετήσει ο Εμανουέλ Μακρόν το 2020 απέναντι στην Τουρκία, τασσόμενος σθεναρά στο πλευρό της Ελλάδας, εμφανίζοντας τον εαυτό του ως υπερασπιστή της ευρωπαϊκής κυριαρχίας. Ως εκ τούτου, η στρατιωτική κινητοποίηση, η κάθοδος στην Κύπρο και η συνάντηση των τριών ηγετών, εμφανίζεται ως έμπρακτο δείγμα όσων οι συμφωνίες, οι καλές σχέσεις και η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη απαγορεύουν. Οι όποιες επιφυλάξεις αφορούν στο εύρος και στο μέτρο, ώστε οι ευρύτερες γεωπολιτικές και γεωστρατηγικές επιδιώξεις μεγαλύτερων αλληλέγγυων χωρών, να μην προκαλούν «παράπλευρες απώλειες» στο υπό προστασία κράτος.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Δυο γεγονότα που έλαβαν χώρα το προηγούμενο δεκαήμερο σκι-αγραφούν το σκηνικό αυξημένης επιφυλακής που υπάρχει στην Κύπρο και αφορά την πιθανότητα εκδήλωσης κάποιου περιστατικού που θα σχετίζεται με την εσωτερικά ασφάλεια της Δημοκρατίας. Η ανησυχία για κάποιας μορφής ασύμμετρη απειλή ως προέκταση των εκθροισραξιών στο Ιράν δεν αφορά μόνο την Κύπρο αλλά την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδιαίτερα μετά τις προειδοποιήσεις στις οποίες προχώρησε η Ευροpol. Το σκηνικό που έχει στηθεί στην Κύπρο από ενάρξεις των εκθροισραξιών για την εξουδετέρωση κάθε απειλής στο εσωτερικό, για την ώρα κινείται στη σφαίρα της πρόληψης και έχει να κάνει με στόχους υψηλού κινδύνου που περιλαμβάνει βρετανικά, ισραηλινά και αμερικανικά συμφέροντα. Η επίσκεψη της επικεφαλής των βρετανικών μυστικών υπηρεσιών M16 Μπλεζ Μετρεβέλι στη Λευκωσία και η συνάντησή της με τον Πρόεδρο της

Την ανησυχία για εκδήλωση τρομοκρατικών χτυπημάτων στην Ε.Ε. έχει εκφράσει η Ευροpol, η οποία δείχνει ως δράστες πρόσωπα ή μικρές ομάδες που δρουν αυτόνομα.

Δημοκρατίας είναι ενδεικτική του κλίματος που επικρατεί και έχει οδηγήσει στην ενεργοποίηση των πρωτοκόλλων ασφαλείας. Ωστόσο, όπως διαβεβαιώνουν αρμόδιες πηγές στην «Κ», μέχρι σήμερα δεν έχει εντοπιστεί κάποιο περιστατικό που να δημιουργεί αυξημένη ανησυχία για κάποιου είδους ασύμμετρο κτύπημα επί κυπριακού εδάφους. Τα περιστατικά τα οποία έχουν δει το φως της δημοσιότητας κινούνται στη συνήθη

Προληπτική αντίδραση της Λευκωσίας για ασύμμετρη απειλή

Οι αρχές ασφαλείας δεν ανησυχούν για δράση τρομοκρατών, πλην όμως παρακολουθούν ύποπτα πρόσωπα

Η κυβέρνηση αλλά και οι αρχές ασφαλείας είναι καθουκαστικές για τον βαθμό απειλής από μια ασύμμετρη επίθεση, τονίζοντας πως τα μέτρα που λαμβάνονται μέχρι σήμερα αποδίδουν.

δραστηριότητα που φαίνεται να υπάρχει και σε περιόδους ηρεμίας, έλεγαν οι ίδιες πηγές. Πίσω από τις λιγοστές πληροφορίες που αφήνονται να διαρρεύσουν εντοπίζεται και η προσπάθεια της κυβέρνησης να μειώσει τον θόρυβο που έχει προκληθεί στο εξωτερικό μετά την επίθεση με drone στη βρετανική βάση Ακρωτηρίου και που φαίνεται να επιδρά αρνητικά σε ζωτικούς τομείς την οικονομίας της Κύπρου.

Για το ενδεχόμενο να σημειωθούν τρομοκρατικά χτυπήματα στην Ευρώπη είχε προειδοποιήσει από την έναρξη των εκθροισραξιών η Ευροpol. Συγκεκριμένα, ο εκπρόσωπος του ευρωπαϊκού αστυνομικού οργανισμού Jan Op Gen Oorth, είχε αφήσει ανοικτό το ενδεχόμενο να σημειωθούν επιθέσεις κατά ευρωπαϊκών υποδομών. Ως δράστες η Ευροpol είχε υποδείξει πρόσωπα και ομάδες συνδεδεμένες

με το καθεστώς της Τεχεράνης που δρουν εντός του Ιράν, αλλά και σε κράτη όπως ο Λίβανος και η Υεμένη. Ο αξιωματούχος της Ευροpol χαρακτήρισε το επίπεδο τρομοκρατικής απειλής υψηλό με δράστες άτομα που δρουν αυτόνομα, τους λεγόμενους «μοναχικούς λύκους».

Τα πρωτόκολλα
Αστυνομική πηγή που μίλησε στην «Κ» υποστήριξε πως αυτό

που φαίνεται να προβληματίζει τις αρμόδιες αρχές ασφαλείας και παρακολουθείται στενά, είναι μια πιθανή διείσδυση ύποπτων προσώπων που ζουν στα Κατεχόμενα από τη γραμμή κατάπαυσης του πυρός. Η εκτίμηση που υπάρχει και πηγάζει από τα μέτρα που λαμβάνονται μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, είναι πως η προσοχή εστιάζεται σε στόχους υψηλού κινδύνου που έχουν σχέση με τα εμπλεκόμενα μέρη στις εκθροισραξίες. Μια συνηθισμένη πρακτική που ακολουθείται κάθε φορά που υπάρχει ένταση στην περιοχή. Με τα δεδομένα που έχουν οι αρχές ασφαλείας τα τελευταία 25 χρόνια δεν προκύπτει πως η Κύπρος βρίσκεται στη σφαίρα εκδήλωσης κάποιου τρομοκρατικού χτυπήματος ανάλογου με αυτά που εκδηλώθηκαν σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και τα όποια περιστατικά έχουν σημειωθεί, εντάσσονταν στην αραβοϊσραηλινή διαμάχη. Πρόσωπα με γνώση ζητημάτων που αφορούν την αντιμετώπιση ασύμμετρων απειλών έλεγαν στην «Κ» πως από ιδρύσεως της Δημοκρατίας η Κύπρος βίωσε τρεις σοβαρές τρομοκρατικές επιθέσεις στο έδαφός της. Η πρώτη το 1978 με τη δολοφονία του Γιουσουφ Ελ Σεμπάι στη Λευκωσία από Παλαιστίνιους, η δεύτερη το 1985 με τη δολοφονία τριών Ισραηλινών στη μαρίνα της Λάρνακας και η τρίτη το 1988 με την έκρηξη παγιδευμένου οχήματος που είχε στόχο την ισραηλινή πρεσβεία στη Λευκωσία. Έκτοτε τα όποια περιστατικά που εντοπίστηκαν και είχαν σχέση με την κρατική ασφάλεια περιορίζονταν σε παρακολουθήσεις και σε κάποιες περιπτώσεις συλλήψεως ύποπτων προσώπων για κατασκοπεία.

Τα μέτρα
Όπως προκύπτει από αστυνομικές πηγές, τα μέτρα που λαμβάνονται εστιάζονται σε εταιρείες ισραηλινών, αμερικανικών, βρετανικών και γαλλικών συμφερόντων που βρίσκονται στην Κύπρο. Επίσης, από ενάρξεις των εκθροισραξιών ισχυρά αστυνομι-

κά μέτρα φρούρησης παρατηρούνται σε διπλωματικές αποστολές ξένων χωρών που έχουν εμπλοκή στις εκθροισραξίες. Ιδιαίτερο βάρος έχει ριχθεί στους ελέγχους στις νόμιμες πύλες εισόδου της Δημοκρατίας, αεροδρόμια και λιμάνια. Έλεγχοι που την περασμένη εβδομάδα οδήγησαν στη σύλληψη προσώπου λιβανέζικης καταγωγής που έφθασε στο αεροδρόμιο Λάρνακας. Ο ύποπτος ήταν στη λίστα της γερμανικής αστυνομίας και φέρεται να συνδέεται με σχεδιαζόμενα τρομοκρατικά χτυπήματα σε εβραϊκούς στόχους στην Ευρώπη.

Η νιτρική αμμωνία της Λάρνακας

Η πιο σοβαρή απόπειρα τρομοκρατικού χτυπήματος επί κυπριακού εδάφους, που ωστόσο αποτράπηκε, αποκαλύφθηκε τον Μάιο του 2015. Οι αρχές ασφαλείας εντόπισαν σε οικία στη Λάρνακα 2,7 χιλιάδες τόνους νιτρικής αμμωνίας, η οποία σύμφωνα με το πρόσωπο που συνελήφθη προοριζόταν για χτυπήματα τρομοκρατικά κατά ξένων συμφερόντων εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο ίδιος παραδόχθηκε στο δικαστήριο πως πίσω από τη μεγάλη ποσότητα νιτρικής αμμωνίας βρισκόταν πρόσωπο της Στρατιωτικής Πτέρυγας Χεζίμπολάχ που τον εφοδίασε με ταξιδιωτικά έγγραφα και χρήματα και πως ο ίδιος είναι υποστηρικτής της Στρατιωτικής Πτέρυγας Χεζίμπολάχ. Σύμφωνα με τα πρακτικά της δίκης που είχε στην κατοχή της η «Κ», «η νιτρική αμμωνία με την πρόσμιξη της με πετρέλαιο μετατρέπεται σε ουσία με την επωνυμία ANFO (AMMONIUM NITRATE FUEL OIL) και λειτουργεί ως εκρηκτική ύλη υψηλής ισχύος. Συγκεκριμένα, ένα κιλό από αυτή την ένωση αντιστοιχεί με 0,82 κιλά εκρηκτικής ύλης TNT».

ΑΡΘΡΟ

Μια άλλη πορεία της ανθρωπότητας

Του ΜΑΡΙΟΥ ΗΛΙΑΔΗ

Η συμφωνία που επιτεύχθηκε ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις χώρες της Mercosur δεν είναι ένα απλό εμπορικό κείμενο. Είναι το αποτέλεσμα μιας μακράς και συχνά επίπονης διαπραγματεύσεως που διήρκεσε σχεδόν δύο δεκαετίες, με περιόδους στασιμότητας, πολιτικών ενστάσεων και εύλογων κοινωνικών ανησυχιών. Το γεγονός ότι τελικώς κατέστη δυνατή η κατάληξη και η υπογραφή της συμφωνίας δεν συνιστά μόνο διπλωματική επιτυχία • αποτελεί ένδειξη ότι, ακόμη και σε μια εποχή γεωπολιτικής αστάθειας, οι θεσμοί μπορούν να λειτουργήσουν με αποτελεσματικότητα και προοπτική.

Η Mercosur –με πυρήνα την Βραζιλία, την Αργεντινή, την Ουρουγουά και την Παραγουάη– αντιπροσωπεύει μια δυναμική περιφερειακή ένωση της Νότιας Αμερικής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, από την πλευρά της, παραμένει το πιο ολοκληρωμένο πείραμα υπερεθνικής συνεργασίας που γνώρισε η ήπειρός μας. Η σύγκλι-

ση αυτών των δύο χώρων δεν αφορά μόνο τη μείωση δασμών ή τη διευκόλυνση επενδύσεων. Αφορά τη διαμόρφωση ενός κοινού πλαισίου κανόνων, προτύπων και προβλεψιμότητας, σε μια περίοδο όπου ο προστατευτισμός και οι μονομερείς επιλογές φαίνεται να κερδίζουν έδαφος.

Παράλληλα, η πρόσφατη υπογραφή μιας αντιστοιχίας στρατηγικής εταιρικής σχέσης ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ινδία διευρύνει σημαντικά τον ορίζοντα. Η Ινδία, ως η πολυπληθέστερη δημοκρατία στον κόσμο και ανερχόμενη οικονομική δύναμη, δεν αποτελεί απλώς μια μεγάλη αγορά. Συνιστά πολιτικό και πολιτισμικό εταίρο με βαρύνουσα σημασία για την παγκόσμια ισορροπία. Η διασύνδεση Ευρώπης, Mercosur και Ινδίας διαμορφώνει έναν ευρύτατο χώρο πολυεπίπεδης συνεργασίας που αφορά και εκφράζει σχεδόν δύο μισά δισεκατομμύρια ανθρώπους.

Ακόμα πιο πρόσφατα ο πρωθυπουργός του Καναδά Μαρκ Κάρενι, επισκέφθηκε τις Ινδίες και συμφώνησε με τον πρωθυπουρ-

γό της χώρας, Ναρέντρα Μόντι, όπως μέχρι τέλος του χρόνου ολοκληρώσουν μια ανάλογη συμφωνία ελεύθερου εμπορίου ανάμεσα στις χώρες τους.

Το Ηνωμένο Βασίλειο μετά την εκλογή του πρωθυπουργού Στάμερ και την αναγνώριση από τον βρετανικό λαό ότι το Brexit υπήρξε ένα μεγάλο λάθος, επιχειρεί και φαίνεται να επιτυγχάνει μια στενότερη εμπορική συνεργασία με την Ε.Ε. Ιδιαίτερα στενή συνεργασία επίσης επιτυγχάνεται ανάμεσα σε Ε.Ε. και Η.Β. στον ευαίσθητο τομέα της Ευρωπαϊκής Άμυνας που απασχολεί έντονα τους ευρωπαϊκούς λαούς.

Αναμφισβήτητα οι δυσκολίες υλοποίησιν ενός τέτοιου συνθετου έργου μεταεθνικής συνεργασίας είναι υπαρκτές. Το έργο, όκι ως αντίβαρο απέναντι σε κάποιον «άλλο», αλλά ως θετική πρόταση για ένα πολυκεντρικό και πιο ισορροπημένο διεθνές σύστημα, απαιτεί πολιτικό θάρρος, αντοχή στις εσωτερικές πιέσεις και σαφή στρατηγική κατεύθυνση. Απαιτεί επίσης να αναγνωρίσουμε ότι η παγκοσμιοποίηση δεν

είναι μονοσήμαντη διαδικασία, αλλά μπορεί να λάβει διαφορετικά χαρακτηριστικά, ανάλογα με το πλαίσιο των αξιακών συντεταγμένων που την ορίζουν. Εάν η παγκοσμιοποίηση αφεθεί αποκλειστικά στις δυνάμεις της ισχύος και του πλούτου, θα διευρύνει τις συγκρούσεις οδηγώντας σε έναν χαοτικό κόσμο. Εάν όμως στηριχθεί σε κανόνες, διαφάνεια και στο ιδεώδες της συνύπαρξης των λαών, μπορεί να αποτελέσει εργαλείο ειρήνης.

Η προοπτική μιας ευρύτερη συνεργασίας –Ευρωπαϊκή Ένωση, Mercosur, Ινδία, Καναδάς, Ηνωμένο Βασίλειο– που ανατρέπει τη λογική του κατακερματισμού της παγκόσμιας κοινωνίας σε Ανατολή και Δύση, σε Βορρά και Νότο, θα μπορούσε να εξελιχθεί σε ευρύτερη πολιτική συνεργασία. Σε μια εποχή όπου οι διεθνείς οργανισμοί δοκιμάζονται και οι πολυμερείς δομές αμφισβητούνται, η ανάδειξη ενός τέτοιου άξονα συνεργασίας θα έστελνε μήνυμα ότι οι λαοί που πιστεύουν στη συνεννόηση και στη θεσμική σταθερότητα μπορούν να χαράξουν

διαφορετική πορεία. Πολύ μεγαλύτερη σημασία αποκτά σήμερα η προοπτική αυτή εν μέσω μεγάλων πολέμων (Μέση Ανατολή, Ουκρανία, Γάζα) που ανατρέπουν την παγκόσμια πολιτική ισορροπία και διασalaεύουν τη σταθερότητα της παγκόσμιας οικονομίας.

Ίσως να αξίζει αυτή την ώρα η Ε.Ε. να κάνει ένα ακόμη βήμα, συμβολικό αλλά και ουσιαστικό μαζί. Η πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Ρομπέρτα Μέτσολα –σε συνεννόηση με τους Αντόνιο Κόστα και Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν– θα μπορούσε να προσκαλέσει τον πρωθυπουργό της Ινδίας, τον πρόεδρο της Βραζιλίας, τον πρωθυπουργό του Καναδά και τον Βρετανό πρωθυπουργό να απευθυνθούν στην Ολομέλεια του Κοινοβουλίου, στο πλαίσιο ενός διαλόγου για το μέλλον των διαπεριφερειακών συνεργασιών. Όχι ως εθιμοτυπική πράξη, αλλά ως αφετηρία μιας συζήτησης για το πώς μπορούν μεγάλες δημοκρατικές ή πλουραλιστικές οντότητες να συντονίσουν τις δυνάμεις τους πέρα από τους ανταγωνισμούς των «μεγάλων» και με βαθύ σεβασμό στην αξι-

οπρέπεια του ανθρώπου και την πίστη στη συνύπαρξη των λαών.

Η Ευρώπη, με τις αντιφάσεις και τις αδυναμίες της, γεννήθηκε από την απόφαση να υπερβεί τη λογική των συγκρούσεων που την κατέστρεψαν τον 20ό αιώνα. Η Mercosur δημιουργήθηκε ως εγχείρημα περιφερειακής ειρήνης και οικονομικής σύγκλισης χωρών της Λατινικής Αμερικής. Η Ινδία και ο Καναδάς, με τις ιδιαιτερότητές τους, εκπροσωπούν κοινωνίες που επιδιώκουν να συνδυάσουν ανάπτυξη και θεσμική σταθερότητα. Το Η.Β. πολιτισμικά και άλλως πως ανήκει στην Ευρώπη και μετέχει στον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής, στο αξιακό μας σύστημα, στον ευρωπαϊκό πολιτισμό εν γένει. Η σύμπλευση αυτών των χωρών δεν είναι ουτοπία • είναι ρεαλιστική επιλογή σε μια ανθρωπότητα που αναζητά, τις παραμονές πιθανόν ενός τρίτου παγκόσμιου πολέμου, να βιώσει ξανά την ελπίδα σε έναν καλύτερο, ειρηνικό κόσμο.

Ο κ. Μάριος Ηλιάδης είναι πρώην υπουργός.

ALMIRAL[®] FORTE

2,32% γέλη
διαιθυλαμμωνιούχος δικλοφαινάκη

ΜΕDOCHEMIE

ALMIRAL[®] FORTE

2,32% γέλη διαιθυλαμμωνιούχος δικλοφαινάκη

Αντισπασμωδικό και αναλγητικό με αντιφλεγμονώδη δράση

ALMIRAL[®] FORTE

2,32% γέλη διαιθυλαμμωνιούχος δικλοφαινάκη

NEO

ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΟ

Κινήσου ελεύθερα, απόλαυσε τη ζωή!

Του ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ

Αρχές Μαρτίου η Αντιπρομοκρατική συνέδραμε έρευνα της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΕΥΠ) και προχώρησε στη σύλληψη στο αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος» 36χρονου Γεωργιανού αζερικής καταγωγής, με την κατηγορία της κατασκοπείας στην αμερικανική βάση της Σούδας για λογαριασμό του Ιράν. Λίγες μέρες νωρίτερα, παρόμοια υπόθεση εκτυλίχθηκε στην Κύπρο. Οι κυπριακές αρχές προχώρησαν στη σύλληψη 28χρονου Αζέρου και μιας νεαρής Εσθονής. Φέρεται να παρακολουθούσαν ιδιαίτερα ευαίσθητους στόχους ισραηλινού ενδιαφέροντος στην Πάφο.

Οι δύο υποθέσεις σε Ελλάδα και Κύπρο είναι πιθανό να σχετίζονται. Συνδέονται πάντως με βεβαιότητα με τις συλλήψεις –τον περασμένο Ιούνιο– δύο επίσης Αζέρων υπηκόων για κατασκοπεία: ο πρώτος συνελήφθη στη Σούδα και ο δεύτερος στη βρετανική αεροπορική βάση στο Ακρωτήρι της Κύπρου. Το κουβάρι των δικτύων κατασκοπείας ξετυλίγει σήμερα η «Κ», ρίχνοντας φως στη δράση των «Αζέρων - Φρουρών της Επανάστασης».

Ο «φωτογράφος»

Τον Ιούνιο του 2025 η ΕΥΠ εντόπισε στα «ραντάρ» της τον 27χρονο Ν.Ι., νεαρό Αζέρο, μόνοιμο κάτοικο Πολωνίας και κάτοχο πολωνικής άδειας παραμονής. Είχε ταξιδέψει για πρώτη φορά στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 2025 και επέστρεψε στις αρχές του καλοκαιριού για να εγκατασταθεί σε ξενοδοχείο στη Σούδα, απ' όπου φωτογράφιζε τα πολεμικά πλοία που μπαίνονβγαίνουν στον ναύσταθμο.

Τέθηκε υπό παρακολούθηση από την ΕΥΠ και στις 22 Ιουνίου συνελήφθη στο δωμάτιο του ξενοδοχείου στις περιοχές Καλύβες από αστυνομικούς της Ασφάλειας Χανίων, σε συνεννόηση με στελέχη της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών.

Στην κατοχή του βρέθηκαν φωτογραφικές μηχανές, τηλεφακός, τριπόδο, συσκευές αποθήκευσης ψηφιακών αρχείων και ένα λογισμικό για την κρυπτογράφηση αρχείων. Μόλις ένα εικοσιτετράωρο νωρίτερα, την 21η Ιουνίου, είχε προχωρήσει και η κυπριακή αστυνομία στη σύλληψη ενός Αζέρου, ο οποίος κατασκόπευε τη βρετανική αεροπορική βάση στην περιοχή του Ακρωτηρίου.

Σύμφωνα με στοιχεία από ξένη υπηρεσία πληροφοριών, ο ύποπτος βρισκόταν στη Μεγαλόνησο από τον Απρίλιο του 2025, έμενε στο Ζακάκι κοντά στις βρετανικές βάσεις και καθημερινά φωτογράφιζε τη στρατιωτική εγκατάσταση, έχοντας στην κατοχή του μηχανή με τηλεφακό.

Με ίδιο εξοπλισμό

Πέραν της χρονικής αλληλουχίας των συλλήψεων σε Ελλάδα και Κύπρο, πληροφορίες από τις αρμόδιες αρχές ανέφεραν ότι οι δύο συλληφθέντες, υπήκοοι Αζερμπαϊτζάν, είχαν πανομοιότυπο εξοπλισμό (ίδια μάρκα και μοντέλο φωτογραφική μηχανή και τηλεφακό) και λογισμικό κρυπτογράφησης των φωτογραφιών που

τραβούσαν και έστελναν στο Ιράν. Και οι δύο φέρεται να ενεργούσαν για λογαριασμό των Φρουρών της Επανάστασης του Ιράν. Εξάλλου, το 25% του πληθυσμού του Ιράν αποτελείται από Αζέρους, τη μεγαλύτερη εθνοτική μειονότητα στην εμπόλεμη σήμερα χώρα. Εννέα μήνες αργότερα επαναλήφθηκε η ίδια ακριβώς ιστορία. Στις 28 Φεβρουαρίου 2026 οι διωκτικές αρχές της Κύπρου συνέλαβαν 27χρονο Αζέρο και μια νεαρή Εσθονή, ως ύποπτους για κατασκοπεία. Εντοπίστηκαν να παρακολουθούν στόχους ισραηλινού ενδιαφέροντος στην Πάφο, όπως μια συναγωγή και ένα εβραϊκό σχολείο.

Οι πληροφορίες που οδήγησαν στη σύλληψή τους έφτασαν στην Κύπρο στις αρχές του ίδιου μήνα από ξένη υπηρεσία. Σύμφωνα με μάλιστα με μια εκδοχή, συνέδεαν τους δύο με σχέδιο επίθεσης με drones σε στόχο στη Μεγαλόνησο, όπως αυτή που εκδηλώθηκε προ δεκαπενθήμερου στη βρετανική βάση στο Ακρωτήρι.

Για το «Gerald Ford»

Δύο εικοσιτετράωρα μετά τις συλλήψεις στην Πάφο, στις 2 Μαρτίου, ήταν η σειρά των ελληνι-

κών αρχών να προχωρήσουν στην «απενεργοποίηση» ενός αζερικής καταγωγής 36χρονου Γεωργιανού υπηκόου, με την κατηγορία της κατασκοπείας στη βάση της Σούδας. Ο συλληφθείς είχε φτάσει στις αρχές Φεβρουαρίου στην Ελλάδα από τη Γερμανία και εγκαταστάθηκε σε ξενοδοχείο στον κόλπο της Σούδας. Από εκεί κατέγραφε τις κινήσεις των πολεμικών πλοίων, μεταξύ των οποίων και του αμερικανικού αεροπλανοφόρου «USS Gerald R. Ford». Και σ' αυτή την περίπτωση η χρονική αλληλουχία των συλλήψεων σε Κύπρο και Ελλάδα δεν είναι η μόνη που συνδέει τις δύο υποθέσεις.

Σε ό,τι αφορά την υπόθεση της Πάφου και τη δράση του 28χρονου Αζέρου και της κατά ένα χρόνο νεότερης Εσθονής συνεργού του, πηγές από την Κύπρο αναφέρουν ότι το ζευγάρι βρισκόταν σε ανοιχτή γραμμή με άτομο στο Ιράν. Καθώς και ότι με το ίδιο άτομο στο Ιράν ερχόταν σε επικοινωνία και ο Αζέρος που προ εννεαμήνου είχε συλληφθεί για κατασκοπεία στις βρετανικές βάσεις.

Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και με τις δύο υποθέσεις στη Σούδα. Ο αζερικής καταγωγής Γε-

ωργιανός που συνελήφθη στις 2 Μαρτίου στο «Ελ. Βενιζέλος», λίγο πριν διαφύγει στο εξωτερικό, φέρεται να ανήκει στον ίδιο κύκλο επαφών με τον 27χρονο που εντοπίστηκε τον Ιούνιο του 2025 να φωτογραφίζει πολεμικά πλοία στον κόλπο της Σούδας. Αυτό επιβεβαίωσε στην «Κ» αρμόδιος, υψηλόβαθμος αξιωματούχος που μετέχει στην έρευνα και θέλησε να διατηρήσει την ανωνυμία του, σημειώνοντας μάλιστα ότι οι δύο άνδρες είχαν επιλέξει να καταλύσουν στο ίδιο ξενοδοχείο απ' όπου εξασφάλιζαν προνομιακή θέα στον κόλπο της Σούδας.

Τα διαβατήρια

Μια ακόμη κρίσιμη πληροφορία που συνδέει τις δύο υποθέσεις σε Ελλάδα και Κύπρο αφορά ευρήματα στο κινητό του 27χρονου, ο οποίος συνελήφθη τον Ιούνιο στη Σούδα. Καλά ενημερωμένη πηγή αποκάλυψε στην «Κ» ότι στη συσκευή εντοπίστηκαν αποθηκευμένες φωτογραφίες διαβατηρίων Ιρανών υπηκόων, που ενδεχομένως συγκροτούν το δίκτυο κατασκόπων σε Ελλάδα και Κύπρο για λογαριασμό των Φρουρών της Επανάστασης.

Σημειώνεται ότι την Πέμπτη έγινε και νέα σύλληψη, πάλι στα Χανιά, 58χρονου, που επίσης κατηγορείται για κατασκοπεία στον ναύσταθμο της Σούδας. Είναι συνταξιούχος στρατιωτικός, ο οποίος έχει στο κινητό του τηλέφωνο εκατοντάδες φωτογραφίες πολεμικών πλοίων από το 2024 μέχρι σήμερα. Τα ψηφιακά αρχεία έστειλε σε περισσότερους από έναν αποδέκτες στην Πολωνία. Ο ίδιος πάντως αρνείται τις κατηγορίες που του αποδίδονται.

Σε μια ενδιαφέρουσα σύμπτωση, ο συλληφθείς είναι υπήκοος Πολωνίας, όπως ταξιδιωτικά έγγραφα της ίδιας χώρας διέθετε και ο 27χρονος Αζέρος που συνελήφθη τον Ιούνιο του 2025 και αυτός για κατασκοπεία στη Σούδα. Είχε έρθει στην Ελλάδα από την Πολωνία.

Τα πρόσωπα του δικτύου

Στο κινητό του Αζέρου που συνελήφθη τον Ιούνιο του 2025 στη Σούδα εντοπίστηκαν φωτογραφίες διαβατηρίων Ιρανών, που ενδεχομένως συγκροτούν το δίκτυο κατασκόπων σε Ελλάδα και Κύπρο.

άγχος;

BLACK RANGE
EASY DAY

Υπογράφει την ηρεμία

αϋπνία;

BLACK RANGE
EASY NIGHT
MELATONIN

Υπογράφει την ξεκούραση

BLACK RANGE
Υπογράφει ό,τι σου αξίζει!

Pharma
LEAD
PHARMACY
CARE PRODUCTS

BLACK RANGE
EASY DAY
Plus Nutrients
Freeze-dried
Selected Herbal Extracts
FREE
30
Food Supplement / Συμπλήρωμα Διατροφής

Pharma
LEAD
PHARMACY
CARE PRODUCTS

BLACK RANGE
EASY NIGHT
MELATONIN
Plus Nutrients
Freeze-dried
Selected Herbal Extracts
FREE
30
Food Supplement / Συμπλήρωμα Διατροφής

Freeze Drying

Κάψουλες βραδείας
αποδέσμευσης

fama
PHARMACEUTICAL LTD
fama Pharmaceutical LTD

PHARMALEAD®
VITORGAN

Το τέλος των βρετανικών ψευδαισθήσεων

Του ΣΑΪΜΟΝ ΝΙΞΟΝ

Όταν ένα drone χτύπησε τη βρετανική αεροπορική βάση στο Ακρωτήριο τα ξημερώματα της 2ας Μαρτίου ανέτρεψε ορισμένες από τις πιο αγαπημένες παραδοχές της βρετανικής εξωτερικής πολιτικής. Εδώ και χρόνια η Βρετανία παρηγορεί τον εαυτό της με την ιδέα ότι, παρά την απώλεια της σχετικής παγκόσμιας ισχύος της, εξακολουθεί να «παίζει πάνω από την κατηγορία της» και ότι η «ειδική σχέση» με τις ΗΠΑ της δίνει έναν μοναδικό ρόλο στη διεθνή σκηνή – ενός καλύτερου, αλλά αναντικατάστατου εταίρου στην αντιμετώπιση των δυνάμεων του κακού και στη διατήρηση της διεθνούς τάξης που βασίζεται σε κανόνες. Όμως, ο πόλεμος με το Ιράν αναγκάζει τη Βρετανία να αντιμετωπίσει ερωτήματα που για πολύ καιρό προτιμούσε να αγνοεί.

Το πρώτο αφορά τη σχέση με τις ΗΠΑ. Η αντίθεση με τον τελευταίο αμερικανικό πόλεμο στη Μέση Ανατολή δύσκολα θα μπορούσε να είναι πιο έντονη. Τότε, ο Τόνι Μπλερ συνεργάστηκε στενά με τον Τζορτζ Μπους, επινοώντας μια νομική κάλυψη για τον πόλεμο στο Ιράκ και πραγματοποιώντας μια παγκόσμια διπλωματική περιοδεία για να συγκεντρώσει υποστήριξη για την εισβολή. Ο Ντόναλντ Τραμπ, αντιθέτως, δεν έκανε καμιά προσπάθεια να δικαιολογήσει την επιχείρηση «Επική οργή» με όρους διεθνούς δικαίου, δεν συμβουλευτηκε συμμάχους και δεν ζήτησε τη συμμετοχή κανενός. Το μόνο αίτημά του προς τη Βρετανία ήταν η χρήση των στρατιωτικών της βάσεων στην Κύπρο και στον Ινδικό Ωκεανό.

Όταν ο Κιρ Στάρμερ αρνήθηκε –με το σκεπτικό ότι η βρετανική κυβέρνηση θεωρούσε τον πόλεμο παράνομο και απερίσκεπτο–, άνοιξε το μεγαλύτερο διπλωματικό ρήγμα μεταξύ των δύο χωρών εδώ και δεκαετίες. Ο πόλεμος στο Ιράκ είχε καταλήξει να θεωρείται το αποκορύφωμα της «ειδικής σχέσης»· ο πόλεμος με το Ιράν, ίσως την έχει διαλύσει. Δεν έχει σημασία ότι ο Στάρμερ έδωσε άδεια να χρησιμοποιηθούν αυτές οι βάσεις 24 ώρες αργότερα, έστω μόνο για αμυντικούς σκοπούς, αφού οι βρετανικές εγκαταστάσεις δέχθηκαν επίθεση. Μέχρι τότε η ζημία είχε γίνει.

Το δεύτερο ερώτημα αφορά τις ίδιες τις υπερπόντιες βάσεις της Βρετανίας. Στην Κύπρο είναι κατάλοιπο της αποικιακής εποχής, διατηρήθηκαν όταν το νησί απέκτησε την ανεξαρτησία του το 1960, και έκτοτε παρείχαν ζωτικής σημασίας δικαιώματα χρήσης για αμερικανικές και συμμαχικές επιχειρήσεις σε ολόκληρη τη Μ. Ανατολή. Ωστό-

σο, η αδυναμία της Βρετανίας να τις υπερασπιστεί από ιρανικά drones αποκάλυψε πόσο βαθιά έχουν αποδυναμώσει τις ένοπλες δυνάμεις οι δεκαετίες υποεπένδυσης. Χρειάστηκαν δύο εβδομάδες για να αποστείλει η Βρετανία ένα πολεμικό πλοίο στην Κύπρο, ενώ η Ελλάδα και η Γαλλία έστειλαν ναυτική υποστήριξη αμέσως. Το περιστατικό αναζωπύρωσε ερωτήματα στην Κύπρο σχετικά με το αν οι βρετανικές βάσεις θα έπρεπε να βρίσκονται εκεί. Αντί να παρέχουν ασφάλεια, έκαναν την Κύπρο στόχο σε έναν πόλεμο στον οποίο δεν θέλει καμία εμπλοκή.

Το τρίτο ερώτημα είναι το πιο δύσκολο: ποια συμπεράσματα πρέπει να βγάλει η Βρετανία; Βραχυπρόθεσμα, η απάντηση φαίνεται να είναι κανένα. Η άμεση αντίδραση των πολιτικών αντιπάλων του Στάρμερ ήταν να τον κατηγορήσουν ότι δεν μπήκε στον πόλεμο του Τραμπ από την αρχή – μια θέση από την οποία έκτοτε έχουν υπαναχωρήσει, καθώς η σύγκρουση άρχισε να μοιάζει με φιάσκο και αποδείχθηκε βαθιά αντιδημοφιλής στους ψηφοφόρους.

Ωστόσο, τα τρωτά σημεία που αποκάλυψε ο πόλεμος με το Ιράν δεν μπορούν να αγνοούνται για πάντα. Η Βρετανία, δημοσιονομικά περιορισμένη και με βαρύ χρέος, μετά βίας μπορεί να υπερασπιστεί το ίδιο της το έδαφος, πόσο μάλλον να ασκήσει επιρροή σε όλη τη Μέση Ανατολή. Η χώρα που κάποτε ισχυριζόταν ότι «κυβερνά τα κύματα» δεν έχει σήμερα κανένα πλοίο σε περιπολία στον Κόλπο. Την ίδια στιγμή, η «ειδική σχέση» έχει μετατραπεί από τον Τραμπ σε εργαλείο εξαναγκασμού σε ζητήματα ενέργειας, εμπορίου και τεχνολογίας, ενώ η δέσμευση των ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ και στην ευρωπαϊκή ασφάλεια τίθεται όλο και περισσότερο υπό αμφισβήτηση.

Η λογική οδηγεί προς μια κατεύθυνση: η ασφάλεια και ακόμη και η κυριαρχία της Βρετανίας εξαρτώνται από μια πολύ στενότερη σχέση με την Ευρώπη, ιδίως επειδή ο πόλεμος με το Ιράν απειλεί να ενισχύσει τη θέση της Ρωσίας στον υπαρκτικό πόλεμο που διεξάγεται στην ανατολική πτέρυγα της Ευρώπης. Αυτό θα απαιτήσει δύσκολες επιλογές από μια πολιτική τάξη που επί δεκαετίες λέει στον εαυτό της ότι παραμένει μια παγκόσμια δύναμη. Το drone που χτύπησε το Ακρωτήριο υποδηλώνει ότι η εποχή των παρηγορητικών ψευδαισθήσεων έχει τελειώσει.

Ο κ. Σάιμον Νίξον είναι ανεξάρτητος σχολιαστής και εκδότης του ενημερωτικού δελτίου Wealth of Nations στο Substack.

Η εκστρατεία που εξαπέλυσε ασθμαίνοντας η κυβέρνηση να μεταφέρει την «πραγματική εικόνα της χώρας μας» μου θύμισε, αμαρτία εξομολογημένη, την παροιμία με την ρκα και το ρουμανίσιν.

Η ρκα και το ρουμανίσιν

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Καθώς, όπως υπογορεύει ο Παύλος, ο επονομαζόμενος και Απόστολος των Εθνών, «εν εσχάταις ημέραις ενστήσονται καιροί χαλεποί», καλό είναι ανά τακτά χρονικά διαστήματα να συστηνόμαστε

εκ νέου και, γιατί όχι, να αποσαφηνίζονται θέσεις και προθέσεις. Ωστε να αποφεύγονται ανεδαφικές και κατά συνέπεια λανθασμένες ερμηνείες αλλά και παρεξηγήσεις. Ως εκ τούτου, και δεδομένου ότι κάθε φορά που προκύπτει μείζον εθνικό ζήτημα, οι υπερευαίσθητες γράφουν υπερωρίες, καλό κάνει να σημειώσουμε τα εξής: η υπευθυνότητα, η σοβαρότητα, η ψυχραιμία, η αντικειμενικότητα και η σύνεση που πάντοτε πρέπει να διέπει τα ΜΜΕ και τους δημοσιογράφους –πόσο μάλλον σε περιόδους κρίσεων και σε συνθήκες γεωπολιτικής αστάθειας– δεν μεταφράζει τον ρόλο τους σε ακχοφόρους κυβερνητικών ή άλλων πολιτικών αφηγημάτων.

Ούτε τα μεταβάλλει σε image makers που μέρμινά τους έχουν την ωραιοποίηση καταστάσεων με την απόκρυψη αδυναμιών, δυσλειτούργιων, λαθών. Όπως σωστά ειπώθηκε στο παρελθόν, οι κρίσεις θέλουν ηγέτες. Και όπως διδαχθήκαμε πικρά από το παρελθόν, η αμετροέπεια των ηγετών μπορεί να γεννήσει νέες κρίσεις. Διότι και το μέτρον προσόν ηγετικό είναι. Δυσεύρετο. Μάλιστα στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία, η έννοια του μέτρου θεωρείται μια από τις σημαντικότερες αρετές, συχνά ταυτιζόμενη με την ηθική αρετή. Σύμφωνα

με τον Αριστοτέλη, η αρετή είναι μεσότητα, το μέσον, δηλαδή το «ορθό μέτρο» μεταξύ δύο ακροτήτων: της έλλειψης και της υπερβολής.

Η ανδρεία, για παράδειγμα, είναι το μέσον ανάμεσα στη δειλία (έλλειψη) και την παράτολμη θρασύτητα (υπερβολή). Συνοπτικά, το μέτρο χρησιμοποιείται ως «κανόνας» που επιτρέπει στον άνθρωπο να ισορροπεί ανάμεσα στις υπερβολές, στις οποίες είναι επιρρεπής η ανθρώπινη φύση και τον βοηθά να αναγνωρίζει το πραγματικό, το αληθινό αγαθό. Αμετροέπεια, για παράδειγμα, σε έναν ηγέτη είναι να άγεται και να φέρεται από το άγχος της επικοινωνιακής του εικόνας, να προβαίνει ή να παραδίδεται σε ενέργειες που μπορεί να πηγάσουν από αγαθές προθέσεις ή να έχουν εφελκτήριο το γνήσιο μέλημα, απουσία όμως της αρετής του μέτρου, να μεταφέρουν λανθασμένα μηνύματα ή και να αποφέρουν πρόσκαιρα κέρδη. Σε μια τέτοια περίπτωση, θυμίζει τη γνωστή παροιμία με την ρκα και το ρουμανίσιν, την οποία είμαι σίγουρος ότι πολύ καλά τη γνωρίζετε, γι' αυτό και δεν χρειάζεται να καταφύγω σε επαναλήψεις με κίνδυνο να χαρακτηριστούμε χρήστες πεζοδρομιακού λόγου που δεν συνάδει ούτε και με τη φιλοσοφία που διέπει το μέσο.

Μπορεί και να υπερβάλλω –σε μια διαρκή αναζήτηση του μέτρου είμαι κι εγώ– αλλά την περασμένη Πέμπτη, δύο μέρες μετά την κάθοδο του Γάλλου προέδρου και του Έλληνα πρωθυπουργού που αναπτέρωσε το πεσμένο ηθικό της μαρτυρικής Κύπρου,

η εκστρατεία που εξαπέλυσε ασθμαίνοντας η κυβέρνηση να μεταφέρει την «πραγματική εικόνα της χώρας μας» / να περάσει το μήνυμα ότι «στη χώρα μας η κανονικότητα συνεχίζεται» / «η χώρα μας εξακολουθεί να είναι ένας ελκυστικός τουριστικός προορισμός» / «εμείς θέλουμε και αυτό το οποίο επικοινωνούμε σε κάθε δυνατή ευκαιρία είναι να παρουσιάζεται η πραγματική εικόνα της χώρας μας», μου θύμισε, αμαρτία εξομολογημένη, την παροιμία με την ρκα και το ρουμανίσιν.

Συνεπεία της απουσίας της αριστοτέλειας μεσότητας. Καθότι όλο αυτό το σκηνικό έμελλε βλέπετε να ξεκινήσει με διόρθωση –του Βρετανού υπουργού Άμυνας– για τη δήλωσή του ότι ένας πυραύλος είχε κατεύθυνση την Κύπρο και να τελειώσει με διόρθωση –του συμπαραστάτη Μακρόν– για τη δήλωσή του περί επιθέσεων με πυραύλους και drones που δέχθηκε η Κύπρος.

Όσο για το ποιοι ήταν υπεύθυνοι να μην παρουσιαστεί άλλη, διαφορετική εικόνα από την «πραγματική» της χώρας μας ή το ποιοι συνέβαλαν με σκηνές βγαλμένες από χολιγουντιανή ταινία και αναπαριστώντας τον Τομ Κρουζ, να δημιουργηθεί μια «μη πραγματική εικόνα», αυτή που παρουσιάζεται «κυρίως από διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης, με έναν υψηλό βαθμό υπερβολής ως προς την κατάσταση που επικρατεί, την πραγματική κατάσταση που επικρατεί...», μην περιμένετε αυτοκριτική. Όπως και το μέτρο, δυσεύρετη κι αυτή.

photiouth@kathimerini.com.cy

Αντιφάσεις

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Είναι θετική ή αρνητική η στήριξη που παρέχουν στην Κύπρο η Ελλάδα και η Γαλλία, κατά κύριο λόγο, ως επίσης και η Ισπανία και η Ιταλία, υπό το φως της επίθεσης που δέχθηκε η νήσος από το Ιράν, σε έδαφος των βρετανικών βάσεων; Αναμφισβήτητο, η στήριξη της Κυπριακής Δημοκρατίας από τις εν λόγω χώρες, αποτελεί θετική εξέλιξη, στέλνει μηνύματα σε σχέση με τη διαχείριση της ιρανικής επιθετικότητας, ενώ δημιουργεί προσδοκίες ότι και γενικότερα η Κύπρος δεν είναι μόνη. Και σε κάθε περίπτωση, η όλη εικόνα καταδεικνύει ότι μια ομάδα κρατών-μελών της Ε.Ε., πρωτίστως η Ελλάδα, και δευτερευόντως η Γαλλία, έσπευσαν να συνδράμουν την Κύπρο, κάτι που πιστώνεται στην κυβέρνηση και στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη. Μέχρι εδώ λοιπόν, όλα καλά.

Όμως, θα πρέπει να διερωτηθούμε γιατί η Λευκωσία ζήτησε τη στήριξη των χωρών αυτών, την ώρα που η ίδια η κυπριακή κυβέρνηση δηλώνει, όπου

φτάνει κι όπου σταθεί, ότι η Κύπρος δεν είναι στόχος; Διότι, εάν δεν είμαστε στόχος, όπως λένε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο υπουργός Εξωτερικών, και επαναλαμβάνει, ενίοτε κακοποιώντας την ελληνική γλώσσα, ο ΥΠΙΑΜ Βασίλης Πάλλας, γιατί ζητούμε βοήθεια και γιατί χρειαζόμαστε όλες αυτές τις χώρες να μας περιφρουρούν;

Αυτή λοιπόν η αντίφαση μιας κυβέρνησης, που από τη μια λέει ότι η Κύπρος δεν αποτελεί στόχο του Ιράν και από την άλλη ζητάει βοήθεια από εταίρους της Ε.Ε. για να καλύψει τα νώτα της, παραπέμπει σε ασοβαρότητα. Και ίσως προσμέτρηση στην αμφιταλάντευση του Βερολίνου, το οποίο δεν μας παρείχε βοήθεια, αλλά μας έστειλε τον ΥΠΕΞ της χώρας, ο οποίος έκανε μια πολύ ενδιαφέρουσα δήλωση, που πέρασε στα ψιλά και θεωρώ ότι δεν προσέλαβε τη δημοσιότητα που της αναλογεί. Είπε λοιπόν ο Γκόχαν Βάντεφουλ, ότι «εάν η Κύπρος πραγματικά (really) μας χρειαστεί, θα είμαστε εκεί». Πραγματικά, λοιπόν. Κι όχι φαινομενικά, ούτε για επικοινωνιακούς λόγους, θα πρόσθετα εγώ.

Η δήλωση Βάντεφουλ θα πρέπει να αναγνωσθεί σε συνδυασμό και με την πρόσφατη τοποθέτηση του Βερολίνου που ανέφερε ότι «η κατάσταση δεν είναι τόσο δραματική, όσο παρουσιάζεται» στην Κύπρο και ότι η όποια στήριξη

Στην πραγματικότητα, λοιπόν, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επέλεξε να ασκήσει «διπλωματία του τηλεφώνου», η οποία είναι ανέξοδη και δεν τόλμισε να απαιτήσει επίσημα την ενεργοποίηση της ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής Ε.Ε.

προς τη νήσο θα πρέπει να παρασχεθεί στο πλαίσιο της ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής, δηλαδή του άρθρου 42 (7), νοούμενου βεβαίως ότι θα ενεργοποιηθεί από την Κύπρο. Κάτι που απέφυγε να κάνει η Λευκωσία.

Κι εδώ έχουμε τη δεύτερη αντίφαση του προέδρου Χριστοδουλίδη, ο οποίος επεδίωξε την εξασφάλιση στήριξης από μεμονωμένες χώρες της Ε.Ε., αλλά όχι συντεταγμένα και θεσμικά από όλο το ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Αυτό λοιπόν είναι το ζουμί της υπόθεσης. Και εύλογα διερωτάται κανείς, γιατί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν απαίτησε από την Ε.Ε. την ενεργοποίηση της ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής του άρθρου 42(7); Δύο κυβερνητικές πηγές ισχυρίστηκαν ότι ο Πρόεδρος δεν θέλει να στοχοποιηθεί η Κύπρος, ως ένα νησί που περιφρουρείται από την Ε.Ε. Ισχυρισμός, ο οποίος όμως είναι ανυπόστατος, διότι στοχοποίησε την Κύπρο υπάρχει είτε περιφρουρείται από τέσσερις χώρες, είτε από το σύνολο της Ε.Ε. Και το αποτέλεσμα είναι το ίδιο και το αυτό. Και για τον τουρισμό και για την οικονομία.

Στην πραγματικότητα, λοιπόν, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επέλεξε να ασκήσει «διπλωματία του τηλεφώνου», η οποία είναι ανέξοδη και δεν τόλμισε να απαιτήσει επίσημα την ενεργοποίηση της ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής Ε.Ε. Όπως

εξήγησε και το ΥΠΕΞ της Γερμανίας, πριν από μερικές μέρες, η κυπριακή κυβέρνηση έχει απευθυνθεί διμερώς σε εταίρους στην Ε.Ε., αλλά δεν ζήτησε ενεργοποίηση του άρθρου 42(7).

Κι ο στόχος ήταν προφανής, καθώς η τακτική αυτή, επέτρεψε στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να πανηγυρίζει για την εξασφάλιση στήριξης τεσσάρων κρατών, από το σύνολο της Ε.Ε. Καταπίνοντας το αναντίλεκτο γεγονός, ότι οι υπόλοιποι 22 εταίροι μας, ποιούν την νήσσαν, όπως βεβαίως και οι Βρυξέλλες. Κάτι βεβαίως που κανείς δεν επισημαίνει, και δη όσα ΜΜΕ αναπαράγουν απλώς τη θέση της κυβέρνησης, η οποία τοποθέτησε τον πήχη τόσο χαμηλά, ώστε να μπορεί να ισχυρίζεται ό,τι θέλει, και να εισπράττει χειροκροτήματα. Άλλωστε, είναι επικοινωνιακά προσοδοφόρο να λες ότι η εξασφάλισες στήριξη από «4». Ενώ, αποτελεί επικοινωνιακό μπουύμερανγκ να αναγκάζεσαι να παραδεχθείς ότι δεν μπορείς να πείσεις τους υπόλοιπους «22». Σωστά;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η αποδόμηση ενός παγκόσμιου συστήματος

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Αυτό που συμβαίνει στον Περσικό Κόλπο είναι εξαιρετικά επικίνδυνο. Οχι μόνο για τους προφανείς λόγους. Αλλά γιατί η εξέλιξη του πολέμου δείχνει ότι έχουν καταρρεύσει βασικά δόγματα και μηχανισμοί λήψης αποφάσεων. Το ποιος είναι ο στόχος της επιχείρησης αλλάζει ώρα με την ώρα, αν είναι η αλλαγή καθεστώτος, η πλήρης αποδυνάμωση του Ιράν ή κάτι άλλο. Εν τω μεταξύ οι χώρες του Κόλπου βλέπουν το δικό τους «αφήγημα» να

Ακόμη κι αν πίσω από όλα όσα ζούμε υπάρχει μεγάλος αμερικανικός στρατηγικός στόχος, τις επιπτώσεις της υψηλής στρατηγικής θα τις υποστούμε όλοι, τώρα και για μεγάλο διάστημα.

καταρρέει, καθώς δεν μοιάζουν πλέον με την «Ελβετία ή το Λας Βέγκας της Μέσης Ανατολής». Το Ισραήλ τηρεί αποστάσεις από τις ΗΠΑ, τις οποίες το ίδιο παρέσυρε σε αυτή την περιπέτεια και ο Λίβανος διαλύεται. Τη μια στιγμή ανακοινώνεται ότι το αμερικανικό ναυτικό συνοδεύει ήδη κάποια τάνκερ στα Στενά του Ορμούζ, την επόμενη διαψεύδεται.

Αν οι συνέπειες περιορίζονταν στην περιοχή, θα λέγαμε εντάξει, μία ακόμη κρίση είναι και θα περάσει. Οι Αμερικανοί θα θυμούνταν ότι η Ιστορία δεν αστειεύεται, αλλά εκδικείται σε αυτές τις περιοχές, θα τα μάζευαν και θα πήγαιναν στην επόμενη κρίση. Εδώ όμως αποδομείται ένα

παγκόσμιο σύστημα – ενεργειακό, γεωπολιτικό, οικονομικό. Είναι σαν κάποιο αόρατο χέρι να πιέζει συνεχώς τον πλανήτη για να δει πόσο αντέχει, πόσο αντέχουμε όλοι. Ο κορωνοϊός διέλυσε σε πρώτη φάση την παγκοσμιοποίηση και τα δίκτυα μεταφορών, η Ουκρανία έφερε τα πάνω κάτω στην ενέργεια και στον πληθωρισμό, ο «Τραμπ II» μας σόκαρε με τους δασμούς και τώρα ο πόλεμος στο Ιράν φτάνει τον πλανήτη στα «κόκκινα». Με έναν Τραμπ να τιώθει την απεριόριστη, έως τώρα, στρατιωτική του ισχύ, μόνη ελπίδα είναι να πάρουν κάποια στιγμή το πάνω χέρι στο Οβάλ Γραφείο ρεαλιστές, όπως ο υπουργός Εξωτερικών Ρούμπιο και οι «ενήλικοι» που έκαναν τη διαφορά στον «Τραμπ Ι». Ήδη πάντως οι αγορές και το πορτοφόλι του μέσου Αμερικανού έχουν νιώσει το σοκ και δείχνουν την ανάγκη να επανέλθουμε σε μια σχετική κανονικότητα. Είναι όμως ρεαλιστική αυτή η προσδοκία; Δεν νομίζω. Η αυριανή κανονικότητα δεν θα αποτελεί σε καμία περίπτωση μια ήπια μετάλλαξη της χθεσινής.

Προσπαθούμε όλοι να βρούμε αν πίσω από όλα όσα ζούμε υπάρχει κάποιο σοφό στρατήγημα. Θα μπορούσε, π.χ., κάποιος να πει ότι ο Τραμπ απάντησε στο κινεζικό εμπόργκο σπάνιων γαιών με τις διαδοχικές επιθέσεις στο Ιράν και στη Βενεζουέλα, που παρείχαν φθινό πετρέλαιο στο Πεκίνο. Θα φανεί στη συνάντηση κορυφής Τραμπ - Σι στο τέλος του μηνός. Εν τω μεταξύ, όμως, ακόμη κι αν υπάρχει όντως τέτοιος μεγάλος στρατηγικός στόχος, τις επιπτώσεις της υψηλής στρατηγικής θα τις υποστούμε όλοι, τώρα και για μεγάλο διάστημα.

Ο tempora, o mores

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

«**Το πρόβλημα** με την Αμερική είναι πως ο οποιοσδήποτε μπορεί να γίνει πρόεδρος», έλεγε ο Τζορτζ Κάρλιν, ο «πρύτανης των κωμικών της αντικουλτούρας» σε αυτή τη μεγάλη χώρα. Το γεγονός ότι ο Κάρλιν πέθανε το 2008, πριν από την πρώτη και τη δεύτερη εκλογή του κ. Ντόναλντ Τραμπ στο προεδρικό αξίωμα, του στέρψε τη χαρά της δικαίωσης του.

Χθες έκλεισαν δύο εβδομάδες από την ημέρα που ο πρόεδρος των ΗΠΑ με τον μοναδικό εταίρο του –πρωθυπουργό του Ισραήλ Μπίμπι Νετανιάχου– επιτέθηκαν

Οι Τρεις Μεγάλοι του πλανήτη είναι απλούστατοι οι «παίκτες». Οι Ευρωπαίοι είναι «τα λιμά της τράπουλας» και ανήκουν γενικώς «στα αναλώσιμα».

εναντίον του Ιράν. Οι Ευρωπαίοι εταίροι της Ουάσιγκτον επί 80 χρόνια –πάνω-κάτω– απλούστατα αγνοήθηκαν.

Αλλά όταν η επιχείρηση «Επική Οργή» δεν είχε ως αποτέλεσμα την προσδοκώμενη κατάρρευση του ιρανικού καθεστώτος, ο κ. Τραμπ στις 9 Μαρτίου είχε τηλεφωνική επικοινωνία μιας ώρας με τον Ρώσο ομόλόγο του Βλαντίμιρ Πούτιν, ο οποίος ανέλαβε τον ρόλο διαμεσολαβητού.

Ενόψει προφανώς της επισκέψεως του κ. Τραμπ στο Πεκίνο, στις 31 Μαρτίου, και της συναντήσεώς του με τον ομόλόγο του Σι Τζινπίνγκ, ο εφοδιασμός της Κίνας με ιρανικό πετρέλαιο συνεχίζεται απρόσκοπτα. Οι Τρεις Μεγάλοι του πλανήτη είναι απλούστατα οι «παίκτες». Οι Ευρωπαίοι είναι «τα λιμά της τράπουλας» και ανήκουν γενικώς «στα αναλώσιμα».

Ολα αυτά πχούν παράδοξα και δυσεξήγητα. Ελάχιστοι θα αμφισβητήσουν ότι ο κ. Τραμπ λειτουργεί ως μέγας εξολοθρευτής του παλαιού συστήματος σε ένα βίντεο γκέιμ προσωπικής του επινοήσεως. Το γεγονός, ωστόσο, ότι στις 4 Ιουλίου γιορτάζονται τα 250 χρόνια της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας των ΗΠΑ δίνει στον κ. Τραμπ την ευκαιρία να επινοήσει αντιστοιχίες, στην εποχή εκείνη, με την ανατροπή της παγκοσμίου τάξεως που επιχειρεί ο ίδιος τώρα.

Η Διακήρυξη του 1776, που διαφυλάσσεται στις μέρες μας ως κόρην οφθαλμού στις ΗΠΑ, είναι ένα πομπώδες κείμενο –όπως τα αντίστοιχα της εποχής εκείνης– όπου σε μία σελίδα διατυπώνονται 27 βαρύτατες κατηγορίες εναντίον του βασιλέως Γεωργίου Γ΄ της Μεγάλης Βρετανίας, «στόχος του οποίου ήταν να επιβάλει απόλυτη Τυραννία σε αυτές τις Πολιτείες». Το κείμενο υπέγραφαν 56 αντιπρόσωποι 15 Πολιτειών.

Ίσως είναι τυχαίο ότι κ. Τραμπ επιτέθηκε με απαξιατικό τρόπο εναντίον του Βρετανού πρωθυπουργού Κιρ Στράμερ, αλλά οι σχέσεις των δύο χωρών δεν ήταν πάντα «ειδικές». Ο πρώτος Αμερικανός πρόεδρος που επισκέφθηκε την Αγγλία ήταν ο Γούντροου Ουίλσον το 1918, που απέφυγε να αναφερθεί στις θυσίες των Βρετανών στον Μεγάλο Ευρωπαϊκό Πόλεμο. «Δεν τον αντέχω... μου είναι απεχθής», είπε ο βασιλιάς Γεώργιος Ε΄ σε φίλο του μη κατονομαζόμενο.

Το 1956 πάλι οι ΗΠΑ υπονόμωσαν τον πόλεμο της Βρετανίας - Γαλλίας - Ισραήλ εναντίον της Αιγύπτου, συντασσόμενες με τον Νάσερ. Δεν ήθελαν να ταυτισθούν με τις αποικιακές δυνάμεις, τότε. Στις μέρες μας ο κ. Τραμπ, υποδόμενος τον «αυτοκράτορα», απαξίει να διαβουλευθεί με τους παλιούς εταίρους του. «Ω καιροί, ω ήθη», έγραφε ο Κικέρων το 63 π.Χ.

Α λα μπρατσέτα η Ζωή Κωνσταντοπούλου με τον Ζακ Λικ Μελανσόν στην πρώτη γραμμή της διαδήλωσης κατά της Ισλαμοφοβίας. Ήταν κάποτε, όχι και τόσο παλιά, στο Παρίσι. Δεν θυμάμαι αν ήταν πριν ή μετά την άγρια δολοφονία του Charlie Hebdo, τη σφαγή στο Μπατακλάν και στη Νίκαια. Ήταν όμως ακόμη ο καιρός όπου όποιος τολμούσε να καταφερθεί κατά των ισλαμιστών τρομοκρατών αυτομάτως χαρακτηριζόταν ξενόφοβος, ρατσιστής, ακροδεξιός. Ήταν και ο καιρός που είχε ξεσηκωθεί το ζήτημα της μπουργκας, αυτού του τρομακτικού φορέματος που υποχρεώνονται να φορούν οι μουσουλμάνες για να κρύβουν το σώμα τους από τον δημόσιο χώρο. Στις χώρες, όπου η γυναίκα δεν έχει θέση στον δημόσιο χώρο. Οι νεοφεμινίστριες υποστήριζαν τότε πως είναι δικαιώμα τους να φορούν μπουργκα, χωρίς βέβαια να τις ρωτήσουν αν το θέλουν ή όχι. Από τη στιγμή που ζουν σε δυτικές κοινωνίες και συνυπάρχουν με γυναίκες που δεν λογοκρίνουν το σώμα τους ούτε το φύλο τους. Ομως, ήταν κι αυτό μέρος του οπλοστασίου μιας Αριστεράς που, έχοντας χάσει το προλεταριάτο της και τα επαναστατικά της ερείσματα, ζητιάνευε στο τραπέζι οποιουδήποτε στρεφόταν κατά του δυτικού τρόπου ζωής.

Κι ύστερα ήρθαν οι πόλεμοι. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Ο Πούτιν, όπως αποδείχτη-

κε, ξέχασε τις διαφορές του με το Ισλάμ. Προείχε η εκθρόνιση προς τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής τον οποίο, όπως και οι φανατικοί μουσουλμάνοι, θεωρεί διεφθαρμένο. Η Αριστερά υιοθέτησε την εισβολή αμελλπτή, μαζί με την αντιευρωπαϊκή υπερδεξιά. Θα θυμάστε τους διάφορους σχολιαστές που θριαμβολογούσαν ότι τα ρωσικά στρατεύματα προήλυναν προς το Κίεβο ενώ τους υποδέχονταν ως απελευθερωτές οι Ουκρανοί. Ήταν όσο αλήθεια ήταν κι αυτό που έλεγαν πριν από χρόνια για τον Σαντάμ Χουσεΐν, ο οποίος υποτίθεται απαθούσε τους Αμερικανούς, ώσπου να τον συλλάβουν και να τον εκτελέσουν. Η προέλαση της Ρωσίας αποδείχθηκε φαντασίωση και ο περίπατος των δύο εβδομάδων προς το Κίεβο γιόρτασε φέτος τα τέταρτα γενέθλια.

Ακολούθησε η τρομοκρατική επιδρομή της Χαμάς και των Παλαιστινίων στο Ισραήλ. Εδώ το τρομοκρατικό Ισλάμ πρόσφερε τις δικές του δυνάμεις στον πόλεμο κατά της Δύσης. Μια Δύση η οποία δεν έδειχνε να έχει αντιληφθεί το πραγματικό διακύβευμα και όταν το Ισραήλ επιτέθηκε τάχθηκε με την ειρήνη. Μια Δύση η οποία εξαφνικά ανακάλυψε ότι ζούμε σε έναν κόσμο όπου υπερισχύει το δικαίο του δυνατού –λες και υπήρξε ποτέ στην Ιστορία κόσμος όπου δεν ισχυε το δικαίο του δυνατού. Μια Δύση η οποία έδειξε να αγνοεί ότι για το Ισραήλ

αυτός ο πόλεμος ήταν υπαρκτικός. Το αποτέλεσμα ήταν η εξουδετέρωση των δύο τρομοκρατικών οργανώσεων, της Χαμάς και της Χεζμπολάχ, και οι δύο παραρτήματα του Ιράν.

Δεν ξέρουμε πώς θα καταλήξει ο πόλεμος στο Ιράν. Δυστυχώς ο Τραμπ δεν εμπνέει εμπιστοσύνη σε κανέναν, κυρίως δε δεν ξέρουμε ποιοι είναι οι στρατηγικοί του στόχοι; Είναι η ανατροπή του καθεστώτος, η αποκατάσταση της δημοκρατίας ή μήπως απλώς ο έλεγχος του πλούτου της χώρας και η αποδυνάμωση της κινεζικής επιρροής; Για το Ισραήλ, είναι ένας ακόμη υπαρκτός πόλεμος, η εξουδετέρωση μιας πολεμικής δύναμης που απειλεί την ύπαρξή του. Την περασμένη Κυριακή, στην Αθήνα έγινε μια διαδήλωση συμπαράστασης στο Ιράν που βομβαρδίζουν οι Αμερικανοί και οι Ισραηλινοί. Δεν έχει καμία απολύτως σημασία, θα μου πείτε. Απλώς συγκρατώ μια φωτογραφία: είναι ο Παναγιώτης Λαφαζιάνς, ο οποίος κρατάει το εικόνισμα του αγιατολάχ Χαμενεΐ, μάλλον τον μακαρίτη. Δεν ξέρω αν θα μείνει στην Ιστορία και είναι κρίμα διότι συμβολίζει στην κυριολεξία την κατάρσταση της σημερινής Αριστεράς. Πέρα από το καθαρά κωμικό

στοιχείο, την έκφραση του Λαφαζιάνη, ο οποίος δείχνει να επιτελεί κάτι σαν ιερό καθήκον, η φωτογραφία αυτή έχει μια σημαντική πολιτική αξία. Δείχνει την κατάσταση της σημερινής Αριστεράς. Η οποία, έχοντας ξεχάσει όλες τις τις ιδεολογικές προδιαγραφές απάζεται από ό,τι πιο σκοταδιστικό υπάρχει στον σημερινό κόσμο. Μόνον και μόνον επειδή αυτός ο σκοταδισμός συγκρούεται με τον δυτικό τρόπο ζωής, τον οποίον από την άλλη ενστερνίζεται και υπερασπίζεται η ίδια Αριστερά, όπως για παράδειγμα την ισότητα των φύλων. Μη σας πτοούν οι λογικές αντιφάσεις. Είναι το άλας μιας πολιτικής που πάλεψε για την ελευθερία φτιάχνοντας γκουλάγκ. Εξάλλου, το θρησκευτικό στοιχείο ήταν πάντα μέρος της νοοτροπίας της. Η προσωπολατρία του Στάλιν, αλλά και η συντήρηση της σοροού του Λένιν, είναι εκεί για να μας το θυμίζουν. Μπορεί αυτά να ανήκουν στην ιστορία του κομμουνισμού, όμως είναι κύτταρα που έχουν μεταφερθεί και στη σημερινή, υποτίθεται χειραφετημένη, Αριστερά. Αυτήν την Αριστερά η οποία μπορεί να έχει απορρίψει τον Χριστιανισμό, όμως αναζητά πνευματικό καταφύγιο στην Ισλαμοφιλία, το τελευταίο καταφύγιο της απελπισίας της. Τη σχέση της Ισλαμοφιλίας με την Αριστερά την περιγράφουν με ακρίβεια η αντιπαλότητα προς την κοινοβουλευτική δημοκρατία και η αγάπη προς τον ολοκληρωτισμό.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΗ. imakris@kathimerini. gr

Τα οφέλη της Μόσχας από την κρίση στη Μέση Ανατολή

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗΣ**

ΠΛΗΝ των πρωταγωνιστών, αρκετές χώρες επηρεάζονται άμεσα και έμμεσα από τον πόλεμο που μαίνεται στη Μ. Ανατολή. Μία από αυτές αποτελεί ξεχωριστή περίπτωση, γιατί είναι από τις πολύ λίγες που συνεργάζονται και στήριζουν το Ιράν, όχι τόσο σε αυτές καθαυτές τις πολεμικές επιχειρήσεις, αλλά εδώ και πολλά χρόνια, αξιοποιώντας κυρίως την περιθωριοποίησή του από τη Δύση.

Ρωσία και Ιράν λειτουργούν αναθεωρητικά τόσο στο εγγύς εξωτερικό τους όσο και σε παγκόσμια κλίμακα, και προς τούτο είναι εύλογο να έχουν ενώσει δυνάμεις δημιουργίας συνθηκών αποσταθεροποίησης, προκειμένου να καταδεικνύεται η αδυναμία όσων ηγούνται της υφιστάμενης τάξης πραγμάτων να εμπεδώσουν ένα αίσθημα ασφάλειας σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, έτσι ώστε να γίνεται πιο έντονη η αμφισβήτηση και να προκρίνονται ιδέες για την ανατροπή της.

Ωστόσο, ο Κρεμλίνο δεν «καιγεται» για τη διατήρηση του καθεστώτος στην Τεχεράνη, κυρίως για δύο λόγους: γιατί θεωρεί ότι δύσκολα θα προκύψει μια ηγεσία που, ακόμη και αν γίνει πιο συννενοήσιμη για τις ΗΠΑ, δεν θα επιθυμεί την ανάπτυξη σχέσεων με τη Ρωσία και, δεύτερον, επειδή η προτεραιότητα της Μόσχας παραμένει ο δυνατόν μεγα-

λύτερος έλεγχος του μετασοβιετικού χώρου.

Μπορεί να πλύττονται η εικόνα και η αξιοπιστία της Ρωσίας ως συμμάχου των ηγεσιών της Συρίας, της Βενεζουέλας και του Ιράν, και να συρρικνώνεται η επιρροή της, εντούτοις, μπροστά σε όσα τεκταινούνται στην Ουκρανία και στην προοπτική μιας πολύ ικανοποιητικής συμφωνίας ή συνέχισης των πολεμικών επιχειρήσεων απέναντι σε ένα πιο εξασθενημένο και με λιγότερη δυτική βοήθεια Κίεβο, ο Πούτιν ασφαλώς ενδιαφέρεται σφόδρα για την έκβαση του δικού του πολέμου. Γνωρίζει άλλωστε πως η Ρωσία δεν είναι παγκόσμια δύναμη, δεν νοείται καν περιφερειακή υπερδύναμη, οπότε προσαρμόζεται στην αδήριτη πραγματικότητα ευκολότερα απ' ό,τι θέλει να δείχνει.

Για την ώρα, μετράει κυρίως οφέλη από τον πόλεμο στη Μ. Ανατολή. Η αναστολή παραγωγής υδρογονανθράκων φυσικού αερίου από μεριάς Κατάρ στρέφει την αγορά (και) προς το ρωσικό φυσικό αέριο και LNG, η συνολική διατάραξη των διαδρομών μεταφοράς ενέργειας και το συνεπαγόμενο υψηλό κόστος αυξάνουν τα έσοδα από τις πωλήσεις πετρελαίου, το οποίο μάλιστα εξαιρείται από τις αμερικανικές κυρώσεις για όσο διαρκεί ο πόλεμος. Ένα έμμεσο κέρδος για τη Μόσχα είναι

η εξάντληση των αμερικανικών αντιβαλλιστικών και αντιαεροπορικών συστημάτων, κάτι που σημαίνει ότι σε βάθος χρόνου δεν θα μπορεί να τροφοδοτηθεί σε μεγάλους αριθμούς η Ουκρανία. Η τελευταία προσφέρει την τεχνονογώσια της σε συστήματα αναχαίτισης στις χώρες της Μ. Ανατολής, στοιχείο που της προσδίδει σχετική διαπραγματευτική ισχύ. Αυτή όμως, τρόπον τινά, θα αναιρεθεί σε περίπτωση που η Ρωσία αναλάβει και φέρει εις πέρας την αποστολή διαμεσολάβησης μεταξύ Ιράν και ΗΠΑ. Πολλοί ωστόσο είναι οι μνηστήρες που ερίζουν για τον ρόλο της γέφυρας επικοινωνίας μεταξύ Τεχεράνης και Ουάσιγκτον, αλλά πάντως και μόνον η συζήτηση δίνει πόντους στον Πούτιν σε σχέση με τον Τραμπ, καθιστώντας τον δεύτερο ακόμη λιγότερο πρόθυμο να του σκάσει πέσεις για διευθέτηση του Ουκρανικού με σοβαρούς ρωσικούς συμβιβασμούς.

Όσο διαρκεί ο πόλεμος στη Μ. Ανατολή, τα βλέμματα όλων είναι στραμμένα εκεί, με αποτέλεσμα η Ρωσία να έχει περισσότερο ελεύθερο πεδίο για να επιχειρεί εις βάρος των ουκρανικών θέσεων. Η κλονισμένη εικόνα των ΗΠΑ ως αδύναμου ή και προθύμου εταίρου των κρατών του Κόλπου ειδικότερα ως παρόχου ασφάλειας αθροίζεται στη γενικότερη αντίληψη ότι η ευ-

θυγράμμιση με τις ΗΠΑ δεν αποδίδει απαραίτητως τα αναμενόμενα. Η δε σθεναρή στάση του Ιράν και το σοβαρό ενδεχόμενο επιβίωσης μέρους τουλάχιστον όσων συνέστησαν τη μετά σάχη εποχή, θα παρουσιαστούν από τη Μόσχα και τους προπαγανδιστικούς μηχανισμούς της ως απόδειξη της μετάβασης σε ένα μετα-αμερικανικό πλανητικό σχήμα, όπου επέρχεται μια σχετική εξισορρόπηση της αμερικανικής ισχύος.

Η Ρωσία ασφαλώς δεν είναι σε θέση και δεν είναι διατεθειμένη να εμφανιστεί ως αντίπαλον δέος των Αμερικανών στην περιοχή, ούτε καν η Κίνα είναι ικανή για αυτό, αλλά θα εκπέμψει το μήνυμα της ανάγκης αντίστασης απέναντι σε μονομερείς ενέργειες ενός ηγεμόνα, ενώ όσο αντιφατικό και αν είναι, καταγγέλλει τις ΗΠΑ για παραβίαση του διεθνούς δικαίου αλλά στην πραγματικότητα ικανοποιείται, γιατί η κανονικοποίηση αυτής της πρακτικής τη βολεύει για τις ενέργειές της στην «αυλή» της. Δείχνει, συνεπώς, στην πράξη σχετική κατανόηση, γιατί απαιτεί την αντίστοιχη εκ μέρους των ΗΠΑ για τις περιοχές που θεωρεί ρωσική σφαίρα επιρροής.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Αντισυστημικά παρατράγουδα στον πόλεμο

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Από το πρωινό του Σαββάτου, 28ης Φεβρουαρίου, που ο πιο αμείλικτος και αδίστακτος πρωθυπουργός στην ιστορία του Ισραήλ αποφάσισε μαζί με τον πιο παράφρονα πρόεδρο στην ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών να πατήσουν από κοινού το κουμπί μιας παρανοϊκής σύρραξης στην ευρύτερη γειτονιά μας, μπήκαμε και εμείς ως γειτονική χώρα σε κατάσταση συναγερμού, με drone καμικάζι να χτυπάει τις βρετανικές βάσεις Ακρωτηρίου από τη δεύτερη κιόλας μέρα της εξωφρενικής αυτής κατάστασης.

Με τις εξελίξεις να τρέχουν από την πρώτη στιγμή της περιφερειακής, όπως εξελίχθηκε, σύγκρουσης, σε ρυθμούς δυσκολούς για να τους επεξεργαστεί με νηφαλιότητα ένας μέσος λογικός ανθρώπινος νους, διερρωτάται κάποιος πώς θα αντιδρούσαμε ως Κύπρος, σε μια τόσο κρίσιμη συνθήκη, εάν σε θέσεις εξουσίας βρίσκονταν αυτή τη στιγμή τα λογής αντισυστημικά παρατράγουδα που βλάστησαν το τελευταίο διάστημα διεκδικώντας λόγο και ρόλο στην πολιτική και δημόσια ζωή και της δικής μας χώρας. Λέω και της δικής μας χώρας, αφού το νοσηρό αυτό φαινόμενο του ευτελισμού της πολιτικής ζωής μέσω νεοσυστατών και αντισυστημικών τάχα σχημάτων και προσωπικοτήτων παρατηρείται σε πάρα πολλές χώρες στην παρούσα συγκυρία και εκδηλώνεται δυστυχώς με τον πλέον επικίνδυνο τρόπο.

Αναφέροντας το παραπάνω, να ξεκαθαρίσω ότι σε καμία περίπτωση δεν θεωρώ τους μέχρι τώρα χειρισμούς της κυβέρνησης Νίκου Χριστοδουλίδη success story, ούτε είμαι από αυτούς που έχουν φορτωώσει από συγκίνηση και περηφάνια επειδή ένα σωρό φρεγάτες, στρατιώτες και πολεμικά αεροπλάνα έχουν περικυκλώσει το νησί μας. Αναντίλεκτα χαριτωμένες και ινσταγματικές οι φωτογραφίες και τα βίντεο του Προέδρου μας με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας πάνω στη φρεγάτα «Κίμων», αλλά φρόνιμο και συνετό θα ήταν, νομίζω, με το μέγεθος της έντασης που επικρατεί, να διατηρούνταν χαμηλότεροι τόνοι. Δεν μηδενίζω τη βοήθεια από την Ευρώπη, εάν και εφόσον, φυσικά, αφορά εμάς, θα προτιμούσα όμως πρωτίστως να μη φτάναμε ευθύς εξ αρχής εδώ που φτάσαμε και γενικότερα οι κινήσεις μας να προσανατολίζονται κυρίως στην ανάγκη επικράτησης της ειρήνης και όχι στην περαιτέρω έξαρση των πολεμικών ιαχών

και στη μεγέθυνση των κινδύνων. Σκεφτείτε, ωστόσο, πόσο πιο άβολο και πιο επικίνδυνο θα ήταν, εάν τώρα, όπου η χώρα μας έχει γίνει —απομακρυσμένος μεν αλλά πραγματικός— στόχος τρομοκρατικών και άλλων επιθέσεων, στο πλαίσιο του ζοφερού αυτού πολέμου που βρίσκεται σε εξέλιξη, τραγελαφικά και εντελώς εκτός πραγματικότητας σχήματα όπως το ΕΛΑΜ, το «Σήκου Πάνω» του Χριστόφορου Τορναρίτη ή η «Άμεση Δημοκρατία» του Φειδία Παναγιώτου βρίσκονταν σε θέσεις εξουσίας. Ένα αποτρόπαιο και φρικιαστικό σενάριο, που μπορεί μερικά χρόνια πριν να ακουγόταν ως ένα μαύρο ανέκδοτο βγαλμένο από μια παραφυσική διάσταση, σήμερα, όμως, είναι, δυστυχώς, μια πιθανότητα. Αναρωτιέμαι... ανώφελα μάλλον, αν έχουν προβληματιστεί καθόλου αυτές τις μέρες οι «αγανακτισμένοι» και «απυθισμένοι» συμπολίτες μας, που στις επικείμενες βουλευτικές προτίθενται να ψηφίσουν τους παραπάνω, σε τι κινδύνους μας βάζουν. Θα αισθάνονταν αλήθεια άνετα, αν τώρα που μαίνεται ένας τόσο άγριος και ανεξέλεγκτος πόλεμος στην πίσω πόρτα της αυλής μας, είχαμε για Πρόεδρο έναν ημίτρελο γραφικό, έτοιμο να ζωστεί στην κυριολεξία τα άρματα;

Δεν χρειάζεται άλλωστε να ψάξουμε εξαντλητικά το ζήτημα για να διαπιστώσουμε τις αφανιστικές επιπτώσεις που προκαλεί ο φωνακλάδικος και πρόωτο επιπέδου αντισυστημικός λαϊκισμός στην πολιτική ζωή. Αρκεί να σκεφτούμε μόνο τη φαιδρή περίπτωση του Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος με συνοπτικές διαδικασίες έχει εξευτελίσει τις Ηνωμένες Πολιτείες όσο μάλλον ποτέ ξανά στην ιστορία τους, σέρνοντάς τις σε έναν ολέθριο πόλεμο με δυνητικές καταστροφικές συνέπειες, όχι μόνο για τους λαούς της δικής μας περιοχής που είναι η άμεσα επηρεαζόμενη, αλλά και για τους ίδιους τους Αμερικανούς πολίτες που νομοτελειακά, αργά ή σύντομα, θα πληρώσουν κι αυτοί το τίμημα.

Απαιτείται ψυχραιμία, αυτοσυγκράτηση και συνεχιζοποίηση όχι το διακύβευμα είναι πάρα πολύ σοβαρό αυτή τη στιγμή, αφού δεν αφορά μόνο την ευμερία μας σε συγκυρίες κανονικής και ομαλότητας, αλλά πρώτιστα και σημαντικότερα τη συνέχιση της ζωής μας σε συνθήκες κυριολεκτικής ειρήνης. Με λίγα λόγια, όχι σε άλλα αντισυστημικά παρατράγουδα σε συνθήκες κυριολεκτικού πολέμου.

demetriadesp@sppmedia.com

της συμφωνίας του Όσλο για ειρήνευση στη Μ. Ανατολή (δύο κράτη διπλά-διπλά, Ράμπιν/Αραφάτ), η τελευταία σοβαρή προσπάθεια για επίλυση έγινε το 2015, επί προεδρίας Ομπάμα. Όλο το εγχείρημα Κέρι έφτασε σε αδιέξοδο, παρά τις 11 επισκέψεις του στην περιοχή. Η πολιτική Νετανιάχου παρεμπόδιζε ακόμα και αυτό το 12ο ταξίδι Κέρι/από Κάιρο-Τελ-Αβίβ. Παλαιότερα η απροθυμία της ηγετικής ομάδας υπό τον Αραφάτ να κάνει την ιστορική στροφή στη λύση των δυο κρατών, επιμήκυνε τα αδιέξοδα. Παραταύτα, η στροφή όταν έγινε, συνάντησε την ώριμη ηγεσία των Εργατικών στο Ισραήλ (Γ. Ράμπιν, Σ. Πέρεζ), έτσι και η συμφωνία του Όσλο με τη στήριξη Κλίντον.

Η εκλογή Τραμπ (πρώτη θητεία) το 2016 συνάντησε τη γραμμή Νετανιάχου που είχε ως στόχο την ακύρωση της συμφωνίας του Όσλο και τον εξοβελισμό της κληρονομιάς Ράμπιν. Η ουσία: η επίλυση του Μεσανατολικού με τη μορφή του Όσλο, με ηγέτες-φορείς της ειρήνευσης, θα εξαφάνιζε κάθε πρόσχημα από εξτρεμιστικές ομάδες του ισλαμικού φονταμενταλισμού τύπου αλ Κάιντα (να εγκληματούν εν ονόματι των Παλαιστινίων) και βέβαια θα παρεμπόδιζε κάθε φανατικό πολιτικό στο Ισραήλ να παίζει με τη φωτιά. Με επίλυση του Μεσανατολικού, καμία 7η Οκτώβρη δεν θα υπήρχε, εφόσον τα δύο κράτη θα

πήγαιναν σε πλειοψηφίες με ηγέτες της κοινής λογικής. Όσα βλέπουμε σήμερα είναι παράγωγα του άλυτου Μεσανατολικού. Ως γνωστόν, ο Β. Νετανιάχου επέβαλε την ατζέντα του μέσα από αθέμιτες πρακτικές με ιδιοκτίτες ΜΜΕ — μια από τις κατηγορίες εναντίον του στο δικαστήριο. Η μη επίλυση του Παλαιστινιακού εξόπλισε τους αδιάλλακτους. Αυτό που βλέπουμε σήμερα είναι το αποτέλεσμα της ήττας της πολιτικής της μετριοπάθειας. Ο Νετανιάχου κατέστρεψε την κληρονομιά Ράμπιν. Η Χαμάς την κληρονομιά Αραφάτ. Ακόμα πιο επίκαιρο, ακόμα και αυτήν την κληρονομιά Ροχάνι στο Ιράν (Συμφωνία 2015), την κατέστρεψε το δίδυμο Τραμπ-Νετανιάχου, με τη «συμβολή» του ιερατείου της Τεχεράνης.

Ένα πρόβλημα που δεν λύνεται στην «ώρα» του, δεν το βάζεις στο ψυγείο και το βγάζεις, αυτοόσιο και «φρεσκούιν». Ο χρόνος κυλά και συχνά πολύ δύσκολα επιστρέφεις στο μομέντουμ που έφυγε. Οι συνθήκες των ανθρώπων διαφοροποιούνται ανάλογα με τις κυρίαρχες πρακτικές. Άλλα δεδομένα στο Κυπριακό — το τελευταίο όμως σημείο μάς αφορά, ο χρόνος, η εποπτεία του, η «ώρα». Και στο Κυπριακό, όπως και στο Μεσανατολικό, οι συνθήκες δεν μπαίνουν στο ψυγείο και ξαναβγαίνουν αλώβητες — πρακτικά χειροτερεύουν. Οι αναφορές για «συνομιλίες εκεί και όπου μείναμε» αδυνατίζουν κάθε μέρα, οι προτεραιότητες έχουν αλλάξει.

Σήμερα, στη δίνη του πολέμου και, υπό τον κίνδυνο των περιστάσεων, προφανώς κάθε

στήριξη στην Κύπρο είναι χρήσιμη. Προτιμότερη ήταν η αξιοποίηση της Συνθήκης της Λισαβόνας, Πήτρα Αμοιβαίας Συνδρομής (άρθρο 42 παράγραφος 7), εφόσον, όμως, κάποιο μέλος ζητήσει την ενεργοποίησή της. Ο Ν. Χριστοδουλίδης στην τελετή με Μακρόν ανέφερε πως «η ασφάλεια της Κύπρου είναι συλλογική ευθύνη της Ε.Ε.», τη στιγμή που έχουμε αυτή την ανταπόκριση από πλευράς των κρατών μελών της Ε.Ε., ανοίγει τον δρόμο στην Ε.Ε. να αποδείξει στην πράξη με τέτοιες ενέργειες την ανάγκη να αναλάβει την υπεράσπιση των συνόρων της Ε.Ε.». Η ασφάλεια επιτρέπει το ερώτημα: Ποιων «συνόρων»;

Ένας Κύπριος ηγέτης δεν αφήνει ευκαιρία να πάει χαμένη. Τα ευρωπαϊκά συμφέροντα στη νήσο ταυτίζονται με την «υπεράσπιση των συνόρων όλης της Κύπρου», όπως έχει προνοήσει η Συνθήκη Προσχώρησης όλης της Κύπρου στην Ε.Ε. του 2003. Καμία διασύνδεση της πιο πάνω φράσης Χριστοδουλίδη με την ύλη που προσφέρει η Ε.Ε. (ασφάλεια, ανάπτυξη, υποδομές, προγράμματα κ.λπ.) για να αλλάξουμε τα πράγματα. Η (σωστή) λεκτική αναφορά έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την πολιτική που εφαρμόζει ο Ν. Χριστοδουλίδης: 1ον. Ούτε μία φορά η ουσία του Κυπριακού (ειδικότερα «ασφάλεια») στην ατζέντα ενός Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 2ον. Απόλυτη σιωπή στην πρόταση του απεσταλμένου της Ε.Ε. στο Κυπριακό Γιοχάνες Χαν, ότι η Επιτροπή περιέλαβε διάταξη, ώστε στον νέο Ευρωπαϊκό Προϋπολογισμό 2028–2034 να καλυφθεί το κόστος της λύσης του Κυπρια-

κού. Κατά συνέπεια, η αρχιτεκτονική ασφαλείας συνδέεται με τη «στροφή» της πολιτικής στους «έξι πυλώνες» του Κυπριακού, πυλώνες με σφραγίδα Γκουτέρες. Στην κρίσιμη ώρα της Κύπρου (drone κ.λπ.), η Λευκωσία δεν απευθύνθηκε για βοήθεια στον στρατηγικής σημασίας εταίρο, Β. Νετανιάχου. Δεν θα έπρεπε να μιλήσει με τον εταίρο στην Ιερουσαλήμ και να ζητήσει «σύμπραξη»; Η κυβέρνηση παραχώρησε πλήθος από στρατιωτικές διευκολύνσεις στο Ισραήλ, όπως αγορές οπλικών συστημάτων, όπως κάμερες για την Πράσινη Γραμμή. Οι «τριμερείς» παρουσιάστηκαν ως η εναλλακτική πολιτική στις πρωτοβουλίες των Η.Ε. για συνολική επίλυση του Κυπριακού μετά τη διάλυση του τοπίου στο Κραν Μοντανά. Ο Ν. Αναστασιάδης εμφανισε τις «τριμερείς» στην ε/κ κοινή γνώμη ως την ευκαιρία να γίνει η Κύπρος «αστακός» και ως άξονας-αστακός, να επιβάλει τους όρους του στην Τουρκία. Το γκάλοπ στο ΡΙΚ (4/2) ομιλεί από μόνο του. Το 41% των Ε/κ θεωρεί το Ισραήλ ως «τη χώρα στην οποία μπορεί να στηριχθεί η Κύπρος, για να ενισχύσει την άμυνά της». Στην κρίσιμη στιγμή, τα γνωστά. Τα γεγονότα διαψεύουν την παραμυθία: οι «τριμερείς» περιοδίες ήταν η σκόπημη «μέθοδος» για να εκτροχιαστεί το Πλαίσιο Γκουτέρες. Τώρα που οι συνομιλίες μπήκαν για απροσδιόριστο χρόνο στον πάγο, δεν φαίνεται να έχουν κάποιο θέμα. Άλλωστε, ποιος θα θέσει ερωτήματα για να έχουν «θέμα»;

www.larkoslarkou.org.cy

Προσωπικό έκτακτης ανάγκης παρέχει τις υπηρεσίες του σε μια γειτονιά στην πόλη Mieh Mieh κοντά στη Σιδώνα, στον νότιο Λίβανο στο σημείο μετά από ισραηλινή αεροπορική επιδρομή.

Η «ώρα» και ο χρόνος

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

στήριξη στην Κύπρο είναι χρήσιμη. Προτιμότερη ήταν η αξιοποίηση της Συνθήκης της Λισαβόνας, Πήτρα Αμοιβαίας Συνδρομής (άρθρο 42 παράγραφος 7), εφόσον, όμως, κάποιο μέλος ζητήσει την ενεργοποίησή της. Ο Ν. Χριστοδουλίδης στην τελετή με Μακρόν ανέφερε πως «η ασφάλεια της Κύπρου είναι συλλογική ευθύνη της Ε.Ε.», τη στιγμή που έχουμε αυτή την ανταπόκριση από πλευράς των κρατών μελών της Ε.Ε., ανοίγει τον δρόμο στην Ε.Ε. να αποδείξει στην πράξη με τέτοιες ενέργειες την ανάγκη να αναλάβει την υπεράσπιση των συνόρων της Ε.Ε.». Η ασφάλεια επιτρέπει το ερώτημα: Ποιων «συνόρων»;

Ένας Κύπριος ηγέτης δεν αφήνει ευκαιρία να πάει χαμένη. Τα ευρωπαϊκά συμφέροντα στη νήσο ταυτίζονται με την «υπεράσπιση των συνόρων όλης της Κύπρου», όπως έχει προνοήσει η Συνθήκη Προσχώρησης όλης της Κύπρου στην Ε.Ε. του 2003. Καμία διασύνδεση της πιο πάνω φράσης Χριστοδουλίδη με την ύλη που προσφέρει η Ε.Ε. (ασφάλεια, ανάπτυξη, υποδομές, προγράμματα κ.λπ.) για να αλλάξουμε τα πράγματα. Η (σωστή) λεκτική αναφορά έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την πολιτική που εφαρμόζει ο Ν. Χριστοδουλίδης: 1ον. Ούτε μία φορά η ουσία του Κυπριακού (ειδικότερα «ασφάλεια») στην ατζέντα ενός Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 2ον. Απόλυτη σιωπή στην πρόταση του απεσταλμένου της Ε.Ε. στο Κυπριακό Γιοχάνες Χαν, ότι η Επιτροπή περιέλαβε διάταξη, ώστε στον νέο Ευρωπαϊκό Προϋπολογισμό 2028–2034 να καλυφθεί το κόστος της λύσης του Κυπρια-

κού. Κατά συνέπεια, η αρχιτεκτονική ασφαλείας συνδέεται με τη «στροφή» της πολιτικής στους «έξι πυλώνες» του Κυπριακού, πυλώνες με σφραγίδα Γκουτέρες. Στην κρίσιμη ώρα της Κύπρου (drone κ.λπ.), η Λευκωσία δεν απευθύνθηκε για βοήθεια στον στρατηγικής σημασίας εταίρο, Β. Νετανιάχου. Δεν θα έπρεπε να μιλήσει με τον εταίρο στην Ιερουσαλήμ και να ζητήσει «σύμπραξη»; Η κυβέρνηση παραχώρησε πλήθος από στρατιωτικές διευκολύνσεις στο Ισραήλ, όπως αγορές οπλικών συστημάτων, όπως κάμερες για την Πράσινη Γραμμή. Οι «τριμερείς» παρουσιάστηκαν ως η εναλλακτική πολιτική στις πρωτοβουλίες των Η.Ε. για συνολική επίλυση του Κυπριακού μετά τη διάλυση του τοπίου στο Κραν Μοντανά. Ο Ν. Αναστασιάδης εμφανισε τις «τριμερείς» στην ε/κ κοινή γνώμη ως την ευκαιρία να γίνει η Κύπρος «αστακός» και ως άξονας-αστακός, να επιβάλει τους όρους του στην Τουρκία. Το γκάλοπ στο ΡΙΚ (4/2) ομιλεί από μόνο του. Το 41% των Ε/κ θεωρεί το Ισραήλ ως «τη χώρα στην οποία μπορεί να στηριχθεί η Κύπρος, για να ενισχύσει την άμυνά της». Στην κρίσιμη στιγμή, τα γνωστά. Τα γεγονότα διαψεύουν την παραμυθία: οι «τριμερείς» περιοδίες ήταν η σκόπημη «μέθοδος» για να εκτροχιαστεί το Πλαίσιο Γκουτέρες. Τώρα που οι συνομιλίες μπήκαν για απροσδιόριστο χρόνο στον πάγο, δεν φαίνεται να έχουν κάποιο θέμα. Άλλωστε, ποιος θα θέσει ερωτήματα για να έχουν «θέμα»;

www.larkoslarkou.org.cy

Τα δύο μου σεντ στην κυβέρνηση

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Κακά τα ψέματα, η Κύπρος βρέθηκε χωρίς να φταίει, σε δύσκολη κατάσταση που απαιτεί πολύ σοβαρή διαχείριση. Διότι από τη μια αποδείχθηκε αδύνατη η ανάγκη να καλυφθεί αμυντικά η χώρα μας και από την άλλη πρέπει να συνεχίσει η ζωή και η λειτουργία της οικονομίας μας, με τις ελάχιστες δυνατότες απώλειες. Όσοι βλέπουν μόνο το ένα και όχι το άλλο από τα δύο ζητούμενα, κάνουν λάθος. Η οικονομία δεν θα λειτουργήσει χωρίς ασφάλεια, ενώ προϋπόθεση ασφάλειας και κοινωνικής συνοχής είναι η οικονομία.

Το υπαρκτό πρόβλημα δημιουργείται από τη διστάμενη —φαινομενικά— πραγματικότητα των δύο ζητούμενων. Για να μας στείοουν άλλες χώρες τα δικά τους παιδιά και το δικό τους πανάκριβο υλικό, έπρεπε να πείσουμε ότι ο κίνδυνος που διατρέχει η χώρα είναι υπαρκτός. Από την άλλη, για να πείσουμε ότι η οικονομία, η ζωή και πολύ περισσότερο ο τουρισμός μας παραμένει αξιόπιστη επιλογή, πρέπει να έχουμε μια εμπεδω-

μένη εικόνα ασφάλειας. Καλούμαστε λοιπόν να βάλουμε τον κίνδυνο και την ασφάλεια, κάτω από την ίδια μασχάλη.

Και επειδή δεν μου αρέσει να κρύβομαι, η κυβέρνηση μετά που πάσπηκε στον ύπνο και εμφανίστηκε αρχικά αμήχανη, έκανε αυτό που έπρεπε: κινητοποίησε τις δυνάμεις που μπορούν να μας παράσχουν ασφάλεια. Ακολούθησε η άμεση ανταπόκριση της Ελλάδας που, σε συνδυασμό με τη σημερινή ανάγκη της Ευρώπης να δείξει αλληλεγγύη, οδήγησε στην οχύρωση της Κύπρου από σειρά χωρών, πρωτοστατούσης της Γαλλίας. Μόνο τότε εμείς οι Κύπριοι αισθανθήκαμε ασφάλεια. Και αυτό ήταν η πρώτη προτεραιότητα. Γιατί, αν ήμασταν εμείς ανασφαλείς, θα εκπέμπαμε οι ίδιοι την εικόνα μιας ανοχύρωτης πολιτείας και κάθε άλλη συζήτηση θα ήταν περιττή.

Σήμερα η εικόνα έχει αντιστραφεί στο εσωτερικό και η αισθανόμαστε τη χώρα μας ένα καλά οχυρωμένο φρούριο σε ό,τι αφορά την ιρανική απειλή. Οι δυνατότητες να κτυπηθούν περαιτέρω, ιδιαίτερα από τη Χεζμπολάχ στον Λίβανο είναι αντικειμενικά περιορισμένες. Αυ-

τό ακριβώς είναι που μας επιτρέπει να ασχοληθούμε το δεύτερο ζητούμενο: το πώς πείθουμε ότι η Κύπρος είναι ο ασφαλής προορισμός που ήταν.

Εδώ, φοβάμαι ότι πάμε να κάνουμε ένα μεγάλο λάθος. Ακολουθούμε, δυστυχώς, την παραδοσιακή μας πρακτική να τρέξουμε να βάλουμε το πρόβλημα κάτω από το χαλί και, κρυπτόμενοι πίσω από το δάκτυλό μας, να προωθήσουμε μια παραμυθένια εικόνα επίπλαστης αντίπραγματικής ασφάλειας. Αυτό ζητούν σήμερα επιμελητήρια και ξενοδόχοι, αυτό είναι που αρέσκεται να πράττει η κυβέρνηση σε κάθε κρίση. Και με αυτές τις οδηγίες, πιθανολογώ, είναι που το κράτος ανέθεσε στον (πολύ αξιόλογο) διεθνή οίκο Kreab, την εκστρατεία για ανατροπή της εικόνας ανασφάλειας για τη χώρα.

Μπορεί όμως μια τέτοια προωθητική ενέργεια, που δεν αναγνωρίζει τις πραγματικότητες, να πετύχει; Την εποχή μάλιστα τις καταγίδες των πληροφοριών —αληθινών και επίπλαστων— στα παραδοσιακά μέσα και τα κοινωνικά δίκτυα; Μπορεί η Κύπρος να κάνει αυτό που δεν

κατάφερε ο ίδιος ο πρόεδρος των ΗΠΑ, όταν επιχείρησε περίπου να κηρύξει το τέλος του πολέμου και ούτε κάποιος σοβαρός άνθρωπος τον πίστεψε, αλλά και η πραγματικότητα τον διέψευσε πριν περάσουν λίγες ώρες; Κατά τη γνώμη μου, όχι.

Όσες διαψεύσεις και να κάνουμε, υπερκαλύπτονται από τον υπουργό Άμυνας της Βρετανίας που μίλησε για βαλλιστικούς πυραύλους που πιθανόν είχαν κατευθυνθεί στην Κύπρο, το ότι η χώρα μας και η άμυνά της ήταν δεύτερο θέμα στον ευρωπαϊκό Τύπο για μία εβδομάδα, τον Γάλλο πρόεδρο που μίλησε για επιθέσεις από πολλαπλά drones και πυραύλους, τις σειρήνες των βάσεων που συνεχίζουν να κτυπούν, τις ταξιδιωτικές οδηγίες που υπάρχουν ως προειδοποίηση για ταξίδια στην Κύπρο. Αξιοπίστοι διεθνείς ιστότοποι, περιλαμβανομένων της Wikipedia, μιλούν για τουλάχιστον 4-7 drones ή πυραύλους που έχουν καταρριφθεί από Ελλάδα και Βρετανία στην Κύπρο, τα Εμιράτα έκαναν λόγο την περασμένη βδομάδα για 12, διάφορων λογίων παρατηρητές τα ανεβάζουν μέχρι

και 20. Κυρίως, υπάρχει το drone που —στην πράξη— κτύπησε τη βάση Ακρωτηρίου. Αυτά διαβάσει ο έξω κόσμος.

Το να προσποιηθούμε λοιπόν σήμερα ότι η Κύπρος δεν αποτελεί επ' ουδενί ενδεχόμενο στόχο, είναι —πιστεύω— επιχείρηση τετραγωνισμού του κύκλου. Κανείς δεν θα «αγοράσει» μια τέτοια θέση, ήδη υπήρχε αποδεδειγμένα στόχος. Εκείνο όμως που αξιόπιστα μπορούμε να πετύχουμε, είναι να πείσουμε ότι η Κύπρος πλέον είναι τόσο καλά προστατευμένη που θα αντιμετωπίσει με επιτυχία κάθε ενδεχόμενη απειλή, όσο απομακρυσμένη και αν είναι.

Να δώσουμε δηλαδή και στους ξένους, το ίδιο ακριβώς αίσθημα ασφάλειας που αισθανόμαστε εμείς εδώ και συνεχίζουμε κανονικά και με αυτοπεποίθηση τη ζωή μας. Με πραγματισμό και λογική, αντί με τοποθετήσεις που αντιμάχονται τα γεγονότα. Μια εισήγηση προς την κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους, χωρίς καμία διάθεση αντιπολιτευτικής κριτικής.

michalis@michalis.com

Ο φόβος του πολέμου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Ένα πανέξυπνο κοριτσάκι έφθασε πριν απο μερικούς μήνες με τη μαμά του στην Κύπρο, από την αιμάσσουσα Ουκρανία. Όλο ζωντάνια και χάρη, αλλά τα μάτια του παιδιού ανοιγόκλειναν συνεχώς, λες και είχε ένα «τικ». Το παιδί πήγε σε δημοτικό σχολείο, γρήγορα μάθαινε τα ελληνικά, αλλά το πρόβλημα με τα μάτια δεν υποχωρούσε. Ο οφθαλμίατρος συνέστησε επίσκεψη σε ψυχολόγο, ο οποίος αποφάνθηκε ότι πρόβλημα ξεκίνησε από τη βίωση της φρίκης του πολέμου. Για μήνες άκουγε τις εκρήξεις βομβών, για μέρες ήταν κλεισμένο σε υπόγεια καταφύγια και κυρίως το παιδί βίωσε τον τρόμο στα πρόσωπα των γονιών και των παιπούδων του. Αποκαλύφθηκε από τη μαμά, ότι το κοριτσάκι υπέφερε και από κρίσεις πανικού. Τότε με τη βοήθεια «καλών και αγαθών» φιλόνηθρωπων Κυπρίων, ξεκίνησαν η προσπάθεια θεραπείας του παιδιού, η οποία όπως λένε οι ειδικοί θα είναι μακρά. Το ευτύχημα είναι ότι το κοριτσάκι εντάσσεται εύκολα στη δύσκολη κυπριακή κοινωνία των παιδιών και η βελτίωση είναι θεαματική.

Ανάλογες και χειρότερες εμπειρίες βίωσαν και τα παιδιά του 1974. Τρόμο από τις βόμβες, τους πολυβολισμούς, αλλά και τον εκκωφαντικό θόρυβο των αεροπλάνων. Φόβο από τη φυγή των πατεράδων, αλλά και τις νυκτερινές συσκοτίσεις, για να μη γίνονται στόχοι από τα αεροπλάνα και το πυροβολικό. Δεκάδες παιδιά έχασαν τη ζωή τους, κάτι που δεν μνημονεύεται όσο θα έπρεπε, εκατοντάδες παιδιά τραυματίστηκαν, ενώ χιλιάδες ήταν τα παιδιά, που βίωσαν τη φρικτή προσφυγιά στα αντίσκηνα, όπου βασιλέυε ο πόνος, η θλίψη και οι στερήσεις. Γονείς και παιδιά, σύζυγοι και αρραβωνιαστικές να κλαίει και να οδύρονται, για τους ήρωες, τους αγνοούμενους και τους αιχμαλώτους. Σε κάποιες περιπτώσεις, «πουπανοπρίτζι» ήταν και η περιφρόνηση μερικών «τυχερών» παιδιών, τα οποία δεν έχασαν τα σπίτια και τους γονείς τους. Οι δραματικές ιστορίες της εποχής εκείνης δεν έχουν τελειωμό. Τότε ούτε ψυχίατροι, ούτε ψυχολόγοι, ούτε και κοινωνικοί λειτουργοί υπήρχαν και το βάρος έπεσε στους ώμους ταπεινών παπάδων και «καλών και αγαθών» ανθρώπων. Τότε, ακραίοι φόβοι έφεραν φοβερές καταθλίψεις και προκάλεσαν δύσκολες ασθένειες. Υπήρχαν και εκείνοι, οι οποίοι το έριξαν στο ποτό και στην κάθε λογής αλκοασία.

Οι ιστορικοί λένε ότι οι στρατοί κερδίζουν μάχες και οι πόλεμοι κερδίζονται από την οικονομία. Αλλά

και όλοι οι πόλεμοι ξεκινούν από την ακόρεστη βουλιμία του ανθρώπου να αποκτήσει πλούτη, τα οποία τάχα προορίζονται για τις μελλοντικές γενιές. Τα περί ιδεολογίας και θρησκείας στους πολέμους αποτελούν «φύλα συκής», για να δικαιολογούνται οι ανθρωποθυσίες. Σήμερα έχουμε την αδυσώπητη μάχη του κόσμου του δολαρίου και του δυτικού swift code, με τον κόσμο των BRICS (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα, Νότια Αφρική και άλλων χωρών) και του κινεζικού swift code. Ένας οικονομικός μυστικός παγκόσμιος πόλεμος, από την έκβαση του οποίου θα γεννηθούν οι νέοι κοσμοκράτορες, ή απλώς θα συνεχίσουν οι σημερινοί. Με απλά λόγια, η μάχη γίνεται για το λεφτόδεντρο, τη μηχανή η οποία κόβει χρήμα. Μόνο που όλοι οι ηγέτες και ηγετίσκοι ξεκινούν ότι όταν ο άνθρωπος σχεδιάζει ο Θεός γελά. Δεν υπάρχει ούτε σωστή ούτε λάθος πλευρά της ιστορίας. Μόνο πνευματικός νόμος και θεία δικη υπάρχει, για όσους νομίζουν ότι είναι αναντικατάστατοι και αιώνιοι. Από τον Μίδα μέχρι τους σημερινούς δισεκατομμυριούχους, οι οποίοι πατούν επί πτωμάτων για να καλύψουν τη μοναξιά και τη δική τους κόλαση.

Σήμερα για πρώτη φορά μετά το 1974, ένας από τους πολλούς πολέμους στη Μέση Ανατολή αγγίζει την Κύπρο. Ένα ντρόουν κτύπησε τις βρετανικές βάσεις στο Ακρωτήρι, δεν προκάλεσε ουσιαστικές ζημιές, αλλά προκάλεσε τρόμο και ξεσθήκωσε ολόκληρη την Ευρώπη. Οι φοβερές πολεμικές «μηχανές» σπεύδουν στο νησί, για λόγους τους οποίους θα μάθουμε ίσως σε λίγα χρόνια. Καλή η πρόληψη, αλλά και καλές οι αμφιβολίες, ότι δεν είναι δυνατό να γίνεται κινητοποίηση τόσων δυνάμεων, με δαπάνη δισεκατομμυρίων ευρώ, για ένα ντρόουν. Ο κοσμάκης καλά κάνει και φοβάται, αφού τα πάντα φαίνεται να είναι «ατάκτως ερριμμένα», από τα προβληματικά καταφύγια, μέχρι και ένα σωρό σκάνδαλα, τα οποία στροβιλίζουνται πάνω από τα κεφάλια φτωχών και «ασήμαντων». Οι ηγέτες μας, βιώνουν και αυτοί τον δικό τους τρόμο, με αλλοπρόσαλλες πολλές φορές κινήσεις, επιτείνοντας το κλίμα αμφισβήτησης και φόβου. Μόνη ελπίδα στο τέλος της ημέρας, οι προφητείες αγίων ανθρώπων, οι οποίες εκπέμπουν ελπίδα και οι κατανυκτικές ακολουθίες της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Ένα «τη Υπερήαχω Στρατηγή τα νικητήρια...» και εξανεμίζονται όλοι οι φόβοι. Η θεία δύναμη είναι ισχυρότερη από τις δυνάμεις όλου του κόσμου. Απλά: «Όλα στο σχέδιο του Θεού, όλα...».

kaparispan@yahoo.gr

Όταν ο εκπαιδευτικός χάνει τη φωνή του

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Η πρόσφατη δυσάρεστη είδηση θανάτου εκπαιδευτικού στην Ελλάδα, έπειτα από έντονα περιστατικά εκφοβισμού και πίεσης που φέρεται να δέχθηκε από μαθητές/μαθήτριες, επαναφέρει στο προσκήνιο ένα σοβαρό ζήτημα: την αυξανόμενη έλλειψη σεβασμού προς τους εκπαιδευτικούς στο σύγχρονο σχολείο. Σκοπός του παρόντος άρθρου δεν είναι η απόδοση ευθυνών σε συγκεκριμένες πλευρές, αλλά η ανάδειξη ενός φαινομένου που απασχολεί καθημερινά την εκπαιδευτική κοινότητα.

Η παραβατική και αντικοινωνική συμπεριφορά δεν εμφανίζεται ξαφνικά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Συχνά ξεκινά ήδη από τις τελευταίες τάξεις του δημοτικού σχολείου και κορυφώνεται στις πρώτες τάξεις του γυμνασίου. Σε αυτή την ηλικία πολλοί μαθητές έρχονται αντιμέτωποι με προκλήσεις και εμπειρίες που ξεπερνούν τα όρια του σχολικού περιβάλλοντος. Η βία, η ένταση και η έλλειψη ορίων που παρατηρούνται σε ορισμένες οικογένειες ή κοινωνικούς χώρους συχνά μεταφέρονται και στην τάξη.

Δεν είναι λίγοι οι έφηβοι που βιώνουν από νωρίς την απόρριψη, είτε από το οικογενειακό τους περιβάλλον είτε από τον κοινωνικό τους περίγυρο. Η αποτυχία σε ανταγωνιστικά πλαίσια, όπως στον αθλητισμό ή στις κοινωνικές σχέσεις, μπορεί να δημιουργήσει αισθήματα ανεπάρκειας. Σε ορισμένες περιπτώσεις αυτά τα αισθήματα μετατρέπονται σε επιθετική ή προκλητική συμπεριφορά μέσα στο σχολείο, ως ένας τρόπος διεκδίκησης προσοχής και αποδοχής από τους συνομήλικους.

Η στάση αυτή συχνά έχει τις ρίζες της στην απουσία σαφών ορίων στο οικογενειακό περιβάλλον. Όταν τα παιδιά δεν μαθαίνουν να σέβονται κανόνες και όρια, είναι

πιθανό να επιχειρήσουν να επιβληθούν είτε σε πιο αδύναμους συμμαθητές/τριες είτε στον ίδιο τον εκπαιδευτικό μέσα στην τάξη. Ακόμη και οι πιο έμπειροι και άρτια καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί βρίσκονται συχνά αντιμέτωποι με καταστάσεις που δεν μπορούν εύκολα να ελέγξουν, καθώς ο στόχος ορισμένων μαθητών/μαθητριών δεν είναι η μάθηση, αλλά η πρόκληση και η εντυπωσιοθηρία. Στην επιβολή αυτού του κλίματος συμβάλλει, πολλές φορές άθελά της, και η σιωπή των υπολοίπων μαθητών/μαθητριών. Οι μαθητές/μαθήτριες που επιθυμούν να παρακολουθήσουν το μάθημα συχνά αποφεύγουν να καταγγείλουν περιστατικά βίας ή παρενόχλησης, φοβούμενοι ότι θα χαρακτηριστούν «καφιέδες» ή «προδότες» από τους συμμαθητές/τριες τους. Η κουλτούρα της σιωπής δυσχεραίνει σημαντικά την προσπάθεια των εκπαιδευτικών να εντοπίσουν και να αντιμετωπίσουν περιστατικά εκφοβισμού.

Το πρόβλημα εντείνεται και από τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Υβριστικά σχόλια, ειρωνείες και απαξιώτικές αναρτήσεις για εκπαιδευτικούς διαδίδονται με ταχύτητα, δημιουργώντας ένα περιβάλλον δημόσιας υπονόμευσης του κύρους τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμη και ενήλικες γονείς ή άλλοι χρήστες συμμετέχουν σε αυτόν τον δημόσιο λόγο απαξίωσης, αναπαράγοντας στερεότυπα όπως ότι «οι εκπαιδευτικοί πληρώνονται καλά, δουλεύουν λίγο και έχουν μεγάλες διακοπές». Όταν οι μαθητές/μαθήτριες εκτίθενται συστηματικά σε τέτοιες αντιλήψεις, είναι φυσικό να διαμορφώνουν ανάλογες στάσεις απέναντι στο σχολείο και στους εκπαιδευτικούς.

Η κατάσταση γίνεται ακόμη πιο δύσκολη σε μη εξεταζόμενα μαθήματα. Σε αυτές

τις περιπτώσεις, αρκετοί/ές μαθητές/μαθήτριες δηλώνουν ανοιχτά ότι δεν ενδιαφέρονται για το μάθημα, υποστηρίζοντας ότι προτιμούν τα ιδιωτικά φροντιστήρια. Η στάση αυτή υπονομεύει την εκπαιδευτική διαδικασία και δημιουργεί ένα κλίμα απαξίωσης απέναντι σε ολόκληρα γνωστικά αντικείμενα.

Ωστόσο, η αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί και αυτοκριτική από την πλευρά της εκπαιδευτικής κοινότητας. Οι εκπαιδευτικοί, όπως δικαίως ζητούν σεβασμό, οφείλουν παράλληλα να κατανοούν τις δυσκολίες της σύγχρονης νεολαίας. Η λεγόμενη «Γενιά Α», που μεγάλωσε με την τεχνολογία και τις οθόνες, είναι συνηθισμένη σε συνεχή ερεθίσματα και ταχύτητα πληροφορίας, γεγονός που επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται τη μάθηση. Το επίγγραμμο του εκπαιδευτικού παραμένει βαθιά κοινωνικό και ουσιαστικό. Ωστόσο, όπως επισημαίνει ο συγγραφέας J.K. Freud, «Οι μαθητές δεν υπακούουν σε κάποιον που δεν σέβονται». Όταν ο σεβασμός απουσιάζει και τα όρια δεν είναι σαφή, ο εκπαιδευτικός κινδυνεύει να χάσει την παιδαγωγική του επιρροή μέσα στην τάξη.

Η αποκατάσταση του σεβασμού προς τους εκπαιδευτικούς δεν αποτελεί ευθύνη μόνο του σχολείου. Είναι μια συλλογική ευθύνη της οικογένειας, της κοινωνίας και της πολιτείας. Μόνο μέσα από κοινή προσπάθεια μπορεί το σχολείο να επανακτήσει τον παιδαγωγικό του ρόλο και να παραμείνει χώρος μάθησης, ασφάλειας και αμοιβαίου σεβασμού.

Ο Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι τέως δήμαρχος Δερύνειας, καθηγητής Αγγλικών με Σύμβαση, Γυμνάσιο Νεάπολης Λεμεσού.

Μέλη της κοινότητας των Άμης παρατηρούν και (κατ' εκτίμηση) καταμετρούν πτηνά.

Το αδιέξοδο του μαζικού σχολείου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ*

Ο θάνατος από αιμορραγικό επεισόδιο της 59χρονης εκπαιδευτικού Σοφίας Χρηστίδου, στη Θεσσαλονίκη, δεν είναι ένα τυχαίο γεγονός, δεν είναι απλώς ένα ατυχές συμβάν, μια ιδιαίτερη περίπτωση ή ένα μεμονωμένο επεισόδιο στην κατά τη λοιπή «φυσιολογική» λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι καταγγελίες σοκάρουν. Μια καθόλα αναγνωρισμένη επιστήμονας, με μεταπτυχιακές σπουδές και διδακτορικό τίτλο, δεχόταν εκφοβισμό για πέντε μήνες από συγκεκριμένη ομάδα μαθητών εντός του σχολείου στο οποίο υπηρέτούσε. Αδυνατούσε να εκτελέσει τα καθήκοντά της σε συγκεκριμένο τμήμα, φτάνοντας στο σημείο να ζητήσει μέχρι και την παρουσία αστυνομίας στην αίθουσα και μηχανημάτων X-Ray στο σχολείο. Απέστειλε δε επίσημη αναφορά προς το υπουργείο Παιδείας, τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης και της Κεντρικής Μακεδονίας. Ένα από τα περιστατικά που περιγράφει έγινε στις αρχές Φεβρουαρίου, όταν μαθήτρια της πέταξε πλαστικό μπουκάλι με σοκολατούχο γάλα, ανοικτό, με αποτέλεσμα να λερωθεί. Σε άλλο σημείο της αναφοράς της, η εκπαιδευτικός καταγγέλλει ύβρεις από συγκεκριμένη ομάδα μαθητών, επιθετική συμπεριφορά αλλά και απειλές κατά της

σωματικής της ακεραιότητας. Σε απάντησή, η διευθύντρια της Δευτεροβάθμιας, αντί να παρέμβει σύμφωνα με τον νόμο για τη σχολική βία, εξέδωσε απόφαση που παρέπεμπε την καθηγήτρια σε ιατρική και ψυχιατρική εξέταση, με σκοπό να διαπιστωθεί αν ήταν πνευματικά διαταραγμένη και αν μπορούσε να ασκεί τα εκπαιδευτικά της καθήκοντα.

Το επεισόδιο αυτό είναι ενδεικτικό της κατάστασης που επικρατεί σήμερα στα γυμνάσια και λύκεια της Ελλάδας, όπου καθηγητές και καθηγήτριες δυσκολεύονται να μπουν στην αίθουσα διδασκαλίας λόγω συστηματικών παρενοχλήσεων ατόμων ή ομάδων κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Η συμπεριφορά των μαθητών και μαθητριών είναι με απλά λόγια ανεξέλεγκτη. Εκφοβισμός, ενδοσχολική βία από μαθητές και μαθήτριες σε άλλους μαθητές και μαθήτριες, καθώς και σε καθηγητές ή καθηγήτριες. Οι αποφάσεις των συλλόγων για αποβολές ή και απομάκρυνση από το σχολικό περιβάλλον συγκεκριμένων ατόμων δεν έχουν κανένα αποτέλεσμα αφού οι αποβληθέντες επιστρέφουν στις ίδιες ή σε γειτονικές σχολικές μονάδες και συνεχίζουν τις παραβατικές συμπεριφορές τους. Ακόμη και οι «καλοί» μαθητές και μαθήτριες, αυτοί και αυτές που έχουν σκοπό να εισέλθουν σε ένα ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα

και εργάζονται σοβαρά σε κάποια τουλάχιστον μαθήματα, ομολογούν ότι το σχολείο τους αφήνει αδιάφορους και ότι η σοβαρή προπαρασκευαστική δουλειά γίνεται στα φροντιστήρια. Η εμπειρία είναι πλέον γενικευμένη, έχει μετατραπεί σε ανίερη τελετουργία από μαθητές και μαθήτριες που αισθάνονται παγιδευμένοι, έγκλειστοι σε «φυλάκες», όπου αναγκάζονται να παρακολουθούν μαθήματα «άχρηστα» που δεν έχουν καμία επαφή με την εποχή τους και τις ανάγκες της κοινωνίας της Τεχνητής Νοημοσύνης και του διαδικτύου. Στόχος πλέον δεν είναι η μάθηση, δεν είναι η μόρφωση και η απόκτηση κριτικής σκέψης, δεν είναι η απόκτηση βιοποριστικών εργαλείων και δεξιοτήτων, δεν είναι η κοινωνική ένταξη και ωρίμανση: είναι απλώς «να τελειώσει η χρονιά».

Στο τέλος της χρονιάς όλες και όλοι θα αποφοιτήσουν ανεξάρτητα από τις ικανότητες και επιδόσεις τους, αφού η πίεση των γονέων είναι τέτοια που και μόνο η ιδέα της πραγματικής βαθμολογίας στον έλεγχο είναι απαγορευτική. Στη σκέψη των αντιποίνων από μαθητές και γονείς, βαραινει το χέρι που και να ήθελε να βαθμολογήσει ακριβόδικαια δεν το μπορεί. Αυτό είναι δυστυχώς το αίσθημα της μεγάλης πλειοψηφίας των μαθητών και καθηγητών της χώρας. Δυο κοινωνικές ομάδες, με δυο συμπληρω-

ματικούς ρόλους, που στο μυαλό του νομοθέτη θα έπρεπε να είναι φίλιες και να διακρίνονται από αμοιβαιότητα και αλληλοκατανόηση για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού, έχουν μετατραπεί σε άσπονδους εχθρούς. Το ίδιο το καθηγητικό σώμα είναι μοιρασμένο και πάντα υπάρχουν αλληλοκατηγορίες και «συναδελφικές» πισώπλατες μαχαιριές αφού η εικόνα της σχολικής μονάδας δεν πρέπει να φαίνεται αρνητική, ανεξάρτητα από τη σκληρή πραγματικότητα. Τι έχει πάει στραβά; Τι δεν λειτουργεί σωστά; Και μόνο το γεγονός ότι πολλαπλασιάζονται οι νόμοι περί σχολικής βίας και οι πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες δομές υποστήριξης του διδασκαλικού έργου, αρκεί για να καταδείξει ότι το σημερινό σχολικό περιβάλλον, το περιβάλλον των αρχών του 20ού αιώνα, είναι πλέον ανεπαρκές.

Οι μαθητές και μαθήτριες δεν είναι πλέον τα πάικαυα παιδιά του περασμένου αιώνα. Μεγαλώνουν νωρίτερα, αποκτούν εξωσχολικές κοινωνικές εμπειρίες νωρίτερα, η επαφή τους με το διαδίκτυο επιταχύνει τη διαδικασία διαφοροποίησης της συνειδησής τους και την εξατομίκευσή. Είναι ενήλικες στο πνεύμα, στο αίσθημα και στη βούλησή τους, και συμπεριφέρονται ως τέτοιοι, πολύ πριν τελειώσουν το σχολείο. Αυτό τους καθιστά ανίκανους να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις ενός μα-

ζικού σχολείου. Βέβαια θα πίστευε κανείς ότι ένας ενήλικας θα συμπεριφερόταν με περισσότερη ευγένεια και υπευθυνότητα σε οποιονδήποτε χώρο. Αλλά πόσοι ενήλικες θα επέλεγαν να παρακολουθήσουν μαθήματα που δεν τους ενδιαφέρουν και να «χάνουν τον χρόνο» τους σε διαδικασίες τις οποίες οι ίδιοι έχουν απαξιώσει; Αυτό εξηγεί και τη διαφορά συμπεριφοράς των ιδίων μαθητών και μαθητριών στο σχολείο και στο φροντιστήριο. Το δεύτερο το έχουν επιλέξει για να επιτύχουν τον σκοπό τους, την εισαγωγή στα πανεπιστήμια. Το πρώτο το ανέχονται γιατί υποχρεώνονται από τον νόμο να το παρακολουθήσουν.

Το μαζικό σχολείο του εικοστού αιώνα έχει μάλιστα επιφέρει και άλλη μια δραματική αλλαγή: οι καθηγητές και καθηγήτριες βιώνουν καθημερινά τη μισθολογική και επαγγελματική απαξίωση του επαγγέλματός τους. Στη μεγάλη τους πλειοψηφία δεν αισθάνονται την εργασία τους ως λειτουργήμα αλλά ως βιοποριστική αναγκαιότητα. Ακόμη και εάν ένας νέος εκπαιδευτικός ξεκινάει με όνειρα και διάθεση για διδασκαλία στο εκπαιδευτικό σύστημα, πολύ σύντομα η πραγματικότητα τον προσγειώνει.

* Ο Παναγιώτης Χρηστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ο πειρασμός του Οκτωβρίου

Κάποιοι, ενθαρρυμένοι από τα ευνοϊκά για τη Ν.Δ. γκάλοπ, βιάζονται για εκλογές. Το Μαξίμου και τα σενάρια

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο πρωθυπουργός το ξεκαθαρίζει δημοσίως με κάθε ευκαιρία: Οι εκλογές θα γίνουν στο τέλος της τετραετίας, όπως ακριβώς συνέβη και στην προηγούμενη θητεία, παρά τα περί αντιθέτου κατά καιρούς θρυλούμενα. Οι κλειστές συζητήσεις, όμως, είτε γίνονται στο Μαξίμου είτε περιφερειακά, είναι πιο απελευθερωμένες και περιέχουν πάντα μια γερή δόση πολιτικής φαντασίας. Το γεγονός πως η Ν.Δ. ανέκαμψε ξανά μετά τον δύσκολο Δεκέμβριο, και σήμερα, επτά χρόνια μετά την ανάληψη της διακυβέρνησης, προηγείται με σχεδόν 18 μονάδες από το δεύτερο ΠΑΣΟΚ, προκαλεί μια αναμενόμενη φαούρα. «Πρόεδρε, μήπως να σκεφτείς τις εκλογές;», είναι ένα ερώτημα που ακούει τελευταία ο Κυριάκος Μητσοτάκης. Η απάντηση του πρωθυπουργού είναι αρνητική και η επιχειρηματολογία συγκεκριμένη.

Η συνέπεια

Οποιοι καλοβλέπουν κάλπες το αμέσως επόμενο διάστημα «χάνουν τη μεγάλη εικόνα», όπως λέει κυβερνητική πηγή. Ο πρωθυπουργός, λένε, έχει βασίσει ένα μεγάλο κομμάτι του πολιτικού προφίλ του «στην αξιοπιστία του». Από τη

στιγμή που λέει διαρκώς, όχι τώρα αλλά εδώ και χρόνια, πως πιστεύει στους σταθερούς εκλογικούς κύκλους, θα φαινόταν ασυνεπής αν ενέδιδε στους βιαστικούς, κάτι που θα έκανε ζημιά στο προφίλ του που, παρά το γεγονός πως δεν είναι στα ίδια επίπεδα με το 2019, εξακολουθεί «να είναι το βασικό ατού της Ν.Δ.».

Δεύτερον, το Ταμείο Ανάκαμψης και το ορόσημο της 31ης Αυγούστου του 2026, μέχρις ότου πρέπει να έχουν υπογραφεί όλες οι συμβάσεις, θα «ήταν καταστροφικό να ανακοπεί», σημειώνει πηγή του οικονομικού επιτελείου. Η οικονομία αυτή τη στιγμή στηρίζεται πολύ στα χρήματα του Ταμείου, που υπόκειται σε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Μία περίοδος πολιτικής αστάθειας μπορεί να αποβεί καταστροφική, κάτι που θα το χρεωθεί η επόμενη κυβέρνηση, που εκτός συγκλονιστικού απροόπτου θα έχει τουλάχιστον ως βασικό κορμό και πάλι τη Ν.Δ.

Τρίτον, η κυβέρνηση ήδη από το 2025 και την προηγούμενη ΔΕΘ δεν έχει κρύψει πως η ΔΕΘ του 2026 είναι ένα σημαντικό ορόσημο, καθώς θα αποτελεί ουσιαστικά το επιστέγασμα της «συνετής οικονομικής πολιτικής». Στην κυβέρνηση θεωρούν πως οι δυνατότητες που έχει η ελληνική οικονο-

μία θα δώσουν την τελική ώθηση πριν από τις εκλογές μέσω της Διεθνούς Εκθεσης και αυτό δεν μπορεί να παρακαμφθεί με εκλογές πριν από αυτό το βασικό πολιτικό ορόσημο.

Υπάρχει και ένας έξτρα λόγος που πολλοί θεωρούν πως οι εκλογές δεν πρόκειται να γίνουν νωρίτερα από το φθινόπωρο. Στο τέλος Ιουνίου θα πρέπει να αλλάξει η σκυτάλη στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου.

Πέρα από το καλοκαίρι

Υπάρχει πάντως και η σεναριολογία που προσπερνάει το καλοκαίρι και εστιάζει το πολιτικό ημερολόγιο του προσεχούς φθινοπώρου. Ο πρωθυπουργός ακούει και αυτές τις απόψεις, χωρίς, όπως λένε οι πληροφορίες, να σχολιάζει. Τι λέει αυτό το σκεπτικό; Οτι εφόσον τον ερχόμενο Οκτώβριο υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις, όπως φαίνεται να διαμορφώνονται σήμερα, τότε δεν υπάρχει κανένας λόγος να περιμένει η κυβέρνηση την άνοιξη του 2027 για να κάνει εκλογές. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι: Πρώτον, να εξακολουθεί η Ν.Δ. να κρατάει ποσοστά άνω του 30%, που αποτελούν τον βατόδρομο για να διεκδικήσει τον στόχο της αυτοδυναμίας. Το πολιτικό σκηνικό μοιάζει διαρκώς

με roller coaster και εκεί που η αυτοδυναμία μοιάζει εφικτή, ένα λάθος μπορεί να την απομακρύνει. Συνεπώς, για πολλά κυβερνητικά στελέχη, ποσοστά περίξ του 30% το ερχόμενο φθινόπωρο «επιβάλλουν εκλογές», όπως λένε, καθώς κανείς δεν ξέρει τι επιφυλάσσει το μέλλον, όπου στην περίπτωση απρόβλεπτου γεγονότος ή λάθους τα χρονικά περιθώρια διόρθωσης μέσα στο 2027 θα είναι στενά.

Δεύτερη προϋπόθεση είναι να μην έχει καταφέρει, όπως φαίνεται αυτή τη στιγμή, να ανακάμψει η αντιπολίτευση. Το ΠΑΣΟΚ, παρά τις κατά καιρούς ευνοϊκές συνθήκες, μοιάζει να έχει εκλογικό πλάφον.

Η επιστροφή του Αλέξη Τσίπρα θυμίζει ξαναζεσταμένο φαγητό, που δεν έχει κανείς όρεξη να δοκιμάσει πλην των παλαιών οπαδών του, ενώ η Μαρία Καρυστιανού, ούσα άπειρη, φαίνεται να χάνει έδαφος. Οσον αφορά τον Αντώνη Σαμαρά, ο πρώην πρωθυπουργός, παρά τη μεγάλη ένταση με την οποία αντιπολιτεύεται την κυβέρνηση, δεν της κάνει εκλογική ζημιά, καθώς είναι σαφές πως έχει παγιωθεί μια απόσταση του πρώην πρωθυπουργού από τον σημερινό κορμό του κόμματος.

Επιπλέον, το γεγονός πως η ΔΕΘ θα είναι πρόσφατη, σημαί-

νει πως η Ν.Δ. θα μπορεί να εκμεταλλευθεί στον μέγιστο βαθμό τον απόηχο των θετικών εξαγγελιών που σχεδιάζονται ήδη. Πέρυσι, μετά τις εξαγγελίες της ΔΕΘ, η Ν.Δ. για περίπου ένα μήνα είχε ανοδική τάση στις δημοσκοπήσεις, κάτι που ακολούθως υποχώρησε. Εάν το μοτίβο επαναληφθεί και φέτος, θα ενισχύσει την πεποίθηση όσων λένε πως ο Οκτώβριος είναι «έναν καλός μήνας για εκλογές». Επιπλέον, δεν θα έχει μπει ο πάντα πιο δύσκολος οικονομικά χειμώνας.

Τέλος, ένα έξτρα επιχειρήμα όσων λένε πως ο πρωθυπουργός μπορεί να κάνει εκλογές μετά τη ΔΕΘ είναι πως ουσιαστικά δεν θα θεωρούνται πρόωρες. «Οταν βαδίζεις στον τέταρτο χρόνο της δεύτερης θητείας, πώς μπορεί κάποιος να πει πως δεν έφτασες μέχρι τέλους;», αναφέρει πηγή που θεωρεί πως το σενάριο του Οκτωβρίου πρέπει να μπει στο τραπέζι.

Υπάρχουν πάντως κι εκείνα τα κυβερνητικά στελέχη που στοιχηματίζουν ότι ο πρωθυπουργός «δεν θα πάει κόντρα στο brand του» και δεν θα παίζει με το εκλογικό ημερολόγιο. Αλλιώς, εν μέσω πολέμου, κάθε πολιτικός σχεδιασμός πέραν της εβδομάδας είναι παρακινδυνευμένος. Τα σενάρια καίγονται, όσο εύκολα πλέκονται.

Ο πρωθυπουργός με ανάγλυφο χάρτη της Κύπρου στο φόντο, κατά την επίσκεψή του στο Προεδρικό Μέγαρο την Τετάρτη. Τελευταία, εξαιτίας της αποδοχής που έχουν οι κινήσεις της κυβέρνησης στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής, ο Κυριάκος Μητσοτάκης ακούει ισηγορίες για να σκεφτεί μια εσπευσμένη προσφυγή στις κάλπες. Έχει δείξει όμως ότι τέτοιες κινήσεις δεν ανήκουν στο ρεπερτόριό του.

ΑΠΟΨΗ

Πρόωρες: ευκαιρία ή αυτοχειρία;

Του ΕΥΓΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ

Ο πειρασμός είναι παλιός για κάθε πρωθυπουργό: Αν βρει ένα «παράθυρο» για εκλογές, σε καλές πολιτικές συνθήκες, γιατί να μην το εκμεταλλευθεί; Γιατί να μην αξιοποιήσει μια ευνοϊκή συγκυρία, αλλά να προτιμήσει να πάρει το ρίσκο ενός αρνητικού γεγονότος ή της φθοράς του χρόνου;

Δεν είναι λίγοι όσοι εκτιμούν ότι ανάλογα διλήμματα αντιμετωπίζει σήμερα και ο κ. Μητσοτάκης. Με βάση τα δημοσιογραφικά σενάρια, μάλιστα, κάποιοι του έχουν εισηγηθεί να κάνει εκλογές, υποστηρίζοντας ότι έχει αρκετούς λόγους να το σκεφτεί σοβαρά.

Κατ' αρχάς η Ν.Δ., παρά τη φθορά της, εξακολουθεί να διατηρεί σαφές δημοσκοπικό προβάδισμα. Εσχάτως, μάλιστα, εμφανίζει και μια κάπως ανοδική τάση. Τα ποσοστά της, σήμερα τουλάχιστον, μοιάζουν να απέχουν από το όριο της αυτοδυναμίας, αλλά ακόμη περισσότερο απέχουν τα ποσοστά των υπολοίπων κομμάτων από την πρώτη θέση, γεγονός που

καθιστά τη Ν.Δ. κεντρικό πολιτικό παράγοντα σε κάθε σενάριο.

Η εικόνα της αντιπολίτευσης παραμένει προβληματική. Κανένα κόμμα δεν έχει καταφέρει μέχρι στιγμής να κυριαρχήσει στον αντιπολιτευτικό χώρο. Η αποτελεσματικότητα όλων αμφισβητείται, ενώ ο κατακερματισμός της περιορίζει τη δυνατότητα συγκρότησης ενός συμπαγούς αντιπολιτευτικού πόλου. Μια πρόωρη προσφυγή στις κάλπες αυτονόητα θα περιόριζε τον χρόνο διαβουλεύσεων για ένα τέτοιο ενδεχόμενο συνεργασιών και παράλληλα θα μείωνε τον χρόνο που θα είχαν στη διάθεσή τους κυοφορούμενα πολιτικά σχήματα για να οργανωθούν.

Το διεθνές περιβάλλον, λένε, την ευνοεί, καθώς η ανησυχία του κόσμου θα λειτουργήσει συσπείρωτικά και θα αποθαρρύνει την «επιπόλαιη» ψήφο. Ενώ παράλληλα αποτρέπει το ενδεχόμενο να βρεθεί η κυβέρνηση αντιμέτωπη με μια νέα ενεργειακή κρίση λόγω του πολέμου στο Ιράν ή πιθανές μεταναστευ-

τικές πιέσεις, παράγοντες που θα μπορούσαν να επιβαρύνουν το πολιτικό κλίμα.

Υποστηρίζουν επίσης ότι όσο περνάει ο χρόνος, το κεφάλαιο της κάθε κυβέρνησης απομειώνεται, άρα κάθε «φάλατσο» επιφέρει μεγαλύτερο πολιτικό κόστος. Ποιος ο λόγος, συνεπώς, να

Δεν μπορείς να μιλάς για σταθερότητα και να προκαλείς με δική σου πρωτοβουλία πολιτική αβεβαιότητα.

αφήσεις να σέρνεται μια κατάσταση και να μη δρομολογήσεις τις εξελίξεις μια ώρα αρχύτερα;

Όλη η παραπάνω συλλογιστική μπορεί να μοιάζει στέρημα, είναι ωστόσο ο ορισμός του «ψευδοεπιχειρήματος» – μιας λεκτικής κατασκευής φαινομενικά λογικής, που στον πυρήνα της, ωστόσο, είναι λανθασμένη. Είναι πολλές

οι περιπτώσεις στην πολιτική και εκλογική ιστορία που κάποιος εγκλωβίζεται σε ένα «ψευδοεπιχείρημα» και προχωράει σε λανθασμένες κινήσεις.

Γιατί θα ήταν λάθος για τη Ν.Δ. και προσοπικά για τον πρωθυπουργό μια απόφαση για πρόωρες εκλογές;

Αρχικά επειδή επικαλούνται συνεχώς –και είναι βέβαιο ότι θα επικαλεστούν ακόμη περισσότερο στην πορεία προς τις εκλογές– την ανάγκη πολιτικής σταθερότητας σε ένα ταραγμένο και γεμάτο αβεβαιότητες διεθνές περιβάλλον.

Το να προσέφρευγε στις κάλπες σε ένα τέτοιο περιβάλλον, βάζοντας τη χώρα στη δίνη μιας παρατεταμένης αστάθειας –καθώς δεν μπορεί να αποκλειστεί σενάριο και δεύτερων εκλογών–, θα υπονόμει θεμελιωδώς όλη τη στρατηγική και ένα κεντρικό εκλογικό ατού της Ν.Δ. Δεν μπορείς να μιλάς για σταθερότητα και να προκαλείς με δική σου πρωτοβουλία πολιτική αβεβαιότητα.

Αυτό το επιχειρήμα θα αρκούσε για να τελειώσει την όλη συζήτηση. Δεν είναι, όμως, το μόνο.

Μια τέτοια απόφαση θα έπληττε την αξιοπιστία του πρωθυπουργού, καθώς επανειλημμένως έχει δεσμευθεί ότι οι εκλογές θα γίνουν προς το τέλος της τετραετίας. Μια πολιτική που ακολούθησε και στην πρώτη τετραετία, παρά το ότι και τότε τα «παράθυρα ευκαιρίας» ήταν πολλά. Δεν ακούγεται λογικό να αλλάξει στάση τώρα, πολλά δε μάλλον όταν φαίνεται ότι δεν αλλάζει ούτε για το πιο «τεχνικό» ζήτημα του εκλογικού νόμου.

Επιπλέον, μια πρόωρη εκλογική αναμέτρηση θα ανέκοπτε πρωτοβουλίες που βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη. Τη συνταγματική αναθεώρηση, τις μεταρρυθμίσεις για περαιτέρω μείωση της γραφειοκρατίας, τα οικονομικά μέτρα (επιδόματα ή ελαφρύνσεις) που σχεδιάζονται και η κυβέρνηση προσδοκά να αποδώσουν.

Ο πειρασμός της πρόωρης κάλπης μοιάζει, συνεπώς, υπαρκτός, αλ-

λά οι πιθανότητες να υποκύψει ο πρωθυπουργός σε αυτόν μοιάζουν ελάχιστες. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να συμβεί σε μία μόνο περίπτωση: Αν ήθελε να προλάβει ένα σχέδιο αποσταθεροποίησης της κυβέρνησής του. Πόσο πιθανό όμως μοιάζει ένα τέτοιο σενάριο σε ένα τόσο ταραγμένο διεθνές περιβάλλον και σε μια πολιτική συγκυρία όπου η κυβέρνηση, παρά τη φθορά της, εξακολουθεί να προηγείται και να δείχνει ότι έχει ακόμη σφυγμό;

Σε κάθε περίπτωση, το στοίχημα για τη Ν.Δ. στις επόμενες εκλογές δεν θα κριθεί στο πεδίο του τακτικισμού, αλλά από το πόσο πολιτικά θα υποστηρίξει το κεντρικό της αφήγημα. Στο οποίο, πέραν των όσων σχετίζονται με την οικονομία και την καθημερινότητα του πολίτη, έννοιες όπως η σταθερότητα και η συνέπεια έχουν κεντρική θέση. Πρωτοβουλίες που θα έπλητταν αυτές τις έννοιες θα ήταν αυτονόητα επιζήμιες.

Ο κ. Ευτυχής Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος Στρατηγικής και Επικοινωνίας.

VOGUE

GREECE

22/03

✦ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

NATURE OF FASHION

CAROLYN MURPHY BY ROWAN PAPIER

«Δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να εξκνιαστεί τι έγινε ακριβώς στα Τέμπη και ποιος ευθύνεται, παρά μόνον από τη φωνή της Δικαιοσύνης. Και θα πρέπει με ψυχραιμία και αυτοσυγκράτηση να ακούσουμε αυτή τη φωνή της Δικαιοσύνης, η οποία τρία χρόνια μετά θα ακούγεται κάθε μέρα από το δικαστήριο στη Λάρισα», λέει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Τασούλας στον Αλέξη Παπαχελά.

Κωνσταντίνος Τασούλας, Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Αναθεώρηση χρειάζεται και η νοοτροπία μας

Η δική μου φιλοδοξία είναι να εμπνεύσω ένα πνεύμα συνεννόησης στο πολιτικό τοπίο. Ενα μίνιμουμ δημοκρατικής αντίληψης ότι είμαστε όλοι στο ίδιο καράβι. Το ζητούμενο είναι το αποτέλεσμα των εκλογών να οδηγήσει σε τέτοιες εξελίξεις, που τα εθνικά κριτήρια και τα εθνικά προτάγματα δεν θα υπονομευθούν

Συνέντευξη στον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Την Παρασκευή ο Κωνσταντίνος Τασούλας συμπλήρωσε ένα χρόνο στην Προεδρία της Δημοκρατίας. Με αυτήν την αφορμή, δέχθηκε στο γραφείο του την «Κ» για μια συνομιλία εφ' όλης της ύλης, που συμπεριέλαβε την πρωτοβουλία του για συναντήσεις με τους πρώην πρωθυπουργούς, την επικείμενη συνταγματική αναθεώρηση, αλλά και μια αναφορά στο διακύβευμα των επικείμενων εκλογών και στον ρόλο που ίσως κληθεί να διαδραματίσει η προεδρία, αν δεν προκύψει αμέσως σχηματισμός κυβέρνησης. Ο Πρόεδρος απάντησε σε όλα, δίχως υπεκφυγές.

– Λοιπόν, κύριε Πρόεδρε, ευχαριστώ πολύ για τη συνέντευξη αυτή. Και θέλω πρώτα απ' όλα να σας ρωτήσω, επειδή είστε ένας άνθρωπος που έχετε διαβάσει πολλή Ιστορία, αλλά έχετε ζήσει και πολλή Ιστορία από πρώτο χέρι, από μικρός. Πώς είναι να είναι κανείς σε ένα γραφείο από το οποίο έχουν περάσει ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο Κωνσταντίνος Τσάτσος κ.ά.

– Είναι συναρπαστικό! Και χωρίς να θέλω να κάνω τον μετριοφρονα, εν σχέσει με τα ονόματα που αναφέρατε, είναι και προφανώς δυσανάλογο. Αλλά αντιλαμβάνομαι ότι οι εποχές έχουν αλλάξει. Στο δωμάτιο αυτό, στην αίθουσα αυτή, έχουν καθίσει πολιτικοί κολλοσοί.

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής δεν κέρδισε δωρεάν την ιδιότητα του Εθνάρχη. Ο Κωνσταντίνος Τσάτσος δεν θεωρείται δωρεάν σοφός, περίπου διδάσκαλος του γένους. Και αντιλαμβάνεστε ότι και

μόνον αυτή η συγκατοίκηση με την κορυφαία αυτή νοσταλγία που αναφέρατε, σου ανεβάζει τρομερά τον πήχυ, σε κάνει να προσπαθείς να γίνεσαι όλο και καλύτερος.

– Να σας ρωτήσω, μπαίνοντας εδώ σε αυτό το γραφείο, καθήμενος σε αυτήν την καρέκλα, τι είχατε στο μυαλό σας, τι είναι αυτό που θέλετε να αφήσετε πίσω εν πάση περιπτώσει, μέσα στο πλαίσιο που δίνει βεβαίως το Σύνταγμα;

– Ναι, θέλω να υπενθυμίσω, κύριε Παπαχελά, και σας ευχαριστώ για την ευκαιρία που μου δίνετε, ότι το Σύνταγμα της Ελλάδος αφιερώνει 21 άρθρα μόνο από τα 120 στον θεσμό του Προέδρου της Δημοκρατίας, από το άρθρο 30 έως το άρθρο 50. Και το τελευταίο άρθρο, το 50, λέει ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει τις αρμοδιότητες εκείνες μόνον που του απονέμουν το Σύνταγμα και οι σχετικοί με το Σύνταγμα νόμοι. Συνεπώς, είναι πολύ συγκεκριμένες και τυποποιημένες οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες του Προέδρου της Δημοκρατίας. Προφανώς, ισχύει ότι μετά την αναθεώρηση του 1986 αυτές έχουν περικοπεί δραστικά, αλλά δεν σημαίνει ότι είναι το πρώτο πολιτειακό όργανο άφωνο και ανύπαρκτο. Έχει παρά ταύτα και αρμοδιότητες και ευθύνες και υπάρχει και μια ατμόσφαιρα την οποία μπορεί να δημιουργήσει σεβόμενος αυτές τις αρμοδιότητες.

Η δική μου φιλοδοξία μπαίνοντας εδώ είναι ότι θα ήθελα, αξιοποιώντας τις αρμοδιότητες και την τελετουργία του αξιώματος, να εμπνεύσω, όσο κι αν αυτό ηχεί δύσκολο – κάποιος θα πουν και ανέφικτο –, ένα πνεύμα

συνεννόησης στο πολιτικό τοπίο.

Αυτές τις μέρες, κύριε Παπαχελά, που διανύουμε λόγω του πολέμου στη Μέση Ανατολή, δηλαδή στη γειτονιά μας, του τρίτου πολέμου που έχει ξεσπάσει τα τελευταία τέσσερα χρόνια μετά την Ουκρανία και την περιπέτεια, τη δοκιμασία της Γάζας, βλέπουμε κάποιους σπινθήρες συνεννόησης και καταλλαγής της πολιτικής έντασης. Θέλω, λοιπόν, να εμπνεύσω και να εμπνευστεί στη χώρα ένα καινούργιο πνεύμα, που έχει να κάνει με το ότι είμαστε πολιτικοί αντίπαλοι αλλά δεν είμαστε πολιτικοί εχθροί.

Και τι είναι αυτό που διαφοροποιεί αυτές τις δύο έννοιες; Απλούστατα, είναι ότι όταν είσαι πολιτικός αντίπαλος, που δικαιούσαι να είσαι και έχεις δικαίωμα να είσαι, τότε αναγνωρίζεις τους κανόνες του παιχνιδιού και αναγνωρίζοντας τους κανόνες του παιχνιδιού, που είναι ίδιοι για όλους, αναγνωρίζεις και το δικαίωμα ύπαρξης και του αντιπάλου σου. Ενώ όταν τον αντιμετωπίζεις σαν εχθρό, ούτε κανόνες αναγνωρίζεις, ούτε κανόνες τηρείς, ούτε την υπαρχή του σέβεται. Συνεπώς, υπονομεύεις την ίδια τη δημοκρατία. Αυτό είναι που φιλοδοξώ να αφήσω πίσω, μια αίσθηση και μια ανάγκη και ένα σεβασμό προς τη συνεννόηση. Μόνο με συνεννόηση μπορούμε να κάνουμε άλματα μπροστά.

Ενα μίνιμουμ δημοκρατικής συνεννόησης, ένα μίνιμουμ, δηλαδή, αντίληψης ότι είμαστε όλοι στο ίδιο καράβι και όταν αυτό το καράβι κλυδωνίζεται, δεν κλυδωνίζεται η κυβέρνηση ή η αντιπολίτευση, αλλά κλυδωνιζόμαστε όλοι και κυρίως κλυδωνίζεται ο ελληνικός λαός.

– Υπήρξε, όπως ξέρετε, μια κριτική μετά την εκλογή σας γιατί είχατε βγει με τις ψήφους, ουσιαστικά, του κυβερνώντος κόμματος. Σας δυσκολεύει αυτό το γεγονός στην άσκηση των καθηκόντων σας με το πνεύμα που λέτε, δηλαδή στην επίτευξη συνεννόησης;

– Πράγματι, η εκλογή μου – η οποία θυμίζω έγινε μέσα στη δίνη και στην ένταση, ίσως και στην υπερένταση του Φεβρουαρίου και του Μαρτίου του 2025, όταν δηλαδή μετά τις πραγματικά μεγάλες διαδηλώσεις για τα Τέμπη, τα πολιτικά πράγματα οξύνθηκαν αφάνταστα – δεν έμεινε αλόβητη. Και δόθηκε η αίσθηση ότι αποτελούσε μονοκομματική επιλογή, η οποία δεν σεβάστηκε μια παράδοση. Η εκλογή όμως τελείωσε, έγινε και απομένει στη θητεία μου να αναιρέσει αυτήν την εικόνα, να αναιρέσει αυτήν την κατακραυγή, να αναιρέσει αυτόν τον χαρακτηρισμό, το οποίο θα γίνει εμπράκτως και όχι με αντίλογο.

Ο αντίλογος θα είναι έμπρακτος και όχι ιδεολογικός ή θεωρητικός. Πιστεύω πως αν δεν είχε εμπλακεί η εκλογή μου, και χρονικά και θεματικά με τις τεράστιες διαδηλώσεις που έγιναν σε όλη την Ελλάδα και κυρίως στην Αθήνα για τα Τέμπη, τα πράγματα θα ήταν πιο ήρεμα και πιο βατά. Τότε όμως το θερμόμετρο ανέβηκε πάρα πολύ, θα έλεγα έσπασε το θερμόμετρο, και οτιδήποτε διαδραματιζόταν εκείνη την περίοδο επηρεάστηκε από αυτό το κλίμα.

Μοιραία επηρεάστηκε και η εκλογή μου. Πιστεύω όμως ότι με τη συμπεριφορά μου και τον πρώτο χρόνο και σιγά σιγά τα επόμενα τέσσερα χρόνια αυτό θα κοπάσει

και θα καταφέρω να δείξω πως μπορεί κάποιος να έχει κομματική προέλευση (όπως άλλωστε κομματική προέλευση είχαν και όλοι οι συνυποψήφιοί μου για την Προεδρία), όμως αυτό δεν σημαίνει ότι είναι αιχμάλωτος της κομματικής του προέλευσης, αλλά μπορεί να ασκήσει τα καθήκοντά του αντικειμενικά και αμερόληπτα.

– Είχατε κάποιες συναντήσεις με πρώην πρωθυπουργούς. Αυτό ήταν μια προσπάθεια να δοκιμάσετε τα νερά για μια πρώτη επίτευξη κάποιας συνεννόησης και πώς πήγε;

– Η αρχή έγινε με τους πρώην πρωθυπουργούς και θα συνεχιστεί και με άλλες προσωπικότητες του δημοσίου βίου. [Η πρωτοβουλία] είχε στόχο να υπογραμμίσει με τον συμβολισμό και την όλη διέξωγής της ότι επιτέλους υπάρχουν κάποιος σε αυτή τη χώρα που παρά τις διαφορετικές πολιτικές τους αφετηρίες, μπορούν και συνομιλούν.

Ηθέλα, δηλαδή, κύριε Παπαχελά, να δείξω πως η ανάγκη του να συνομιλούμε δεν είναι μόνο μια σκηνοθεσία, αλλά είναι και μια υπαρξιακή ανάγκη για το πολιτικό σύστημα. Οι πρώην πρωθυπουργοί είναι άνθρωποι οι οποίοι προέρχονται από όλα τα κόμματα που κατά καιρούς έχουν κυβερνήσει τη χώρα, όλα ανεξαιρέτως. Είναι άνθρωποι που έχουν αναμετρηθεί με πολύ μεγάλες ευθύνες κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Είχαν την ψήφο του ελληνικού λαού και την εμπιστοσύνη του Κοινοβουλίου. Συνεπώς, η συζήτηση μαζί τους και η παρουσία τους εδώ στο Προεδρικό Μέγαρο έδιναν ένα μήνυμα συμβολής στο να κο-

πάσουν τα αγεφύρωτα πάθη, να υπονομευθεί η τοξικότητα και να αποδεικνύουμε κάθε στιγμή ότι η Ελλάδα έχει και το προνόμιο και την ανάγκη, αλλά και τη δυνατότητα να εκπροσωπείται από πολιτικά πρόσωπα τα οποία δεν έχουν αγεφύρωτες μεταξύ τους διαφορές. Θέλησα να περάσω αυτό το μήνυμα εναντίον της επικρατούσης, φαινομενικά αλλά συχνά και ουσιαστικά, «υποχρεωτικής ασυνεννοησίας», η οποία τα τελευταία χρόνια μαστίζει τον πολιτικό διάλογο και έχει μετατρέψει λέξεις όπως η συνεννόηση, όπως ο συμβιβασμός, όπως η συνδιαλλαγή να είναι κυριολεκτικά επικυρυνμένες. Έχουμε μετατρέψει αυτές τις λέξεις σε κακούργους, σε κακούργες λέξεις τις έχουμε επικυρύνει και δεν τολμάει κανείς να δείξει μια συμβιβαστική διάθεση, όχι στα καθημερινά, όχι στα απλά, αλλά έστω στα σημαντικά και στα εθνικά.

– Με αφορμή την κρίση που ζούμε τη διεθνή, κάποιος όπως ο κ. Ανδρουλάκης επέλεξε να ενπνευθούν από τον πρωθυπουργό κατ' ιδίαν. Άλλοι λένε ότι θα έπρεπε οι πολιτικοί αρχηγοί να ζητήσουν σύγκληση του συμβουλίου πολιτικών αρχηγών. Η δική σας γνώμη ποια είναι, θα έκανε καλό σε αυτή τη φάση;

– Κοιτάζτε, όπως ξέρετε το συμβούλιο πολιτικών αρχηγών είναι ένα άτυπο όργανο, δεν προβλέπεται στο Σύνταγμα, έχει καταργηθεί εδώ και δεκαετίες και συγκαλείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, εφόσον το ζητήσει ο πρωθυπουργός. Σε αυτή τη φάση που τα γεγονότα είναι καυτά, ο πρωθυπουργός έκρινε ότι

Η κρίση των θεσμών και η δύναμη της ποίησης

Εχω μια περιεργη αίσθηση πως για ό,τι συμβαίνει στην Ελλάδα φταίω εγώ. Αυτό έχει κάπως υπονομεύσει το χιούμορ μου

ποιο συνετό και πιο σκόπιμο είναι να ακολουθήσει την τακτική των κατ’ ιδίαν συναντήσεων με τους πολιτικούς αρχηγούς, εφόσον αυτοί το επιθυμούσαν και παρέμειψε στο Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής για την ενημέρωση των κομμάτων.

Πιστεύω πως σε αυτή τη φάση η κατ’ ιδίαν συνάντηση θα ήταν πιο ενδεδειγμένη από μια συνάντηση ταυτόχρονα όλων των πολιτικών αρχηγών υπό τη δική μου προεδρία, και γιατί τα γεγονότα τρέχουν, αλλά και γιατί η κατ’ ιδίαν συνάντηση ενισχύει περισσότερο τις προσωπικές σχέσεις, ενισχύει περισσότερο την αμοιβαία εμπιστοσύνη, σπάει κάποια ταμπό του αγεφύρων αποστάσεων και διευκολύνει την εμπιστευτικότητα η οποία πρέπει να υπάρχει αυτές τις στιγμές.

– **Θα έχουμε εκλογές σε περίπου ένα χρόνο από τώρα το αργότερο. Υπάρχει μια αβεβαιότητα στον ορίζοντα, με ανοικτό το κατά πόσον θα μπορέσει να προκύψει αυτοδύναμη κυβέρνηση από τις πρώτες ή τις δεύτερες εκλογές. Το ερώτημα είναι, πρώτον, αν σας απασχολεί ο κίνδυνος μιας αστάθειας και, δεύτερον, ποιος είναι ο δικός σας ρόλος εκεί.**

– Θα έχουμε εκλογές. Φαίνεται πως θα τις έχουμε την άνοιξη του 2027. Θυμίζω ότι στα μέσα του καλοκαιριού του 2027 η Ελλάδα αναλαμβάνει, στο δεύτερο εξάμηνο δηλαδή, την προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Και αυτές οι εκλογές θα πρέπει να δώσουν κυβέρνηση. Εάν δεν δώσουν κυβέρνηση, το Σύνταγμα είναι σαφές. Το άρθρο 37 του Συντάγματος περιγράφει, λεπτό προς λεπτό θα έλεγα, τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες μου. Από εκεί και πέρα, θέλω λίγο να δούμε το ευρύτερο περιβάλλον μέσα στο οποίο θα πορευθούμε τον επόμενο χρόνο προς τις εκλογές.

Αυτή τη στιγμή, κύριε Παπαχελά, παίνεται ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή, με την επίθεση του Ισραήλ και των Ηνωμένων Πολιτειών κατά του Ιράν και όλες τις αντανάκλασεις αυτού του πολέμου προς τον αραβικό κόσμο, ακόμη και προς την Κύπρο.

Εχουμε μια στρατοκρατική προτεραιότητα στις πρωτοβουλίες πολλών κρατών. Πολλά κράτη ενισχύουν αφάνταστα την άμυνά τους. Η Κίνα ενισχύει τον αμυντικό της προϋπολογισμό στο τρέχον έτος κατά 7%. Η Αμερική αυτή τη στιγμή εξετάζει συμπληρωματικό προϋπολογισμό 50 δισ. δολαρίων. Η Γαλλία με τον πρόεδρό της ανακοινώνει το προωθημένο πυρηνικό πρόγραμμα και την αύξηση των πυρηνικών κεφαλών. Η Ελλάδα, ασχέτως αυτών των εξελίξεων και λόγω του ζητήματος που έχει με τη γειτονική χώρα, την Τουρκία, έτσι κι αλλιώς ήταν στα όρια των αμυντικών δαπανών που ζητούνται και έχει ανανεώσει δραστικά το οπλοστάσιό της. Εχουμε λοιπόν μια πορεία προς το 2027, η οποία γίνεται μέσω μιας, θα έλεγα, «πολεμοχαρούς» αντίληψης που επικρατεί παγκοσμίως. Αν, κύριε Παπαχελά, δούμε την ταχύτητα και την αποφασιστικότητα με την οποία η χώρα μας –και ορθώς– ανταποκρίθηκε στις ανάγκες προστασίας της Κύπρου, αντιλαμβανόμαστε πως τα ζητούμενα αυτή την εποχή δεν είναι ιδεολογικά τόσο, όσο εθνικά. Η ανταπόκριση της Ελλάδος στην Κύπρο δεν είχε να κάνει με προγραμματικές δεσμεύσεις, δεν είχε να κάνει με ιδεολογικές επιλογές, είχε να κάνει με εθνικές επιταγές, τις οποίες λίγο-πολύ συμμερίζονται και άλλα κόμματα. Και αυτή η ανταπόκριση σε εθνικές επιταγές έφερε την Ελλάδα πρώτη με δύο φρεγάτες και δύο ζεύγη F-16 στο πλευρό της Κύπρου, κάτι το οποίο οδήγησε και άλλες ευρωπαϊκές χώρες να κάνουν το ίδιο. Η πορεία, λοιπόν, προς τις εκλογές λαμβάνει και ένα χαρακτήρα, θα έλεγα, εθνικών κριτηρίων, εκτός από τα προγραμματικά κριτήρια ή τα ιδεολογικά κριτήρια. Και νομίζω πως οι αποφάσεις που θα ληφθούν στις εκλογές έχουν να κάνουν με την αντίληψη που ο ελληνικός λαός είναι βέβαιος πως συμμερίζεται, ότι η ώρα της συνεννόησης πάνω στα εθνικά κριτήρια που υπαγορεύουν γρήγορες και στιβαρές αποφάσεις δεν θα πρέπει να αργήσει πολύ.

– **Ο αντίλογος σε αυτό από κάποιον καχύποπτο ή κακόπιστο θα ήταν, ενδεχομένως, ότι με αυτόν τον τρόπο θα προωθούσατε μια τρίτη θητεία του νυν πρωθυπουργού. Ενας καλόπιστος θα έλεγε ότι επισημαίνετε την ανάγκη να υπάρχει μια συνεννόηση, ώστε να μην προκύψουν αδιέξοδα μετά τις εκλογές.**

– Προτιμώ την καλόπιστη ερμηνεία. Δεν είναι υποχρεωτική καμία ψήφος και κανείς δεν μονοπωλεί την τήρηση των εθνικών κριτηρίων. Είμαι βέβαιος πως η τήρηση των εθνικών κριτηρίων είναι αντικείμενο «συμμόρφωσης» όχι ενός κόμματος ή της πλειοψηφίας απλώς, αλλά πολλών κομμάτων στην Ελλάδα σήμερα. Συνεπώς, το ζητούμενο δεν είναι ποιον θα προτιμήσει ο ελληνικός λαός, αλλά το ζητούμενο είναι το αποτέλεσμα των εκλογών να οδηγήσει σε τέτοιες εξελίξεις που τα εθνικά κριτήρια και τα εθνικά προτάγματα δεν θα υπονομευθούν. Και, δόξα τω Θεώ, τα κόμματα του Ελληνικού Κοινοβουλίου, παρά τις διαφορές τους και το έντονο κλίμα αντιπαράθεσης που υπάρχει ανάμεσά τους, δείχνουν ότι στα μεγάλα εθνικά θέματα δεν υπάρχουν οι αποστάσεις που θα φοβόταν κανείς να δει.

– **Εχουμε μπροστά μας την αναθεώρηση του Συντάγματος. Είναι ένα θέμα για το οποίο εσείς έχετε εκφραστεί στο παρελθόν, και τολμηρά μπορεί να πει κανείς. Θα πάρετε θέση σε αυτή τη συζήτηση; Θα έχετε κάποιες προτάσεις; Υπάρχει κάτι που εσείς θα αλλάζατε στο Σύνταγμα, ειδικά σε σχέση με τον θεσμό του Προέδρου;**

– Δεν επιίπτει στις αρμοδιότητές μου η τοποθέτηση επί της συνταγματικής αναθεωρήσεως, παρά μόνον με τον τύπο της απάντησης σε ερωτήσεις σαν και αυτή που μου κάνετε. Όπως είναι γνωστό, η αναθεώρηση του Συντάγματος δρομολογείται στην προτεινόμενα Βουλή, η παρούσα Βουλή είναι προτεινόμενα. Δημιουργείται μία επιτροπή αναθεώρησης του Συντάγματος από τη Βουλή, η οποία και επεξεργάζεται πρόταση συνταγματικής αναθεώρησης, που πρέπει να υπογράφουν τουλάχιστον 50 βουλευτές. Αυτή η πρόταση δεν έχει γίνει ακόμη, αναμένεται να γίνει σχετικά σύντομα. Πάνω σε αυτήν την πρόταση ή σε τυχόν άλλες προτάσεις θα γίνει όλος ο διάλογος. Έχουν αρχίσει τα κόμματα να προσεξοφλούν κάποιες θέσεις τους γύρω από τη συνταγματική αναθεώρηση και γύρω από συγκεκριμένα άρθρα. Ωστόσο, η σημασία και η βαρύτητα και η ανάγκη της αναθεώρησης, as πούμε του άρθρου 86, προς το οποίο συμφωνούν όλοι, ή του άρθρου 16 ή του άρθρου 24 είναι τέτοιες, που δεν αποκλείουν τελικά και τη συναίνεση. Θεωρώ ότι το Σύνταγμα προσφέρει αυτή τη στιγμή για αναθεώρηση είτε λόγω άρθρων τα οποία υποκύπτουν στη λεγόμενη θεσμική κόπωση είτε λόγω των ραγδαίων εξελίξεων της πραγματικότητας και της τεχνολογίας, αλλά και της ανανέωσης των θεσμών και της βελτίωσης της αξιοπιστίας του πολιτικού συστήματος. Επιτρέψτε μου, όμως, να πω ότι πέρα και πάνω από όλα αυτά, πέρα και πάνω δηλαδή από τη συνταγματική αναθεώρηση, χρειάζεται ταυτόχρονα και κάτι το οποίο δεν υπόκειται σε τέτοιες δικονομίες, και είναι η αναθεώρηση της νοοτροπίας που έχουμε.

Με πρώτη αναθεώρηση νοοτροπίας, την επικράτηση της αντίληψης ότι δεν είναι το Σύνταγμα εκείνο, κύριε Παπαχελά, που καθορίζει τις εξελίξεις στη χώρα, όσο οι άνθρωποι και η συμπεριφορά τους. Και δεύτερον, εάν θέλουμε να βρούμε ατέλειες στο Σύνταγμα ή να μην το εφαρμόζουμε, αυτό απόκειται περισσότερο στη συμπεριφορά μας και λιγότερο στη θεσμική αποδυνάμωση του Συντάγματος. Πολλές φορές τις δικές μας αδυναμίες, τις δικές μας προτεραιότητες, τις ονομάζουμε προβληματικές καταστάσεις του Συντάγματος. Το Σύνταγμα κατά βάση είναι μια χαρά και θα βοηθούσε πολύ αν στα αναθεωρητέα άρθρα του προσθέταμε και μια γενναία και αυτοκριτική αναθεώρηση νοοτροπίας.

Πιστεύω ότι με τη συμπεριφορά μου και τον πρώτο χρόνο και σιγά σιγά τα επόμενα τέσσερα χρόνια θα καταφέρω να δείξω πως μπορεί κάποιος να έχει κομματική προέλευση, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι είναι αιχμάλωτός της – μπορεί να ασκήσει τα καθήκοντά του αντικειμενικά και αμερόληπτα.

Σε αυτή τη φάση η κατ’ ιδίαν συνάντηση (του πρωθυπουργού με πολιτικούς αρχηγούς) θα ήταν πιο ενδεδειγμένη από μια συνάντηση όλων των πολιτικών αρχηγών υπό τη δική μου Προεδρία, και γιατί τα γεγονότα τρέχουν, αλλά και γιατί η κατ’ ιδίαν συνάντηση ενισχύει περισσότερο την αμοιβαία εμπιστοσύνη και διευκολύνει την εμπιστευτικότητα η οποία πρέπει να υπάρχει αυτές τις στιγμές.

Δόξα τω Θεώ, τα κόμματα του Ελληνικού Κοινοβουλίου, παρά τις διαφορές τους και το έντονο κλίμα αντιπαράθεσης που υπάρχει ανάμεσά τους, δείχνουν ότι στα μεγάλα εθνικά θέματα δεν υπάρχουν οι αποστάσεις που θα φοβόταν κανείς να δει.

– **Ολες οι δημοσκοπήσεις λένε ότι υπάρχει μια μεγάλη κρίση εμπιστοσύνης στους θεσμούς. Πολύ μεγάλη. Τι μπορείτε να κάνετε εσείς για αυτό;**

– Πράγματι, υπάρχει μια κρίση εμπιστοσύνης στους θεσμούς. Νομίζω πως ψηλά είναι οι Ενοπλες Δυνάμεις και η Εκκλησία, ευτυχώς, αλλά αρκετοί από τους υπόλοιπους θεσμούς του πολιτεύματος δεν είναι στη θέση που θα έπρεπε. Νομίζω πως η δική μου συμμετοχή στην ανόρθωση των θεσμών θα ήταν να υπενθυμίζω ότι ενώ δεν μετέχω στο πολιτικό παιχνίδι, είμαι σε θέση και οφείλω να εγγυώμαι τους συνταγματικούς όρους λειτουργίας του. Παρακολουθώ, συνεπώς, τους συνταγματικούς όρους λειτουργίας του πολιτικού παιχνιδιού και είτε διακριτικά είτε φανερά επιδιώκω να τηρηθούν. Από την άλλη πλευρά, δεν μπορώ να παρεμβάλω ούτε στο κυβερνητικό έργο ούτε στις θέσεις των κομμάτων. Μπορώ, όμως, να εκφράζω την άποψή μου για τη λειτουργία των θεσμών. Αυτά τα δύο στοιχεία, η λειτουργία των θεσμών και οι συνταγματικοί όροι λειτουργίας του πολιτεύματος, που αποτελούν δικά μου καθήκοντα και δικές μου υποχρεώσεις, εφόσον ασκούνται σωστά και με σύνεση, μπορούν να αποτελέσουν μια υποβοήθηση της αναβάθμισης της αξιοπιστίας των θεσμών. Πάντως, έχω την αίσθηση ότι πολλές φορές αδικούμε και τους θεσμούς και τους κρίνουμε με βάση τις δικές μας επιθυμίες. Πάρτε παράδειγμα ότι την ίδια ώρα που ασκούμε κριτική, που ασκείται μια κριτική στη Δικαιοσύνη ότι είναι κατευθυνόμενη, για κάποιες άλλες αποφάσεις της Δικαιοσύνης πανηγυρίζουμε. Είναι όμως η ίδια Δικαιοσύνη αυτή την οποία θεωρούμε κατευθυνόμενη και αυτή για την οποία πανηγυρίζουμε. Δεν είναι διαφορετικές Δικαιοσύνες, είναι η ίδια Δικαιοσύνη της Ελλάδος. Συνεπώς, πολλές φορές δημιουργούμε αυτήν την αίσθηση στους πολίτες και από δικές μας άδικες επικρίσεις.

– **Είπατε ότι η εκλογή σας συνέπεσε με την επέτειο της τραγωδίας των Τεμπών, όταν βρισκόταν στο ζενίθ. Τι μάθαμε από την ιστορία των Τεμπών, από την ίδια την ιστορία, εννοώ το τι συνέβη, αλλά και την αντίδραση του κόσμου μετά;**

– Από την ιστορία των Τεμπών αναμένεται να μάθουμε, ελπίζω, πολλά από την ανάμειξη πλέων της Δικαιοσύνης σε αυτήν την ιστορία. Μέχρι τώρα η ανάμειξη της Δικαιοσύνης ήταν σε ανακριτικό επίπεδο. Τώρα πα, από εδώ και πέρα και πολύ σύντομα θα γίνει μία δική ανοιχτή, δημόσια, επιτέλους γρήγορη εν σχέση με τα ελληνικά δεδομένα, τρία χρόνια δηλαδή μετά το τραγικό αυτό δυστύχημα. Και είμαι βέβαιος ότι σε αυτή τη δική πολλά πράγματα θα αποκαλυφθούν, αλλά και θα αποκατασταθούν. Όταν ζητούμε δικαιοσύνη, δεν μπορεί παρά να επαφίεμεθα στη Δικαιοσύνη. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος για να εξιχνιαστεί τι έγινε ακριβώς στα Τέμπη και ποιος ευθύνεται, παρά μόνον από τη φωνή της Δικαιοσύνης, η οποία πολύ σύντομα θα αρχίσει να ακούγεται. Και θα πρέπει με ψυχραιμία και αυτοσυγκράτηση να ακούσουμε αυτή τη φωνή της Δικαιοσύνης, η οποία τρία χρόνια μετά θα ακούγεται κάθε μέρα από το δικαστήριο στη Λάρισα. Είμαι βέβαιος πως η ελληνική Δικαιοσύνη θα κάνει το χρέος της, θα αποδώσει δικαιοσύνη και θα ξεκαθαρίσει οριστικά και τις

πλάνες και τα ερωτήματα και τις αγωνίες που ευλόγως δημιουργήθηκαν γύρω από αυτό το πολύπαθο θέμα.

– **Θα ήθελα να σας ρωτήσω λίγο σε προσωπικό επίπεδο τι έχει αλλάξει από τον καιρό που ήρθατε σε αυτό το γραφείο. Οποιος σας ξέρει, λέει ότι υπάρχουν δύο χαρακτηριστικά για τον Τασούλα. Το ένα είναι το χιούμορ του και το άλλο είναι η μόνιμη και αδιατάρακτη σχέση με τα Γιάννενα.**

– Η σχέση μου με τα Γιάννενα συναισθηματικά παραμένει η ίδια, πρακτικά έχει μειωθεί. Ήμουν πρόσφατα στον νομό Ιωαννίνων για τέσσερις ολόκληρες μέρες λόγω της απελευθερώσεως της πόλης των Ιωαννίνων, αλλά και της απελευθερώσεως της Κόνιτσας που έγινε τρεις μέρες μετά, στις 24 Φεβρουαρίου, όπου και είχα την τύχη και την τιμή να ανακηρυχθώ επίτιμος δημότης της παρμεθόριας αυτής κομότητας. Παρακολουθώ τα των Ιωαννίνων όπως παρακολουθώ όμως και για όλη την Ελλάδα. Εχω μια περιεργη αίσθηση, κύριε Παπαχελά, πως για ό,τι συμβαίνει στην Ελλάδα φταίω εγώ. Είναι περιεργο, άδικο βεβαίως, γιατί δεν φταίω εγώ, αλλά έχω αυτή την αίσθηση ότι πρέπει να παρακολουθώ τα πάντα στην

Νομίζω ότι η αποστολή της φρεγάτας «Κίμων» δεν ήταν επίδειξη ούτε μεγαλείου ούτε κάποιας υπερβολικής φιλοδοξίας. Ήταν επίδειξη γεωπολιτικής σύνεσης, την οποία και η Ελλάδα, ευτυχώς, αυτή την περίοδο φαίνεται να έχει.

Ελλάδα, για τα οποία κατά τον άλφα ή βήτα τρόπο ευθύνομαι και πρέπει να έχω γνώση και λόγο. Οπότε αυτό έχει κάπως υπονομεύσει το χιούμορ μου, γιατί άλλο να ευθύνεσαι για το τι συμβαίνει στη Βουλή και άλλο να ευθύνεσαι για το τι συμβαίνει στη χώρα, αλλά δεν το έχει ακυρώσει. Το επιστρατεύω συχνά και σε διαπροσωπικές επαφές, αλλά και σε συνομιλία με τον εαυτό μου για να με βοηθήσει να βρω διεξόδους. Από την άλλη πλευρά, δεν ξεχνώ και τον ορισμό που είχε δώσει ο Οσκαρ Ουάιλντ στο χιούμορ, ότι χιούμορ έχουν αυτοί που γελούν με τα αστεία μας και όχι εμείς που τα λέμε. Συνεπώς, αναγκαστικά απεγνωσμένα συνομιλητές στο χιούμορ μου και ευτυχώς βρίσκω αρκετούς, ακόμη και με αυτήν την ιδιότητα που έχω τώρα, που με θέλει να είμαι κάπως πιο αποστασιοποιημένος. Η αγάπη μου για τα Γιάννενα έχει γίνει τώρα αγάπη για όλες τις περιοχές της Ελλάδος, χωρίς να παραλείπω βεβαίως τα Γιάννενα. Το χιούμορ μου έγινε περισσότερο ενδοσκοπικό, αλλά, πιστέψτε με, διατηρείται.

– **Η ποίηση είναι αντίδοτο στην πίεση αυτές τις ώρες;**

– Κύριε Παπαχελά, είναι. Αλλά είναι και ένα ερμηνευτικό εργαλείο. Η ποίηση, η νεοελληνική ποίηση είναι ένα διανοητικό θαύμα. Και μην ξεχνάμε ότι αυτή η ποίηση, του Καβάφη, του Σεφέρη, του Ρίτσου, του Ελύτη, του Καρυωτάκη, του Παλαμά, του Σικελιανού, αυτή η ποίηση έρχεται αδιάκοπα από ένα βάθος τουλάχιστον τριών

χιλιάδων ετών. Από τον Ομηρο έως σήμερα, η ελληνική ποίηση είναι ένα ακατάπαυστο επίτευγμα που χρησιμοποιεί τις ίδιες λέξεις, τις ίδιες μεθόδους και συναρπάζει και γοητεύει με τον ίδιον τρόπο. Μία μορφή ερμηνείας του κόσμου προέρχεται από την ποίηση και μας βοηθάει πάρα πολύ να κατανοήσουμε τον κόσμο, να τον φωτίσουμε, αλλά και να αντιμετωπίσουμε ερωτήματα και προβλήματα τα οποία μας βασανίζουν. Είναι μια συμπυκνωμένη σοφία που διατίθεται σε εμάς και την οποία πρέπει να αντλούμε και να αξιοποιούμε διαρκώς. Κύριε Παπαχελά, πηγαινώ συχνά σε πρωτεύουσες νομών με την αφορμή επετείων απελευθερώσεως. Εκεί βλέπω πως η μεγαλύτερη εθνική επιτυχία της χώρας τον προηγούμενο αιώνα, κάτι το οποίο συμπλήρωσε το ηρωικό ’21, ήταν οι Βαλκανικοί Πόλεμοι. Ο πρώτος και ο δεύτερος Βαλκανικός Πόλεμος διήρκεσαν μόνο δέκα μήνες. Κατά τη διάρκειά τους η Ελλάδα διπλάσιαόστηκε σε έδαφος και πληθυσμό. Αυτό έγινε γιατί είχαμε ενότιητα σε πολιτικάκ επίδεξη, είχαμε ομοφωνία ως προς τους στόχους μας και ο λαός και ο στρατός είχαν αγκαλιάσει τους στόχους της Μεγάλης Ιδέας, τους στόχους δηλαδή της εδαφικής επέκταψς της χώρας πέρα από τα ασφκτικά μέχρι τότε σύνορα. Ημασταν όμως και έτοιμοι. Και βλέπετε, κύριε Παπαχελά, ότι αμέσως μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους ήρθε ο εθνικός δικασμός, αμέσως μετά ήρθε η Μικρασιατική Καταστροφή και καταλαβαίνετε πως αυτό άλλαξε εντελώς τον προσανατολισμό του έθνους.

Το έθνος δημιούργησε μια άλλη μεγάλη ιδέα, την ιδέα της ανασυγκρότησης στη θέση της ιδέας της επέκτασης. Και ανάμεσα στα κύρια όπλα της ανασυγκρότησης ήταν και η παιδεία. Και έγραψε εκείνη την εποχή ο Κωστής Παλαμς απευθυνόμενος σε έναν κυβερνήτη: «Πολεμάς να στυλώσεις, κυβερνήτη, με τα καράβια και με τα φουστάτα, της πολιτείας το σαλεμένο σπίτι. Του κακού ιδρώνεις, έμπα σ’ άλλην στράτα. Το νου μας πρώτα στύλωσε και χτίσε και πρώτα απ’ όλα αλφαιβητάρι κράτα». Εκείνη την εποχή, λοιπόν, που τα φουστάτα και τα καράβια είχαν φτάσει στο ζενίθ της απόδοσής τους, έπρεπε να αντικατασταθούν με κάτι άλλο. Και η σύγχρονη τότε ποίηση της χώρας υπαγόρευσε την άλλη στράτα: αλλαγή νοοτροπίας και παιδεία. Και βλέπετε μέσα από ελάχιστες λέξεις πως μεταφέρεται από την ποίηση η μετατροπή της Μεγάλης Ιδέας από πολεμικής και επεκτατικής σε ειρηνικής και σε μεγάλη ιδέα ανασυγκρότησης. Αυτό το θαύμα της ποίησης, νομίζω, πως δεν μπορούμε να το δούμε σε καμία άλλη μορφή της λογοτεχνίας.

– **Πώς θα απαντούσε ο ποιητής, δηλαδή, στο ερώτημα αν φθάνει ο «Κίμων», αν αρκεί;**

– Θα απαντούσε ως εξής, για να παραφράσουμε ελαφρώς τον Καβάφη: «Τα μεγαλεία να φοβάσαι, ω ψυχή, και τες φιλοδοξίες σου να υπερνικήσεις, αν δεν μπορείς με σύνεση να τες ακολουθείς». Νομίζω πως η αποστολή της φρεγάτας «Κίμων» δεν ήταν επίδειξη ούτε μεγαλείου ούτε κάποιας υπερβολικής φιλοδοξίας. Ήταν επίδειξη γεωπολιτικής σύνεσης, την οποία και η Ελλάδα, ευτυχώς, αυτή την περίοδο φαίνεται να έχει.

– **Ευχαριστώ πολύ.**

– **Κι εγώ.**

Στο εργαστήριο της Ελληνικής Αεροπορικής Βιομηχανίας στο Σχηματάρι, οι εργαζόμενοι στο τμήμα ηλεκτρονικών συναρμολογούν, επεξεργάζονται και ελέγχουν εξαρτήματα του συστήματος ανίχνευσης και καταστολής drones «Κένταυρος». Σύντομα και τα τελευταία άδεια γραφεία θα γεμίσουν, αφού οι παραγγελίες έχουν αυξηθεί σημαντικά.

Στον εγκέφαλο του «Κένταυρου»

Το ελληνικό anti-drone σύστημα κατασκευάζεται στην ΕΑΒ, στο Σχηματάρι. Η «Κ» βρέθηκε εκεί

Της ΑΛΕΞΙΑΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Στο τέλος ενός διαδρόμου, πίσω από μια κόκκινη πόρτα δεκαετίας του '80, άνδρες με λευκές ποδιές εργάζονται σκυμμένοι πάνω σε τραπέζια εργασίας και πίσω από μεγεθυντικούς φακούς, παλεύοντας με ηλεκτρονικές πλακέτες, τσιπάκια και καλώδια.

Οι περίπου 20 εργαζόμενοι, με την ιδιότητα ηλεκτρικών μηχανικών και τεχνικών, κρατούν στα χέρια τους τμήματα του εγκεφάλου του «Κένταυρου», του ελληνικού συστήματος ανίχνευσης και καταστολής drones που γεννήθηκε στο εργοστάσιο της Ελληνικής Αεροπορικής Βιομηχανίας (ΕΑΒ) και θα ενισχύσει τους επόμενους μήνες την αεράμυνα της Ελλάδας, της Κύπρου, αλλά και του Ισραήλ.

Η πρώτη επιτυχία

Ο «Κένταυρος» κέρδισε τις εντυπώσεις όταν το 2024 κατά τη διάρκεια της ευρωπαϊκής επιχείρησης «Ασπίδες» στην Ερυθρά Θάλασσα εντόπισε και κατέρριψε δύο μη επανδρωμένα αεροσκάφη που εκτόξευσαν οι Χούθι. Η επιτυχία αυτή κέντρισε αμέσως το ενδιαφέρον χωρών της Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής. Πριν από ένα μήνα ανακοινώθηκε πως το anti-drone σύστημα ενσωματώθηκε στο Σύστημα Αεράμυνας και Αντιπυραυλικής Προστασίας Barak-MX του Ισραήλ, ενώ τελευταία εξέλιξη ήταν η πρόθεση της Λευκωσίας να προμηθευτεί τέσσερα τέτοια συστήματα.

Η «Κ» επισκέφθηκε τα εργαστήρια της Ελληνικής Αεροπορικής Βιομηχανίας στο Σχηματάρι, όπου κατασκευάζεται ο «Κένταυρος», και συνάντησε τους ανθρώπους που βρίσκονται πίσω από την προσπάθεια αυτή.

Ο Κυριάκος Ενωτιάδης, διευθυντής στον τομέα ηλεκτρονικών της ΕΑΒ και εμπνευστής του «Κένταυρου», είναι ένας εξ αυτών. Μπαίνοντας στην αίθουσα του εργαστηρίου, κάθεται μπροστά στα τραπέζια των συναρμολογητών απλώνοντας μπροστά του τέσσερις κόλλες χαρτί. Σε αυτές αποτυπώνεται όλη η γραμμή παραγωγής έτσι όπως θα αναπτυχθεί τους επόμενους μήνες, ώστε να καλύψει τις ανάγκες της αυξημένης ζήτησης που έχει προκύψει. Η ΕΑΒ πρέπει να παραδώσει 76 συστήματα «Κένταυρος» στις ελληνικές Ενοπλες Δυνάμεις και άλλα τέσσερα στον κυπριακό στρατό. Τέλη Απριλίου, μετά το

Πάσχα, όλες αυτές οι καρέκλες θα είναι γεμάτες με εργαζομένους», τονίζει.

Ο μηχανικός λογισμικού είχε προβλέψει την ανάγκη ενός συστήματος που θα αντιμετωπίζει τα drones πριν ακόμη ξεσπάσει ο πόλεμος στην Ουκρανία. «Χρειάζομασταν ένα σύστημα που θα μπορεί να αντιμετωπίσει τα "Μπαϊράκτάρ" του τουρκικού στρατού», εξηγεί. Με μια πολύ μικρή ομάδα σχεδίασε την ανάπτυξη συστημάτων εντοπισμού και καταστολής drones και με τη βοήθεια του εμπειρου προσωπικού της ΕΑΒ προχώρησε στην κατασκευή τους. Όπως αναφέρει, πολλά χρόνια πριν, η ΕΑΒ είχε ασχοληθεί με την κατασκευή ραντάρ και είχε την τεχνογνωσία που απαιτείτο. Όταν η ανάγκη γεννήθηκε, η ομάδα ήταν ήδη έτοιμη, έχοντας αναπτύξει συνολικά τρία anti-drones συστήματα, τον «Κένταυρο», τον «Υπερίωνα» και τον «Τηλέμαχο», που όταν λειτουργούν μαζί δημιουργούν μια αποτελεσματική ασπίδα κατά εχθρικών drones.

«Ήταν ευτυχής συγκυρία ότι η ΕΑΒ είχε αναπτύξει τον "Κένταυρο", ένα πάρα πολύ καλό και αποτελεσματικό anti-drone σύστημα», δήλωσε στην «Κ» ο πρόεδρος της Ελληνικής Αεροπορικής Βιομηχανίας και αντιναύαρχος ε.α. Αλέξαν-

δρος Διακόπουλος, λέγοντας πως η εταιρεία έχει καταφέρει να αποκτήσει δυναμική στα ηλεκτρονικά. «Αυτή τη στιγμή, και λόγω των γεγονότων στον πόλεμο στο Ιράν, έχουμε ξαφνικά ένα πολύ μεγάλο ενδιαφέρον από πάρα πολλές χώρες της περιοχής μας και ευρωπαϊκές για το σύστημα αυτό».

Κάθε χιλιοστό

Η κατασκευή του επιτυχημένου anti-drone συστήματος γίνεται εξ ολοκλήρου στις εγκαταστάσεις της ΕΑΒ, ωστόσο ο κ. Διακόπουλος άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο συνεργασίας και με υπο-κατασκευαστές. Προς το παρόν, τα επί μέρους τμήματα του «Κένταυρου» διαμορφώνονται, συναρμολογούνται και ελέγχονται στα μηχανουργεία, τα συνεργεία και τα εργαστήρια της εταιρείας τόσο από μηχανήματα όσο και από ανθρώπινα χέρια και μάτια. Όταν ολοκληρωθεί η κατασκευή του, το σύστημα τοποθετείται στα ειδικά οχήματα του στρατού. Τέλος, ελέγχεται η λειτουργία του στο πεδίο δοκιμών, που βρίσκεται επίσης εντός του χώρου της βιομηχανίας.

Κάθε στάδιο παραγωγής απαιτεί προσοχή στη λεπτομέρεια και εμπειρία και από τη διαδικασία δεν περισσεύει κανείς. «Δεν μπορείς να αφαιρείς. Εδώ το λάθος

είναι σοβαρό. Χρειάζεται προσοχή, όρεξη για δουλειά και συνέπεια», δηλώνει ο Θεόδωρος Χασιώτης. Παρότι είναι προϊστάμενος του τμήματος, ο 57χρονος δεν απέχει από κανένα στάδιο της διαδικασίας. Τον συναντήσαμε να κόβει και να διαμορφώνει καλώδια. Κάποιος άλλος, με 34 χρόνια εμπειρίας στο αντικείμενο, ήλεγχε χιλιοστό-χιλιοστό αν έχουν γίνει σωστά οι συκολλήσεις και συναρμολογήσεις στις ηλεκτρονικές πλακέτες. Όταν τον ρωτώ πώς αισθάνεται που πολύς κόσμος δεν γνωρίζει καν την ΕΑΒ, μου αποκαλύπτει ότι ο κουινιάδος του τον ρωτάει κάθε χρόνο «γιατί δεν σας έχουν κλείσει ακόμη;». «Δεν ξέρουν τι γίνεται εδώ. Δουλεύουμε σε στρατιωτικές προδιαγραφές, δηλαδή κατηγορία 3. Κατηγορία 3 είναι τέλειο. Δεν έχει fail εδώ. Και το πάτωμα που είστε τώρα είναι αντιστατικό».

Στην ομάδα συνυπάρχουν διαφορετικές ειδικότητες και ηλικίες. Ο Ξενοφών, στα 32 του χρόνια, είναι από τους μικρότερους. «Υπάρχει έκρηξη εργασίας», περιγράφει, λέγοντας πως αυτό τον ώθει να εξελίσσεται συνεχώς. Σηκώνοντας ελάχιστα το κεφάλι του από την πολύχρωμη πλακέτα που επεξεργάζεται, εξηγεί ότι δουλειά του ουσιαστικά είναι να μπορεί να ανταποκρίνεται στις τεχνολογικές

εξελίξεις, οι οποίες στον τομέα των drones είναι σαρωτικές. Το μόνο «αγκάθι», διευκρίνισε, είναι οι πολύ χαμηλές αμοιβές, καθώς οι εργαζόμενοι στην ΕΑΒ ανήκουν στο ενιαίο μισθολόγιο του Δημοσίου.

Οι χαμηλοί μισθοί λειτουργούν ως αντικίνητρο ώστε η ΕΑΒ να καταφέρει να προσελκύσει υψηλής εξειδίκευσης και εμπειρίας προσωπικό και σε συνδυασμό με τον κίνδυνο περικοπής κινήτρου ευδοκίμης υπηρεσίας που λειτουργούσε ως εφάπαξ για όσους συνταξιοδοτούνταν, οδήγησαν πριν από μερικές εβδομάδες σε κινητοποιήσεις και μια μακρά απεργία. «Η ΕΑΒ είναι μια εταιρεία του Δημοσίου με τα καλά και τα κακά. Το καλό είναι η σχετική εργασιακή ασφάλεια. Το κακό είναι ότι δεν μπορείς να δώσεις ανταγωνιστικούς μισθούς», σημείωσε ο πρόεδρος της ΕΑΒ Αλέξανδρος Διακόπουλος. Επισήμανε, ωστόσο, ότι γίνεται μια προσπάθεια, η οποία θα μεταφραστεί σε νομοθετική πρωτοβουλία, να γίνουν αυξήσεις με τη μορφή μπόνους, που θα δίνονται για επίτευξη στόχων αλλά και για να αυξηθούν κάποια επιδόματα.

Η πρώτη μεγάλη μείωση μισθών στην εταιρεία έγινε στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. «Κατά τη γνώμη μου, η ΕΑΒ αντιμετώπιστηκε κάπως σκληρά την εποχή των μνημονίων. Βρέθηκε ξαφνικά μια εταιρεία με προσωπικό 3.800 ατόμων να απασχολεί λιγότερους από χίλιους ανθρώπους», παρατήρησε ο ίδιος.

Ο Κυριάκος Ενωτιάδης, έζησε τα δύσκολα χρόνια των μνημονίων και ήταν από τους ελαχιστους που αποφάσισαν να μείνουν. Όταν τον ρωτώ τον λόγο, μου απαντάει χαριτολογώντας με μια ιστορία: «Γεννήθηκε στην ΕΑΒ και για αυτό τον λόγο δεν φεύγω. Το κτίριο αυτό το έχτισε ο πατέρας μου. Αυτή ήταν η δουλειά μου. Εγώ ήμουν 13 χρόνων τότε και τα πρώτα δύο καλοκαίρια δουλέψα μαζί του. Τα πρώτα μου ένσημα τα κόλλησα εδώ». Ο 60χρονος διευθυντής αποτελεί ένα ενδιάμεσο κρίμα: μια παραδοσιακή φυσιογνωμία με κλασικό ντύσιμο και συνήθειες αναλογικής εποχής – σχεδιάζει πρώτα με στυλό στο μπλοκάκι του και θέλει τα σχέδια τυπωμένα σε χαρτί. Ανθρώπος που σε ταξιδεύουν στην εποχή του Ψυχρού Πολέμου και ανάμεσα σε εικονίτσες αγίων παράγεται τεχνολογία αιχμής.

«Υπερίων»

Κατάρριψη σμηνών drones

Δυνατότητα εντοπισμού και καταστολής μη επανδρωμένων αεροκρημάτων κατηγορίας 1 και 2 σε ακτίνα 10 χλμ. Δυνατότητα ταυτόχρονης καταστολής σμηνών drones που κινούνται σε πολλαπλές κατευθύνσεις.

«Τηλέμαχος»

«Φρουρός» υποδομών»

Ραντάρ πολύ χαμηλής ακτινοβολίας. Ανιχνεύει μη επανδρωμένα αεροκρήματα κατηγορίας 1 και 2. Κατάλληλο για φύλαξη κρίσιμων υποδομών.

«Κένταυρος»

Ανίχνευση και καταστολή

Δυνατότητα ανίχνευσης και προσδιορισμού μη επανδρωμένων αεροκρημάτων (UAV) κατηγορίας 2 και 3 σε απόσταση τουλάχιστον 150 χλμ. και δυνατότητα καταστολής τους εντός ακτίνας 25 χλμ. Καταστέλλει αποκόποντας την επικοινωνία GPS και τον τηλεχειρισμό τους.

Ο Κυριάκος Ενωτιάδης, διευθυντής στον τομέα ηλεκτρονικών και εμπνευστής του «Κένταυρου», είναι «θεματοφύλακας» της ΕΑΒ. Το κτίριο στο Σχηματάρι το έχτισε ο πατέρας του.

ABASH KHAMOUSHI / THE NEW YORK TIMES

Ιρανή παρατηρεί τους πυκνούς καπνούς από τη φωτιά που ξέσπασε σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης πετρελαίου, έπειτα από ολονύκτιο βομβαρδισμό από αμερικανικά και ισραηλινά αεροσκάφη, στην ευρύτερη περιοχή της Τεχεράνης. Η Ουάσινγκτον, ωστόσο, γνωρίζει καλά πως κανένα καθεστώς δεν κατέρρευσε από τις αεροπορικές επιχειρήσεις του εχθρού.

Ψάχνουν έξοδο κινδύνου

Τροπή πολέμου φθοράς λαμβάνει η αναμέτρηση με το Ιράν, ενώ οι ΗΠΑ στέλνουν και χερσαίες δυνάμεις

ΣΤΗ ΔΙΝΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Όταν ο Ναπολέων ξεκινούσε τη ρωσική εκστρατεία του, τον Ιούλιο του 1812, η Γαλλία ήταν μακράν το ισχυρότερο κράτος της ηπειρωτικής Ευρώπης. Η Μεγάλη Στρατιά του διέθετε 449.000 άνδρες στα πεδία των μαχών έναντι 211.000 των Ρώσων. Ακόμη κι αν υπολογιστούν οι εφεδρείες, η αναλογία ήταν 674.000 προς 409.000. Από ποιοτικής απόψεως, ο συσχετισμός ευνοούσε ακόμη περισσότερο τους Γάλλους, χάρη στην ανώτερη τεχνολογία των όπλων τους και στο υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο των αξιωματικών τους. Ο Ναπολέων κέρδισε όλες τις μάχες και κατέλαβε τη Μόσχα, αλλά μέσα σε έξι μήνες τα υπολείμματα της στρατιάς του είχαν τραπεί σε φυγή και τον Ιανουάριο του 1814 ο τσάρος Αλέξανδρος Α΄ έμπαινε θριαμβευτής στο Παρίσι.

Το μάθημα

Αν η έκβαση μιας σύγκρουσης ήταν απλώς και μόνον ζήτημα στρατιωτικής ή, έστω, συνδυασμού στρατιωτικής και οικονομικής ισχύος, δεν θα γινόταν ποτέ πόλεμος – ο ισχυρότερος θα διατύπωνε τις αξιώσεις του και ο ασθενέστερος δεν θα είχε άλλη επιλογή από τη συνθηκολόγηση. Κι αυτό ισχύει όχι μόνο στις συγκρούσεις μεταξύ μεγάλων δυνάμεων, αλλά και σε εκείνες μεταξύ καταφανώς άνισων αντιπάλων. Οι Αμερικανοί έμαθαν πολύ καλά αυτό το μάθημα με τον πόλεμο στο Βιετνάμ. Από τους πρωταγωνιστές εκείνης της εποχής, ο Χένρι Κίσινγκερ διατύπωσε τον περίφημο αφορισμό: «Όταν ο τακτικός στρατός δεν κερδίζει, χάνει. Όταν το αντάρτικο δεν χάνει, κερδίζει».

Ο Ντόναλντ Τραμπ κινδυνεύει να περάσει στην Ιστορία ως ένας ακόμη ηγέτης που πλήρωσε ακριβό τίμημα για την αλαζονεία του. Ακολούθησε τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου σε έναν πόλεμο κατά του Ιράν με ασαφείς στόχους και κανένα στρατηγικό σχέδιο –ο αναλυτής του CNN Φαρίντ Ζακάρια μίλησε για «απόπειρα αλλαγής καθεστώτος από τζατζιστά που αυτοσχεδιάζει»– υπολογίζοντας σε μια γρήγορη και συντριπτική νίκη. Καθώς διανύουμε ήδη την τρίτη εβδομάδα της σύγκρουσης, τα πράγματα εξελίσσονται σε ασύμμετρο πόλεμο φθοράς, ένα είδος αντάρτικου από τον ιρανικό

Ποιοι (δεν) περνούν από τα Στενά

Το διάστημα 6-12 Μαρτίου συνολικά 28 εμπορικά πλοία κάθε τύπου διέσχισαν τα Στενά του Ορμούζ. Σύμφωνα με δεδομένα της Kpler, τα 24 βγήκαν από τον Περσικό Κόλπο και μόλις τέσσερα εισήλθαν σε αυτόν. Τα περισσότερα πλοία διέσχισαν το θαλάσσιο πέρασμα φορτωμένα. Εξ από τα πλοία που διέσχισαν τα Στενά του Ορμούζ το ίδιο χρονικό διάστημα ήταν ελληνικών συμφερόντων – δύο δεξαμενόπλοια και τέσσερα πλοία ξηρού φορτίου, πλην ενός που έκανε την αντίστροφη διαδρομή κενό φορτίου. Μεταξύ των υπολοίπων εμπορικών πλοίων που διέσχισαν το πέρασμα ήταν οκτώ κινεζικών συμφερόντων, τρία ιρανικά και άλλα οκτώ, οι φερόμενοι ιδιοκτήτες των οποίων βρίσκονται στη λίστα των αμερικανικών κυρώσεων για σχέσεις με το Ιράν.

στρατό, που ευνοεί τους αμυνόμενους. Το πιο εκπληκτικό είναι ότι η αμερικανική ηγεσία αιφνιδιαστική από το είδος της ιρανικής απάντησης, αν και ακόμη και για έναν μακρινό παρατηρητή ήταν σαφές, σε γενικές γραμμές, τι θα επακολουθούσε.

Το πρώτο σφάλμα των Αμερικανών ήταν να υποτιμήσουν τη δυνατότητα αντίστασης της Τεχεράνης. Υπολόγιζαν ότι οι αεροπορικοί βομβαρδισμοί τους είτε θα ωθούσαν τον ιρανικό λαό να επαναστατήσει και να ανατρέψει το καθεστώς (κάτι που δεν έχει συμβεί ποτέ στην Ιστορία) είτε θα άνοιγαν τον δρόμο για το «σενάριο Βενεζουέλας», την ανάληψη της εξουσίας από χειραγωγήσιμους ηγέτες, έστω από τους κόλπους του παλιού καθεστώτος. Δεν έλαβαν υπόψη ότι οι σημερινοί ηγέτες του Ιράν, σκληροπυρηνικοί και μεταρρυθμιστές, είναι παιδιά της μεγαλύτερης, από την πλευρά λαϊκής συμμετοχής, επανάστασης στη σύγχρονη Ιστορία και του σκληρότατου, οκταετούς πολέμου με το Ιράκ, όπου Αμερικανοί, Σοβιετικοί και οι περισσότεροι Άραβες υποστήριζαν αναφανδόν τον Σαντάμ Χουσεΐν. Λογικό ήταν, επομένως, να μην το βάλουν στα

πόδια με το που ο Τραμπ και ο Νετανιάχου άρχισαν να χτυπούν τις γραθίδες στα στήθη τους.

Το σοκ του '80

Στον πόλεμο του 1980-1988, το Ιράν, ταυτόχρονα με την κυρίως σύγκρουση με το Ιράκ, εφάρμοσε τακτικές ασύμμετρου πολέμου, πλήττοντας τα ευάλωτα αραβικά κράτη του Κόλπου (κυρίως Σαουδική Αραβία και Κουβέιτ) και κλείνοντας τα Στενά του Ορμούζ. Το πετρελαϊκό σοκ βύθισε τις δυτικές οικονομίες σε ύφεση και οι αγορές υδρογονανθράκων έκαναν έξι ολόκληρα χρόνια να ομαλοποιηθούν. Την ίδια, δοκιμασμένη συνταγή εφαρμόζει και στην παρούσα κρίση. Οι απειλές του Τραμπ ότι θα καταλάβει ιρανικά πλοία στον Κόλπο για να ανοίξει τα Στενά δεν υιοθετούνται ούτε από τον αρχηγό του αμερικανικού στρατού, πτέραρχο Νταν Κέιν, ο οποίος φοβάται το υψηλό τίμημα παρόμοιων επιχειρήσεων – άλλωστε είχε προειδοποιήσει από την αρχή τον Αμερικανό πρόεδρο για τους κινδύνους ενός παρατεταμένου πολέμου.

Η δεύτερη, κρίσιμη αστοχία του Τραμπ και των επιτελών του ήταν ότι υποτίμησαν την αντίδραση της Ρωσίας και της Κίνας, ενδε-

χομένως λόγω του προηγούμενου της Βενεζουέλας, όπου οι δύο μεγάλοι αντίπαλοι των ΗΠΑ περιορίστηκαν σε πλατωνικές αντιδράσεις για την πειρατική απαγωγή του Μαδούρο. Αλλά το Ιράν δεν βρίσκεται στο δυτικό ημισφαίριο, βρίσκεται πολύ μακριά από τις ΗΠΑ, σε ζώνη ζωτικών κινεζικών και ρωσικών συμφερόντων. Αποτελεί κρίσιμο κόμβο τόσο του ρωσικής έμπνευσης Διεθνούς Διαδρόμου Βορρά - Νότου (INSTC - Ρωσία, Ινδία, Ιράν, Αζερμπαϊτζάν) όσο και του κινεζικού σχεδίου «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος». Ενδεχόμενη άλωση του Ιράν από τους Αμερικανούς και τους Ισραηλινούς θα συνιστούσε μείζον πλήγμα στο γεωπολιτικό status των δύο μεγάλων ευρασιατικών δυνάμεων και θα εμφάνιζε ως απλή πομπόλυγα τις διακηρύξεις τους για έναν πολυπολικό κόσμο.

Κατά τις δύο προηγούμενες εβδομάδες, οι Αμερικανοί αιφνιδιαστικά από την ακρίβεια των ιρανικών πληγμάτων εναντίον βάσεων, εγκαταστάσεων ραντάρ και συστημάτων αντιπυραυλικής άμυνας των δυνάμεών τους στον Κόλπο. Η Washington Post έγραψε (και η κυβέρνηση Τραμπ δεν διέψευσε) ότι οι Ρώσοι παρέχουν στους Ιρανούς πληροφορίες

από τους δορυφόρους τους για τις ακριβείς θέσεις αμερικανικών στόχων. Από την πλευρά του, ο πρώην επικεφαλής της γαλλικής κατασκοπείας Αλέν Ζουιγέ ανέφερε ότι οι Κινέζοι παρείχαν, πιθανότατα, στο Ιράν πρόσβαση στο σύστημα δορυφορικής πλοήγησης BeiDou, το οποίο χρησιμοποιεί 48 δορυφόρους έναντι 24 του αμερικανικού GPS. Μόσχα και Πεκίνο φέρεται να έχουν εφοδιάσει το Ιράν με επιθετικούς και αντιαεροπορικούς πυραύλους, όπως και με ραντάρ.

Δικασμός

Όλα αυτά εξηγούν γιατί ο Ντόναλντ Τραμπ φάνηκε να αναζητάει, την περασμένη εβδομάδα, έξοδο κινδύνου, μιλώντας για «ολιγοήμερη εκδρομή» και «γρήγορο τέλος» του πολέμου. Κάτι τέτοιο δεν είναι, όμως, καθόλου απλό. Πρώτον, γιατί το Ισραήλ έχει διαφορετική ατζέντα από τον Τραμπ και δεν εννοεί να τελειώσει τον πόλεμο αν δεν καταστραφούν είτε το καθεστώς της Τεχεράνης είτε ολόκληρο το Ιράν – και γαία πυρί μυχθήτω. Και δεύτερον, γιατί το Ιράν κατέστησε σαφές ότι δεν θα δεχθεί κατάρρευση του πυρός αν δεν εξασφαλίσει «μια νέα στρατηγική ισορροπία» στη Μέση Ανατολή, πράγμα που σημαίνει, όπως εξήγησε ο πρόεδρος Μασούντ Πεζεσκιάν, άρση των κυρώσεων, εγγυήσεις ασφαλείας και πολεμικές επανορθώσεις. Κάτι τέτοιο, όμως, θα εμφάνιζε την επεξεργασία «Επική Οργή» ως «Επική Αποτυχία» στα μάτια της οικουμένης και τον Τραμπ να δικαιούται το προσωνύμιο που του έχουν προσδώσει τελευταία – TACO, από το Trump Always Chicks Out, δηλαδή ο Τραμπ Πάντα Κωλώνει στο Τέλος.

Με αυτά τα δεδομένα, διαγράφεται ο κίνδυνος μιας τυχοδιωκτικής «φυγής προς τα εμπρός» από ΗΠΑ και Ισραήλ. Βεβαίως, εκτεταμένη εισβολή χερσαίων δυνάμεων για την κατάληψη και τη βίαιη αναμόρφωση του Ιράν είναι απίθανη – στο πολύ μικρότερο και πιο προστιτό Ιράκ χρειάστηκαν 550.000 στρατιώτες και η κατάληξη είναι γνωστή. Ωστόσο, τα τελευταία ρεπορτάζ αμερικανικών μέσων, σύμφωνα με τα οποία το Πεντάγωνο στέλνει στον Κόλπο μοίρα αμφιβίων επιχειρήσεων και εκστρατευτικό σώμα 2.500 πεζοναυτών, προοιωνίζονται εντοπισμένες επιχειρήσεις για την κατάληψη εδαφών στα Στενά του Ορμούζ, κάτι που απειλεί να οδηγήσει σε εφιαλτική κλιμάκωση του πολέμου, με εντελώς απρόβλεπτες επιπτώσεις.

Υποτίμησαν τον αντίπαλο

Το πρώτο σφάλμα των Αμερικανών ήταν ότι υποτίμησαν τις δυνατότητες αντίστασης του Ιράν. Υπολόγιζαν ότι οι βομβαρδισμοί είτε θα ωθούσαν τον λαό να ανατρέψει το καθεστώς είτε θα άνοιγαν τον δρόμο για το «σενάριο Βενεζουέλας».

Πεζοναύτες στο μέτωπο

Το Πεντάγωνο στέλνει στον Κόλπο μοίρα αμφιβίων επιχειρήσεων και εκστρατευτικό σώμα 2.500 πεζοναυτών, γεγονός που δεν μπορεί παρά να προμηνύει επιχειρήσεις για την κατάληψη εδαφών στα Στενά του Ορμούζ.

Ελληνικά F-16 Block 30 και βουλγαρικά MiG-29 σε κοινή άσκηση την Πέμπτη, εντός του FIR Σόφιας. Η ανάπτυξη δυνάμεων της Ελλάδας από τα Βαλκάνια έως την Κύπρο έχει ενοχλήσει την Αγκυρα.

Παρτίδα σε 4 κινήσεις

Η Ελλάδα στο στρατιωτικό και διπλωματικό «σκάκι» του πολέμου – Ποια συμπεράσματα έχει βγάλει η Αθήνα

ΣΤΗ ΔΙΝΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

Η παρέλευση των πρώτων δύο εβδομάδων της διαχείρισης των «συμβολισμών» και της ικανοποίησης που προκάλεσε η ταχεία ανάπτυξη ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων από τα Ανατολικά Βαλκάνια και τη Βουλγαρία μέχρι την Ανατολική Μεσόγειο και την Κύπρο, ως μέρος της εθνικής αλλά και συμμαχικής απόκρισης στην πυραυλική απειλή που έχει προκύψει από τον πόλεμο στο Ιράν, δίνει σταδιακά τη θέση της στην ανάγκη κάποιων προσαρμογών στη νέα πραγματικότητα. Κατ' αρχάς, στην Αθήνα υπάρχει πλέον βαθιά ανησυχία πως ο πόλεμος στο Ιράν μπορεί να ξεφύγει χρονικά, ιδιαίτερα καθώς σε συμμαχικές πρωτεύουσες δεν αποκλείεται η σύγκρουση αυτή να συνεχιστεί δίχως ορατό σημείο διακοπής των εχθροπραξιών, εν μέρει και λόγω του εγκλωβισμού της κυβέρνησης του Ντόναλντ Τραμπ, μάλιστα σε χρονιά ενδιάμεσων εκλογών. Μέχρι στιγμής, τα συμπεράσματα που προκύπτουν στην Αθήνα σχετικά με τα βασικά στοιχεία της κρίσης είναι τα εξής:

Ο Αμερικανός επισκέπτης

Με ενδιαφέρον αναμένεται εντός της εβδομάδος (19 Μαρτίου) η άφιξη του μόνιμου αντιπροσώπου των ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ, Μάθιου Γουίτακερ, ο οποίος θα επισκεφθεί την Αθήνα, τη Σούδα και την Αλεξανδρούπολη.

τερος στρατός του ΝΑΤΟ έχει σοβαρά τρωτά σημεία.

2

Ανοιχτές γραμμές

Σε επίπεδο διπλωματικό, οι συνεννοήσεις με τις ΗΠΑ και τους Γάλλους, όπως φάνηκε και από τις εξελίξεις στο πεδίο, ήταν άριστες. Το ενδεχόμενο συγκρότησης ναυτικής δύναμης για περιπολίες των Στενών του Ορμούζ παραμένει ένα «αγκάθι», ωστόσο προς το παρόν οι προτεραιότητες είναι άλλου. Υπό το φως των τελευταίων εξελίξεων με ενδιαφέρον αναμένεται εντός της εβδομάδος (19 Μαρτίου) η άφιξη του μόνιμου αντιπροσώπου των ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ, Μάθιου Γουίτακερ, ο οποίος θα επισκεφθεί την Αθήνα, τη Σούδα και την Αλεξανδρούπολη. Ο κ. Γουίτακερ θα βρεθεί στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων, στο πλαίσιο περιοδείας εξετάσας του ενδεχομένου να μειωθεί η αμερικανική παρουσία σε διάφορες βάσεις ανά την Ευρώπη. Υπό τις παρούσες συνθήκες το ταξίδι του κ. Γουίτακερ αλλάζει μορφή και, βεβαίως, στην Αθήνα είναι έτοιμοι να αναδείξουν στον Αμερικανό αξιωματούχο τον τρόπο με τον οποίο η Ελλάδα προσπίπτει εθνικά, συμμαχικά, αλ-

λά και αμερικανικά συμφέροντα σε εγκαταστάσεις κοντά στη διακεκαυμένη ζώνη. Μάλιστα, ο κ. Γουίτακερ θα μεταβεί απευθείας από το αεροδρόμιο στο υπουργείο Εξωτερικών, όπου θα συναντηθεί με τον υπουργό Εξωτερικών Γιώργο Γεραπετρίτη (και, αν το επιτρέψει το πρόγραμμα, ίσως να επισκεφθεί και τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη στο Μέγαρο Μαξίμου). Οι Αμερικανοί, πάντως, αυτή τη στιγμή δεν σχεδιάζουν να μειώσουν την παρουσία τους στην Ελλάδα. Αντιθέτως, η κατάσταση που επικρατεί στη Μέση Ανατολή ίσως οδηγήσει σε σοβαρές ανακατατάξεις και ενδεχόμενη ενίσχυσή τους. Παραδοσιακά δύσκολο παραμένει το χάσμα αντίληψης για την αξία της Ανατολικής Μεσογείου με το Βερολίνο. Δεν είναι διόλου παράξενο ότι τις πρώτες ημέρες των χτυπημάτων στο Ακρωτήριο, και ενώ Αθήνα, Παρίσι και Ρώμη είχαν ήδη ανακοινώσει ότι θα στείλουν πλοία και δυνατότητες για την υπεράσπιση ευρωπαϊκού εδάφους στη Κύπρο, το Βερολίνο αρχικά ανακοίνωσε ότι δεν υπάρχει ανάγκη ανάπτυξης γερμανικών δυνάμεων και έπειτα από αρκετά έντονο διπλωματικό παρασκήνιο ανάμεσα στη Λευκωσία και στη γερμανική κυβέρνηση, τελικά κατέπλευσε στη Δεμεσό η φρεγάτα «Nordrhein-Westfalen», από τα

ανοικτά του Λιβάνου, δηλαδή λίγα μίλια ανατολικότερα όπου βρισκόταν στο πλαίσιο της επιχείρησης του ΟΗΕ, UNIFIL. Η στάση του κ. Βάντεφουλ στη Λευκωσία, μάλιστα, την περασμένη εβδομάδα στόχευε και στην ανάγκη να βελτιωθεί η ατμόσφαιρα των γερμανοκυπριακών σχέσεων. Ο κ. Γεραπετρίτης μεταβαίνει την Τρίτη στο Βερολίνο, όπου θα συναντήσει τον ομόλογό του Γιόχαν Βάντεφουλ. Η συνάντηση ήταν, πάντως, προγραμματισμένη, καθώς είχε ακυρωθεί μία φορά (στην Αθήνα τον Οκτώβριο), δεν είχε γίνει εφικτή ακόμη μία (τον περασμένο Δεκέμβριο) και οι δύο πλευρές συμφώνησαν ότι –παρά τη φορτισμένη κατάσταση –ανάγκη ανάπτυξης γερμανικών δυνάμεων και έπειτα από αρκετά έντονο διπλωματικό παρασκήνιο ανάμεσα στη Λευκωσία και στη γερμανική κυβέρνηση, τελικά κατέπλευσε στη Δεμεσό η φρεγάτα «Nordrhein-Westfalen», από τα

Στην προκειμένη περίπτωση, βεβαίως, ο τουρκικός εκνευρισμός, όπως αυτός εκδηλώθηκε μετά την ανάπτυξη πλοίων και αεροπλάνων στην Κύπρο, τη μεταφορά πυροβολαρχίας Patriot στην Κάρπαθο και την ανάδειξη της σημασίας της 130 Σμηναρχίας Μάχης της Λήμνου για το πεδίο της Μαύρης Θάλασσας και των Ανατολικών Βαλκανίων, είχε περισσότερο ως πηγή την εκ δεξιών αντιπολίτευση που δέχθηκε ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Στην Αθήνα, άλλωστε, πέρα από αυτές τις αντιδράσεις, ανησυχούν ιδιαίτερα για τον πολιτικό αντίκτυπο που μπορεί να έχει στην Τουρκία η κατάσταση στο Ιράν. Μπορεί να τροφοδοτήσει την εσωτερική αστάθεια όχι μόνο για λόγους πολιτικού συμβολισμού (αντιαμερικανισμός, αντισημιτισμός), αλλά και διότι το κόστος ενέργειας θα ξεπεράσει κάθε σχεδιασμό του οικονομικού επιτελείου στην Αγκυρα για την (όποια) συγκράτηση του πληθωρισμού.

Η «Ασπίδα του Αχιλλέα»

Το πρώτο πακέτο της σχεδόν αποκλειστικά ισραηλινής τεχνολογίας «Ασπίδας του Αχιλλέα» πρόκειται να εγκριθεί αύριο από την αρμόδια επιτροπή της Βουλής.

3

Τουρκικά «νεύρα»

Στα ελληνοτουρκικά, φάνηκε πόσο γρήγορα ακόμη και ζητήματα που αφορούν την εύρυθμη λειτουργία της Συμμαχίας, στην οποία συμμετέχουν και οι δύο χώρες, μπορεί να επιβαρύνουν τις σχέσεις.

4

Η ισορροπία με το Ισραήλ

Η σχέση με το Ισραήλ και τα κράτη της Μέσης Ανατολής. Το γεγονός ότι αύριο η αρμόδια επιτροπή της Βουλής εγκρίνει το πρώτο πακέτο της σχεδόν αποκλειστικά ισραηλινής τεχνολογίας «Ασπίδας του Αχιλλέα» αποτελεί εμπιστοσύνη στην τεχνολογία της ισραηλινής βιομηχανίας. Ωστόσο, οι ψυχραιμοί παρατηρητές αντιλαμβάνονται και το πόσο περίπλοκη είναι μια ουσιαστική συμμαχική σχέση με το Ισραήλ. Έγινε σαφές, για παράδειγμα, ότι πάνω από την Κύπρο απλώθηκε μια ευρωπαϊκή –και βεβαίως αμερικανική– ομπρέλα, όμως όταν το Ισραήλ βρίσκεται σε πόλεμο είναι δύσκολο να τείνει χείρα βοήθειας στη γειτονική Κύπρο. Επιπλέον, οι εκτεταμένες χερσαίες επιχειρήσεις του Ισραήλ στον νότιο Λίβανο, μια χώρα την οποία η Αθήνα επιχειρεί να βοηθήσει (μαζί με τους Γάλλους και άλλους Ευρωπαίους) να ορθοποδήσει, δείχνει πόσο δύσκολη είναι η ευθυγράμμιση σε τόσο διαφορετικά ζητήματα. Η Αθήνα παρακολουθεί από πολύ κοντά την εξαιρετικά προσεκτική στάση που ακολουθεί η Αίγυπτος στον πόλεμο του Ιράν. Το Κάιρο αντιτίθεται, βεβαίως, στα σχέδια περί ανατροπής του καθεστώτος στο Ιράν, υπενθυμίζοντας προς κάθε κατεύθυνση ότι η «δημοκρατική» Αραβική Ανοιξη παραλίγο να ριζήσει πριν από 13 χρόνια την ίδια την Αίγυπτο στα Τάρταρα.

Σε συμπληγάδες Ισραήλ - ΗΠΑ η Τουρκία

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ **ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Σκεπτικισμός επικρατεί στην Αγκυρα μετά τις διαδοχικές επιθέσεις του Ιράν με βαλλιστικούς πυραύλους, οι οποίες –σύμφωνα με εκτιμήσεις– είχαν ως στόχο τη βάση του Ιντσίρλικ στα Αδανα. Μέχρι το βράδυ της Παρασκευής, αντιαεροπορικές δυνάμεις του ΝΑΤΟ από την Ανατολική Μεσόγειο κατάφεραν να ανακαταλάβουν τρεις επιθέσεις με βαλλιστικούς πυραύλους που εκτοξεύθηκαν από το Ιράν.

Την Πέμπτη το μεσημέρι, το υπουργείο Αμυνας της Τουρκίας έσπευσε να διευκρινίσει ότι η βάση του Ιντσίρλικ δεν είναι αμερικανική, όπως συνθίζον να αναφέρουν τα τουρκικά αλλά και πολλά ξένα μέσα ενημέρωσης. Αφού τόνισαν ότι στη συγκεκριμένη βάση σταθμεύουν μαχητικά και μεταγωγικά της τουρκικής αεροπορίας, οι αξιωματούχοι υπογράμμισαν με έμφαση ότι «ο διοικητής της βάσης είναι

Τούρκος». Η δήλωση αυτή ερμηνεύθηκε και ως μια προσπάθεια αποστολής μηνύματος προς την Τεχεράνη.

Την ίδια στιγμή, ωστόσο, η κρατική τηλεόραση της Τουρκίας TRT World, σε ρεπορτάζ που είχε δημοσιοποιηθεί πολύ παλαιότερα στο Διαδίκτυο και ανασύρθηκε προχθές, είχε αποκαλύψει ότι στη συγκεκριμένη βάση βρίσκονται τουλάχιστον 50 πυρηνικές βόμβες των ΗΠΑ. Σε δημοσίευμα της 24ης Δεκεμβρίου 2020 το ρεπορτάζ ανέφερε ότι «πέρα από τις τακτικές στρατιωτικές υποχρεώσεις, η αεροπορική βάση Ιντσίρλικ φιλοξενεί τουλάχιστον 50 πυρηνικές βόμβες B-61 στα υπόστεγά της». Το ρεπορτάζ αυτό διαγράφηκε από την ιστοσελίδα λίγες ώρες μετά την τρίτη επίθεση του Ιράν και τις σχετικές αναφορές των τουρκικών ΜΜΕ. Η Αγκυρα επιχειρεί να ισορροπήσει προσεκτικά ανάμεσα στο ΝΑΤΟ και στο Ιράν. Παρά τις επιθέσεις που δέχεται και τις αυστηρές προειδοποιήσεις προς την Τεχεράνη,

προσπαθεί να διατηρήσει ψυχραιμία και να αποφύγει την κλιμάκωση.

Τούρκοι αξιωματούχοι επαναλαμβάνουν διαρκώς ότι η Αγκυρα πρέπει να αποφύγει να παρυσυρθεί στις συγκρούσεις της περιοχής. Πολιτικοί αναλυτές σημειώνουν ότι, σε περίπτωση που η Τουρκία αναγκαστεί να απαντήσει πο δυναμικά στις επιθέσεις του Ιράν, αυτό θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως ευθυγράμμιση με τις ΗΠΑ και το Ισραήλ. Μια εξέλιξη που, όπως προειδοποιούν, θα μπορούσε να πυροδοτήσει ακόμη πιο επικίνδυνες καταστάσεις από τις σημερινές. Οι Ερντογάν και Φιντάν, αν και κατηγορούν για τις επιθέσεις το Ισραήλ και τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου, αποφεύγουν να στραφούν δημόσια εναντίον των ΗΠΑ και του Ντόναλντ Τραμπ. Παράλληλα, η Αγκυρα προσπαθεί να κρατήσει ανοιχτούς διαύλους επικοινωνίας με Ιρανούς αξιωματούχους, επιδιώκοντας να σταματήσει οι επιθέσεις.

Τέλος μιας αστικής ουτοπίας;

Στο Ντουμπάι κανείς δεν είναι ξένος. Οι γηγενείς είναι το 10%. Οι μισθοί είναι υψηλότεροι. Ολα είναι καθαρά και καινούργια. Ο πόλεμος έπληξε αυτό το μοντέλο. Το ράγισε απλώς; Ή το «σκότωσε»;

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Το 1974, όταν το κραταιό, εκείνα τα χρόνια, ελληνικό πολεοδομικό και αρχιτεκτονικό γραφείο του Κωνσταντίνου Δοξιάδη συμμετείχε σε διεθνή διαγωνισμό για την εκπόνηση «μιάστερ πλαν» για την κεντρική παραλιακή ζώνη του Ντουμπάι, η σημερινή μητρόπολη-σύμβολο της επιδεικτικής ευημερίας του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού βρισκόταν ήδη σε ένα καθεστώς ταχύτατης μετάβασης: τις επόμενες δεκαετίες, το ασήμαντο ψαροχώρι του πρώτου μισού του 20ού αιώνα θα μεταμορφωνόταν σε υπερτοπικό κόμβο υπηρεσιών, εμπορίου και logistics.

Μόλις πριν από οκτώ χρόνια (1966) είχε ανακαλυφθεί στις παρυφές του εμιράτου ένα πολύ μεγάλο κοιτάσμα πετρελαίου. Σε αυτές τις βάσεις ανέτειλε το άστρο του Ντουμπάι: ένα ασφαλές λιμάνι (κυριολεκτικά και μεταφορικά) για το παγκόσμιο κεφάλαιο αλλά και για εκατοντάδες χιλιάδες πρόσθιους ακολούθους του από κάθε γωνιά του πλανήτη που είχαν ανάγκη για κάτι πολιτισμικά ουδέτερο, αρχιτεκτονικά υπερφιαλό και μισθολογικά... υπερβατικό. Αλλά τώρα, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η πολεμική επεξεργασία «Επική Οργή» και ιρανικοί πυραυλοί και drones πλάνητουν σε ζωντανή μετάδοση ξενοδοχεία ή ακόμα και την περιοχή του αεροδρομίου της πόλης, το «μοντέλο Ντουμπάι» δοκιμάζεται για πρώτη φορά στη σύντομη ιστορία του.

«Να ξεχαστούν»

Και να που μόλις λίγα 24ωρα μετά τις πρώτες θεαματικές εκρήξεις ο γνωστός αρθρογράφος των Financial Times Τζάναν Γκάνες στοιχημάτιζε υπέρ της μακροπρόθεσμης του Ντουμπάι ως μιας ουδέτερης πολιτισμικά ζώνης σε μια εντυπωσιακά επισημική γωνιά του κόσμου. «Όσοι χρειάζονται περισσότερη πολιτισμική υφή στο μέρος όπου ζουν —κι εγώ είμαι ένας από αυτούς— ίσως υποτιμούν πόσοι άνθρωποι θέλουν απλώς να ξεχάσουν τον εαυτό τους για λίγο», έγραφε, ανάμεσα σε άλλα, στο άρθρο του υπό τον εύγλωτο τίτλο «Πάντα θα έχουμε το Ντουμπάι».

Αυτό θα ήθελε σίγουρα να πιστεύει και ο Ελληνοκύπριος αρχιτέκτονας Φίλιππος Ζαννέττος, ο οποίος έφθασε στο Ντουμπάι τον Οκτώβριο του 2014 «δοκιμαστικά, για δύο εβδομάδες, και βλέπουμε». Χτυπημένος από την κυριακή οικονομική κρίση, αναζητούσε μαζί με τη σύζυγό του επαγγελματική διέξοδο και προοπτική. Σήμερα δηλώνει ευγνώμων για εκείνη την απόφαση. «Είναι χωρίς αμφιβολία ένας από τους καλύτερους τόπους στον κόσμο για να ζεις. Μιλάμε για μοναρχία, αλλά έχουν καταφέρει να εμψυσήσουν στον κόσμο ένα όραμα για τη χώρα, για την πόλη, για την κοινή μας ζωή εδώ. Προσωπικά αισθάνομαι κομμάτι μιας

κοινής προσπάθειας κι αυτό είναι ένα αίσθημα που δοκιμάσαμε για πρώτη φορά την εποχή της πανδημίας και το βλέπουμε τώρα και με τους ιρανικούς πυραύλους. Είναι περιέργο που με ακούω να το λέω, αλλά αισθάνομαι περήφανος για τα Εμιράτα, γι' αυτό που έχουν καταφέρει και πετύχει». Όσο για τον πόλεμο, «ήταν ένα σοκ, αλλά δέκα μέρες μετά νιώθω απολύτως ασφαλής και δεν επηρεάζει την καθημερινότητά μου».

Ο Παναγιώτης Βακαλίδης ζει στο Ντουμπάι εδώ και 13 χρόνια, πολύ περισσότερα από τον μέσο όρο παραιμένων του μέσου Έλληνα ή Ευρωπαίου που «επενδύει» επαγγελματικά στο ένα από τα επτά εμιράτα της χώρας. «Εφυγα από το Λονδίνο απηυδισμένος από τον βρετανικό καιρό. Και ξαφνικά από μια ζωή με συγκάτοικο, στην τρίτη ζώνη του μετρό του Λονδίνου, βρέθηκα με δικό μου διαμέρισμα, δυο βήματα από την παραλία, με δικό μου αυτοκίνητο και με ένα μισθό σχεδόν διπλάσιο του αντίστοιχου βρετανικού στην ίδια εταιρεία». Τι έχει εκτιμήσει με τα χρόνια στην καθημερινότητα του Ντουμπάι; «Το αίσθημα της ασφάλειας. Μπορώ να πάω στην παραλία, να αφίσω το λάπτοπ και το τηλέφωνό μου χωρίς να τα προσέχει κανείς σε ένα τραπέζι και να είμαι σίγουρος επιστρέφοντας από τη βουτιά μου ότι θα βρω τα πάντα όπως τα άφησα. Επίσης, όλα είναι καθαρά και καινούργια κι αυτή η καθημερινή εμπειρία επιδρά στην ψυχολογία σου». Στις δυσκολότερες όψεις της ζωής στο εμιράτο εντοπίζει μια πιο εφήμερη διάσταση των ανθρώπινων σχέσεων, καθώς ο κόσμος «ανακυκλώνεται». «Αν είσαι Άραβας από άλλες, λιγότερο εύπορες χώρες, Ινδός ή Φιλιππινέζος, θα φτιάξεις τη ζωή σου στο Ντουμπάι. Ένας Δυτικός δεν το κάνει τόσο εύκολα. Εξίσου «σκοτεινό» σημείο και οι δύο παράλληλες πραγματικότητες: από τη μία πλευρά αυτή των ντόπιων που αποτελούν το 10% του πληθυσμού και υπόκεινται σε μισθο-

λογικές ανισότητες αλλά και σε οπισθοδρομικές παραδόσεις (συνήθως εις βάρος των γυναικών) και από την άλλη εκείνη των «expats» που ζουν στη λαμπερή φούσκα μιας αστικής ουτοπίας κομμένων και ραμμένων στα μέτρα τους.

Ολοι περαστικοί

Βρήκαμε τον αρθρογράφο των Financial Times Τζάναν Γκάνες στο Λονδίνο και τον ρωτήσαμε αν το «μοντέλο Ντουμπάι» είναι βιώσιμο μακροπρόθεσμα ή αν κάθε επιτυχημένη πόλη είναι καταδικασμένη στο τέλος να αναπτύξει μια πιο «πυκνή» ταυτότητα. «Δεν νομίζω ότι το Ντουμπάι θα αναπτύξει μια πιο «πυκνή» κουλτούρα, γιατί η ανανέωση του πληθυσμού του είναι πολύ γρήγορη. Οι άνθρωποι πηγαίνουν εκεί για λίγα χρόνια και φεύγουν. Χρειάζεται περισσότερη μόνιμη εγκατάσταση για να αναπτυχθεί μια πραγματική κουλτούρα».

Κι αν το Ντουμπάι έχανε ξαφνικά τη θέση του ως ανεπίσημο σταυροδρόμι του κόσμου εξαιτίας της γεωπολιτικής του «ευαισθησίας» που μόλις τώρα ανακαλύπτουμε, ποια περιοχή του κόσμου ή μητροπολιτικό κέντρο θα μπορούσε να το αντικαταστήσει; «Η Νοτιοανατολική Ασία, και ιδιαίτερα η Μπανγκόκ. Η περιοχή περιλαμβάνει χώρες με πλειονότητα μουσουλμάνων, καθολικών και βουδιστών, οπότε ήδη αποτελεί μια μικρογραφία του κόσμου μας. Διαθέτει μεγάλα αεροδρόμια και ένα αξιοπρεπές επίπεδο αγγλικών». Όσο για τις δυτικές γενιές που αντιμετωπίζουν το Ντουμπάι ως μια ασήμαντη, ρηκή πολιτισμικά κουκκίδα στον χάρτη, γεμάτη ινφλουένсер και ουρανοξύστες ύψους 725 μέτρων, ο Γκάνες υποστηρίζει ότι ακριβώς αυτή η «επιφανειακότητα» επιτρέπει στην πόλη να λειτουργεί ως παγκόσμιος κόμβος. Μήπως, όμως, η δυτική προκατάληψη εμποδίζει την πλήρη κατανόηση του γιατί το Ντουμπάι λειτουργεί τόσο κα-

λά; «Οι άνθρωποι στη Δύση απορρίπτουν την πραγματικότητα του Κόλπου ως μέσο αυτοσυντήρησης του εγώ. Είναι πιο εύκολο να χαρακτηρίσουν τον τόπο επιφανειακό ή αυταρχικό, παρά να αντιμετωπίσουν την επιτυχία του σε μια περίοδο που η Ευρώπη βρίσκεται σε παρακμή».

Καταφύγιο για το κεφάλαιο; Όχι πια

Ο Γιάσερ Ελσεστάουι είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια και μελετητής αστικού σχεδιασμού, με εξειδίκευση στις πόλεις της Μέσης Ανατολής. Το βιβλίο του για το Ντουμπάι («Dubai: Behind an Urban Spectacle») θεωρείται ήδη κλασικό, όπως και άλλες εκδόσεις με έμφαση στα μητροπολιτικά κέντρα του αραβικού κόσμου. Για τον ίδιο η ένταση στην περιοχή δεν απειλεί μόνο την οικονομία του εμιράτου, αλλά και το εύθραυστο κοινωνικό συμβόλαιο πάνω στο οποίο χτίστηκε.

«Η πρόσφατη κλιμάκωση των εντάσεων στον Κόλπο αναπόφευκτα επηρεάζει το μοντέλο ανάπτυξης του Ντουμπάι», λέει στην «Κ» ο κ. Ελσεστάουι. «Για δεκαετίες, η πόλη άκμασε πάνω στην αντίληψη ότι ήταν ένα σταθερό και ασφαλές καταφύγιο όπου μπορούσε να σταθεμεύσει το παγκόσμιο κεφάλαιο, ιδίως στον τομέα των ακινήτων. Μόλις αυτή η αντίληψη κλονιστεί, οι επενδυτές γίνονται πιο επιφυλακτικοί και η κερδοσκοπική κατασκευαστική δραστηριότητα είναι πιθανό να επιβραδυνθεί, αναγκάζοντας μια αναπροσαρμογή από την εξάρτηση από τις αγορές ακινήτων προς μια πιο πλουραλιστική οικονομία και πιο ανθεκτικά συστήματα υποδομών».

Η βαθύτερη πρόκληση, ωστόσο, έγκειται στον κοινωνικό τομέα, υποστηρίζει ο ίδιος, καθώς ο κοσμοπολιτισμός του Ντουμπάι βασίζεται σε μια λεπτή ισορροπία μεταξύ ενός μικρού ντόπιου πλη-

θυσμού και ενός τεράστιου εργατικού δυναμικού από το εξωτερικό. «Σε περιόδους γεωπολιτικής έντασης, τα κράτη συχνά αντιδρούν δι- νοντας έμφαση στην εθνική ταυτότητα, η οποία μπορεί να εντείνει τις υπάρχουσες ανισότητες και τις κοινωνικές διαιρέσεις. Ταυτόχρονα, τα πρόσφατα γεγονότα πιθανότατα έχουν υπονομεύσει —ίσως σε μόνιμη βάση— την προσεκτικά καλλιεργημένη εικόνα του Ντουμπάι ως ενός παγκόσμιου κόμβου χωρίς τριβές, απομονωμένου από τις περιφερειακές αναταραχές και συγκρούσεις. Ωστόσο, η κρίση προσφέρει επίσης μια ευκαιρία: να επανεξετάσουμε την πορεία της πόλης, μεταβαίνοντας από ένα μοντέλο που καθοδηγείται από το θάμα και την ταχεία ανάπτυξη σε κάτι διαφορετικό που θα βασίζεται στην ανθεκτικότητα, στην κοινωνική ένταξη και σε μια σαφέστερη αναγνώριση των γεωπολιτικών πραγματικοτήτων που τη διαμορφώνουν».

Σαν Ντίσνεϊλαντ

Βρίσκω την ευκαιρία και ρωτώ τον Γιάσερ Ελσεστάουι αν η παγκόσμια αντίληψη του Ντουμπάι ως μιας αστικής Ντίσνεϊλαντ στην έρημο παραβλέπει βαθύτερες δυναμικές που παραμένουν κρυμμένες στο παρασκήνιο. Εξάλλου ένα μεγάλο μέρος του συγγραφικού του έργου για το Ντουμπάι έχει επικεντρωθεί ακριβώς στην αποκάλυψη του πολυεπίπεδου κοινωνικού τοπίου της πόλης. «Το Ντουμπάι έχει να επιδείξει ένα εξαιρετικά ποικιλόμορφο αστικό περιβάλλον που διαμορφώνεται από ανθρώπους από δεκάδες εθνικότητες και ένα ευρύ φάσμα κοινωνικοοικονομικών υποβάθρων. Σε γειτονιές, αγορές και λιγότερο προβλεπόμενες οικιστικές ζώνες, οι κάτοικοι διαπραγματεύονται συνεχώς τη θέση τους στην ιδιόμορφη αστική συνθήκη, διεκδικώντας ένα ήσυχο, μετριοπαθές αλλά ουσιαστικό «δικαίωμα στην πόλη». Συχνά μοχθούν να δημιουργήσουν μια αίσθηση του ανήκειν και της μονιμότητας σε ένα περιβάλλον που συχνά έχει σχεδιαστεί για να ελέγχεται αυστηρά και να ομογενοποιείται οπτικά. Η λαμπερή εικόνα των ουρανοξύστων, της πολυτελούς ανάπτυξης και του θαύματος είναι επομένως μόνο ένα επιφανειακό στρώμα — ένα στρώμα που οι Αρχές συχνά τονίζουν επειδή ευθυγραμμίζεται με την παγκόσμια εικόνα της πόλης. Ωστόσο, αυτή η εικόνα υπάρχει μόνο επειδή ένα τεράστιο εργατικό δυναμικό μεταναστών κατασκευάζει, συντηρεί και εξυπηρετεί αυτά τα περιβάλλοντα. Χωρίς αυτούς, το θάμα θα έπαυε κυριολεκτικά να λειτουργεί την επόμενη μέρα. Όταν δίνουμε προσοχή σε αυτές τις καθημερινές αστικές πρακτικές, το Ντουμπάι αναδύεται όχι ως μια τεχνητή πόλη, αλλά ως μια πόλη που βιώνεται βαθιά και αποτελεί αντικείμενο διαρκούς διαπραγμάτευσης».

Η αμηχανία των Δυτικών

Οι άνθρωποι στη Δύση απορρίπτουν την πραγματικότητα του Κόλπου ως μέσο αυτοσυντήρησης του εγώ. Είναι πιο εύκολο να χαρακτηρίσουν τον τόπο επιφανειακό, παρά να αντιμετωπίσουν την επιτυχία του σε μια περίοδο που η Ευρώπη βρίσκεται σε παρακμή.

Τζάναν Γκάνες
Αρθρογράφος των Financial Times

Η λαμπερή εικόνα των ουρανοξύστων στο Ντουμπάι υπάρχει μόνο επειδή ένα τεράστιο εργατικό δυναμικό μεταναστών κατασκευάζει, συντηρεί και εξυπηρετεί τις ανάγκες, επισημαίνει ο Γιάσερ Ελσεστάουι, καθηγητής στο Κολούμπια.

ΗΡΑΚΛΗΣ
Ιδρυση
1908

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

- ✓ **Κύπελλο Βαλκανίων** κατάκτηση 1985
- ✓ **Κύπελλο Ελλάδος** κατάκτηση 1976
- ✓ Καλύτερη θέση στην Α΄ Εθνική: **3η** (1984)

53
σεζόν στην
Α΄ Εθνική

ΚΑΛΑΜΑΤΑ
Ιδρυση
1967

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

- ✓ Συμμετοχή στο **Κύπελλο Ιντερτότο** 2000, 3ος γύρος
- ✓ Ημιτελικά **Κυπέλλου Ελλάδος** 2000
- ✓ Καλύτερη θέση στην Α΄ Εθνική: **9η** (2000)

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ**

Αδιαμφισβήτητα κυρίαρχοι από την αρχή στον όμιλό τους, πρώτα ο Ηρακλής την τελευταία μέρα του Φλεβάρη κι έπειτα η Καλαμάτα σφράγισαν και τυπικά την επιστροφή τους στη Super League 1, χωρίς να έχει καν ολοκληρωθεί το πρωτάθλημα της Super League 2.

Εννέα χρόνια απουσίας για τον «Γηραιό» και 26 ολόκληρα για τη «Μαύρη Θύελλα» ήταν πάρα πολλά για δύο ιστορικές ομάδες, με πολύ κόσμο αλλά και πολλά «αγκάθια» στο πλευρό τους, που δεν τους επέτρεψαν μια πιο γρήγορη επιστροφή σαν κι αυτή που χρόνια ονειρεύονται κι άλλες ομάδες με παράδοση και ιστορία, όπως ο Πανιώνιος, ο Εθνικός, ο Απόλλων, η Δόξα Δράμας κ.ά.

Ο έμπειρος Αλέκος Βοσνιάδης, προπονητής της Καλαμάτας και ρέκονρτμαν των ανόδων (μετρά τρεις συνεχόμενες με Καλλιθέα, Λάρισα, Καλαμάτα και έξι συνολικά στην καριέρα του) και ο ανερχόμενος Γιώργος Πετράκης, που ξεκίνησε τη χρονιά στη Λάρισα και την έκλεισε θριαμβευτικά στον Ηρακλή, μίλησαν στην «Κ» για την επιτυχία αυτή, τον τρόπο που την πανηγύρισαν δύο μεγάλες πόλεις, το μέλλον τους, την ανάγκη να εμπιστευθούν και να στηρίξουν άπαντες το ελληνικό στοιχείο...

«Δεν υπάρχει μυστικό»

«Είναι η 7η φορά που οδηγώ μια ομάδα στην άνοδο, γιατί αγωνιστικά το είχα πετύχει και με τον Απόλλωνα, αλλά τη χάσαμε στα καρτί. Δεν υπάρχει μυστικό. Ο πρωταθλητισμός απαιτεί να ταιριάξεις με τον πρόεδρο και

Ετοι επιστρέψαμε στα «σαλόνια»

Δύο ιστορικές ομάδες, ο Ηρακλής και η Καλαμάτα, γιορτάζουν την άνοδό τους στη Super League 1. Οι προπονητές τους μιλούν στην «Κ»

τους συνεργάτες σου, να έχεις καλή οργάνωση, σωστή επιλογή παικτών, συσπείρωση, αντοχές στα δύσκολα, γιατί πάντα προκύπτουν αναποδιές. Μετά 26 χρόνια απουσίας, η Καλαμάτα είχε ανάγκη τέτοια επιτυχία και το αντιλαμβάνεσθε αυτό από τον τρόπο που την πανηγύρισε. Η ιστορική πλατεία της 23ης Μαρτίου και η κεντρική βούλιαξαν από τον κόσμο, το χάρηκε πολύ όλη η πόλη», μας είπε αρχικά ο τεχνικός της «Μαύρης Θύελλας».

Ποιο ήταν το μυστικό της επιτυχίας; «Σημείο-κλειδί ήταν η αντοχή που έδειξε ο Γιώργος Πρασσάς μετά το περυσινό σοκ. Όταν χάνεις μια κατηγορία με ένα γκολ στο τελευταίο λεπτό των καθυστερήσεων στην έδρα σου, θέλεις δύναμη για να αντέξεις και να μην τα παρατήσεις. Ο κ. Πρασσάς έμεινε, αντέδρασε ψυχραιμα και δικαιώθηκε. Δεν ξέρω αν θα παραμείνει στην ομάδα. Εννοείται πως το θέλω πολύ, αλλά έχω κερδίσει με τη δουλειά μου το δικαίωμα να επιλέγω και να μένω εκεί όπου αισθάνομαι

ότι θα κάνω πράγματα. Εχουμε ακόμα δύο παιχνίδια και το Super Cup. Μόλις τελειώσουν και επιστρέψει ο πρόεδρος από την Αμερική, θα μιλήσουμε. Αν ταιριάξουμε και έχουμε ίδιες σκέψεις για το μέλλον, θα συνεχίσουμε, ειδάλλως ο καθένας θα τραβήξει τον δρόμο του», τόνισε, ενώ στη συνέχεια έκανε λόγο για ανορθογραφίες και ελληνικό χρώμα.

Η «ανορθογραφία»

«Το σύστημα διεξαγωγής είναι άδικο. Πασχίζεις όλη τη χρονιά για μια σημαντική βαθμολογική διαφορά και σου την κόβουν στη μέση. Μια αναποδιά όπως αυτή με τον Πανιώνιο και πάνε όλα στράφι, με μόνο κέρδος της πρωτιάς το πλεονέκτημα στην ισοβαθμία. Από την επόμενη περίοδο, με τον ενιαίο όμιλο, τελιώνει αυτή η ανορθογραφία. Φέτος είχαμε 20 Έλληνες και 8 ξένους παίκτες, είναι ένας δρόμος που πρέπει να τον ακολουθούμε δειχνοντας εμπιστοσύνη στα δικά μας παιδιά. Υπάρχουν Έλληνες προπονητές πρώτης γραμμής, πο-

λύ καταρτισμένοι, ικανοί να αναλάβουν ευθύνες. Ίσως να μην τους εμπιστευόμαστε οι τέσσερις-πέντε κορυφαίες ομάδες, αλλά αξίζει να το κάνουν οι υπόλοιπες».

Ο Γιώργος Πετράκης του Ηρακλή προέταξε τη σταθερότητα: «Ο Ηρακλής έδειξε σταθερότητα, ίσως όχι πάντα στην απόδοσή του, ήταν όμως πρώτος από την αρχή μέχρι το τέλος και δεν άφησε κανέναν να τον αμφισβητήσει αγωνιστικά. Τέλος καλό, όλα καλά. Επιστρέφει έπειτα από εννέα χρόνια στη Super League 1 και αυτό με γεμίζει υπερηφάνεια. Ούτως ή άλλως νιώθω περήφανος που με εμπιστεύθηκε μια τόσο ιστορική ομάδα, πόσο μάλλον τώρα που συνέβαλε στην επιστροφή της εκεί όπου ανήκει. Ο κόσμος το έζησε έντονα και περιμένουμε να το ζήσουμε κι εμείς, γιατί, συμπτωματικά, απ' όταν κερδίσαμε την άνοδο δεν έτυχε να δώσουμε κανένα εντός έδρας παιχνίδι. Θα παίξουμε τώρα τα δύο τελευταία και τα περιμένουμε με μεγάλη ανυπομονησία για να το γιορτάσουμε μαζί με τους οπαδούς μας.

Ο Ηρακλής είναι μια ιστορική και παραδοσιακή ομάδα, με μεγάλο πυρήνα φιλάθλων. Ίσως να είχε κάποιες απώλειες στη νέα γενιά λόγω της απουσίας του, αλλά σε συνδυασμό με την επιστροφή του και στο μπάσκετ, νιώθω ότι σύντομα θα τις αναπληρώσει».

«Οδηγός» ο Λεβαδειακός

Όπως και ο κ. Βοσνιάδης, στάθηκε κι αυτός στο ελληνικό στοιχείο κι έφερε ως παράδειγμα τον Λεβαδειακό με τον προπονητή Παπαδόπουλο: «Δεν έχω κάνει ακόμα κάποια συζήτηση για το μέλλον μου. Εχουμε ακόμα τρία παιχνίδια και μετά όλα θα μπουν σε μια σειρά. Η διοίκηση συνέβαλε πολύ στο να έχουμε εύρυθμη λειτουργία σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς κι αυτή είναι που θα ορίσει τους στόχους για την επόμενη περίοδο. Σίγουρα υπάρχει ταλέντο και ποιότητα στο τωρινό ρόστερ ώστε να σταθεί σε ένα πιο ανταγωνιστικό πρωτάθλημα, αλλά αυτό δεν εξαρτάται από εμένα, ούτε και μπορώ να το ορίσω τη δεδομένη χρονική στιγμή. Είμαι υπέρμαχος της λογικής να δίνονται ευκαιρίες σε Έλληνες ποδοσφαιριστές και οι ξένοι να επιλέγονται ποιοτικά, όταν έχουν δομητικές συζητήσεις μέσα από τους δικούς μας παίκτες. Το ίδιο ισχύει και με τους Έλληνες προπονητές. Υπάρχει ποιοτική επίπεδο, θα είναι καλό να τους εμπιστευθούν οι ομάδες και να τους δίνουν πίστωση χρόνου σε μια δύσκολη στιγμή, όπως συνέβη πέρυσι με τον Νίκο Παπαδόπουλο στον Λεβαδειακό που στηρίχθηκε από τη διοίκηση και παρουςίασε αυτή την εξαιρετική ομάδα».

ΑΠΟΦΕΙΣ

ΑΠΟΕΛ: Ενότητα με λόγια και πράξεις...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

Τα (κρίσιμα) κριτήρια Μαρτίου και γενικότερα η προσπάθεια να ανταποκριθεί το ποδοσφαιρικό ΑΠΟΕΛ στις άμεσες οικονομικές υποχρεώσεις, για την τρέχουσα αγωνιστική περίοδο, αποτελούν το πρώτο σοβαρό τεστ στη μεταβατική αυτή περίοδο. Είναι το πρώτο αξιόπιστο δείγμα, μετά τη σημαντική αλλαγή και την αποχώρηση Πρόδρομου Πετρίδη. Κι όμως, ακόμη και με συμπληρωμένο φάκελο για τα κριτήρια, ακόμη και χωρίς οικονομικές εκκρεμότητες για την περίοδο που ολοκληρώνεται τον Μάιο, η ουσία για μια καλύτερη (υπό τις περιστάσεις) επόμενη μέρα στο ΑΠΟΕΛ, δεν περιορίζεται σε αυτό.

Το πιο σημαντικό από την πρόσφατη γενική συνέλευση του σωματείου ΑΠΟΕΛ, δεν ήταν ούτε η απόρριψη της «λύσης» εκ Βραζιλίας, ούτε οι προθέσεις της διοίκησης Κυριάκου Ζιβανάρη με το τέλος της θητείας της, ούτε το πλάνο των τριάντα εφτά σελίδων το οποίο έχει σταλεί σε υποψήφι-

«Οπαδικός τύπος»

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Ανάμεσα στις πολλοστές ψηφίδες που απαρτίζουν το μωσαϊκό των οπαδών, είναι και το είδος των «οπαδών-δημοσιογράφων». Είναι αυτό το κομμάτι ανάμεσα στην ευαφώνεια και αντιπαλότητες; Είναι η συνεχιζόμενη αναμονή των τελευταίων ημερών, για οικονομική βοήθεια κάποιων στη διοίκηση Χάρη Φωτίου, σημάδι πως η απόλυτη ενότητα για την ώρα δεν επιτυγχάνεται;

Τεράστια η ευθύνη του, από μόνη της, ωστόσο, η αποχώρηση Πρόδρομου Πετρίδη από την προεδρία δεν λύνει τα προβλήματα, ούτε εξασφαλίζει μια καλύτερη επόμενη μέρα. Όσοι θα συνεχίσουν, όσοι ενδεχομένως θα αποτελέσουν μια «καινούργια» κατάσταση, θα πρέπει διαφορετικά να λειτουργήσουν. Πρώτα και κύρια να αποδείξουν πως έχουν αντιληφθεί πλήρως την κρισιμότητα της κατάστασης και τη σημασία της.... πολυδιαφημιζόμενης πλέον ενότητας στην οικογένεια του ΑΠΟΕΛ...

υπό τη μορφή «παρασκηνιακών» στυλίων αναλώνονται σε κείμενα χαμηλού επιπέδου ή σε κουβέντα χωρίς κανένα περιεχόμενο, οπαδοί καταγράφουν ή εκφράζουν την άποψή τους, μ' έναν τέτοιο τρόπο που συνεισφέρουν στον διάλογο, βοηθώντας έτσι και τη διαδικασία εξεύρεσης συμπερασμάτων. Με τους δημοσιογράφους να νοιάζονται ή να προστατεύουν το δίκτυο των δημοσίων σχέσεών τους, ο οπαδός έχοντας στον πυρήνα της σκέψης του, αποκλειστικά και μόνο, το καλό της ομάδας, δεν έχει κανέναν ενδιαφέρον να υποδείξει τους υπαίτιους για τα κακώς έχοντα, ασκώντας κριτική, αυξάνοντας έτσι την πίεση προς αυτές. Για να αντιταθίσουν δε την «ενημέρωση», πολλές ήταν οι διοικήσεις που ανέπτυξαν μηχανισμούς προπαγάνδας, που λειτουργούσαν υπό τον οπαδικό μανδύα. Εστιάζοντας πάντως στη φωτεινή μεριά της «οπαδικής δη-

μοσιογραφίας», μέχρι και σήμερα, μπορεί κανείς να εντοπίσει διάφορα κείμενα με προσεγγισμένη διατύπωση ή και κάποιες επικοινωνιακές συζητήσεις μέσα από τις οποίες αναδεικνύεται το ειλικρινές ενδιαφέρον των οπαδών για τα τεκταινόμενα των ομάδων τους, αλλά και του ποδοσφαιρικού χώρου γενικότερα.

Δεν πέρασαν άλλωστε πολλά χρόνια, από τότε που οι οπαδοί αντικαθιστούσαν την αδράνεια των δημοσιογράφων, στη μακρόχρονη συζήτηση περί της «κάρτας οπαδού», παρουσιάζοντας έρευνες, στοιχεία αλλά και απόψεις που ισχυροποιούσαν το επιχείρημα περί αναποτελεσματικότητας των μέτρων, όπως τουλάχιστον εξαγγέλλονταν από τις κυβερνητικές αρχές. Εν κατακλείδι, στον «οπαδικό τύπο» του νησιού μπορείς να θεθείς αντιμετώπος με κάθε λογής σαχλαμάρα ή τοξικότητα, μπορεί όμως και να διαβάσεις ή ν' ακούσεις επιπεριστωμένους απόψεις που διατηρούν το επίπεδο και καμιά φορά συμπληρώνουν ή και αναπληρώνουν τη δικιά μας δημοσιογραφική αναπαράσταση.

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-2,05%

Χ.Α.
0,47%

Dow Jones
-1,99%

Nasdaq
-1,26%

Nikkei
-3,16%

Dax
-0,95%

FTSE 100
-1,04%

Πετρέλαιο
5,32%

€/ \$
-1,08%

ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΠΟΙΗΣΕΩΝ

Πενταετία συνεχών παρεμβάσεων

Νέα προσπάθεια για αναστολή εκποιήσεων βρίσκεται στο τραπέζι λίγο πριν τη διάλυση της Βουλής για τις βουλευτικές εκλογές. Την τελευταία πενταετία η διαδικασία των εκποιήσεων στην Κύπρο συνδέθηκε με διαδοχικές αναστολές, λόγω πανδημίας, ενεργειακής κρίσης και πληθωρισμού. Οι θεσμοί παρακολουθούν τις εξελίξεις, υπογραμμίζοντας τη σημασία σταθερού νομικού πλαισίου, ενώ τράπεζες και εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων εκφράζουν ανησυχίες για τις επιπτώσεις. **Σελ. 3**

ALPHA BANK

REAL ESTATE

Οι περιοχές με τη μεγαλύτερη ζήτηση πανελλαδικά

Άνοδο κατέγραψαν την περσινή χρονιά οι αναζητήσεις κατοικιών και προς πώληση και προς ενοικίαση. Στην Αττική, την υψηλότερη ζήτηση για αγορά κατοικίας κατέγραψε ο Δήμος Αθηναίων, ενώ ο Πειραιάς ξεχώρισε σημειώνοντας σημαντική άνοδο. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,44%	0,16%
Γερμανία	2,96%	0,12%
Γαλλία	3,66%	0,13%
Ιταλία	3,56%	0,26%
Ισπανία	3,46%	0,16%
Ιρλανδία	3,25%	0,06%
Ελλάδα	3,74%	0,19%
Ην. Βασίλειο	4,77%	0,23%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο- πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Σχέδιο αναχαίτισης της ζημιάς

Μάχη από κυβέρνηση και φορείς για να μην καθεί το διακύβευμα του τουρισμού

Μεγάλη προσπάθεια θα χρειαστεί να καταβάλουν οι τουριστικοί φορείς της χώρας το επόμενο διάστημα, προκειμένου να μην πληγεί περαιτέρω ο τομέας του τουρισμού, ο οποίος συνεισφέρει πέραν του 7% στο ΑΕΠ της Κύπρου. Καθοριστικό ρόλο στη συγκεκριμένη προσπάθεια αναμέ-

νεται να διαδραματίσει ο διεθνής οίκος Kteab, ο οποίος έχει αναλάβει την υλοποίηση της επικοινωνιακής καμπάνιας της χώρας με στόχο την αντιστροφή της αρνητικής εικόνας στις διεθνείς τουριστικές αγορές. Επιδίωξη όλων των αρμοδίων φορέων είναι όπως αναδεικθεί η πραγματική εικό-

νας επί του εδάφους, ότι δηλαδή η Κύπρος παραμένει ασφαλής και ποιοτικός προορισμός και η τουριστική δραστηριότητα συνεχίζεται κανονικά. Η στρατηγική της Kteab επικεντρώνεται στις χώρες που συγκεντρώνουν τη βασική δεξαμενή τουριστών για την Κύπρο, δηλαδή το Ηνωμένο

Βασίλειο, το Ισραήλ, την Πολωνία, τη Γερμανία και τις σκανδιναβικές χώρες. Σύμφωνα με τους αρμόδιους φορείς, μεγάλη ζημιά στον τομέα επέφερε το γεγονός ότι η μία χώρα μετά την άλλη προχώρησαν στην έκδοση ταξιδιωτικών οδηγιών ή προειδοποιήσεων, καλώντας τους πολίτες τους να

επιδεικνύουν προσοχή λόγω της γενικότερης αστάθειας που επικρατεί στην περιοχή. Σύμφωνα με αρμόδιους φορείς, ορισμένα από τα αρνητικά σχόλια που διακινούνται για την Κύπρο φαίνεται να είναι στοχευμένα και να αποσκοπούν στο να πλήξουν την εικόνα της χώρας στο εξωτερικό. **Σελ. 4**

Ποιοι κερδίζουν και ποιοι χάνουν από τον πόλεμο

Δυσβάσταχτο αναμένεται να είναι το πλήγμα από τον πόλεμο στο Ιράν για τις οικονομίες του Κόλπου, που θα συρρικνωθούν κατά 2% φέτος αν ο πόλεμος λήξει σύντομα, αλλά η ύφεσή τους θα φτάσει στο 15% σε περίπτωση ενός παρατεταμένου πολέμου. Ειδικότερα, το πλήγμα θα είναι μεγαλύτερο για το Κουβέιτ και το Κατάρ, καθώς οι οικονομίες τους εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την ενέργεια. Στον αντίποδα, η Σαουδική Αραβία, και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, μπορούν να περιορίσουν τις ζημιές καθώς έχουν τη δυνατότητα να εξάγουν μέρος του πετρελαίου τους μέσω αγωγών που δεν περνούν από το Ιράν. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ

/ Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Πόλεμος στη Μέση Ανατολή και επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία

Πρόσφατα, η παγκόσμια οικονομία αντιμετώπισε συνεχείς προκλήσεις, όπως η πανδημία, ο πόλεμος στην Ουκρανία και αναταραχές στο παγκόσμιο εμπόριο. Στην παρούσα φάση, αντιμετωπίζει τις πολεμικές συγκρούσεις στην ευαίσθητη περιοχή της Μέσης Ανατολής, οι οποίες κοστίζουν αθώες ζωές και σπέρνουν τον φόβο σε εκατομμύρια ανθρώπους, επιβαρύνοντας την οικονομική αλλά και την ανθρωπιστική διάσταση της κρίσης.

Οι μέχρι σήμερα επιπτώσεις των συνεχών προκλήσεων ήταν σχετικά ήπιες. Αυτό υποδηλοί ότι, σε γενικό επίπεδο, η παγκόσμια οικονομία επέδειξε ανθεκτικότητα, ενώ οι πολιτικές στήριξης αποδείχθηκαν ορθές. Λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις στις αγορές, οι πλείστοι αναλυτές πιστεύουν ότι και η

παρούσα πρόκληση θα έχει σχετικά ήπιες επιπτώσεις, συνεπώς το άρθρο μας αντανακλά ένα «μέσο» βασικό σενάριο.

Ωστόσο, οι κίνδυνοι πληθαίνουν και η ιστορία διδάσκει ότι οι αγορές δεν αποτιμούν πάντοτε ορθά τις εξελίξεις. Ήδη, αναλυτές και επενδυτές φαίνεται να επαναξιολογούν την κατάσταση.

Η νέα πρόκληση επηρεάζει, κυρίως, την ενεργειακή αγορά. Παρά τη μείωση της εξάρτησης από συμβατικές μορφές ενέργειας, η τιμή πετρελαίου ξεπέρασε τα \$100 ανά βαρέλι, σημειώνοντας αύξηση πέραν του 40%, με ανάλογες επιπτώσεις στις τιμές φυσικού αερίου. Οι παρενέργειες είναι ιδιαίτερα αισθητές σε χώρες που εισάγουν πετρέλαιο και φυσικό αέριο, όπως η Ε.Ε. και η Κίνα. Υπολογίζεται ότι κάθε 10% αύξηση της τιμής του πετρελαίου οδηγεί σε μείωση του ΑΕΠ

και αύξηση του πληθωρισμού κατά, περίπου, μία ποσοστιαία μονάδα. Οι άμεσες επιπτώσεις στις ΗΠΑ προβλέπεται να είναι ηπιότερες.

Η αύξηση πληθωριστικών πιέσεων δύναται να οδηγήσει σε αυξημένα επιτόκια, λαμβάνοντας υπόψη ότι, και πριν το ξέσπασμα του πολέμου, ο πληθωρισμός σε πολλές ανεπτυγμένες οικονομίες ήταν πάνω από τον στόχο του 2%. Οι Κεντρικές Τράπεζες αναμένεται ότι θα επιδώσουν να ελέγξουν τις πληθωριστικές πιέσεις, με αποτέλεσμα περιορισμό της δυναμικής της οικονομίας, που προέκυψε λόγω της καθοδικής πορείας των επιτοκίων, τους προηγούμενους μήνες.

Τα δημοσιονομικά περιθώρια τόνωσης, στις πλείστες χώρες, είναι συμπιεσμένα, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, ΗΒ και Γαλλία, οι

οποίες παρουσιάζουν σχετικά υψηλό και αυξανόμενο δημόσιο χρέος. Πιθανόν, η Ε.Ε. να αναγκαστεί να αναθεωρήσει τα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης των εξαγγελθεισών αυξήσεων δαπανών για στήριξη της ψηφιακής και ενεργειακής μετάβασης.

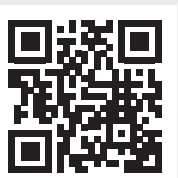
Τα στενά δημοσιονομικά περιθώρια αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για τις συνεπαγόμενες αυξημένες ανάγκες κοινωνικών παροχών που δημιουργεί η παρούσα συγκυρία, παρά την έξαρση των πολιτικών προκλήσεων, που αποτυπώνονται σε όλα σχεδόν τα πρόσφατα εκλογικά αποτελέσματα. Επιπλέον, πιθανές αυξήσεις μισθών, ενδέχεται να επανατροφοδοτήσουν τον πληθωρισμό, ενώ στην Κύπρο, ο μηχανισμός της ΑΤΑ θα οδηγήσει σε αυτόματες αυξήσεις μισθών, εάν ο πληθωρισμός ενισχυθεί περαιτέρω.

Μια άλλη μεγάλη πρόκληση συνιστούν οι μεταναστευτικές ροές, που αναμένεται να ενταθούν, εάν η έκρυθμη κατάσταση στη Μέση Ανατολή αποδεικθεί παρατεταμένη.

Γενικότερα, διαμορφώνεται ένα περιβάλλον χαμηλότερης ανάπτυξης και μειωμένων περιθωρίων αντίδρασης από πλευράς των αρμόδιων αρχών. Οι παρούσες προκλήσεις αναδεικνύουν, παράλληλα, την αναγκαιότητα περαιτέρω απεξάρτησης από τις συμβατικές μορφές ενέργειας. Σε αυτό το πλαίσιο, η σημειωθείσα τάση χαλάρωσης των στόχων μετάβασης προς ΑΠΕ ενδεικνύεται να αναθεωρηθεί.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

pwc

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Εφτιαξαν
παραπλανητικό κλίμα

Η κυπριακή οικονομία, αν και βρίσκεται σε απόσταση «ασφαλείας» από το μέτωπο των επιχειρήσεων, δεν διανύει μέρες κανονικότητας αφού απουσιάζει η ψυχραιμία που δεν αφήνει ελεύθερο το πεδίο για συνέχιση της λειτουργίας των επιχειρήσεων και άμεσης αποκατάστασης της εικόνας της Κύπρου στο εξωτερικό. Η αξιολόγηση ανήκει στην ομοσπονδία εργοδοτών και δεν απέχει από όσα λαμβάνουν χώρα το τελευταίο διάστημα στην Κύπρο. Δυστυχώς, το περιστατικό με την επίθεση του drone στις βρετανικές βάσεις του Ακρωτηρίου προκάλεσε την υπερβολική αντίδραση της κυβέρνησης καλώντας την Ελλάδα και άλλους Ευρωπαίους εταίρους να συνδράμουν. Η παρουσία αξιοπρόσεκτου όγκου οπλικών συστημάτων σε θάλασσα και αέρα έχουν δημιουργήσει ένα κλίμα παραπλανητικό σε σχέση με την πραγματική επικινδυνότητα της Κύπρου.

Ευτυχώς λειψά υπάρχουν

Δεν ξέρει πώς να αντιδράσει η Πολιτεία στη διαφαινόμενη κρίση που αρχίζει να πλήττει την τουριστική βιομηχανία, αφού η υπερβολική δημοσιότητα για τα «στρατιωτικά επιτεύγματα» του Προέδρου με στόχο να διασφαλιστεί το αίσθημα ασφάλειας των κατοίκων, οδήγησε στο να κορυφωθεί το αίσθημα ανασφάλειας των επισκεπτών. Η κυβέρνηση, πάντως, αντιλαμβάνεται την κατάσταση που έχει προκαλέσει και συνταγίζεται με όσους εκφράζουν ανησυχίες, αναλαμβάνοντας δράση αντιστροφής της εικόνας που δημιουργείται για τη χώρα μας στο εξωτερικό. Οι φορείς του τουρισμού εμφανίζονται προβληματισμένοι και αναμένουν κάποια μεγαλύτερη βεβαιότητα πριν προχωρήσουν στη λήψη συγκεκριμένων μέτρων. Σε κάθε περίπτωση, η κυβέρνηση καλείται -ανεπίσημα προς το παρόν- να ετοιμάσει πακέτα στήριξης τα οποία θα μπορούν να χορηγηθούν εφόσον χρειαστεί, κάτι που είναι πολύ πιθανό να συμβεί.

Η κυβέρνηση πιστεύει ότι εν μέσω αυτής της πρωτοφανούς κρίσης μπορεί να διασφαλίσει ότι οποιοσδήποτε εξελίξεις δεν θα επιβαρύνουν περαιτέρω τα νοικοκυριά και την οικονομία.

Καβγάς προς άγναν ψήφων

Ενόψει εκλογών τα κόμματα ετοιμάζονται για μια τελευταία σύγκρουση πριν ολοκληρωθούν οι εργασίες της παρούσας Βουλής. Χωρίζονται λοιπόν σε δύο στρατόπεδα και διεκδικούν τη συμπάθεια των ψηφοφόρων για το θέμα των εκπονήσεων ενυπόθηκων ακινήτων, αν και οι τελευταίες εξελίξεις παρουσίασαν σημάδια διαφοροποιήσεων ακόμα και στο στρατόπεδο των φιλικών προς τις τράπεζες κομμάτων. Τόσο πολύ έχει μπλεχτεί η κατάσταση που ενώπιον της κοινοβουλευτικής επιτροπής βρίσκονται 26 νέες προτάσεις νόμου. Έχουμε, λοιπόν, ένα ακόμα επεισόδιο που το αντι-τραπεζικό μέτωπο θα συγκρουστεί με τους τοπικούς θεσμούς για τα μάτια των ψηφοφόρων. Από τη συζήτηση δεν θα μπορούσε να απουσιάσει και ο κεντρικός τραπεζίτης, ο οποίος ενημέρωσε πως

η όποια αλλαγή στο πλαίσιο εκπονήσεων θα πρέπει να λάβει τις ευλογίες της ΕΚΤ πριν εφαρμοστεί.

Δεν αναμένεται
σκηνικό 2022

Η ευρωπαϊκή οικογένεια βρίσκεται σε αναμονή μιας νέας ενεργειακής κρίσης, που όμως δεν θα είναι σφοδρότερη από αυτήν που προκάλεσε η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Σύμφωνα με αναλυτές, η ενεργειακή κρίση του 2022 δεν θα μπορούσε να επαναληφθεί, μιας και απουσιάζουν εκείνα τα συστατικά που δημιούργησαν την τέλεια καταιγίδα. Ενδεικτικά αναφέρουμε πως τότε υπήρχε μια παγκόσμια οικονομία με κατακερματισμένες εφοδιαστικές αλυσίδες, μειωμένη απα-

σχόληση και κυρίως την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής με τρόπο που έριχνε λάδι στη φωτιά. Ακόμα και στην περίπτωση επέκτασης του πολέμου -πιθανό σενάριο- αναμένεται λελογισμένη αύξηση του πληθωρισμού και στάση αναμονής σε κάθε σκέψη για μείωση των βασικών επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες.

Χαμηλές πτήσεις
για τα εργασιακά

Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη ανέλαβε το 2023 τη διακυβέρνηση κουβαλώντας μια βαριά «εργασιακή ατζέντα», που αποκαλύφθηκε αμέσως μετά την εκλογή οδηγώντας σε αύξηση της ΑΤΑ από 50% στο 66,6%. Η εργασιακή ατζέντα Χριστοδουλίδη περιελάμβανε ταμεία προνοίας και ΑΤΑ για όλους. Και οι

Η ΛΕΞΗ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιτόκιο ανατοκισμού

Επιτόκιο ανατοκισμού καλείται η συνολική απόδοση, η οποία εκφράζεται ως ποσοστό επί του αρχικού κεφαλαίου, σε περίπτωση ανατοκισμού, δηλαδή

όταν το κεφάλαιο και ο τόκος μιας περιόδου τοκιστούν ξανά για ακόμη μια περίοδο.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

δυο πολιτικές βρήκαν τοίχο στις αντιδράσεις των εργοδοτών και άλλων οργανωμένων φορέων της οικονομίας. Το τέλος του δρόμου των φιλοδοξιών της παρούσας διακυβέρνησης, ήρθε όταν ο Πρόεδρος αντικατέστησε έναν από τους πιο στενούς του συνεργάτες και μέχρι εκείνη τη στιγμή υπουργό Εργασίας. Σήμερα η κυβέρνηση ακολουθεί χαμηλές πτήσεις και περιορίζεται στην αύξηση των συντάξεων των χαμηλοσυνταξιούχων του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων, χωρίς να αποδέχεται όμως λύσεις που δεν επιβαρύνουν τα δημοσιονομικά. Η άρνηση για μικρή μείωση των υψηλών συντάξεων προς όφελος των χαμηλοσυνταξιούχων θα προκαλέσει επιπλέον ανελαστικά έξοδα, προκαλώντας μια ακόμη αρνητική προοπτική στην οικονομία μεσο-μακροπρόθεσμα.

Άνοιξαν τα ταμεία

Η Eurobank «τρέχει» το εθελούσιό της, ένα εθελούσιο που έχει και μόνους. Στόχος να αποχωρήσουν 300 από την τράπεζα και στους πρώτους 120 που ήταν να πατήσουν το κουμπί της εξόδου θα δινόταν μόνους 10%. Το κουμπί το έχουν πατήσει ήδη περίπου τόσοι, ενώ μπνεί ένα τεράστιο ερωτηματικό αν θα υπάρξει κάποιο αντίστοιχο σχέδιο μελλοντικά.

Αθλήματα που «προσθέτουν» χρόνια ζωής

Του ΣΙΜΑΡ ΜΠΑΤΖΑΣ

Η συστηματική άσκηση αποτελεί έναν από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους για να παρατείνετε τη ζωή σας. Ερευνες δείχνουν σταθερά ότι η σωματική δραστηριότητα συνδέεται με μειωμένο κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου, κατάρτηψης, άνοιξης, διαβήτη τύπου 2 και καρδιαγγειακών νοσημάτων. Οι ομοσπονδιακές οδηγίες συνιστούν τουλάχιστον 150 λεπτά αερόβιας άσκησης μέτριας έντασης την εβδομάδα και δύο ημέρες δραστηριοτήτων μυϊκής ενδυνάμωσης. Ωστόσο, τα οφέλη γίνονται αισθητά πολύ νωρίτερα: ακόμη και τέσσερα έως πέντε λεπτά έντονης σωματικής δραστηριότητας καθημερινά έχουν συσχετιστεί με οφέλη για τη μακροζωία.

«Λίγο είναι καλό - περισσότερο είναι καλύτερο», λέει ο Στίβεν Μουρ, επιδημιολόγος με ειδίκευση σε θέματα μεταβολισμού στο Εθνικό Αντικαρκινικό Ινστιτούτο. Παρότι η διατήρηση της σωματικής δραστηριότητας είναι καθοριστική, η ενασχόληση με τον αθλητισμό προσθέτει μια κοινωνική διάσταση και επιπλέον γνωστικές απαιτήσεις στην άσκηση. Και οι έρευνες δείχνουν ότι ορισμένα αθλήματα μπορεί να ενισχύουν περισσότερο τη μακροζωία από άλλα.

Το περπάτημα μπορεί να είναι η πιο διαδεδομένη μορφή άσκησης στις ΗΠΑ, ωστόσο αρκετές

μελέτες έχουν αναδείξει τα οφέλη του τένις για τη μακροζωία. Ερευνα από τη Δανία έδειξε ότι οι τενίσστες ζουν σχεδόν δέκα χρόνια περισσότερο από τους συνομηλίκους τους που κάνουν καθιστική ζωή - και περισσότερο από άλλους αθλητές αναψυχής που συμπεριλήφθηκαν στην ανάλυση. Άλλες μελέτες από τη Βρετανία και τις ΗΠΑ, που παρακολούθησαν άτομα για περίπου μία δεκαετία, έδειξαν ότι η ενασχόληση με αθλήματα ρακέτας συνδεόταν με χαμηλότερο κίνδυνο θανάτου κατά την περίοδο παρακολούθησης, σε σύγκριση με κάθε άλλο άθλημα ή μορφή άσκησης που εξετάστηκε.

Τα ευρήματα αυτά δεν αποδεικνύουν ότι το τένις παρατείνει άμεσα τη ζωή, σημειώνει ο Εμμανουήλ Σταματάκης, επιδημιολόγος στο Πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ και κύριος συγγραφέας της βρετανικής μελέτης, καθώς οι έρευνες δεν είχαν σχεδιαστεί ώστε να εξηγήσουν γιατί ένα συγκεκριμένο άθλημα είναι ιδιαίτερα ωφέλιμο. Είναι πιθανό, για παράδειγμα, όσοι παίζουν αθλήματα ρακέτας να είναι κατά μέσον όρο πιο υγιείς και πιο εύποροι από όσους δεν παίζουν, αν και οι ερευνητές προσπάθησαν να λάβουν υπόψη αυτές τις διαφορές. Ωστόσο, οι ειδικοί εκτιμούν ότι ο μοναδικός συνδυασμός σωματικών,

γνωστικών και κοινωνικών προκλήσεων που προσφέρει το τένις συμβάλλει στην υγιή γήρανση.

Ολοκληρωμένη προπόνηση

Το τένις προσφέρει ολοκληρωμένη προπόνηση για όλο το σώμα. Το άθλημα απαιτεί επίσης γρήγορες αλλαγές κατεύθυνσης, οι οποίες μπορούν να βελτιώσουν την ισορροπία και να μειώσουν τον κίνδυνο πτώσεων, εξηγεί ο Μουρ. Ερευνες έδειξαν ότι το να

παίζεις τακτικά τένις μπορεί να αυξήσει την οστική πυκνότητα, ενισχύοντας το σώμα απέναντι στα κατάγματα, προσθέτει. Στο τένις, επίσης, εναλλάσσει κανείς εκρήξεις υψηλής έντασης και σύντομα διαστήματα αποκατάστασης - μια δομή που προσομοιάζει στη διαλειμματική προπόνηση και μπορεί να βελτιώσει αποτελεσματικά τη φυσική κατάσταση. Πέρα από τη σωματική προσπάθεια, το άθλημα είναι και γνωστι-

κά απαιτητικό, αλλά και εγγενώς κοινωνικό, δύο παράγοντες που είναι καθοριστικοί για τη μακροζωία, λέει ο Μαρκ Κόβακς, επιστήμονας του αθλητισμού και προπονητής κορυφαίων τενιστών.

Πολλά αθλήματα ασκούν τον εγκέφαλο και προστατεύουν από την κοινωνική απομόνωση, όμως όσοι παίζουν τένις τείνουν να συνεχίζουν και σε μεγαλύτερη ηλικία, σε σύγκριση με άλλα αθλήματα, επισημαίνει η Ροσέλ Αϊμι, καθηγήτρια αθλητικών επιστημών στο Ομοσπονδιακό Πανεπιστήμιο της Αυστραλίας. Αλλωστε, απαιτείται μόνο ένας συμπαίκτης και η επιβάρυνση για το σώμα είναι σχετικά ήπια, προσθέτει. Παρότι το τένις ξεχωρίζει σε ορισμένες μελέτες, πολλά ακόμη αθλήματα αναψυχής έχουν συσχετιστεί με οφέλη για τη μακροζωία. Σε έρευνα που διεξήχθη σε σχεδόν 300.000 ηλικιωμένους στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, η ποδηλασία συνδέθηκε με 3% χαμηλότερο κίνδυνο θανάτου σε βάθος 12 ετών, η κολύμβηση με 5% χαμηλότερο κίνδυνο και το γκολφ με 7% χαμηλότερο κίνδυνο, σε σύγκριση με άτομα που ασχολούνταν με άλλες δραστηριότητες, αναφέρει ο Μουρ, επικεφαλής της μελέτης.

Κολύμβηση και γκολφ

Ενώ η ποδηλασία γυμνάζει κυρίως το κάτω μέρος του σώματος, η κολύμβηση ενεργοποιεί και το

πάνω μέρος. Το γκολφ περιλαμβάνει συνήθως πιο ήπια αερόβια άσκηση, αλλά απαιτεί και περιφερειακή δύναμη, ισορροπία και λεπτό κινητικό έλεγχο. Αυτός ο συνδυασμός σωματικών απαιτήσεων ενδέχεται να εξηγήει μικρές διαφορές στη μακροζωία, ωστόσο οι ειδικοί δεν μπορούν να το επιβεβαιώσουν - και δεν συνιστούν την αλλαγή δραστηριότητας με βάση αυτά τα ευρήματα. Το βασικό μήνυμα είναι να βρείτε μια μορφή άσκησης που σας ευχαριστεί και να παραμείνετε δραστήριοι, τονίζει ο Μουρ.

Η προπόνηση αντίστασης είναι επίσης καθοριστικής σημασίας για την υγιή γήρανση: μια εκτεταμένη ανάλυση έδειξε ότι μία ώρα την εβδομάδα μειώνει τον κίνδυνο θανάτου κατά 25%, ενώ άλλες μελέτες συνέδεσαν την προπόνηση αντίστασης με καλύτερη διάθεση και γνωστική λειτουργία. Η μυϊκή ενδυνάμωση μπορεί να συμβάλει στην πρόληψη της απώλειας μυϊκής μάζας λόγω ηλικίας και κατά συνέπεια στη διατήρηση της ανεξαρτησίας στις καθημερινές λειτουργίες, εξηγεί ο Ι-Μιν Λι, επιδημιολόγος στη Σχολή Δημόσιας Υγείας Τ. Η. Chan του Χάρβαρντ. Η εκμάθηση νέων δεξιοτήτων και η πρόκληση του εγκεφάλου είναι γενικά ευεργετικές για την υγιή γήρανση, επομένως αξίζει να βρείτε ένα άθλημα που πραγματικά σας αρέσει.

Orthodoxou
Employment

Ideal staff from third countries for your needs!

+357 24 841 111

orthodoxouemployment.com

Αναστολές επί αναστολών εκποιήσεων

Πρόεκυψαν ως απάντηση σε έκτακτες οικονομικές συνθήκες, αλλά και άλλες που συνέπεσαν χρονικά πριν από εκλογές

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Νέα προσπάθεια για αναστολή εκποιήσεων επιχειρείται μέχρι το τέλος του χρόνου. Το πλαίσιο των εκποιήσεων δεν ικανοποιεί τους βουλευτές και λίγες ημέρες πριν τη διάλυση της Βουλής για τις βουλευτικές εκλογές υπάρχει πληθώρα προτάσεων νόμου στο τραπέζι. Στόχος, να διαφοροποιηθεί το πλαίσιο, αλλά να μπει για ακόμα μία φορά και μία άνω τελεία στη διαδικασία των εκποιήσεων. Κοινώς, να επέλθει αναστολή εκποιήσεων μέχρι να έρθει το υπουργείο Οικονομικών με τη δική του αλλαγή, που προνοεί διεύρυνση των αρμοδιοτήτων στο Γραφείο της Χρηματοοικονομικής Επιτροπής.

Την τελευταία 5ετία έχουν γίνει πολλές αναστολές εκποιήσεων. Πόσες είναι όμως; Οι εκποιήσεις στην Κύπρο την τελευταία 5ετία έχουν άρρηκτα συνδεθεί με διαδοχικές αναστολές, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις προέκυψαν ως απάντηση σε έκτακτες οικονομικές συνθήκες, από την πανδημία, μέχρι την ενεργειακή κρίση, τον υψηλό πληθωρισμό, αλλά και άλλες που συνέπεσαν χρονικά πριν από βουλευτικές εκλογές ή και προεδρικές εκλογές.

Η πρώτη μεγάλη περίοδος προστασίας των δανειοληπτών καταγράφηκε κατά την πανδημία του

COVID-19. Την περίοδο Μαρτίου-Ιουνίου 2020 εφαρμόστηκε η πρώτη καθολική εθελοντική αναστολή εκποιήσεων από τις τράπεζες, ενώ η αναστολή αυτή παρατάθηκε για ακόμη δύο μήνες, από Ιούλιο μέχρι τον Αύγουστο του 2020. Στη συνέχεια, από Δεκέμβριο 2020 μέχρι και τον Μάρτιο του 2021, τέθηκε σε ισχύ νομοθετική αναστολή εκποιήσεων που αφορούσε κύρια κατοικία αξίας έως 350 χιλιάδες ευρώ, αλλά και σε μικρές επιχειρήσεις, αφού του είχε επηρεαστεί η οικονομική δραστηριότητα λόγω COVID-19. Ακολούθησε νέα νομοθετική πράταση από Απρίλιο μέχρι Ιούλιο 2021, η οποία αξίζει να σημειωθεί πως οδήγησε σε σύγκρουση με την Προεδρία και σε αναφορά στο Ανώτατο Δικαστήριο.

Από τον Μάιο του 2021 πραγματοποιήθηκαν βουλευτικές εκλογές, ενώ η τελευταία αναστολή που ψήφισε η Βουλή εκείνη την περίοδο θεωρήθηκε η πιο διευρυμένη, καθώς κάλυπτε πρώτη κατοικία αξίας έως 500 χιλιάδων ευρώ, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και αγροτική γη.

Αναστολές πολέμου

Οι αναστολές επανήλθαν τα επόμενα χρόνια, αυτή τη φορά στο πλαίσιο των οικονομικών πιέσεων που προκάλεσε ο πόλεμος της Ρωσίας στην Ουκρανία, ο οποίος οδήγησε πράγματι σε ενεργειακή κρίση και σε έντονες πληθωριστικές πιέσεις οι οποίες είχαν αντίκτυπο στο ύψος των δόσεων των δανείων. Από τον Νοέμβριο του 2022 μέχρι Ιανουάριο 2023 εφαρμόστηκε νομοθετική αναστολή εκποιήσεων, σε μια περίοδο που συνέπεσε και με την προεκλογική περίοδο για τις προεδρικές εκλογές του 2023.

Η πρώτη μεγάλη περίοδος προστασίας των δανειοληπτών καταγράφηκε κατά την πανδημία του COVID-19.

Ακολουθώντας, από Μάρτιο μέχρι Δεκέμβριο 2023, καταγράφηκε μια σειρά από διαδοχικές εθελοντικές δεσμεύσεις των τραπεζών –συνήθως σε τρίμηνη βάση– να μην προχωρούν σε εκποιήσεις κύριας κατοικίας αξίας έως 350 χιλιάδων ευρώ, εν αναμονή τόσο του νέου νομοθετικού πλαισίου για τις εκποιήσεις, όσο και της εφαρμογής του σχεδίου «Ενοίκιο έναντι Δόσης».

Πιο στοχευμένες Μετά την ψήφιση του νέου πλαισίου για τις εκποιήσεις στα τέλη του 2023, οι οριζόντιες αναστολές περιορίστηκαν, χωρίς ωστόσο να τερματιστούν. Κατά τη διάρκεια του 2024, η προστασία επικεντρώθηκε κυρίως μέσω του σχεδίου «Ενοίκιο έναντι Δόσης», καθώς και μέσω στοχευμένων εθελοντικών αναστολών που αφορούσαν συγκεκριμένες κατηγορίες δανειοληπτών. Την περίοδο 2025 αρχές 2026, νεότερες αποφάσεις επέκτειναν την εθελοντική αναστολή για ομάδες όπως οι εγγλωβισμένοι αγοραστές και άλλες ευάλωτες κατηγορίες δανειοληπτών, με τις ρυθμίσεις να επεκτείνονται μέχρι τον Ιούλιο του 2025. Τον Νοέμβριο του 2025, για παράδειγμα, αποφασίστηκε 3μηνη αναστολή πλειστηριασμών μέχρι τις 28/02/2026 για κατοικίες σε προσφυγικούς συνοικισμούς.

Εχουν μάτια οι θεσμοί

Οι θεσμοί παρατηρούν τις συνεχείς προσπάθειες για αναστολή εκποιήσεων, ή για διαδικασίες που δουλεύουν «on and off». Οι θεσμοί δεν είναι σίγουρο αν είναι έτοιμοι να υποβαθμίσουν μία ολόκληρη οικονομία ενός κράτους από μόνο μία απόφαση, όπως της αναστολής των εκποιήσεων για μερικούς μήνες. Είναι και γι' αυτό που η επιχειρηματολογία των τραπεζών ή των εταιρειών εξαγοράς πιστώσεων σχετικά με την υποβάθμιση, πέφτει συνεχώς στο κενό. Σε κάθε «ριπόρτ» υπάρχουν μικρές αναφορές για το πόσο σημαντικό είναι να παραμένει το νομικό πλαίσιο σταθερό, δίχως παρεμβάσεις. Για τις τράπεζες μεν η αλλαγή του πλαισίου δεν αλλάζει στα μη εξυπηρετούμενα που έχουν στα χαρτοφυλάκια τους, επειδή είναι λίγα. Από την άλλη, ωστόσο, αναστολές και άλλες αλλαγές εκτός κάδρου επιδρούν σε δάνεια που θέλουν να δώσουν οι τράπεζες. Πρακτικά είναι σαν οι τράπεζες να γνωρίζουν ότι «μεθαύριο» θα είναι δύσκολο να λάβουν τα χρήματα που δάνεισαν με την εξασφάλιση που έχει βάλει ο εκάστοτε δανειολήπτης.

Για τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων το βάρος είναι διαφορετικό. Πρακτικά δεν μπορούν κατά την περίοδο των αναστολών των εκποιήσεων να προχωρήσουν στον σκοπό για τον οποίο αγόρασαν εξ αρχής τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια από τις κυπριακές τράπεζες. Στο παρελθόν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έχει εκφράσει ανησυχία για τα μέτρα τα οποία όπως έλεγε σε ειδική έκθεση, «ενδέχεται να δημιουργήσουν αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στις νομικές διαδικασίες και να επηρεάσουν την ανακτησιμότητα και την αξία των περιουσιακών στοιχείων».

● **Μάρτιος - Ιούνιος 2020**
Η πρώτη καθολική εθελοντική αναστολή από τις τράπεζες.

● **Ιούλιος - Αύγουστος 2020**
Παράταση της εθελοντικής αναστολής.

● **Δεκέμβριος 2020 - Μάρτιος 2021**
Νομοθετική αναστολή για κύρια κατοικία (έως €350.000) και μικρές επιχειρήσεις.

● **Απρίλιος - Ιούλιος 2021**
Νέα νομοθετική πράταση που οδήγησε σε σύγκρουση με την Προεδρία και αναφορά στο Ανώτατο Δικαστήριο.

● **Νοέμβριος 2022 - Ιανουάριος 2023**
Νομοθετική αναστολή ενόψει και των Προεδρικών Εκλογών.

● **Μάρτιος - Δεκέμβριος 2023**
Εθελοντικές δεσμεύσεις των τραπεζών να μην προχωρούν σε εκποιήσεις κύριας κατοικίας μέχρι €350.000, εν αναμονή του νέου νομοθετικού πλαισίου και του σχεδίου «Ενοίκιο έναντι Δόσης».

● **2024**
Εστίαση στην προστασία μέσω του «Ενοίκιο έναντι Δόσης» και στοχευμένες εθελοντικές αναστολές για συγκεκριμένες κατηγορίες δανειοληπτών.

● **2025 - αρχές 2026**
Πρόσφατες αποφάσεις (Απρίλιος 2025) επεκτείνουν την εθελοντική αναστολή για «εγκλωβισμένους αγοραστές» και άλλες ευάλωτες ομάδες μέχρι τον Ιούλιο του 2025.

The INSIDER

Το εβδομαδιαίο podcast ανάλυσης της επικαιρότητας

με τον Ανδρέα Χατζηκυριάκο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Μεγάλο κουπί θα χρειαστεί να τραβήξουν οι τουριστικοί φορείς της χώρας μας το επόμενο διάστημα προκειμένου να μην βουλιιάξει το πλοίο που λέγεται τουρισμός και συνεισφέρει πέραν του 7% στο ΑΕΠ της Κύπρου. Το ποσοστό αυτό αυξάνεται αν συνυπολογίσουμε ότι ο τουρισμός δρα πολλαπλασιαστικά στην οικονομική δραστηριότητα του τόπου, καθώς λειτουργεί θετικά σε πολλούς τομείς της οικονομίας πέραν από αυτών της ξενοδοχειακής βιομηχανίας. Ειδικότερα, πολλοί κλάδοι της οικονομίας ενδέχεται να καταγράψουν σημαντικές απώλειες εάν ο τουρισμός συνεχίσει να πλύνεται ως αποτέλεσμα της σύγκρουσης στη Μέση Ανατολή και των απειλών που δέχθηκε η χώρα μας. Ο τουρισμός αποτελεί βασικό πυλώνα στήριξης για την οικονομία, καθώς οι επισκέπτες ενισχύουν άμεσα κλάδους όπως η εστίαση, το εμπόριο, οι μεταφορές, οι υπηρεσίες, οι κατασκευές και ο πολιτισμός. Ως εκ τούτου, το διακύβευμα είναι μεγάλο για την κυπριακή οικονομία, και η κυβέρνηση σε συνάρτηση με τους τουριστικούς φορείς της οικονομίας έχουν κινητοποιηθεί με στόχο να ανακαιτίσουν τις αρνητικές εντυπώσεις και τη διατήρηση της εμπιστοσύνης των αγορών. Επίδωξη όλων των αρμοδίων φορέων είναι όπως αναδειχθεί η πραγματική εικόνα επί του εδάφους, ότι η Κύπρος παραμένει ασφαλής και ποιοτικός προορισμός και η τουριστική δραστηριότητα συνεχίζεται κανονικά. Σημαντική συμβολή στη συγκεκριμένη προσπάθεια θα έχει ο διεθνής οίκος Kreab, ο οποίος έχει αναλάβει να τρέξει την επικοινωνιακή καμπάνια της χώρας μας για να αντιστρέψει την αρνη-

Η επικοινωνιακή στρατηγική αποτελεί μέρος της συμφωνίας συνεργασίας ύψους €1,5 εκατ., η οποία περιλαμβάνει και τη διαχείριση κρίσεων. Ο οίκος προσλήφθηκε τον Δεκέμβριο του 2024 με ορίζοντα 3 χρόνια.

τική εικόνα και να διατηρήσει τη θετική παρουσία του προορισμού στις διεθνείς τουριστικές αγορές. Η έκρηξη που σημειώθηκε στις βρετανικές βάσεις στο Ακρωτήριο από drone Shahed 136, και η παρουσία διεθνών δυνάμεων που έχουν σχηματίσει μια ομπρέλα προστασίας στο νησί, έστρεψε τα βλέμματα στη χώρα μας πληγώνοντας τον τουρισμό της. Πιο συγκεκριμένα, η μια χώρα μετά την άλλη εξέδωσαν οδηγίες ή προειδοποιήσεις οι οποίες καλούν τους πολίτες τους να επιδεικνύουν αυξημένη προσοχή λόγω της γενικότερης αστάθειας στην περιοχή. Τέτοιου είδους οδηγίες εκδόθηκαν από τις Ηνωμένες Πολιτείες μέσω του State Department, από το Ηνωμένο Βασίλειο μέσω του Foreign Office, καθώς και από τον Καναδά και το Ισραήλ. Η εξέλιξη αυτή επηρεάζει αναπόφευκτα και τον τομέα του τουρισμού, ιδιαίτερα σε αγορές που αποτελούν βασικές πηγές επισκεπτών για την Κύπρο, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ακόμα και αν οι ταξιδιωτικές οδηγίες εκδίδονται στο πλαίσιο μιας αυτοματοποιημένης εθνικής διαδικασίας από το κάθε κράτος για πρόληψη ή στο πλαίσιο τυπικής διαδικασίας, επιφέρουν κόστος στον τουρισμό της χώρας μας. Μάλιστα, σύμφωνα με αρμόδιους φορείς, ορισμένα από τα αρνητικά σχόλια που διακινούνται για την Κύπρο φαίνεται να είναι στοχευμένα και να αποσκοπούν στο να πλύνουν την εικόνα της χώρας στο εξωτερικό.

Σε αυτό το πλαίσιο, μια μέρα μετά την ολιγόωρη επίσκεψη του Έλληνα πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη και του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν, η κυβέρνηση συγκάλεσε σύσκεψη στο προεδρικό μέγαρο υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Χριστοδουλίδη με επίκεντρο τις επιπτώσεις που προκάλεσαν δημοσιεύματα και αναρτήσεις στο εξωτερικό, αλλά και τις στοχευμένες ενέργειες για αποκατάσταση της εικόνας της χώρας. Στη σύσκεψη

συμμετείχαν εμπλεκόμενοι φορείς του κλάδου, ο υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, ο υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και ο υφυπουργός Τουρισμού.

Η στρατηγική

Η σουηδική Kreab που είχε προσληφθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία από τον Δεκέμβριο του 2024 για να αναλάβει την εκστρατεία για την ενίσχυση της εικόνας της Κύπρου διεθνώς, έχει επιστρατευθεί και για το θέμα του τουρισμού. Το θέμα αυτό αποτελεί αναμφίβολα μια κρίση, κάτι το οποίο συμπεριλαμβάνεται στις αρμοδιότητες της Kreab σε σχέση με την Κύπρο. Συγκεκριμένα, προνοείται ότι η διεθνής συμβουλευτική εταιρεία στα 3 χρόνια για τα οποία έχει προσληφθεί θα διαχειρίζεται οποιαδήποτε αρνητικά σχόλια γίνονται για την Κύπρο και αμαυρώνουν την εικόνα της, διοχετεύοντας τις σωστές πληροφορίες στα διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης και αποκαθιστώντας τη φήμη της στη διεθνή κοινότητα.

Ήδη, όπως πληροφορείται η «Κ», η εταιρεία έχει ετοιμάσει συγκεκριμένες προτάσεις οι οποίες και έτυχαν έγκρισης από την κυβέρνηση προκειμένου να αντιστραφεί το αρνητικό κλίμα που έχει δημιουργηθεί και να καταστεί σαφές προς τις αγορές ότι στη χώρα κυριαρχεί κανονικότητα και ομαλότητα.

Όπως πληροφορούμαστε, η προσπάθεια αυτή βρίσκεται σε εξέλιξη εδώ και περισσότερο από μία εβδομάδα και αποσκοπεί στην ανάδειξη της πραγματικής εικόνας της χώρας, ότι δηλαδή η Κύπρος παραμένει ένας ασφαλής προορισμός και ότι η τουριστική δραστηριότητα συνεχίζεται κανονικά. Η στρατηγική της Kreab περιλαμβάνει δημοσιεύσεις σε διεθνή μέσα ενημέρωσης, άρθρα γνώμης, συνεντεύξεις, καθώς και μαρτυρίες επισκεπτών και επαγγελματιών που βρίσκονται ήδη στην Κύπρο. Παράλληλα, γίνεται συνεχής παρακολούθηση της κατάστα-

σης και καθημερινή προσαρμογή των ενεργειών, ώστε να αντιμετωπίζονται άμεσα τυχόν αρνητικά δημοσιεύματα ή ανησυχίες που προκύπτουν στις αγορές.

Η προσέγγιση αυτή αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου σχεδίου διαχείρισης κρίσεων, το οποίο είχε ενδέχεται να επηρεάσουν τη διεθνή εικόνα της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό, ενεργοποιούνται εξειδικευμένες επικοινωνιακές δράσεις με στόχο την έγκαιρη αντιμετώπιση αρνητικών εντυπώσεων και τη διασφάλιση της ορθής ενημέρωσης των κλάδου για τη διάχυση αξιόπιστης πληροφορίας. Παράλληλα, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προβολή της πραγματικής κατάστασης που επικρατεί στη χώρα, με στόχο την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των αγορών-στόχων και τη διατήρηση της θετικής εικόνας της Κύπρου ως ασφαλούς και ελκυστικού προορισμού. Αξίζει να σημειώσουμε ότι στο παρόν στάδιο αξιοποιούνται τα εργαλεία και οι πόροι της υφιστάμενης συμφωνίας, που φτάνει το €1,5 εκατ. με ορίζοντα 3 χρόνων, χωρίς να απαιτείται πρόσθετη δαπάνη.

Την ίδια ώρα, οι αρμόδιοι φορείς πραγματοποιούν συνεχείς επαφές με τουριστικούς εταίρους τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ομαλοποίηση των πτήσεων και στη διατήρηση της εμπιστοσύνης των αγορών.

Η στόχευση

Στις κρίσιμες αγορές για την Κύπρο επικεντρώνεται η επικοινωνι-

ακή στρατηγική που προωθείται από την Kreab. Ειδικότερα, όπως πληροφορούμαστε, η στρατηγική στοχεύει στις χώρες που αποτελούν τις παραδοσιακές αγορές και συγκεντρώνουν τη βασική δεξαμενή τουριστών για την Κύπρο, δηλαδή το Ηνωμένο Βασίλειο, το Ισραήλ, την Πολωνία, τη Γερμανία, τις σκανδιναβικές χώρες καθώς και άλλες ευρωπαϊκές αγορές.

Οι συγκεκριμένες χώρες αποτελούν διαχρονικά βασικούς τροφοδότες του κυπριακού τουρισμού και διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των συνολικών αφίξεων και εσόδων του τομέα. Για τον λόγο αυτό, οι επικοινωνιακές δράσεις επικεντρώνονται στην άμεση ενημέρωση των αγορών αυτών και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ταξιδιωτών, με στόχο να αναδειχθεί η πραγματική εικόνα της χώρας ως ασφαλούς και σταθερού τουριστικού προορισμού.

Οι απώλειες και οι εκτιμήσεις

Ανησυχούν καθώς χάθηκε ένα μεγάλο μέρος των κρατήσεων του Μαρτίου και του Απριλίου οι ξενοδόχοι, διατηρούν ωστόσο τις προσδοκίες τους για μια καλή θερινή περίοδο. Εκτός από τις παραλιακές πόλεις, απώλειες υπέστη και η Λευκωσία τον Μάρτιο λόγω του ότι η Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης συγκέντρωσε τη μερίδα του λέοντος των συναντήσεων. Ειδικότερα, 40 συναντήσεις που ήταν προγραμματισμένες για τον Μάρτιο αναβλήθηκαν και οι συγκεκριμένες διοργανώσεις εκτιμάται ότι θα συγκέντρωναν περίπου 4.500 συνέδρους. Σύμφωνα με τους τοπικούς συνδέσμους, κύμα ακυρώσεων παρατηρείται σε παραλιακές επαρχίες για τους μήνες Μάρτιο και Απρίλιο που φτάνει περίπου το 30%. Την ίδια ώρα οι ξενοδόχοι και οι εργαζόμενοι στη βιομηχανία ελπίζουν σε μια θετική θερινή σεζόν, αν και όπως επισημαίνουν η χρονιά συνολικά θα είναι αρκετά δύσκολη λόγω των γεωπολιτικών προκλήσεων στην περιοχή.

Τα μνημόνια

Η Κύπρος ήταν και παραμένει ασφαλής και αξιόπιστος προορισμός για διεθνείς επενδύσεις, απρόσκοπτη επιχειρηματική δραστηριότητα και ποιοτικό τουρισμό, εκτιμά η Εκτελεστική Επιτροπή της ΟΕΒ που συνήλθε σε τακτική συνεδρία και συζήτησε τις εξελίξεις.

Σε ανακοίνωση που εξέδωσε η ΟΕΒ αναφέρεται ότι η διατήρηση της σταθερότητας, της ασφάλειας και της ομαλής λειτουργίας της οικονομίας αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα και συλλογικό καθήκον. «Η ανθεκτικότητα της κυπριακής οικονομίας έχει δοκιμαστεί τα τελευταία χρόνια σε ακραία δυσμενείς συνθήκες και έχει αποδειχθεί ισχυρή θεσμικά, λειτουργικά και επιχειρησιακά απέναντι σε κάθε είδους κρίσεις και διεθνείς ή περιφερειακές γεωπολιτικές αναταράξεις».

Κλάδοι της οικονομίας που σχετίζονται με την τουριστική βιομηχανία και επιχειρήσεις με εξαγωγική δραστηριότητα προς χώρες του Κόλπου και της ευρύτερης Μέσης Ανατολής (μεταξύ αυτών και οι φαρμακοβιομηχανίες) βρίσκονται ενώπιον προκλήσεων, σύμφωνα με την ΟΕΒ, οι οποίες θα τύχουν χειρισμού με σύνεση, ψυχραιμία και αποτελεσματικότητα.

Η Εκτελεστική Επιτροπή της ΟΕΒ υποβάλλει έκκληση προς κάθε Κύπριο και Κύπρια να συμβάλει στην αποσαφήνιση της πραγματικής εικόνας αναφορικά με την ασφάλεια της χώρας και την εξάλειψη λανθασμένων εντυπώσεων που δημιουργήθηκαν διεθνώς κατά τις πρώτες μέρες των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Όπως αναφέρει, μπορούμε να ρίξουμε τους τόνους στον δημόσιο διάλογο, να επαναφέρουμε τη συζήτηση στα καθημερινά ζητήματα και στις δημιουργικές μας προτεραιότητες

Η στρατηγική περιλαμβάνει δημοσιεύσεις σε διεθνή μέσα ενημέρωσης, άρθρα γνώμης, συνεντεύξεις, καθώς και μαρτυρίες επισκεπτών και επαγγελματιών που βρίσκονται ήδη στην Κύπρο.

και να επιστρέψουμε το ταχύτερο στην κανονικότητά μας.

Εξάλλου, η ΟΕΒ ζητεί, όπως αναφέρει, την άμεση αποκατάσταση του προγραμματισμού και την πραγματοποίηση στην Κύπρο όσων συνεδριάσεων, εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων των διαφόρων Σωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν αναβληθεί, «στη βάση λανθασμένης εκτίμησης του κινδύνου και της υπερβολής στην προβολή των γεγονότων κατά τις πρώτες μέρες της κρίσης».

Από τη μεριά του ο πρόεδρος της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής (ΕΤΑΠ) Πάφου, Μιχάλης Μίτας, δήλωσε αισιόδοξος ότι ενδεχόμενες απώλειες της τρέχουσας περιόδου στον τουριστικό τομέα, λόγω της κατάστασης στην περιοχή, θα μπορέσουν να καλυφθούν κατά τους επόμενους μήνες.

Όπως επεσήμανε, με δηλώσεις του στο ΚΥΠΕ, παρά τις προκλήσεις που έχουν προκύψει, η Κύπρος εξακολουθεί να αποτελεί έναν ασφαλή και πλήρως λειτουργικό τουριστικό προορισμό. Εξέφρασε την εκτίμηση ότι η κατάσταση θα ομαλοποιηθεί μέσα στις επόμενες εβδομάδες, σημειώνοντας ότι ήδη καταβάλλονται προσπάθειες για επανακρατήσεις.

Σε παρόμοιο τόνο ήταν και η ανακοίνωση της ΕΤΑΠ Λεμεσού, η οποία τόνισε ότι η Κύπρος εξακολουθεί να αποτελεί έναν σταθερό και ασφαλή προορισμό για τους επισκέπτες. Σύμφωνα με τον πρόεδρο του ΠΑΣΥΣΕ Λεμεσού Χρίστο Τσόνι, η ζήτηση παραμένει σε σταθερά επίπεδα, με μικρές μόνο διαφθοροποιήσεις σε σχέση με την περσινή χρονιά, υπογραμμίζοντας παράλληλα ότι, παρά τη γενικότερη ανησυχία που προκαλούν οι διεθνείς εξελίξεις, η τουριστική ροή προς την Κύπρο και τη Λεμεσό συνεχίζεται κανονικά. Η ΕΤΑΠ Λεμεσού πρόσθεσε ακόμα ότι ενδεχόμενες απώλειες της τρέχουσας περιόδου θα ανακάμψουν τους επόμενους μήνες και ενόψει των εορτών του Πάσχα.

Τα 100 δολάρια το βαρέλι φέρνει μέτρα στήριξης

Η Κύπρος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και εξετάζει παρεμβάσεις εάν συνεχιστούν οι αυξήσεις στην ενέργεια

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η κατάσταση στη Μέση Ανατολή προκαλεί ανησυχία, ενώ η Ευρώπη δηλώνει προετοιμασμένη για μια πιο παρατεταμένη περίοδο αστάθειας, με πιθανές διαταραχές στη ναυτιλία, αυξήσεις στις τιμές ενέργειας και συνέπειες για τον πληθωρισμό. Τα παραπάνω δήλωσε ο πρόεδρος του Eurogroup, κ. Κυριάκος Πιερρακάκης, τη Δευτέρα στις Βρυ-

Δαμιανός: Παρόλο που καταγράφονται ορισμένες αυξήσεις, δεν προκύπτει ότι υπάρχει λόγος για άμεση παρέμβαση με επιβολή πλαφόν.

ξέλλες που ήταν παρούσα και η «Κ», επισημαίνοντας πως η ενέργεια βρίσκεται στο επίκεντρο της προσοχής. Στη συνεδρία του Eurogroup γνωστοποιήθηκε ότι συζητήσαν τα είδη των μέτρων που εξετάζουν τα κράτη μέλη, αλλά τουλάχιστον μέχρι και την επομένη του Eurogroup, την ημέρα δηλαδή που είχε συνεδρίαση το ECOFIN, η τιμή του βαρελιού ήταν στα 80 - 85 δολάρια.

Στο περιθώριο συζητήσεων με αξιωματούχους στις Βρυξέλλες, κατέστησαν σαφές πως, για να προχωρήσουν τα κράτη με μέτρα σε σχέση με τις τιμές της ενέργειας, θα πρέπει η τιμή του βαρελιού να ξεπερνά για παρατεταμένη περίοδο τα 100 δολάρια. Από την Τετάρτη κιόλας, αυτή η

Οι χώρες της Ευρωζώνης είναι έτοιμες να κάνουν χρήση της εργαλειοθήκης που ήδη υπάρχει και δημιουργήθηκε μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία για να αντιμετωπίσει την ενεργειακή κρίση.

«παρατεταμένη περίοδος» έχει ξεκινήσει, ενώ ερωτηθέντες οι αξιωματούχοι από την «Κ» στο περιθώριο των συνεδριάσεων για το τι θεωρείται ως «παρατεταμένη περίοδος», της υποδείχθηκαν οι δύο εβδομάδες τουλάχιστον. Τα 100 δολάρια το βαρέλι δηλαδή θα συνοδεύονται από μέτρα τα οποία, όπως επίσης υποδείχθηκε στην «Κ», θα είναι διαφορετικά για κάθε κράτος-μέλος και φτιαγμένα «στα μέτρα του» (tailor-made αγγλιστί).

Επιστρέφοντας στις δηλώσεις του προέδρου του Eurogroup και αφήνοντας τι μεταφέρθηκε από αξιωματούχους στην «Κ» στο περιθώριο των συμβουλίων Eurogroup και ECOFIN, τόνισε ότι οι χώρες της Ευρωζώνης εί-

ναι έτοιμες να κάνουν χρήση της εργαλειοθήκης που ήδη υπάρχει και δημιουργήθηκε μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία για να αντιμετωπίσει την ενεργειακή κρίση.

Υπό στενή παρακολούθηση

Μιλώντας στην «Κ» ο υπουργός Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, κ. Μιχάλης Δαμιανός, είπε πως παρακολουθείται στενά η κατάσταση και γίνονται σκέψεις για το ενδεχόμενο λήψης μέτρων. Δήλωσε ότι πάντοτε υπάρχουν τέτοιες σκέψεις σε περίπτωση αβεβαιότητας, συμπληρώνοντας ότι αυτή τη στιγμή παρατηρούνται ορισμένες αυξήσεις τιμών και εξετάζουμε τις εξελίξεις, ιδιαίτερα στην περίπτωση που ο πόλεμος παραταθεί. «Σε

ένα τέτοιο ενδεχόμενο είναι πιθανό να υπάρξουν περαιτέρω αυξήσεις σε ορισμένα αγαθά», σχολίασε.

Ερωτηθείς σχετικά, απάντησε ότι πριν προχωρήσει το κράτος σε μέτρα όπως η επιβολή πλαφόν, θα πρέπει πρώτα να διαπιστωθεί κατά πόσο υπάρχουν φαινόμενα ανεξέλεγκτων αυξήσεων, ή αισχροκέρδειας και αν οι αυξήσεις τιμών είναι δικαιολογημένες.

«Αυτή τη στιγμή δεν φαίνεται να υπάρχουν τέτοια φαινόμενα. Παρόλο που καταγράφονται ορισμένες αυξήσεις, δεν προκύπτει ότι υπάρχει λόγος για άμεση παρέμβαση με επιβολή πλαφόν. Οι αυξήσεις που έχουν καταγραφεί μέχρι στιγμής σχετίζονται κυρί-

ως με τις τιμές των καυσίμων. Για παράδειγμα, στις τιμές των διυλιστηρίων παρατηρήθηκαν αυξήσεις που σε ορισμένες περιπτώσεις έφτασαν ακόμη και το 50%. Παρόλα αυτά, οι αυξήσεις αυτές δεν μεταφέρονται απαραίτητα στον ίδιο βαθμό στον τελικό καταναλωτή», υπογράμμισε ο υπουργός.

Αξίζει να σημειωθεί ότι και σε άλλες χώρες, όπως η Ελλάδα, μέτρα όπως το πλαφόν εφαρμόζονται κυρίως σε περιπτώσεις όπου εντοπίζονται άμεσα φαινόμενα αισχροκέρδειας. «Στην παρούσα φάση δεν φαίνεται να υφίσταται τέτοια κατάσταση στην Κύπρο», υπέδειξε.

Παρά ταύτα, ο κ. Δαμιανός τόνισε πως εάν κατά τις επόμενες εβδομάδες διαπιστωθεί ότι οι αυξήσεις τιμών συνεχίζονται και δημιουργούν πρόβλημα στην αγορά ή στους καταναλωτές, τότε το ενδεχόμενο επιβολής πλαφόν παραμένει ένα εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί. «Το θέμα αυτό εξετάζεται ήδη σε συνεργασία με το υπουργείο Οικονομικών», εξήγησε.

Παράλληλα, υπέδειξε ότι είναι σε εξέλιξη συζητήσεις με τους εισαγωγείς, τους προμηθευτές και τους επαγγελματίους συνδέσμους, ώστε να υπάρχει συνεργασία και συντονισμός για την αποφυγή αδικαιολογητών αυξήσεων.

Σε ό,τι αφορά τα τρόφιμα, ο υπουργός είπε στην «Κ» ότι μέχρι στιγμής δεν έχουν παρατηρηθεί αυξήσεις στην αγορά. «Ωστόσο, είναι πιθανό να υπάρξουν πιέσεις στις τιμές σε μεταγενέστερο στάδιο, κυρίως λόγω αυξήσεων του κόστους παραγωγής και με-

ταφοράς. Πολλά προϊόντα εισάγονται στην Κύπρο και μεταφέρονται μέσω διεθνών θαλάσσιων διαδρομών, όπως η Διώρυγα του Σουέζ. Σε περίπτωση που υπάρξουν προβλήματα ή καθυστερήσεις στις μεταφορές ή αύξηση στο κόστος καυσίμων, ενδέχεται να επηρεαστούν και οι τιμές των προϊόντων. Για τον λόγο αυτό, η κατάσταση παρακολουθείται καθημερινά. Εάν διαπιστωθούν αδικαιολογητες αυξήσεις ή συνθήκες που απαιτούν παρέμβαση, το κράτος είναι έτοιμο να προχωρήσει στα κατάλληλα μέτρα», κατέληξε.

Όχι σε πλαφόν

Από πλευράς του, ο διευθυντής Υπηρεσίας Προστασίας Καταναλωτή του υπουργείου Ενέργειας, κ. Κωνσταντίνος Καραγιώργης, τόνισε στην «Κ» πως δεν δικαιολογούνται στο παρόν στάδιο πλαφόν στα καύσιμα. Υπενθύμισε ότι, στην Κύπρο πλαφόν στις τιμές καυσίμων επιβλήθηκε μόνο μία φορά, το 2010, ενώ το μέτρο –όπως είπε– κράτησε πολύ λίγο και αποσύρθηκε μέσα σε περίπου 24 ώρες. Ερωτηθείς σχετικά για τις τιμές στα καύσιμα, εξήγησε πως μπαίνει πλαφόν μόνο σε «extreme» περιπτώσεις όπου οι εταιρείες πωλούν πολύ περισσότερα από ό,τι δικαιολογούν τα δεδομένα. «Στο παρόν στάδιο υπάρχει αύξηση 7-10 σεντ που είναι σχετικά χαμηλά σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Αυτό είναι λόγω του ότι οι τιμές των διυλιστηρίων έχουν αυξηθεί κατά 50% λόγω αύξησης στα κόστη μεταφοράς (ναυταφάλιστρα), συνόψισε.

Η ψηφιακή εποχή κανονιστικής συμμόρφωσης με τις Νομοθεσίες AML στην Κύπρο

Μια Νέα Εποχή Ευφυούς Συμμόρφωσης και Κανονιστικής Ανθεκτικότητας

Από την Ομάδα της Infocredit Group

Η ΚΥΠΡΟΣ εισέρχεται σε μια καθοριστική φάση όσον αφορά τη Συμμόρφωση κατά της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες (AML). Ως κέντρο χρηματοοικονομικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η χώρα δραστηριοποιείται σε ένα από τα πλέον απαιτητικότερα ρυθμιστικά περιβάλλοντα διεθνώς. Η ενισχυμένη εποπτεία σχετικά με την εφαρμογή κυρώσεων, η διασυνοριακή διαφάνεια, η εφαρμογή των ευρωπαϊκών οδηγιών για το AML, η υποχρεωτική αναφορά ESG (περιβαλλοντική, κοινωνική και εταιρική διακυβέρνηση) και η πρόληψη χρηματοοικονομικού εγκλήματος, έχουν ως αποτέλεσμα την αναδιάρθρωση των προσδοκιών των οργανισμών σε όλους τους κλάδους της οικονομίας.

Την ίδια στιγμή, ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η ραγδαία ανάπτυξη της χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (fintech) και οι διεθνείς ροές κεφαλαίων δημιουργούν νέες ευκαιρίες, αλλά ταυτόχρονα και μεγαλύτερη έκθεση σε κίνδυνο. Το κανονιστικό πλαίσιο μεταβάλλεται με πρωτοφανή ταχύτητα, με αποτέλεσμα τα παραδοσιακά μοντέλα συμμόρφωσης να δυσκολεύονται να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις. Στη σημερινή πραγματικότητα, η συμμόρφωση στην Κύπρο επιβάλλεται να εξελιχθεί σε ένα έξυπνο, ολοκληρωμένο και τεχνολογικά καθοδηγούμενο πλαίσιο λειτουργίας.

Οι περιορισμοί της Παραδοσιακής Συμμόρφωσης

Για πολλούς οργανισμούς, τα πλαίσια συμμόρφωσης έχουν εξελιχθεί σταδιακά. Οι υποχρεώσεις υποβολής αναφορών αυξήθηκαν, οι ομάδες κανονιστικής συμμόρφωσης μεγάλωσαν, ενώ οι μηχανισμοί εποπτείας έγιναν ολοένα και πιο πολύπλοκοι.

Παρόλο που αυτή η προσέγγιση μπορεί να ήταν αποτελεσματική σε ένα πιο αργό κανονιστικό περιβάλλον, σήμερα δεν είναι πλέον βιώσιμη. Οι χειρόκιντοι έλεγχοι συναλλαγών, τα κατακερματισμένα συστήματα δεδομένων και οι περιοδικές διαδικασίες αναφοράς δημιουργούν ανεπάρκειες και περιορίζουν την ορατότητα. Στην Κύπρο, όπου πολλές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε πολλαπλές δικαιοδοσίες και καλούνται να συμμορφώνονται ταυτόχρονα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες που σχετίζονται με το

AML, τις διαρκείς επικαιροποιήσεις κυρώσεων και τα διεθνή πρότυπα αναφοράς, οι περιορισμοί αυτοί μπορούν να μεταφραστούν σε αυξημένο κανονιστικό κίνδυνο.

Τα παραδοσιακά, αντιδραστικά μοντέλλα συμμόρφωσης εκθέτουν τους οργανισμούς σε:

- Αυξημένο λειτουργικό κόστος
- Υψηλότερα ποσοστά λανθασμένων θετικών αποτελεσμάτων
- Βραδύτερες διαδικασίες ένταξης νέων πελατών

Συνεχής & Προληπτική Συμμόρφωση

Μέσω της αυτοματοποίησης ενισχύεται η αποδοτικότητα των βασικών διαδικασιών, όπως:

- Η Ψηφιακή Ένταξη πελατών και έλεγχος KYC/KYB
- Ο Έλεγχος κυρώσεων και πολιτικών εκτεθειμένων προσώπων (PEP)
- Η Παρακολούθηση αρνητικών δημοσιευμάτων

- Οι Αναφορές CRS & FATCA
- Οι Αναφορές ύποπτων συναλλαγών
- Η Συνεχής αξιολόγηση του κινδύνου των πελατών

Η μηχανική μάθηση προσθέτει μια βαθύτερη αναλυτική διάσταση. Αναλύοντας δεδομένα σε πραγματικό και παρελθοντικό χρόνο, τα μοντέλα μπορούν να εντοπίζουν συμπεριφορικές ανωμαλίες, να αναγνωρίζουν ασυνήθιστα μοτίβα συναλλαγών, ενώ παράλληλα να προσαρμόζουν

δυναμικά τους δείκτες κινδύνου σύμφωνα με τις εξελισσόμενες /συνεχώς μεταβαλλόμενες ενδείξεις κινδύνου.

Αυτό επιτρέπει στους οργανισμούς να διαχειρίζονται κινδύνους συμμόρφωσης μεγάλης κλίμακας/εμβέλειας, με μεγαλύτερη ταχύτητα, συνέπεια, και ακριβεία.

Οι ομάδες κανονιστικής συμμόρφωσης, αντί να σπαταλούν χρόνο εξετάζοντας χιλιάδες συναλλαγές χειρόκινητα, μπορούν να επικεντρωθούν σε κρίσιμες ειδοποιήσεις υψηλού κινδύνου, στην επιτήρηση της ορθής λειτουργίας του οργανισμού και στη λήψη στρατηγικών αποφάσεων. Έτσι/Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται μείωση των ψευδών θετικών αποτελεσμάτων, βελτιώνεται η ετοιμότητα σε περιπτώσεις ελέγχων, ενώ παράλληλα ενισχύεται η ανταπόκριση στις κανονιστικές απαιτήσεις.

Για κυπριακούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκές και διεθνείς αγορές, αυτή η δυνατότητα δεν αποτελεί ένα απλό λειτουργικό πλεονέκτημα, αλλά στρατηγική αναγκαιότητα.

Δημιουργώντας ένα Ενοποιημένο Οικосύστημα Συμμόρφωσης

Η σύγχρονη συμμόρφωση δεν λειτουργεί πια ως ξεχωριστή λειτουργία. Σήμερα πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο οικοσύστημα που συνδυάζει:

- Κανονιστική Εξειδίκευση/Εξειδίκευση στους

κανονισμούς

- Αξιοπιστία παγκόσμιες πηγές δεδομένων
- Ενοποίηση συστημάτων σε πραγματικό χρόνο
- Προηγμένη ανάλυση δεδομένων
- Αυτοματοποιημένες λειτουργικές διαδικασίες

Οι ενοποιημένες πλατφόρμες κανονιστικής συμμόρφωσης παρέχουν μια ολοκληρωμένη και πολύπλευρη εικόνα για το επίπεδο κινδύνου των πελατών, τη συναλλακτική συμπεριφορά, καθώς και για την έκθεση σε κυρώσεις και υποχρεώσεις αναφορών.

Με αυτήν την σφαιρική προσέγγιση, οι οργανισμοί μπορούν να ξεφύγουν από την μέθοδο αντιδραστικής αποκατάστασης και να υιοθετήσουν μια μέθοδο διαχείρισης κινδύνων που να βασίζεται στην πρόβλεψη, η οποία έχει την δυνατότητα να αποτρέπει μελλοντικά προβλήματα πριν αυτά προκύψουν.

Η Infocredit Group, με πάνω από 5 δεκαετίες εμπειρία στον τομέα πληροφόρησης και ανάλυσης κινδύνου, και στην τεχνολογία συστημάτων κανονιστικής συμμόρφωσης, έχει αναπτύξει την δική της πλατφόρμα - την ComplianceSuite.

Πρόκειται για μια πολυβραβευμένη, όπου όλες οι υπηρεσίες βρίσκονται σε μια «ενωχρησιμοποιημένη» πλατφόρμα συμμόρφωσης που έχει σχεδιαστεί συγκεκριμένα με σκοπό να βελτιστοποιήσει τις διαδικασίες: ένταξης πελατών (onboarding), των ελέγχων AML, την παρακο-

λούθηση συναλλαγών, τη δυναμική αξιολόγηση κινδύνου, την ανάλυση πιθανών διασυνδέσεων από τις και τις κανονιστικές αναφορές.

Συνδυάζοντας αυτοματοποίηση και ανάλυση δεδομένων, η πλατφόρμα ComplianceSuite επιτρέπει στις οργανισμούς να μειώνουν τις χειρόκιντες διαδικασίες, να βελτιώνουν την ακρίβεια των λήψεων αποφάσεων και να προσαρμόζονται γρήγορα σε αλλαγές στις κανονιστικές υποχρεώσεις.

Η πλατφόρμα υποστηρίζει παρακολούθηση σε πραγματικό χρόνο, αλλά και σε παρελθοντικό χρόνο μετά τα γεγονότα, διαθέτει αρχιτεκτονική πολλαπλών χρηστών (multi-tenancy) και είναι προσβάσιμη είτε μέσω «Λογισμικού ως Υπηρεσία» (SaaS) είτε με τοπική εγκατάσταση, προσφέροντας ευελιξία για διαφορετικές κανονιστικές και λειτουργικές ανάγκες.

Η Συμμόρφωση ως Στρατηγικό Πλεονέκτημα

Η ψηφιακή μεταμόρφωση που χαρακτηρίζει τις διαδικασίες για την συμμόρφωση με την Νομοθεσία κατά της Νομιμοποίησης Παράνομων Εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML), δεν αφορά μόνον την τήρηση των κανονισμών.

Αφορά την ενδυνάμωση της εταιρικής διακυβέρνησης, την ενίσχυση της εμπιστοσύνης, καθώς και την συμβολή σε βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι οργανισμοί που υιοθετούν έξυπνα πλαίσια/μοντέλα συμμόρφωσης βασισμένα στη μηχανική μάθηση αποκομίζουν μετρήσιμα οφέλη:

- Ταχύτερη και πιο ασφαλή ένταξη πελατών
- Μείωση του λειτουργικού φόρτου
- Βελτιωμένη διαφάνεια στους ελέγχους
- Καλύτερη συνεργασία με τις ρυθμιστικές αρχές

- Ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών
- Μεγαλύτερη ανθεκτικότητα έναντι σε χρηματοοικονομικά εγκλήματα

Η Κύπρος συνεχίζει να εδραιώνεται ως αξιόπιστο, διαφανές και προοδευτικό χρηματοοικονομικό κέντρο. Οι επιχειρήσεις που επενδύουν σε ενοποιημένες τεχνολογικές λύσεις συμμόρφωσης θα είναι καλύτερα ευθυγραμμισμένες σε αυτήν την πορεία.

Επικοινωνήστε με την ομάδα της Infocredit Group: **+357 22 398000**
compliance@infocreditgroup.com
www.compliancesuite.ai

Τι αλλάζει στα νέα έντυπα των φορολογικών δηλώσεων

Για μισθωτούς, νέους φορολογουμένους αλλά και ελεύθερους επαγγελματίες

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Ανοίγει τις πύλες του τη Δευτέρα 16 Μαρτίου το ηλεκτρονικό σύστημα Taxisnet για να υποδεχθεί τις φορολογικές δηλώσεις 8,5 εκατ. φορολογουμένων. Η φορολογική διοίκηση δημοσιοποίησε χθες τα νέα έντυπα της φορολογικής δήλωσης (Ε1, Ε2, Ε3), τα οποία περιλαμβάνουν αλλαγές για μισθωτούς, νέους φορολογουμένους αλλά και ελεύθερους επαγγελματίες.

Παράλληλα, οι φορολογούμενοι θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί καθώς τα τεκμήρια, αν και μειωμένα, αποτελούν παγίδα, δεδομένου ότι ένας στους τέσσερις φορολογουμένους καλείται κάθε χρόνο να πληρώσει φόρους με βάση όχι τα πραγματικά του εισοδήματα αλλά με βάση τα τεκμήρια, δηλαδή τα περιουσιακά του στοιχεία. Στο νέο έντυπο Ε1 έχουν προστεθεί οι εξής νέοι κωδικοί:

– Κωδικός 079. Είστε ενήλικο εξαρτώμενο άγαμο τέκνο έως 25 ετών και φοιτάτε σε σχολές ή σχολεία ή ινστιτούτα επαγγελματικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης της ημεδαπής ή της αλλοδαπής ή είστε εγγεγραμμένο στα μητρώα ανέργων της ΔΥΠΙΑ ή υπηρετείτε τη στρατιωτική θητεία σας; Κλικάρετε «Ναι» εάν είστε κάτι από τα παραπάνω.
– Προστέθηκαν οι νέοι κωδικοί 441-442 «Προμήθεια πλανόδιων λαχειοπωλών».
– Τροποποιήθηκαν οι στήλες των κωδικών 419-420 για το ενοίκιο ακινήτων εκτός από κύρια κατοικία εξαρτώμενων τέκνων που σπουδάζουν (πλέον ζητείται ΑΦΜ ιδιοκτητή, επιφάνεια σε τ.μ. και αριθμός δήλωσης μίσθωσης).
– Στον πίνακα 9, «Ανάλυση

προσδιορισμού ελάχιστου ποσού καθαρού εισοδήματος από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας», τροποποιήθηκαν τα έτη στις ημερομηνίες των κριτηρίων, ενώ στις μειώσεις προστέθηκε ο εκμεταλλευτής σχολικού κυλικείου και τροποποιήθηκαν οι αναφορές στις δημοτικές κοινότητες και στους οικισμούς.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, μειώνεται το τεκμαρτό εισόδημα κατά το ήμισυ για υπόχρεους που είναι πολύτεκνοι, για υπόχρεους που παρυσιάζουν αναπηρία ίση ή μεγαλύτερη του

Η υποβολή των δηλώσεων φέτος θα ξεκινήσει τη Δευτέρα 16 Μαρτίου, όταν δηλαδή θα ανοίξει το ηλεκτρονικό σύστημα Taxisnet.

67%, για γονείς μονογονεϊκής οικογένειας με ανήλικα τέκνα και για γονείς με τέκνα με ποσοστό νοπητικής ή σωματικής αναπηρίας τουλάχιστον 67%, εφόσον είναι άγαμα, διαζευγμένα ή σε χρεία που θεωρούνται εξαρτώμενα.

– Επίσης, μειώνεται κατά 50% για εκμεταλλευτές επιβατηγών δημόσιας χρήσης οχημάτων (ταξί) με ποσοστό ιδιοκτησίας επί του οχήματος που δεν υπερβαίνει το 25%, για εκμεταλλευτές σχολικών κυλικείων και για υπόχρεους που ασκούν τη δραστηριότητά τους και έχουν την κύρια κατοικία τους σε δημοτικές κοινότητες ή οικισμούς με πληθυσμό μικρότερο των 500 κατοίκων ή σε δημοτικές κοινό-

Οι φορολογούμενοι θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί καθώς τα τεκμήρια, αν και μειωμένα, αποτελούν παγίδα, δεδομένου ότι ένας στους τέσσερις καλείται κάθε χρόνο να πληρώσει φόρους με βάση όχι τα πραγματικά του εισοδήματα, αλλά με βάση τα τεκμήρια, δηλαδή τα περιουσιακά του στοιχεία.

τητες ή οικισμούς με πληθυσμό από 500 έως 1.500 κατοίκους, εξαιρουμένων όσων βρίσκονται στην Περιφέρεια Αττικής (πλην της Περιφερειακής Ενότητας Νήσων), και ειδικά για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, την Περιφερειακή Ενότητα Εβρου και τους δήμους της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και της Περιφέρειας Ηπείρου που εφάρσας, σε δημοτικές κοινότητες ή οικισμούς με πληθυσμό από 500 έως 1.700 κατοίκους, ή σε νησιά με πληθυσμό μικρότερο των 3.100 κατοίκων.

Τι να προσέξετε

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στα εξής βασικά σημεία:
– **Εισοδήματα και παρακρατήσεις φόρου:** Τα δηλωθέντα ποσά και οι παρακρατήσεις εμφανίζονται αναλυτικά μέσω της εφαρμογής myAADE. Οι σχετικοί κωδικοί είναι «κλειδωμένοι» και σε περίπτωση λαθών απαιτείται επικοινωνία με τον φο-

ρέα που εξέδωσε τη βεβαίωση, ώστε να αποσταλεί διορθωμένο αρχείο στην ΑΑΔΕ.

– **Ηλεκτρονικές δαπάνες:** Ελέγχεται αν καλύπτεται το απαιτούμενο 30% του φορολογητέου εισοδήματος. Αν το όριο δεν συμπληρώνεται, στη διαφορά επιβάλλεται πρόσθετος φόρος 22%. Ο κωδικός είναι ανοιχτός και μπορεί να τροποποιηθεί εφόσον υπάρχουν τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία, όπως συναλλαγές μέσω POS, e-banking ή καρτών.

– **Τεκμήρια διαβίωσης:** Κατοικίες, οχήματα και λοιπά περιουσιακά στοιχεία ενδέχεται να ανεβάσουν το τεκμαρτό εισόδημα πάνω από το δηλωθέν. Η διαφορά μπορεί να καλυφθεί με αποταμιεύσεις προηγούμενων ετών, έσοδα από πώληση περιουσιακών στοιχείων, δάνεια, δωρεές, γονικές παροχές, κληρονομίες ή κέρδη από τυχερά παιχνίδια.

– **Προστατευόμενα τέκνα:** Η σωστή δήλωσή τους μπορεί να μειώσει τον τελικό φόρο από 900 έως και πάνω από 1.800 ευρώ,

ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση.

– **Προσυμπληρωμένες δηλώσεις:** Οι φορολογούμενοι έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν οι ίδιοι την προσυμπληρωμένη δήλωση ακόμη και αν συμφωνούν πλήρως με το περιεχόμενό της. Σε περίπτωση μεταβολών μετά την αυτόματη οριστικοποίηση, θα αποσταλεί σχετική ειδοποίηση για επανέλεγχο.

– **Διορθώσεις:** Ο φόρος εισοδήματος υπολογίζεται με βάση την οριστικοποιημένη δήλωση και κοινοποιείται μέσω του εκκαθαριστικού σημειώματος. Τυχόν διορθώσεις μπορούν να γίνουν με την υποβολή τροποποιητικής δήλωσης έως τις 15 Ιουλίου 2026 χωρίς πρόστιμο.

– **Οι εκπώσεις:** Η καταβολή του φόρου πραγματοποιείται σε οκτώ μηνιαίες δόσεις, με την πρώτη να λήγει στο τέλος Ιουλίου. Όσοι επιλέξουν εφάπαξ εξόφληση δικαιούνται έκπτωσης: 4% για δηλώσεις που υποβάλλονται έως τις 30 Απριλίου, 3% έως τις 15 Ιουνίου και 2% έως τις 15 Ιουλίου 2026.

– **Οι κληρονόμοι:** Οι δηλώσεις των αποβιωσάντων, για εισοδήματα που απέκτησαν το έτος 2025 μέχρι και την ημερομηνία του θανάτου τους, υποβάλλονται από τους νόμιμους κληρονόμους τους ψηφιακά. Επισημαίνεται ότι οι δηλώσεις αυτές υποβάλλονται εμπρόθεσμα μέχρι τις 31/12/2026.

– **Επιστροφή φόρου:** Απαραίτητη προϋπόθεση για όσους έχουν επιστροφή φόρου είναι η ορθή δήλωση του λογαριασμού IBAN στην ψηφιακή πύλη myAADE στη διαδρομή Μητρώο & Επικοινωνία / Δήλωση λογαριασμού IBAN. Αποδεκτοί είναι οι λογαριασμοί IBAN που τηρεί ο δικαιούχος σε παρόχους υπηρεσιών πληρωμών σε χώρες εντός του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ.

Σημειώνεται ότι το περυσινό έτος πάνω από 1,4 εκατ. φορολογούμενοι επέλεξαν να κλείσουν τους λογαριασμούς τους με την εφορία «μια κι έξω». Πιλάρωσαν τον φόρο τους εφάπαξ, εξασφαλίζοντας έκπτωση από 2% έως 4%.

Περιορισμένες απειλές για την ελληνική οικονομία «βλέπει» η Fitch Ratings

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Καθυστασιακά είναι τα μηνύματα της Fitch για την ελληνική οικονομία, τις τράπεζες και τις επιχειρήσεις όσον αφορά τις επιπτώσεις του πολέμου στη Μέση Ανατολή, ο οποίος σε κάθε περίπτωση αποτελεί ένα νέο σοκ για την παγκόσμια οικονομία. Όπως σημείωσαν οι αναλυτές του οίκου αξιολόγησης σε σχετικό webinar, η ελληνική οικονομία είναι περισσότερο θωρακισμένη έναντι της ενεργειακής κρίσης σε σχέση με τις περισσότερες χώρες της Ευρώζωνης, οι ελληνικές τράπεζες παραμένουν ανθεκτικές, ενώ δεν αλλάζουν σημαντικά οι προοπτικές για τις ελληνικές επιχειρήσεις, αν και κάποιοι κλάδοι αναμένεται να επηρεαστούν περισσότερο αρνητικά από κάποιους άλλους.

Τα συμπεράσματα αυτά των αναλυτών της Fitch βασίζονται πάντως στη γενικότερη εκτίμηση του οίκου ότι η σύγκρουση στη Μέση Ανατολή θα διαρκέσει λιγότερο από ένα μήνα, με τη διάρκεια να διαμορφώνεται από παράγοντες όπως η καταστροφή της ιρανικής στρατιωτικής ικανότητας και η αποστρόφη των ΗΠΑ σε μια μεγαλύτερη και πιο περίπλοκη σύγκρουση.

Ειδικότερα, όπως σημείωσαν, η ελληνική οικονομία εμφανίζει ανθεκτική ανάπτυξη και ισχυρές δημοσιονομικές επιδόσεις, εστιάζοντας και στη σημαντική πρόοδο που έχει καταγραφεί στην

αγορά εργασίας, με την απασχόληση να έχει επιστρέψει στα επίπεδα του 2010. Ωστόσο, όπως τόνισαν, δεν είναι όλα ρόδινα, η Ελλάδα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει διαρθρωτικές προκλήσεις, όπως το υψηλό έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, το οποίο παραμένει ακόμη μακριά από τα επίπεδα πριν από την κρίση χρέους, καθώς και νέους εξωτερικούς κινδύνους, όπως ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή.

Όπως σημείωσε ο Γκρεγκ Κις, επικεφαλής αναλυτής της Fitch για την Ελλάδα, επαναλαμβάνοντας τις δηλώσεις του στην «Καθημερινή» της Κυριακής, η ανάπτυξη στη χώρα μας θα κι-

Οι εκτιμήσεις του οίκου στηρίζονται στην υπόθεση ότι η σύγκρουση στη Μέση Ανατολή θα διαρκέσει λιγότερο από ένα μήνα.

νηθεί κοντά στο 2% φέτος εάν η σύγκρουση είναι βραχύβια, δεδομένης της βελτίωσης των εγχώριων βασικών μεγεθών, ενώ ο υψηλότερος πληθωρισμός, λόγω των τιμών της ενέργειας, θα είναι μόνο προσωρινός. Όπως ανέφερε, είναι σημαντικό ότι η Ελλάδα επωφελείται από το γεγονός ότι είναι μέλος της Ευ-

Η ελληνική οικονομία είναι περισσότερο θωρακισμένη έναντι της ενεργειακής κρίσης σε σχέση με τις περισσότερες χώρες της Ευρωζώνης, ενώ οι ελληνικές τράπεζες παραμένουν ανθεκτικές, εκτιμούν οι αναλυτές της Fitch Ratings.

ρωζώνης, μια σημαντική ασπίδα έναντι της ενίσχυσης του σοκ, ενώ η αξιοπιστία της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ ο υψηλότερος πληθωρισμός, λόγω των τιμών της ενέργειας, θα είναι μόνο προσωρινός. Όπως ανέφερε, είναι σημαντικό ότι η Ελλάδα επωφελείται από το γεγονός ότι είναι μέλος της Ευ-

λήξης χρέους και χαμηλές αποδόσεις ομολόγων, επομένως θα είναι πιο προστατευμένη από αυστηρότερους όρους χρηματοδότησης από πολλά άλλα μέλη της Ευρωζώνης. Ταυτόχρονα, ωστόσο, το υψηλό έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών σημαίνει ότι η Ελλάδα εξαρτάται από την εξωτερική χρηματοδότηση

– μια ευπάθεια σε μια στιγμή ενός μεγάλου παγκόσμιου σοκ.

Όσον αφορά τις τράπεζες, ο αναλυτής της Fitch Πάου Λαμπρό σημείωσε ότι ο πόλεμος έχει ήδη επηρεάσει τις αποτιμήσεις τόσο των ευρωπαϊκών όσο και των ελληνικών τραπεζών. Ωστόσο υπογράμμισε πως το εύρος των επιπτώσεων θα

εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη διάρκεια της κρίσης και από τον τρόπο με τον οποίο θα αντιδράσει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σε ενδεχόμενη άνοδο των πληθωριστικών πιέσεων, τη στιγμή που οι ελληνικές τράπεζες εμφανίζουν ευαισθησία στα επιτόκια. Πάντως, ο Λαμπρό εκτιμά πως η σύγκρουση δεν θα αλλάξει την αξιολόγηση του λειτουργικού περιβάλλοντος των ελληνικών τραπεζών, καθώς έχουν μικρή έκθεση στην περιοχή και, χάρη και στους ισχυρούς ισολογισμούς τους, μπορούν να απορροφήσουν τις όποιες πιθανές βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις.

Για τις ελληνικές εισιγμένες, ο οίκος εκτιμά επίσης πως ο πόλεμος δεν αλλάζει επιθετικά τις προοπτικές τους. Όπως ανέφερε ο αναλυτής του οίκου, Εμανουέλ Μπούλ, δεν αναμένει ότι η εκτόξευση των τιμών του πετρελαίου θα διαρκέσει, με το κλείσιμο ωστόσο των Στενών του Ορμούζ να είναι ο κύριος οδηγός των συνεπειών σε εταιρικό επίπεδο. Πάντως, κάποιοι κλάδοι θα επωφεληθούν από τις επιπτώσεις της σύγκρουσης, όπως οι επιχειρήσεις κοινής ωφελείας, ενώ κάποιοι άλλοι, όπως ο τουρισμός και οι μεταφορές, θα επηρεαστούν αρνητικά. Μια παρατεταμένη γεωπολιτική κρίση, πάντως, θα μπορούσε να επηρεάσει πολλαπλά μέτωπα της παγκόσμιας οικονομίας, με άμεσο αντίκτυπο στον επιχειρηματικό τομέα, προειδοποίησε ο Μπούλ.

Εκτακτα μέτρα κατά της αισχροκέρδειας

Πλαφόν στο περιθώριο κέρδους στα καύσιμα και σε 61 κατηγορίες ειδών σούπερ μάρκετ μέχρι τουλάχιστον το τέλος Ιουνίου

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Πλαφόν στο περιθώριο κέρδους στα υγρά καύσιμα στο στάδιο της χονδρικής (από τις εταιρείες εμπορίας προς τα πρατήρια) και της λιανικής πώλησης (από τα πρατήρια στον τελικό καταναλωτή), καθώς και σε 61 κατηγορίες ειδών σούπερ μάρκετ με ισχύ από σήμερα μέχρι τουλάχιστον το τέλος Ιουνίου αποφάσισε να επιβάλλει η κυβέρνηση σε μια προσπάθεια να περιορίσει τις ανατιμήσεις στα ενεργειακά προϊόντα και να προλάβει νέες αυξήσεις τιμών σε βασικά τρόφιμα. Προκειμένου ακριβώς να επιτευχθεί η άμεση εφαρμογή, «επιστρατεύτηκε» η λύση της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου.

Πάντως, ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Κωστής Χατζηδάκης δεν απέκλεισε χθες κατά την παρουσίαση των έκτακτων μέτρων για την αισχροκέρδεια το ενδεχόμενο λήψης σε επόμενη φάση και μέτρων στήριξης νοικοκυριών και επιχειρήσεων από ενδεχόμενες επιπτώσεις της νέας κρίσης στην οικονομία. Η λήψη των ανακουφιστικών μέτρων θα γίνει, σύμφωνα με τον κ. Χατζηδάκη, όταν θα υπάρχει πιο ξεκάθαρη εικόνα στη Μέση Ανατολή και λαμβάνοντας υπόψη φυσικά τα δημοσιονομικά περιθώρια.

Εμφανισμένη στην προτεραιότητα που δίνεται στα μέτρα πάταξης της αισχροκέρδειας έναντι των μέτρων στήριξης έδωσε άλλωστε ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης, τονίζοντας ότι θα χρησιμοποιηθούν όλα τα «όπλα» που έχει η κυβέρνηση στη διάθεσή της και «κάθε κατεργάρης θα κάτσει

στον πάγκο του», όπως ανέφερε χαρακτηριστικά.

Το πλαφόν στα καύσιμα θα εφαρμοστεί, σύμφωνα με όσα ανακοίνωσε ο υπουργός Ενέργειας Σταύρος Παπασταύρου, ως εξής:

- Οι εταιρείες εμπορίας πετρελαιοειδών δεν θα μπορούν να επιβάλλουν περιθώριο κέρδους πάνω από 5 λεπτά ανά λίτρο σε σχέση με την τιμή προμήθειας από τα διυλιστήρια στην αμόλυβδη βενζίνη 95 οκτανίων (απλή αμόλυβδη) και στο πετρέλαιο κίνησης που πουλάνε στα πρατήρια καυσίμων.
- Τα πρατήρια καυσίμων απαγορεύεται να επιβάλλουν ποσό μεγαλύτερο των 12 λεπτών/

Σε περίπτωση παραβίασης της νομοθεσίας σε είδη σούπερ μάρκετ που περιλαμβάνονται στη λίστα, προβλέπεται πρόστιμο έως και 5 εκατ. ευρώ.

λίτρο στην τιμή με την οποία προμηθεύονται από τις εταιρείες εμπορίας απλή αμόλυβδη και πετρέλαιο κίνησης.

- Στις νησιωτικές περιοχές οι εταιρείες εμπορίας μπορούν να επιβάλλουν ειδικό κόστος δια-

νομής πάνω από τα 5 λεπτά/λίτρο, το οποίο θα καθοριστεί με σχετική υπουργική απόφαση.

Το πλαφόν στο περιθώριο μεικτού κέρδους σε είδη σούπερ μάρκετ θα εφαρμοστεί, σύμφωνα με όσα ανακοίνωσε ο υπουργός Ανάπτυξης Τάκης Θεοδωρικάκος, σε 61 κατηγορίες προϊόντων, οι οποίες, πάντως, σε αντίθεση με την προηγούμενη εφαρμογή του μέτρου είναι πιο στοχευμένες, εξαιρώντας υποκατηγορίες, ικανοποιώντας εν μέρει την αγορά. Έτσι, για παράδειγμα, δεν περιλαμβάνεται στο μέτρο όλα τα ζυμαρικά, αλλά μόνο τα μακαρόνια τύπου σπαγκέτι, στα άλευρα το πλαφόν αφορά μόνο το αλεύρι για

όλες τις χρήσεις, στα γιαούρτια μόνο τα προϊόντα χωρίς γεύσεις (όχι δηλαδή και τα επιδόρπια).

Το περιθώριο μεικτού κέρδους (ως ποσοστό) δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο ανά κωδικό προϊόντος που εμπίπτει στο εν λόγω μέτρο από τον μέσο όρο του περιθωρίου μεικτού κέρδους που είχε ο κωδικός το 2025. Ο κ. Θεοδωρικάκος άφησε απολύτως ανοικτό το ενδεχόμενο το μέτρο να συνεχισθεί και μετά τις 30 Ιουνίου 2026, τονίζοντας ότι τότε θα αποφασισθεί, ύστερα από σχετική εισήγηση της Ανεξάρτητης Αρχής Ελέγχου της Αγοράς και Προστασίας του Καταναλωτή, σε ποιες κατηγορίες προϊόντων θα εξακολουθήσει να ισχύει και μετά την προαναφερθείσα ημερομηνία. Η αναφορά αυτή έγινε στην πραγματικότητα για δύο λόγους: πρώτον, ο υπουργός ήθελε να στείλει «προειδοποιητικό μήνυμα» σε προμηθευτές και λιανεμπόρους, απειλώντας τους με παρατάσεις επί παρατάσεων εάν δεν συμμορφωθούν. Δεύτερον, οι έλεγχοι της Ανεξάρτητης Αρχής έδειξαν ότι από τον Σεπτέμβριο κι έπειτα, λίγο μετά δηλαδή την κατάργηση του πλαφόν στο περιθώριο μεικτού κέρδους, καταγράφηκαν ανατιμήσεις σε πάνω από 11.500 κωδικούς προϊόντων. Σε περίπτωση παραβίασης της νομοθεσίας προβλέπονται πρόστιμα που φτάνουν μέχρι τα 5 εκατ. ευρώ. Ο ίδιος ο υπουργός χαρακτήρισε το μέτρο αυστηρό, αλλά δίκαιο και κάλεσε την επιχειρηματική κοινότητα να επιδείξει κοινωνική ευθύνη, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην τithάσευση των τιμών.

Τα έκτακτα μέτρα προκάλεσαν, όπως ήταν αναμενόμενο,

αντιδράσεις από την αγορά, με την Πανελλήνια Ομοσπονδία Πρατηριούχων Εμπόρων Καυσίμων (ΠΟΠΕΚ) να καλεί την κυβέρνηση να μειώσει τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης και τον ΦΠΑ στα καύσιμα, κατηγορώντας την ταυτόχρονα για λαϊκισμό. Σε πιο ήπιους τόνους κινήθηκε η αντίδραση των σούπερ μάρκετ, με την Ένωση Σούπερ Μάρκετ Ελλάδας (ΕΣΕ) πάντως να σπεύδει να υποστηρίξει ότι ο μέσος όρος του πληθωρισμού στα σούπερ μάρκετ διαμορφώθηκε στο 1,29% το 2025, παρά την κατάργηση του πλαφόν στο περιθώριο μεικτού κέρδους τον Ιούλιο του ίδιου έτους. «Το χαμηλό αυτό ποσοστό αποδεικνύει πως τόσο ο υγιής ανταγωνισμός, όσο και η ομαλή λειτουργία της αγοράς συγκρατούν χαμηλά τις τιμές, με τα οφέλη να είναι άμεσα και απτά για τους πολίτες -καταναλωτές» ήταν η αιχμή της ανακοίνωσης.

«Κάθε παρέμβαση στην αγορά πρέπει να έχει σαφή όρια και να εφαρμόζεται με τρόπο που να διασφαλίζει την ομαλή λειτουργία της εφοδιαστικής αλυσίδας και της επιχειρηματικής δραστηριότητας», τόνισε από την πλευρά του ο πρώην υπουργός και πρόεδρος του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών (ΕΒΕΑ) Γ. Μπρατάκος.

Φόβους για «λουκέτα» σε επιχειρήσεις εισαγωγής, παραγωγής, διανομής καφέ διατυπώνει η Ελληνική Ένωση Καφέ από την εφαρμογή του πλαφόν και στο δημοφιλέστερο ρόφημα, δεδομένου ότι οι τιμές που προμηθεύονται τον καφέ οι εταιρείες παραμένουν σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα.

Digital Omnibus: Αποδυνάμωση Ψηφιακών Δικαιωμάτων στον βωμό της μεταρρύθμισης

Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα του λεγόμενου Brussels Effect καθώς, η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της νομοθετικής της ισχύος επηρεάζει ρυθμιστικά πρότυπα, πέραν των συνόρων της, επιβάλλοντας ουσιαστικά υποχρεώσεις και σε τρίτες χώρες αναφορικά με την προστασία προσωπικών δεδομένων. Το αυστηρό και έντονα δικαιωματοκεντρικό πλαίσιο του ΓΚΠΔ ενίσχυσε σημαντικά τη θέση του υποκειμένου των δεδομένων, θεσπίζοντας διευρυμένα δικαιώματα και αυξημένες υποχρεώσεις λογοδοσίας για τους υπευθύνους και εκτελούντες την επεξεργασία. Βέβαια σε ορισμένες περιπτώσεις επικρίθηκε, με δεδομένο ότι η εκτεταμένη συμμόρφωση και οι διοικητικές απαιτήσεις του Κανονισμού δημιούργησαν πρακτικές δυσχέρειες, ιδίως για επιχειρήσεις που επιδιώκουν ταχεία καινοτομία ή εισόδου στην ευρωπαϊκή αγορά.

Μικρές Αλλαγές – Μεγάλες Συνέπειες

Στην εκπονή του 2025 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το «Digital Omnibus», ως πρωτοβουλία μεταρρύθμισης και απλοποίησης της ψηφιακής νομοθεσίας, με στόχο τη μείωση της γραφειοκρατίας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας σε μια γρήγορα αναπτυσσόμενη τεχνολογική πραγματικότητα. Ωστόσο, πίσω από το μανδύα του «εξορθολογισμού» διαφαίνεται μια ουσιαστική μετάθεση από το δικαιωματοκεντρικό μοντέλο ρύθμισης που καθιέρωσε ο ΓΚΠΔ όπως και οι αντίστοιχες ψηφιακές νομοθεσίες, το ePrivacy και το AI Act. Επομένως, μπορεί να υποστηριχθεί ότι, οι προτεινόμενες αλλαγές δεν είναι περιορισμένες και τεχνικού χαρακτήρα, αλλά ισοδυναμούν με μια αποδυνάμωση υποχρεώσεων συμμόρφωσης και μηχανισμών ελέγχου, στο όνομα της καινοτομίας, με κίνδυνο να υποβαθμιστεί το επίπεδο προστασίας που η Ευρωπαϊκή Ένωση οικοδόμησε ως παγκόσμιο πρότυπο.

Αποδυνάμωση θεμελιωδών προστασιών:

Μια από τις πιο χαρακτηριστικές αλλαγές που προτείνονται στο Omnibus είναι η

απλοποίηση βασικών ορισμών του ΓΚΠΔ και η υιοθέτηση εξαιρέσεων για την πρόσβαση και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Οι αλλαγές παρότι μικρές μπορεί να επιφέρουν σημαντικές μεταβολές στα ψηφιακά δικαιώματα των πολιτών σε σχέση με τα προσωπικά τους δεδομένα.

- Νέος ορισμός των προσωπικών δεδομένων: Ο υφιστάμενος ορισμός καθορίζει ως προσωπικά δεδομένα, οποιαδήποτε πληροφορία η οποία οδηγεί σε άμεση ή έμμεση ταυτοποίηση του ατόμου. Αντιθέτως, ο νέος ορισμός μετατοπίζει το βάρος, επιτρέποντας σε οργανισμούς να επεξεργάζονται ελεύθερα πληροφορίες εφόσον δεν υπάρχει άμεση ταυτοποίηση του ατόμου από τους ίδιους τους οργανισμούς και όχι τα άτομα στα οποία τα δεδομένα αφορούν. Μια τέτοια θέση εύλογα προκαλεί σύγχυση, χωρίς ξεκάθαρες γραμμές στις περιπτώσεις όπου κάποιος μπορεί να ισχυριστεί ότι υπάρχει ή όχι ταυτοποίηση του ατόμου.

- Ψευδωνυμοποίηση και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων: Μια νέα πρόνοια επιτρέπει την επεξεργασία ψευδωνυμοποιημένων προσωπικών δεδομένων τα οποία τυγχάνουν επεξεργασίας από τρίτους εφόσον δεν υπάρχει πρακτικά ή νομικά δυνατότητα επαναταυτοποίησης με αποτέλεσμα να

Κρίνεται λοιπόν ως επιτακτική ανάγκη τα κράτη μέλη να προσεγγίσουν τις αλλαγές που προωθούνται, με ισορροπημένο τρόπο, ούτως ώστε να διευκολύνεται η καινοτομία και η ανταγωνιστικότητα

μην θεωρούνται προσωπικά δεδομένα. Η εισήγηση αυτή έρχεται να εναρμονιστεί με πρόσφατες αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εντούτοις μια καθολική προσέγγιση κατ' αυτό τον τρόπο μπορεί να κριθεί ότι αποτυγχάνει να διασφαλίσει ότι δεν θα γίνεται κατάχρηση του μηχανισμού ψευδωνυμοποίησης των προσωπικών δεδομένων αποκλείοντας έτσι τα άτομα από βασικά τους δικαιώματα όπως αυτά προνοούνται από τον ΓΚΠΔ.

- Τεχνητή Νοημοσύνη και προσωπικά δεδομένα: Σύμφωνα με τις πρόνοιες της μεταρρύθμισης εισάγεται νέα πρόνοια στη βάση του έννομου συμφέροντος του υπευθύνου επεξεργασίας (άρθρο 6(1)(στ) ΓΚΠΔ) η οποία, καθιστά νόμιμη υπό τον ΓΚΠΔ την επεξεργασία και χρήση προσωπικών δεδομένων (όπως και ειδικών κατηγοριών π.χ. δεδομένα υγείας, βιομετρικά και γενετικά δεδομένα) για σκοπούς ανάπτυξης και εκπαίδευσης συστημάτων ΤΝ, νοούμενου ότι λαμβάνονται ανάλογες δικλείδες ασφαλείας και κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα (π.χ. διαφάνεια, τα δικαιώματα των υποκειμένων και η διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου (DPIA) όπου απαιτείται). Με τη νέα προσέγγιση διαμορφώνεται μια πιο λειτουργική νομική οδός για την ανάπτυξη ΤΝ εντός Ευρώπης.

Η αποσαφήνιση αυτή, δεν στερείται προβληματισμών. Η διεύρυνση των νομικών βάσεων ενδέχεται να αποδυναμώσει στην πράξη τον έλεγχο των υποκειμένων επί των δεδομένων τους, ιδίως όταν πρόκειται για μαζική και δευτερογενή χρήση δεδομένων σε περιβάλλοντα υψηλής τεχνολογικής πολυπλοκότητας. Υπάρχει συνειδητό, ο κίνδυνος η «λειτουργικότητα» να λειτουργήσει εις βάρος της ουσιαστικής προστασίας, μετατοπίζοντας το βάρος από την ατομική αυτοδιάθεση προς την τεχνολογική και οικονομική αποτελεσματικότητα.

- Συγκώνηση Προνοιών από το ePrivacy στον GDPR: Κατά το νέο ρυθμιστικό καθεστώς η επεξεργασία δεδομένων μέσα από τεμαχιστές συσκευές (π.χ. Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές, Smartphones) τύπου cookies, θα ρυθμίζεται πλέον απευθείας από τον ΓΚΠΔ και όχι από την ξεχωριστή Οδηγία ePrivacy, αλλά, μέσα από ένα πιο χαλαρό πλαίσιο για την συλλογή και επεξεργασία τους χωρίς να είναι απαραίτητη η συγκατάθεση του ατόμου. Παράλληλα η συγκώνηση των προνοιών πρακτικά επιτρέπει την επιβολή υψηλότερων διοικητικών προστίμων έως 4% του κύκλου εργασιών για παραβιάσεις από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων μέσω cookies.

Οι παραπάνω συνιστούν μόνο ορισμένες

από τις πλέον ουσιαστικές αλλαγές που εισάγει η νέα πρόταση νόμου, η οποία εισάγει μεν τεχνικές και πρακτικές αλλαγές, επιφέρει ωστόσο ρίσκα ουσιαστικής μεταβολής από το δικαιωματοκεντρικό πλαίσιο το οποίο αποτελεί και τον πυρήνα του ΓΚΠΔ.

Αναγκάια μεταρρύθμιση ή υποχώρηση στις πιέσεις των αγορών;

Το «Digital Omnibus», πέρα από μια αμφιλεγόμενη νομοθετική μεταρρύθμιση, καταδεικνύει γενικότερα το γεωπολιτικό δίλημμα το οποίο, η ΕΕ καλείται να αντιμετωπίσει στο μεταίχμιο μιας νέας παγκόσμιας τεχνολογικής και ψηφιακής επανάστασης που τείνει να επηρεάσει άρδην την καθημερινότητα μας αλλά και ενδεχομένως να μεταβάλει δημοκρατικές αξίες και δικαιώματα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καθιερωθεί ως ρυθμιστικός εξισορροπιστής και προαπαιτούμενος της ιδιωτικότητας και των ψηφιακών δικαιωμάτων των ατόμων, απέναντι σε ένα μοντέλο τεχνολογικής ανάπτυξης που συχνά καθοδηγείται από συγκεντρωτικές ή γεωπολιτικά ανταγωνιστικές λογικές, όπως αυτές που εκφράζονται μέσω των παγκόσμιων τεχνολογικών κολλοσών και των κρατών που επενδύουν στρατηγικά σε αυτούς.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε κοινή γνώμη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (ΕΣΠΔ) και του Ευρωπαϊκού Ενόπιου Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) αντιτίθενται σε αρκετές από τις προτεινόμενες τροποποιήσεις που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του Digital Omnibus.

Κρίνεται λοιπόν ως επιτακτική ανάγκη τα κράτη μέλη να προσεγγίσουν τις αλλαγές που προωθούνται, με ισορροπημένο τρόπο, ούτως ώστε να διευκολύνεται η καινοτομία και η ανταγωνιστικότητα, χωρίς όμως να υποχωρούν από αδιαπραγμάτευτες γραμμές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Μόνο μέσω αυτό το πρίσμα, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις μπορούν να ενισχύσουν την ψηφιακή τους ανταγωνιστικότητα, με όραμα τη «στратηγική ψηφιακή αυτονομία» της ΕΕ και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των πολιτών.

Λεωνόρας Ελευθερίου
Associate (Michael Kyprianou Law Firm)
lefteris.eleftheriou@kyprinaou.com

Προειδοποίηση Moody’s για τις τράπεζες

Σε περίπτωση παρατεταμένου πολέμου στη Μέση Ανατολή, τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πληγούν σημαντικά

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Μπορεί οι αγορές να αποτιμούν ότι η σύγκρουση στη Μέση Ανατολή θα έχει μικρή διάρκεια, ωστόσο σε ένα σενάριο όπου ο πόλεμος είναι παρατεταμένος, το οποίο δεν μπορεί να αποκλεισθεί, οι ελληνικές τράπεζες θα δεχθούν σοβαρές πιέσεις στα business plans και στα οικονομικά μεγέθη τους, ενώ είναι πιθανό ένα νέο κύμα μη εξυπηρετούμενων δανείων, κάτι που θα εκτροχιάσει τις προοπτικές τους, επισημαίνει στην «Κ» ο οίκος αξιολόγησης Moody’s.

Το βασικό σενάριο του οίκου είναι ότι η σύγκρουση θα είναι σχετικά βραχύβια, πιθανώς θέμα εβδομάδων, και ότι η διέλευση μέσω των Στενών του Ορμούζ θα ομαλοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό στη συνέχεια, σε μεγάλη κλίμακα. Αυτό το σενάριο είναι απίθανο να οδηγήσει σε σημαντικό πιστωτικό αντίκτυπο τόσο στις χώρες όσο και στις τράπεζες.

Κατά τη Moody’s πάντως οποιαδήποτε μακρά διαταραχή στα Στενά του Ορμούζ θα οδηγήσει σε αύξηση διαρκείας των τιμών του πετρελαίου, ασκώντας έτσι πιέσεις στην οικονομία, καθώς θα αύξανε τον πληθωρισμό και το κόστος παραγωγής παγκοσμίως, διαβρώνοντας την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών και επιβαρύνοντας τις επενδύσεις, ενώ θα αποτελούσε «πονοκέφαλο» για τις κεντρικές τράπεζες όσον αφορά τη στάση για τα επιτόκια.

Οι τράπεζες, σύμφωνα με τον οίκο, δεν θα αντιμετωπίσουν άμεση επιδείνωση της πιστοληπτικής ικανότητας από τις πρωτογενείς επιπτώσεις, αλλά οι δευτερογενείς κίνδυνοι θα αυξηθούν σε περίπτωση παρατεταμένης διαταραχής καθώς θα βρεθούν εκτεθειμένες σε ασθενέστερη οικονομική δραστηριότητα, μειωμένη διάθεση από τους επενδυτές και πιθανές πιέσεις ρευστότητας. Όπως επισημαίνει μιλώντας στην «Κ» ο

Α.Ρ.

Σύμφωνα με τη Moody’s, οποιαδήποτε μακρά διαταραχή στα Στενά του Ορμούζ θα οδηγούσε σε αύξηση διαρκείας των τιμών του πετρελαίου, ασκώντας πιέσεις στην οικονομία καθώς θα αύξανε τον πληθωρισμό και το κόστος παραγωγής παγκοσμίως, διαβρώνοντας την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών και επιβαρύνοντας τις επενδύσεις, ενώ θα αποτελούσε «πονοκέφαλο» για τις κεντρικές τράπεζες όσον αφορά τη στάση τους για τα επιτόκια. Στη φωτογραφία, πετρελαιοφόρα και φορτηγά πλοία στα Στενά του Ορμούζ, όπως φαίνονται από τη Μίνα αλ Φατζέρ στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

Βασική πρόβλεψη του διεθνούς οίκου είναι ότι η σύγκρουση θα λήξει σύντομα και η διέλευση μέσω των Στενών του Ορμούζ θα ομαλοποιηθεί.

Νώντας Νικολαΐδης, αντιπρόεδρος και υψηλόβαθμο στέλεχος πιστωτικών αξιολογήσεων των τραπεζών της Moody’s, εάν η σύγκρουση είναι βραχύβια, δεν

θα υπάρχει σοβαρός αντίκτυπος για τις ελληνικές τράπεζες.

Το αισιόδοξο σενάριο...

Όπως ανέφερε και σε σχετική ανάλυση αυτή την εβδομάδα, αναμένει ότι οι οικονομικές επιδόσεις των ελληνικών συστημικών τραπεζών τη διετία 2026-2027 θα κινηθούν σταθεροποιητικά, υποστηριζόμενες από τις ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες και την ισχυρή πιστωτική ανάπτυξη. Το λειτουργικό περιβάλλον θα παραμείνει υποστηρικτικό, χάρη στην ανάπτυξη που βασίζεται στις επενδύσεις και στην ενίσχυση της αγοράς ερ-

γασίας. Η ποιότητα του ενεργητικού είναι πιθανό να βελτιωθεί σε πιο μέτρια επίπεδα και η κεφαλαιοποίηση θα παραμείνει ισχυρή, αν και οι αναβαλλόμενες φορολογικές πιστώσεις θα συνεχίσουν να επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα του κεφαλαίου, ωστόσο θα μειωθούν σταδιακά. Η κερδοφορία θα διατηρηθεί σε υψηλά επίπεδα, υποστηριζόμενη από την αύξηση των δανείων πάνω από τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους, τα γενικά σταθερά καθαρά περιθώρια τόκων και την ισχυρή αποδοτικότητα κόστους, παρά την αύξηση των δαπανών για ψηφιακές επενδύ-

Σε έναν πόλεμο διαρκείας είναι πιθανό ένα νέο κύμα κόκκινων δανείων, κάτι που θα εκτροχιάσει τις προοπτικές των τραπεζών.

σεις. Σε αυτό το πλαίσιο, υποβάθμισε τις προοπτικές των ελληνικών τραπεζών σε σταθερές από θετικές πριν, ακριβώς γιατί «βλέπει» σταθεροποίηση των

μεγεθών και των δεικτών τους. Σημειώνεται πως ανάλογες είναι και οι εκτιμήσεις του οίκου Fitch, σύμφωνα με τις οποίες μια βραχύβια σύγκρουση δεν θα αλλάξει την αξιολόγηση του λειτουργικού περιβάλλοντος των ελληνικών τραπεζών, καθώς έχουν μικρή έκθεση στην περιοχή, ενώ χάρη στα ισχυρά μεγέθη τους μπορούν να απορροφήσουν τις οποίες πιθανές βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις.

...και το μαύρο

Σε ένα σενάριο πολέμου διαρκείας, βέβαια, οι προοπτικές των ελληνικών τραπεζών αλλάζουν σημαντικά. Όπως εξηγεί στην «Κ» ο Νικολαΐδης, «μια παρατεταμένη σύγκρουση στη Μέση Ανατολή είναι πιθανό να έχει δευτερογενείς επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία». Κατά τον αναλυτή, αυτές προκύπτουν από τις εξής εξελίξεις:

«Πρώτον, από τις αυξημένες τιμές ενέργειας και τις πληθωριστικές πιέσεις από τη διαταραχή της ναυτιλιακής διέλευσης των Στενών του Ορμούζ.

Δεύτερον, από την εμβάθυνση της παγκόσμιας αποστροφής κινδύνου και πιθανώς δημιουργία ευρύτερης πίεσης στα πιστωτικά spreads στις αγορές υψηλής απόδοσης.

Τρίτον, από την αύξηση των κινδύνων αναχρηματοδότησης για εκδότες με βραχυπρόθεσμες λήξεις, ιδίως σε ενεργοβόρους και κυκλικούς κλάδους που ήδη αντιμετωπίζουν υψηλό κόστος εισροών.

Και τέταρτον, αυτό θα περιέπλεκε επίσης την πορεία των επιτοκίων και τη λήψη αποφάσεων από τις κεντρικές τράπεζες».

Όπως επισημαίνει ο αναλυτής της Moody’s, «τα παραπάνω είναι πιθανό να επηρεάσουν αρνητικά τα σχέδια ανάπτυξης των ελληνικών τραπεζών, την οικονομική τους απόδοση και ενδεχομένως να σχηματίσουν ένα νέο κύμα μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs)».

ΑΠΟΨΗ

Το ψηφιακό μέλλον του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ευρώπης

Του **ΠΙΕΡΟ ΤΣΙΠΟΛΟΝΕ***

Καθώς οι πληρωμές και οι χρηματοπιστωτικές αγορές στρέφονται προς τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας, το χρήμα κεντρικής τράπεζας πρέπει και αυτό να εξελιχθεί. Μέσω πρωτοβουλιών όπως οι Pontes και Appria, το Ευρωσύστημα συνεργάζεται με τους συμμετέχοντες στην αγορά για να διασφαλίσει ότι, κατά τη χρήση ψηφιακών παραστατικών αξίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα (tokenised finance), θα είναι δυνατή η διενέργεια διακανονισμών με ασφάλεια σε χρήμα κεντρικής τράπεζας, στριβώντας την καινοτομία, την ενοποίηση και τη χρηματοπιστωτική κυριαρχία της Ευρώπης.

Η τεχνολογία μεταμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούμε, ταξιδεύουμε, εργαζόμαστε και πληρώνουμε. Οι κεντρικές τράπεζες πρέπει με τη σειρά τους να αλλάξουν τον τρόπο με τον οποίο εκδίδουν χρήμα προκειμένου να ανταποκριθούν στις εξελισσόμενες ανάγκες των κοινωνιών τις οποίες υπηρετούμε. Η έκδοση χρήματος βρίσκεται στον πυρήνα των δραστηριοτήτων των κεντρικών τραπεζών. Και όμως το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων που χρησιμοποιούμε για τις καθημερινές μας συναλλαγές δημιουργείται από τον ιδιωτικό τομέα – για παράδειγμα, όταν μια τράπεζα χρηματοδοτεί ένα ενυπόθηκο στεγαστικό δάνειο. Στο τέλος, οι άνθρωποι αποδέχονται αυτή την ιδιωτική μορφή χρήματος ως πληρωμή επειδή έχουν την επιλογή να τη

μετατρέψουν, με αντιστοιχία ένα προς ένα, σε χρήμα κεντρικής τράπεζας – το ασφαλέστερο από όλα τα περιουσιακά στοιχεία και το σημείο αναφοράς που σταθεροποιεί ολόκληρο το σύστημα. Αυτή η αλληλεπίδραση συμβάλλει στην οικοδόμηση και στη διατήρηση της εμπιστοσύνης.

Το χρήμα κεντρικής τράπεζας έχει δύο μορφές. Για τις ανάγκες των καθημερινών πληρωμών μας χρησιμοποιούμε τα μετρητά. Δεδομένου ότι η ζωή μας στρέφεται ολόένα περισσότερο προς το Διαδίκτυο, το Ευρωσύστημα αναπτύσσει το ψηφιακό ευρώ – μια

Οι στόχοι και η σημασία της πρωτοβουλίας Appria που θα αναπτυχθεί με την ευρεία σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

ψηφιακή μορφή μετρητών που θα λειτουργεί συμπληρωματικά προς τα τραπεζογραμματία και τα κέρματα.

Παράλληλα, στις χρηματοπιστωτικές αγορές χονδρικής, το χρήμα κεντρικής τράπεζας λαμβάνει τη μορφή των καταθέσεων τις οποίες οι τράπεζες τηρούν στην κεντρική τους τράπεζα και οι οποίες καταχωρίζονται στα λογιστικά βιβλία της ως εγγραφές. Οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιούν αυτές τις καταθέσεις για να διενεργούν συναλλαγές μεγάλου όγκου και να διακανο-

νίζουν διατραπεζικές πληρωμές. Αυτό το χρήμα κεντρικής τράπεζας παρέχει τα θεμέλια για τις σημαντικές υποδομές των χρηματοπιστωτικών αγορών χονδρικής.

Όμως, οι χρηματοπιστωτικές αγορές χονδρικής δεν είναι άτρωτες στις αλλαγές. Χάρη στη μετατροπή περιουσιακών στοιχείων σε ψηφιακά παραστατικά αξίας (tokenisation) και στις τεχνολογίες καταμετρημένου καθολικού (distributed ledger technology – DLT), τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, όπως τα ομόλογα, θα είναι δυνατόν να αναπαρίστανται ως ψηφιακά παραστατικά αξίας (token) – ή, με απλά λόγια, ως αρχεία – τα οποία θα μπορούν να μεταφέρονται και να επικαιροποιούνται πιο αποτελεσματικά από ό,τι συμβαίνει σήμερα. Αυτές οι νέες τεχνολογίες υπόσχονται μεγαλύτερη καινοτομία, αποτελεσματικότητα και ενοποίηση στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Με περιουσιακά στοιχεία σε μορφή ψηφιακών παραστατικών αξίας (tokenised assets) και τεχνολογίες DLT, οι συναλλαγές θα διακανονίζονται ταχύτερα και αποτελεσματικότερα, μειώνοντας το κόστος και τους κινδύνους επεξεργασίας. Ολόκληρος ο κύκλος ζωής ενός περιουσιακού στοιχείου – από τη διαπραγμάτευση μέχρι τον διακανονισμό και τη θεματοφυλακή – θα διενεργείται στην ίδια πλατφόρμα, η οποία θα είναι διαθέσιμη 24 ώρες την ημέρα και 7 ημέρες την εβδομάδα. Η διασυννοριακή δραστηριότητα θα γίνει απλούστερη και φθνότερη, με μειώ-

ση του κόστους σε όλους τους τομείς. Οι έξυπνες συμβάσεις (smart contracts) θα καταστήσουν δυνατή την υλοποίηση περαιτέρω καινοτόμων λύσεων. Η ύπαρξη πιο αποδοτικών και ενοποιημένων χρηματοπιστωτικών αγορών θα συνεπάγεται επίσης φθνότερη χρηματοδότηση για την πραγματική οικονομία.

Για να αξιοποιηθούν τα οφέλη αυτών των τεχνολογιών, οι επενδυτές θα χρειάζονται ένα ασφαλές περιουσιακό στοιχείο για τον διακανονισμό συναλλαγών τους – το χρήμα κεντρικής τράπεζας. Ακριβώς σε αυτό αποσκοπούμε και εμείς.

Χάρη στην πρωτοβουλία Pontes του Ευρωσυστήματος, θα είμαστε ήδη σε θέση να προσφέρουμε έναν τρόπο για τον διακανονισμό συναλλαγών χονδρικής με βάση τις τεχνολογίες DLT σε χρήμα κεντρικής τράπεζας το γ’ τρίμηνο του 2026. Αυτό θα το επιτύχουμε σε πρώτη φάση συνδέοντας τη ραχοκοκαλιά των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών μας – τις υπηρεσίες TARGET – με τις νέες αυτές πλατφόρμες που βασίζονται σε τεχνολογίες DLT. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούμε να εγγυηθούμε την ασφάλεια και τη θεσμική αξιοπιστία που είναι απαραίτητη αν θέλουμε να ευδοκιμήσει στην Ευρώπη η χρήση ψηφιακών παραστατικών αξίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα (tokenised finance). Και αυτό θα είναι μόνο η αρχή.

Για να υλοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες που παρέχουν η μετατροπή περιουσιακών στοιχείων σε ψηφιακά παραστατικά

αξίας (tokenisation) και οι τεχνολογίες DLT, οι επενδυτές θα χρειαστούν χρήμα κεντρικής τράπεζας για να ενσωματωθούν πιο άμεσα σε αυτές τις πλατφόρμες. Έχοντας κατά νουν αυτόν τον στόχο, δημοσιεύσαμε αυτή την εβδομάδα τον χάρτη πορείας της πρωτοβουλίας Appria.

Στόχος της πρωτοβουλίας Appria είναι να σχεδιαστεί –σε συνεργασία με τους συμμετέχοντες στην αγορά– η επόμενη γενιά των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών υποδομών. Αυτή η διαδικασία θα μας υποδεικνύει τις συνεχείς βελτιώσεις τις οποίες θα εφαρμόζουμε σταδιακά στην πρωτοβουλία Pontes, ούτως ώστε να διασφαλίσουμε ότι θα συμβαδίζει με την πρωτοβουλία Appria. Αλλά θα παρέχει επίσης κατευθύνσεις στην αγορά για την οικοδόμηση των δικών της λύσεων και υποδομών κατά τρόπο που να διασφαλίζει τον ανταγωνισμό, την ενοποίηση και την καινοτομία στις ευρωπαϊκές χρηματοπιστωτικές αγορές.

Όλα αυτά θα στριβίζονται σε ένα ασφαλές χρήμα κεντρικής τράπεζας σε ευρώ με τη μορφή ψηφιακού παραστατικού αξίας (token), το οποίο θα αποτελεί το σταθερό σημείο αναφοράς σε ό,τι αφορά τον διακανονισμό που χρειάζεται η αγορά για να αναπτυχθεί με ασφάλεια. Οι συμμετέχοντες στην αγορά έχουν καταστήσει σαφές ότι αυτό είναι ουσιάδες. Η πρωτοβουλία Appria θα αναπτυχθεί με την ευρεία σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και ο τελικός σχεδιασμός θα αντικατοπτρίζει την εκτετα-

μένη συνεργασία μέσω της διενέργειας δοκιμών, της απόδειξης αρχών (proof of concept) και της ανάπτυξης κοινών προτύπων.

Υπάρχει μια ακόμη διάσταση που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη. Στον σημερινό κόσμο, οι χρηματοπιστωτικές υποδομές μπορούν να έχουν γεωπολιτικές συνέπειες. Εάν η Ευρώπη δεν κατασκευάσει τους δικούς της ψηφιακούς οδικούς άξονες, ελλοχεύει ο κίνδυνος να αναγκαστεί να στηριχθεί αποκλειστικά στους οδικούς άξονες που κατασκευάζονται από άλλους. Για να μην παραιτηθεί από τα αστόχαστα σε μια τέτοια κατάσταση, δεν πρέπει να υποκύψουμε στον εφησυχασμό ή να αποκλίνουμε από τον στόχο μας. Η Ευρώπη διαθέτει τόσο την τεχνολογία όσο και τα μέσα για να αποφύγει αυτή την εξάρτηση.

Με την πρωτοβουλία Appria, ένα ενοποιημένο ευρωπαϊκό οικοσύστημα θα αντικαταστήσει τις σημερινές κατακερματισμένες υποδομές. Θα στριβίζει τις προσπάθειες να αναπτυχθεί μια ένωση αποταμιεύσεων και επενδύσεων και παράλληλα θα διασφαλίσει ότι το ευρώ θα παραμείνει το αξιόπιστο σημείο αναφοράς της ψηφιακής οικονομίας της Ευρώπης.

Η αλλαγή είναι αναπόφευκτη – όμως εμείς ορίζουμε τον τρόπο με τον οποίο θα ανταποκριθούμε σε αυτήν. Μέσω της πρωτοβουλίας Appria, η Ευρώπη επιλέγει να διαμορφώσει τον δικό της ψηφιακό χρηματοπιστωτικό χώρο.

* Ο κ. Πιέρο Τσιπολόνε είναι μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ.

«Καμπανάκι» Ε.Ε. για εκτίναξη του πληθωρισμού πάνω από το 3%

Οι τιμές του φυσικού αερίου στην Ευρώπη προβλέπεται ότι θα κυμανθούν γύρω στα 75 ευρώ ανά μεγαβατώρα για το υπόλοιπο του έτους

Σήμα κινδύνου για τον πληθωρισμό εκπέμπει η ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ενωσης, προβλέποντας ότι θα μπορούσε να ξεπεράσει το 3% φέτος, εάν ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή παγιώσει την τιμή του πετρελαίου Brent στα 100 δολάρια το βαρέλι και του φυσικού αερίου σε υψηλά επίπεδα για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Σε ένα τέτοιο σενάριο, η οικονομική ανάπτυξη το 2026 θα υποστεί επίσης πλήγμα, καθώς προβλέπεται κατά 0,4% χαμηλότερη από το 1,4% που είχε προβλεφθεί στα τέλη του περασμένου έτους, όπως δήλωσε ο Ευρωπαίος επίτροπος για την Οικονομία και την Παραγωγικότητα, Βάλντις Ντομπρόβσκις, στους υπουργούς Οικονομικών της Ενωσης αυτή την εβδομάδα, σύμφωνα με πηγές του Bloomberg.

Εκτός από τις τιμές του πετρελαίου, το σενάριο προβλέπει ότι οι τιμές του φυσικού αερίου στην Ευρώπη θα κυμανθούν γύρω στα 75 ευρώ ανά μεγαβατώρα για το υπόλοιπο του έτους. Αυτό σημαίνει ότι ο πληθωρισμός θα είναι 0,7%-1% υψηλότερος από το 2,1% που είχε προβλεφθεί προηγουμένως για το 2026.

Μια σημαντική αύξηση του πληθωρισμού εκτιμάται ότι θα ανάγκαζε την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να αυξήσει τα επιτόκια, με τους traders να έχουν αυξήσει τα στοιχήματα για μια τέτοια κίνηση φέτος. Η επόμενη απόφαση της ΕΚΤ είναι στις 19 Μαρτίου, αν και δεν προβλέπεται κάποια κίνηση σε αυτή τη συνεδρίαση.

Η Goldman Sachs εκτίμησε ότι σε ένα «πολύ δυσμενές» σενάριο –με διακοπή της ροής ενέργειας από τα Στενά του Ορμούζ για 60 ημέρες και άνοδο της τιμής του πετρελαίου στα 150 δολάρια– ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη θα μπορούσε να φτάσει στο 4,4% στο τέλος του 2026.

Ο επίτροπος προειδοποίησε επίσης ότι θα μπορούσαν να υπάρξουν επιπλέον συνέπειες στην οικονομία από τους κλυδωνισμούς στις χρηματοπιστωτικές αγορές, το εμπόριο και τις αλυσίδες εφοδιασμού που προκαλεί η σύγκρουση στη Μέση Ανατολή, ανέφεραν οι πηγές.

Οι τιμές του φυσικού αερίου στην Ευρώπη έχουν αυξηθεί από την έναρξη του πολέμου. Την Πέμπτη κινούνταν περίπου στα 52 ευρώ, ενώ νωρίτερα αυτή την εβδομάδα είχαν φτάσει τα 70 ευρώ. Το Brent επέστρεψε χτες περίξ των 100 δολαρίων το βαρέλι.

Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, ο

Ντομπρόβσκις είπε στους υπουργούς Οικονομικών της Ε.Ε. ότι οι δείκτες είχαν πρόσφατα βελτιωθεί και ότι οι προοπτικές για την οικονομία ήταν ελαφρώς καλύτερες σε σύγκριση με το φθινόπωρο, με αναμενόμενη ανάπτυξη περίπου 1,5% και 1,6% για το τρέχον και το επόμενο έτος. Αλλά οι προοπτικές αυτές θολώνουν λόγω του πολέμου στο Ιράν, ο οποίος έχει εξαπλωθεί σε ολόκληρη την περιοχή.

Την Πέμπτη, η Goldman Sachs εκτίμησε ότι σε ένα «πολύ δυσμενές» σενάριο –με διακοπή της ροής ενέργειας από τα Στενά του Ορμούζ για 60 ημέρες και άνοδο της τιμής του πετρελαίου στα 150 δολάρια– ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη θα μπορούσε να φτάσει στο 4,4% στο τέλος του 2026.

Επίσης, σε ανάλυσή της που δημοσιεύθηκε νωρίτερα αυτή την εβδομάδα, η Oxford Economics ανέφερε ότι εάν οι παγκόσμιες τιμές του πετρελαίου κυμανθούν κατά μέσον όρο στα 140 δολάρια για δύο μήνες, η αύξηση των τιμών καταναλωτή στην Ευρωζώνη μπορεί να φτάσει ακόμη και το 4,3% το 2026 –περισσότερο από το διπλάσιο του στόχου της ΕΚΤ που είναι 2%.

Ταυτόχρονα, προβλέπει ότι αυτό θα επιβραδύνει σημαντικά την οικονομική ανάπτυξη. Μιλώντας στους δημοσιογράφους τη Δευτέρα, ο Ντομπρόβσκις δήλωσε ότι «ο αντίκτυπος στην ευρωπαϊκή οικονομία θα εξαρτηθεί από τη διάρκεια, το εύρος και την ένταση της σύγκρουσης». «Η συνεχής στοχοποίηση των ναυτιλιακών και ενεργειακών υποδομών κινδυνεύει να εκθέσει την παγκόσμια οικονομία σε ένα μακροπρόθεσμο σοκ στασιμότητας», επισήμανε.

Η υπεύθυνη χάραξης πολιτικής της ΕΚΤ, Ιζαμπέλ Σνάμπελ, δήλωσε την Τετάρτη ότι, παρότι ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη αναμένεται να διαμορφωθεί κοντά στον στόχο της ΕΚΤ του 2%, μεσοπρόθεσμα, η νέα πρόβλεψη του Μαρτίου θα «αντικατοπτρίζει, τουλάχιστον εν μέρει» τον αντίκτυπο του πολέμου.

Μέρισμα-ρεκόρ ύψους 3,2 δισ. για τον «Mr Zara»

Στο παγκόσμιο επιχειρηματικό στερέωμα, λίγα ονόματα είναι τόσο άρρηκτα συνδεδεμένα με την επανάσταση του λιανικού εμπορίου όσο αυτό του «Mr Zara», Αμάνσιο Ορτέγκα. Ο Ισπανός μεγιστάνας, ο οποίος σε λίγες ημέρες συμπληρώνει τα 90 του χρόνια, συνεχίζει να καταρρίπτει το ένα οικονομικό ρεκόρ μετά το άλλο. Σύμφωνα με τα πρόσφατα οικονομικά αποτελέσματα του ομίλου Inditex, ο ιδρυτής της αυτοκρατορίας Zara πρόκειται να λάβει φέτος το λιγνιώδες μέρισμα των 3,23 δισ. ευρώ, ένα ποσό που ξεπερνάει τα 3,1 δισ. της προηγούμενης χρονιάς και επιβεβαιώνει την ακλόνητη κερδοφορία του ομίλου.

Η απόφαση για την αύξηση του μερίσματος κατά 4% αντανάκλα την εξαιρετική απόδοση της Inditex το έτος 2025. Παρά τις προκλήσεις στο διεθνές εμπόριο και τις γεωπολιτικές αναταράξεις, ο όμιλος, που περιλαμβάνει εμβληματικά σήματα, όπως Massimo Dutti, Pull & Bear, Bershka και Stradivarius, εμφάνισε πωλήσεις ύψους 39,9 δισ. ευρώ. Τα κέρδη προ φόρων σημείωσαν άνοδο 5,8%, αγγίζοντας τα 8 δισ. ευρώ, αποδεικνύοντας ότι το μοντέλο της «γρήγορης μόδας» που εισήγαγε ο ίδιος ο Ορτέγκα παραμένει πιο επίκαιρο και αποδοτικό από ποτέ.

Ο πατριάρχης του κολοσσού, ο οποίος διατηρεί τον έλεγχο του 59% των μετοχών της εταιρείας, θα εισπράξει το φετινό μέρισμα σε δύο δόσεις, τον Μάιο και τον Νοέμβριο, όπως και οι άλλοι μέτοχοι. Η προσωπική του περιουσία, που εκτιμάται στα 126,7 δισ. δολάρια, τον κατατάσσει πλέον στη 15η θέση των πλουσιότερων ανθρώπων στον κόσμο, σύμφωνα με τον δείκτη δισεκατομμυριούχων του Bloomberg. Παραδοσιακά, ο Ισπανός δισεκατομμυριούχος διοικείται με μερίσματα του στην παγκόσμια αγορά ακινήτων, έχοντας ήδη αποκτήσει

εμβληματικά κτίρια σε όλο τον κόσμο, όπως το The Post Building στο Λονδίνο, το Haughwout Building στη Νέα Υόρκη και το Southeast Financial Center στο Μαϊάμι, σύμφωνα με το Bloomberg.

Η τακτική αυτή του επιτρέπει ταυτόχρονα να αξιοποιεί τις φορολογικές διατάξεις της Ισπανίας, η οποία είναι η μόνη χώρα στην Ε.Ε. που απαλλάσσει από τον φόρο περιουσίας τα εισοδήματα που επανεπενδύονται εντός έτους σε παραγωγικές οικονομικές δραστηριότητες.

Η στρατηγική μεταμόρφωση της Inditex, που διαθέτει 5.460 καταστήματα σε περισσότερες από 90 χώρες, συνεχίζεται υπό την προεδρία της κόρης του, Μάρτα Ορτέγκα Πέρεθ. Αν και ο όμιλος προχώρησε στο κλείσιμο ορισμένων μικρότερων καταστημάτων, ο κολοσσός ενισχύθηκε καθώς η εταιρεία επενδύει σε μεγαλύτερους, πολυτελείς χώρους και στην ενίσχυση της ψηφιακής παρουσίας της. Οι πρώτες ενδείξεις για το 2026 είναι ενθαρρυντικές, με τις πωλήσεις του πρώτου μήνα να καταγράφουν ήδη αύξηση 9%. Παράλληλα, ο όμιλος εισέρχεται δυναμικά στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης, λανσάροντας καινοτόμα εργαλεία εικονικής δοκιμής ρούχων μέσω avatars, ενώ επεκτείνει το δικτύό του σε νέες αγορές, όπως οι ΗΠΑ, η Νορβηγία και η Καραϊβική.

Πίσω από τους αριθμούς και τις χρηματιστηριακές αναλύσεις, παραμένει η εικόνα ενός ανθρώπου που ξεκίνησε από ένα μικρό κατάστημα με πουκάμισα στη Λα Κορούνια το 1975, για να χτίσει έναν κολοσσό που σήμερα απασχολεί πάνω από 160.000 εργαζομένους. Ακόμα και σήμερα, ο Αμάνσιο Ορτέγκα επισκέπτεται τακτικά τα κεντρικά γραφεία της εταιρείας, διατηρώντας την επαφή με το προσωπικό και την καθημερινή λειτουργία της επιχείρησης.

UNCUT

Το εβδομαδιαίο podcast συνεντεύξεων

με την Ελισάβετ Γεωργίου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ανοδος στις τιμές πετρελαίου λόγω κλιμάκωσης του πολέμου

Το Ιράν εντείνει τις επιθέσεις σε λιμάνια, δεξαμενόπλοια και υποδομές

Κλιμακώνεται επικίνδυνα η ένταση στη Μέση Ανατολή, δύο εβδομάδες μετά την έναρξη των αμερικανοϊσραηλινών επιθέσεων στο Ιράν, με την Τεχεράνη να εντείνει τις επιθέσεις σε λιμάνια, δεξαμενόπλοια και τερματικούς σταθμούς πετρελαίου, σε μια συντονισμένη προσπάθεια να διαταράξει την παγκόσμια αγορά ενέργειας. Τουλάκιστον έξι πλοία δέχτηκαν επίθεση τα τελευταία 24ωρα στον Περσικό Κόλπο και στα Στενά του Ορμούζ, από όπου διέρχεται περίπου το ένα πέμπτο του παγκόσμιου πετρελαίου, με αποτέλεσμα οι παγκόσμιες τιμές να εκτοξευθούν σε επίπεδα που δεν έχουν παρατηρηθεί από το 2022. Η τιμή του Brent, του διεθνούς δείκτη αναφοράς για το πετρέλαιο, εκτινάχθηκε ξανά χθες πάνω από τα 100 δολάρια το βαρέλι, παρά την ιστορική απόφαση του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (IEA) να αποδεσμεύσει σταδιακά 400 εκατ. βαρέλια από τα στρατηγικά αποθέματα. Τριάντα δύο από τις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου, ανάμεσά τους και οι ΗΠΑ, συμφώνησαν να προχωρήσουν στη μεγαλύτερη απελευθέρωση αποθεμάτων πετρελαίου έκτακτης ανάγκης. Πριν από αυτήν την εβδομάδα, σημειώτεον, έχουν καταγραφεί μόνο τέσσερις άλλες συντονισμένες κινήσεις απελευθέρωσης στρατηγικών προμηθειών από την ίδρυση του IEA το 1974, γεγονός που υπογραμμίζει τη σοβαρότητα της τρέχουσας κρίσης. Παρατηρήτες της αγοράς επισμαίνουν ότι η αποδέσμευση στρατηγικών αποθεμάτων είναι πιθανό να προσφέρει μόνο προσωρινή ανακούφιση, αν δεν σταματήσει γρήγορα η

σύγκρουση. «Η επανέναρξη της μεταφοράς πετρελαίου μέσω του Ορμούζ θα είναι το κλειδί για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων από τον πόλεμο», ανέφερε ο IEA, προσθέτοντας ότι τα μέτρα ασφάλισης και φυσικής προστασίας για τη ναυτιλία θα είναι απαραίτητα.

Οι ροές μέσω του πορθμού έχουν μειωθεί κατά περισσότερο από 90%, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του οργανισμού. Οι περισσότερες από τις επτά χώρες του Κόλπου –Σαουδική Αραβία, Ιράκ, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Κουβέιτ, Κατάρ, Μπαχρέιν και Ιράν– που εξαρτώνται από τα Στενά για την εξαγωγή του αργού πετρελαίου τους, «έχουν μειώσει σημαντικά την παραγωγή τους», σύμφωνα με εκτιμήσεις, κατά τουλάχιστον 10 εκατ. βαρέλια την ημέρα.

Για να αποφύγει τα Στενά του Ορμούζ, η Σαουδική Αραβία ανακατευθύνει τις ροές σε εναλλακτικά κανάλια στην Ερυθρά Θάλασσα. «Το σύστημα μεταφορών και logistics λειτουργεί αποτελεσματικά, ενισχύοντας την επιχειρησιακή ικανότητα των λιμανιών, των αεροδρομίων και των δικτύων μεταφορών ώστε να διασφαλίζονται σταθερές εφοδιαστικές αλυσίδες», δήλωσε ο υπουργός Μεταφορών της χώρας, Σαλέχ λ Τζασέρ, κατά τη διάρκεια επίσκεψης σε λιμάνι της Ερυθράς Θάλασσας.

Ακόμη, πάντως, και αν τερματιστεί άμεσα ο πόλεμος, η παραγωγή θα χρειαστεί εβδομάδες, και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και μήνες, για να επιστρέψει στα επίπεδα προ κρίσης, ανάλογα με τον βαθμό πολυπλοκότητας και τη διαθέ-

Ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός θα συγκαλέσει την επόμενη εβδομάδα έκτακτη συνεδρίαση για να εξετάσει τις απειλές κατά της ναυσιπλοΐας στη Μέση Ανατολή και ειδικά στα Στενά του Ορμούζ. Ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας, μία ημέρα μετά την ανακοίνωση για απελευθέρωση αποθεμάτων, προέβλεψε ότι τον Μάρτιο η προσφορά πετρελαίου θα μειωθεί κατά 8 εκατ. βαρέλια την ημέρα στα 98,8 εκατ. βαρέλια, το χαμηλότερο επίπεδο από το α΄ τρίμηνο του 2022.

Τα Στενά του Ορμούζ θα παραμείνουν κλειστά, δήλωσε ο νέος Ιρανός ηγέτης - Όταν οι τιμές ανεβαίνουν, βγάζουμε πολλά χρήματα, λέει ο Τραμπ.

σιμότητα εργαζομένων, εξοπλισμού και πόρων στην περιοχή, αναφέρουν οι ειδικοί.

Η σύγκρουση διαταράσσει επίσης σοβαρά τις παγκόσμιες αγορές προϊόντων, με τα καύσιμα αεριωθούμενων, το υγραέριο και το αιθάνιο να επηρεάζονται άμεσα. Οι εκτεταμένες ακυρώσεις πτήσεων και οι μεγάλης κλίμακας διακοπές στην προμήθεια υγραερίου επηρεάζουν επίσης αρνητικά τη ζήτηση.

Το σοκ εφοδιασμού σημαίνει ότι ο πλανήτης αντιμετωπίζει μια βαθύτερη κρίση από ό,τι μετά τον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ το 1973 και το ξέσπασμα του πο-

λέμου στην Ουκρανία το 2022. Χθες, ο IEA –στη μηνιαία έκθεσή του για την αγορά πετρελαίου– προειδοποίησε ότι οι αγορές αντιμετώπιζουν τη «μεγαλύτερη διαταραχή εφοδιασμού στην ιστορία». Τον Μάρτιο, η προσφορά προβλέπεται να μειωθεί κατά 8 εκατ. βαρέλια την ημέρα στα 98,8 εκατ. βαρέλια, το χαμηλότερο επίπεδο από το πρώτο τρίμηνο του 2022.

Το πρώτο μήνυμα από τον νέο ανώτατο ηγέτη του Ιράν, Μοτζίτμπα Χαμενεΐ, έσβησε χθες τις ελπίδες για άμεση εκτόνωση της κρίσης, όπως άλλωστε και η δήλωση-απάντηση του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ. Στο πρώτο διάγγελμά του από τότε που διαδέχθηκε τον δολοφνημένο πατέρα του, ο υιός Χαμενεΐ διεμήνυσε πως τα Στενά του Ορμούζ θα παραμείνουν κλειστά ως «μέσο για να ασκηθεί πίεση στον εχθρό». Ο Τραμπ δήλωσε ότι η χώρα του θα μπορούσε να επωφεληθεί οικονομικά από την άνοδο των τιμών του πετρελαίου, αλλά πρόσθεσε ότι η αποτροπή της απόκτησης πυρηνικών

όπλων από το Ιράν παραμένει βασική προτεραιότητά του. Αποκάλεσε το Ιράν «αυτοκρατορία του κακού» και προειδοποίησε ότι οι πυρηνικές του φιλοδοξίες θα μπορούσαν να απειλήσουν τη σταθερότητα της Μέσης Ανατολής και πέραν αυτής. «Οι ΗΠΑ είναι μακράν ο μεγαλύτερος παραγωγός πετρελαίου στον κόσμο, επομένως όταν οι τιμές του πετρελαίου ανεβαίνουν, βγάζουμε πολλά χρήματα, αλλά πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον και σημασία για μένα ως πρόεδρο έχει να σταματήσουμε μια κακή αυτοκρατορία, το Ιράν, από το να αποκτήσει πυρηνικά όπλα και να καταστρέψει τη Μέση Ανατολή και ολόκληρο τον κόσμο».

Λάδι στη φωτιά έριξε και ένα ρεπορτάζ του ημιεπίσημου ιρανικού πρακτορείου ειδήσεων Fars ότι οι υποστηριζόμενοι από το Ιράν Χούθι στην Υεμένη και άλλες «ομάδες αντίστασης» βρίσκονται σε πλήρη επιφυλακή και ενδέχεται να ενταχθούν στον συνεχιζόμενο αγώνα της Τεχεράνης εναντίον των ΗΠΑ και των εταίρων τους. Οι πληρε-

ξούσιοι του Ιράν θα μπορούσαν να κλείσουν τον πορθμό Μπαμπ ελ-Μαντέμπ, το στενό πέρασμα στο νότιο άκρο της Αραβικής Χερσονήσου, το οποίο ελέγχει την κυκλοφορία των θαλάσσιων πλοίων που έχουν πρόσβαση στη διώρυγα του Σουέζ μέσω της Ερυθράς Θάλασσας. Περίπου το 12% του παγκόσμιου πετρελαίου που μεταφέρεται μέσω θαλάσσης διέρχεται από το Μπαμπ ελ-Μαντέμπ, καθιστώντας το, έτσι, το τέταρτο μεγαλύτερο σημείο συμφόρησης για τη ναυτιλία στον κόσμο. Την επόμενη εβδομάδα, ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (IMO) θα συγκαλέσει «έκτακτη συνεδρίαση» για να εξετάσει τις απειλές κατά της ναυσιπλοΐας στη Μέση Ανατολή και ειδικά στα Στενά του Ορμούζ. «Από την οπτική γωνία της αγοράς, το πρόβλημα είναι ότι οι επενδύτες αποτιμούν ολοένα και περισσότερο μια πιο παρατεταμένη σύγκρουση, γεγονός που προκαλεί εκτεταμένες οικονομικές ζημιές», έγραψε ο Τζιμ Ριντ, επικεφαλής παγκόσμιας μακροοικονομικής έρευνας στην Deutsche Bank.

Οι κερδισμένοι και οι χαμένοι από τη σύγκρουση στη Μέση Ανατολή

Καθώς ο πόλεμος στο Ιράν προκαλεί «το μεγαλύτερο πετρελαϊκό σοκ στην Ιστορία», όπως προειδοποίησε χθες η Διεθνής Υπηρεσία Ενέργειας (IEA), όλα δείχνουν πως καμία γεωγραφική ζώνη δεν πρόκειται να μείνει αλώβητη από τις συνέπειές του. Για ορισμένες γεωγραφικές ζώνες το πλήγμα μπορεί να είναι δυσβάστακτο και καθοριστικό και να επεκτείνεται στην παγκόσμια οικονομία και για άλλες σαφώς μικρότερο, ενώ δεν λείπουν και κάποιοι κερδισμένοι από τη λαίλαπα του πολέμου.

Αναμφίβολα οι συνέπειες θα είναι, όπως και ήδη είναι, πολύ μεγαλύτερες για τις οικονομίες του Κόλπου, που σύμφωνα με την Capital Economics θα συρρικνωθούν κατά 2% φέτος αν ο πόλεμος λήξει σύντομα, αλλά η ύφεσή τους θα φτάσει στο 15% σε περίπτωση ενός παρατεταμένου πολέμου. Το πλήγμα θα είναι μεγαλύτερο για το Κουβέιτ και το Κατάρ, καθώς οι οικονομίες τους εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον ενεργειακό τους κλάδο και δεν μπορούν να εξάγουν το πετρέλαιό τους παρά μόνον διά θαλάσσης. Η Σαουδική Αραβία, αντιθέτως, όπως και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, μπορούν να περιορίσουν τις ζημιές καθώς έχουν τη δυνατότητα να εξαγάγουν μέρος του πετρελαίου τους μέσω αγωγών που δεν περνούν από το Ιράν.

Δεδομένου, όμως, ότι κλονίζεται η αίσλη που είχε αποκτήσει τα τελευταία χρόνια με τις δυσθεώρητες επενδύσεις της και χάνει τη φήμη της ως ασφαλής

περιοχή, ενδέχεται να τιναχτεί στον αέρα το φαραωνικό σχέδιο «Vision 2030» της Σαουδικής Αραβίας, εφόσον εξαρτάται από τις ξένες επενδύσεις. Στην ευρύτερη περιοχή είναι άλλωστε δεδομένο ότι θα δεχθεί καιρό πλήγμα ο τουρισμός, που εκτιμάται πως θα μειωθεί 27% φέτος. Σύμφωνα μάλιστα με την εταιρεία ερευνών για θέματα τουρισμού Tourism Economics, ο κλάδος στην περιοχή θα χάσει έσοδα ύψους 56 δισ. δολ. Δύσκολα θα μείνουν ανεπηρέαστες και γειτονικές οικονομίες, όπως για παράδειγμα της Αιγύπτου, καθώς τελευταία διεθνείς επενδυτές εγκαταλείπουν τα ομόλογά

Μεγάλο το πλήγμα για τις οικονομίες του Κόλπου, μικρότερος ο αντίκτυπος σε ΗΠΑ, Ευρώπη, πώς ωφελείται η Ρωσία.

της ενώ παράλληλα το υψηλό κόστος της ενέργειας θα φέρει τα δημόσια οικονομικά της στα όρια τους.

Όσον αφορά τις ΗΠΑ, ο αντίκτυπος του πολέμου στην αμερικανική οικονομία θα είναι σαφώς μικρότερος, καθώς η υπερδύναμη έχει εξελιχθεί τα τελευταία χρόνια στην υπ' αριθμόν ένα παραγωγό πετρελαίου και χώρα εξαγωγής ενέργειας χάρη στην πυρετώδη παραγωγή σχιστολιθικών υδρογονανθράκων. Δεν πρόκει-

Οι οικονομίες στις χώρες του Κόλπου εκτιμάται ότι θα συρρικνωθούν κατά 2% φέτος αν ο πόλεμος λήξει σύντομα, αλλά η ύφεσή τους θα φτάσει στο 15% σε περίπτωση ενός παρατεταμένου πολέμου. Το πλήγμα θα είναι μεγαλύτερο για το Κουβέιτ (φωτογραφία) και το Κατάρ, καθώς οι οικονομίες τους εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον ενεργειακό τους κλάδο και δεν μπορούν να εξάγουν το πετρέλαιό τους παρά μόνον διά θαλάσσης.

ται όμως να παραμείνει πλήρως θωρακισμένη από τις συνέπειες του πολέμου στις τιμές της ενέργειας δεδομένου ότι ήδη έχουν αυξηθεί σημαντικά οι τιμές της βενζίνης και ήδη επιβαρύνουν τα οικονομικά των αμερικανικών νοικοκυριών. Από χθες οι τιμές του πετρελαίου έχουν και πάλι εκτοξευθεί, με το αργό Δυτικού Τέξας να βρίσκεται γύρω στα 95 δολ. το βαρέλι, σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από τα 80 δολ. το βαρέλι που σύμφωνα με αναλυτές

της Oxford Economics θα επιταχύνουν τον πληθωρισμό κατά 0,2 εκατοστιαίες μονάδες και θα μειώσουν τον ρυθμό ανάπτυξης κατά 0,1 εκατοστιαία μονάδα.

Η Γηραιά Ηπειρος επίσης δεν πρόκειται να δεχθεί το ολέθριο πλήγμα που θα δεχθούν οι χώρες του Κόλπου, καθώς τα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής αντιπροσωπεύουν μικρό μερίδιο των ενεργειακών αναγκών της. Και πάλι όμως, θα επηρεαστεί σημαντικά από τις τιμές

της παγκόσμιας αγοράς που θα επιβαρύνουν τις οικονομίες της σε μια ήδη εύθραυστη συγκυρία. Ηδη οι τιμές του φυσικού αερίου στην αγορά του Αμστερνταμ έχουν αυξηθεί κατά 50% από την αρχή του πολέμου και φέρνουν οδυνηρές αναμνήσεις από την ενεργειακή κρίση του 2022 και το σοκ που προκάλεσε η διακοπή των ροών του ρωσικού αερίου μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Σύμφωνα, πάντως, με αναλυτές του κλάδου, όπως

ο Τζέιμς Σμιτ, ειδικός επί θεμάτων ανεπιτυγμένων αγορών στην ING, το πλήγμα δεν πρόκειται να είναι αντίστοιχο αυτή τη φορά. Όπως τονίζει ο ίδιος, το 2022 οι συνθήκες στην παγκόσμια οικονομία ευνοούσαν την επιτάχυνση του πληθωρισμού, καθώς είχε προηγηθεί η πανδημία και το συνεπακόλουθο έμφραγμα στις εφοδιαστικές αλυσίδες και η χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής ανά τον κόσμο πυροδοτούσε την κρίση.

Και στην περίπτωση της Ευρώπης καθοριστικός παράγοντας θα είναι η διάρκεια του πολέμου και το πόσο διαρκέσει ο αποκλεισμός του υδροποιημένου αερίου (LNG) του Κατάρ. Η Ιταλία αναμένεται να πληγεί κυρίως λόγω μεγάλης εξάρτησης από το υδροποιημένο αέριο του Κατάρ, που αντιπροσωπεύει σχεδόν το ένα πέμπτο της παγκόσμιας προσφοράς LNG. Έχει άλλωστε αναδειχθεί σε σημαντική προμηθευτή της Ευρώπης μετά τη διακοπή του ρωσικού αερίου. Μέγας κερδισμένος η Ρωσία, που όλα δείχνουν πως επανέρχεται στην παγκόσμια αγορά ενώ δεν είχε έως τώρα τη δυνατότητα να εξάγει μεγάλο μέρος του πετρελαίου της εξαιτίας του εμπάργκο που της έχει επιβάλει η Δύση μετά την εισβολή στην Ουκρανία. Η απουσία του πετρελαίου του Κόλπου μοιραία θα αυξήσει τη ζήτηση για το ρωσικό πετρέλαιο και ενδεχομένως θα ενισχύσει τη διαπραγματευτική θέση της Μόσχας έναντι της Κίνας, της Ινδίας και πολλών άλλων χωρών-πελατών της.

Εκλείσαν οι πρώτες συμφωνίες για το πετρέλαιο της Βενεζουέλας

Σχέδια εκμετάλλευσης μεγάλων κοιτασμάτων από τη Chevron και τη Shell

Δύο πετρελαϊκοί κολοσσοί, η αμερικανική Chevron και η βρετανική Shell, έκλεισαν τις πρώτες μεγάλες συμφωνίες παραγωγής πετρελαίου με τη Βενεζουέλα μετά τη σύλληψη του πρώην προέδρου Νικολάς Μαδούρο τον Ιανουάριο, και ανοίγουν τον δρόμο για την αύξηση της παραγωγής σε πλούσιες σε πετρέλαιο περιοχές της χώρας. Οπως επισημαίνει σε αποκλειστικό ρεπορτάζ του το Reuters, οι συμφωνίες αυτές είναι τα μεγαλύτερα βήματα που έχουν γίνει έως τώρα προς την υλοποίηση της προσπάθειας των 100 δισ. δολ. για την ανοικοδόμηση της πετρελαϊκής βιομηχανίας της Βενεζουέλας, την οποία έχει προαναγγείλει ο Ντόναλντ Τραμπ.

Σύμφωνα με ανώνυμες πηγές που επικαλείται το Reuters, η Chevron και οι αρμόδιες για την ενέργεια αρχές της Βενεζουέλας έχουν καταλήξει στους αρχικούς όρους για την επέκταση του πετρελαϊκού σχεδίου της αμερικανικής πετρελαϊκής, του Πετροπάρ, στη Ζώνη του Ορινόκου. Βάσει της συμφωνίας, η Chevron θα έχει τη δυνατότητα να παράγει πετρέλαιο από την περιοχή νότια της Πετροπάρ, τη γνωστή ως Αγιακούτσο και στα πλούσια πετρελαϊκά κοιτάσματά της, αυξάνοντας έτσι σημαντικά την παραγωγή και τις

εξαγωγές πετρελαίου με μεγάλο ειδικό βάρος. Πρόκειται για μια περιοχή στην οποία η κρατική πετρελαϊκή της Βενεζουέλας, η Petroleos de Venezuela (PDVSA), έχει εντοπίσει και εκτιμήσει τα κοιτάσματα εδώ και δύο δεκαετίες, αλλά δεν έχει προχωρήσει σε ανάπτυξη και αξιοποίησή τους. Θα πρόκειται για την

Η αμερικανική εταιρεία θα γίνει η μεγαλύτερη ιδιωτική παραγωγός πετρελαίου στην περιοχή του Ορινόκου.

πέμπτη περιοχή πετρελαίου στη Βενεζουέλα στην οποία δραστηριοποιείται η Chevron και με το τελευταίο αυτό σχέδιο θα είναι η μεγαλύτερη ιδιωτική παραγωγός πετρελαίου στην περιοχή του Ορινόκου στην οποία βρίσκονται πάνω από τα τρία τέταρτα των αποθεμάτων αργού της χώρας.

Σημειωτέον ότι η αμερικανική ανταγωνιστριά της, η ConocoPhillips, ήταν η μεγαλύτερη ξένη παραγωγός στη Βενεζουέλα προτού την εγκαταλείψει πριν από δύο δεκαετίες εν μέσω κύματος ιδιωτικοποιήσεων.

Στο μεταξύ, η Shell υπέγραψε με τη Βενεζουέλα συμφωνίες για παραγωγή και εκμετάλλευση πετρελαίου την περασμένη εβδομάδα, όταν βρισκόταν στο Καρακάς ο Αμερικανός υπουργός Εσωτερικών Νταγκ Μπέργκαμ. Αν και το Καρακάς δεν έχει ανακοινώσει τις λεπτομέρειες της συμφωνίας, το Reuters επικαλείται επίσημο κυβερνητικό έγγραφο σύμφωνα με το οποίο η βρετανική πετρελαϊκή σχεδιάζει να αναπτύξει τις πετρελαιοπηγές Καρίτο και Πιριτάλ στην πλούσια σε πετρέλαιο περιοχή Μονάγκας Νορθ στην ανατολική πλευρά της χώρας. Πρόκειται για δύο από τις ελάχιστες περιοχές της Βενεζουέλας στις οποίες μπορεί να παραχθεί ελαφρό και μεσαίο αργό και φυσικό αέριο το οποίο ενδιαφέρει ιδιαίτερω τις πετρελαϊκές καθώς το αναμειγνύουν με το βαρύ πετρέλαιο της Βενεζουέλας και το καθιστούν κατάλληλο για εξαγωγές.

Μέχρι στιγμής η Shell έχει επιβεβαιώσει πως υπέγραψε μεγάλο αριθμό συμφωνιών με την κυβέρνηση της Βενεζουέλας, με τις εταιρείες μηχανολογίας Verica και KBR και με την εταιρεία υπηρεσιών πετρελαίου Baker Hughes, οι οποίες «καταδεικνύουν επισήμως την πρόθεση της Shell να αξιοποιήσει σειρά ευκαιριών από κοινού

Οι δύο συμφωνίες είναι τα μεγαλύτερα βήματα που έχουν γίνει προς την υλοποίηση της προσπάθειας για ανοικοδόμηση της πετρελαϊκής βιομηχανίας της Βενεζουέλας, την οποία έχει προαναγγείλει ο Τραμπ.

με τη Βενεζουέλα» και αφορούν την εξόρυξη, παραγωγή και εκμετάλλευση πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Πριν από την αρχική της συμφωνία, το κύριο σχέδιο της Shell στη Βενεζουέλα ήταν το «Ντράγκον» κοντά στην Τρινιντάντ. Η βρετανική πετρελαϊκή είχε καταβάλει προσπάθειες για να

αναπτύξει τα σχέδιά της στη χώρα, αλλά αντιμετώπιζε μεγάλες δυσκολίες από το 2019, οπότε ο Ντόναλντ Τραμπ επέβαλε κυρώσεις στον ενεργειακό της κλάδο. Ανάμεσα στις άλλες εταιρείες που έχουν εκφράσει ενδιαφέρον για ανάπτυξη των σχεδίων που ήδη έχουν σε περιοχές της Βενεζουέλας, προκειμένου

να αυξήσουν την παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου, συγκαταλέγονται οι ισπανικές Repsol και M&P. Σημειωτέον ότι η Repsol είναι η εταιρεία με το μεγαλύτερο χρέος στη Βενεζουέλα, που υπερβαίνει τα 5 δισ. δολ. και έχει συσσωρευτεί στη διάρκεια της περιόδου των κυρώσεων.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ ΚΤΗΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΕΓΑΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (ΚΑΔΔ), ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (ΤΔΔΠ), ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

1. Το ΤΔΔΠ - ΚΑΔΔ του Υπουργείου Οικονομικών, ζητά την υποβολή Δήλωσης Ενδιαφέροντος από νομικά ή φυσικά πρόσωπα που διαθέτουν προς ενοικίαση γραφειακό χώρο συνολικού εμβαδού περίπου 1,650 τ.μ., περιλαμβανομένων ωφελίμων, αποθηκευτικών και κοινόχρηστων χώρων (με απόκλιση ±10%), σε κτήριο εντός των γεωγραφικών ορίων των Δήμων της επαρχίας Λευκωσίας και συγκεκριμένα στους Δήμους: Λευκωσίας και Στροβόλου για τις άμεσες στεγαστικές ανάγκες της ΚΑΔΔ. Η ενοικίαση είναι για περίοδο πέντε (5) ετών με δικαίωμα παράτασης από μέρους του Ενοικιαστή για ακόμη δύο (2) περιόδους των δύο (2) ετών, χωρίς να αποκλείεται το ενδεχόμενο, αν τα δύο συμβαλλόμενα Μέρη συμφωνούν, της διαπραγμάτευσης για μακροχρόνια ενοικίαση, ενοικιαγορά ή αγορά.

2. Αναλυτικά οι όροι και οι απαιτήσεις βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα της ΚΑΔΔ www.mof.gov.cy/mof/capa/cyacademy.nsf.

3. Η Δήλωση Ενδιαφέροντος θα πρέπει να υποβληθεί το αργότερο μέχρι την Παρασκευή 27 Μαρτίου 2026 και ώρα 12:00μ.μ. Για περισσότερες πληροφορίες παρακαλώ καλέστε στο τηλέφωνο 22466532 / 538.

ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΕΡΓΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΓΙΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΓΡΑΦΕΙΑΚΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ (κλ. Α2, Α5 και Α7 (ii)) ΓΙΑ ΚΑΛΥΨΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανακοινώνει ότι, σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί της Ρύθμισης της Απασχόλησης Εργοδοτούμενων Αορίστου και Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου στη Δημόσια Υπηρεσία Νόμου του 2016 (Ν.70(Ι)/2016), γίνονται δεκτές αιτήσεις για απασχόληση δέκα (10) Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου για την εκτέλεση γραφειακών καθηκόντων (κλ. Α2, Α5 και Α7 (ii)). Οι θέσεις αφορούν τοποθέτηση της μίας (1) θέσης στην επαρχία Πάφου, των οκτώ (8) θέσεων σε οποιαδήποτε επαρχία και μίας (1) θέσης με λογιστικά προσόντα σε οποιαδήποτε επαρχία, για χρονική περίοδο μέχρι 24 μήνες.

Αιτήσεις θα γίνονται δεκτές μέχρι την Παρασκευή 3 Απριλίου 2026.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα: www.mlsi.gov.cy

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Το Τμήμα Μετανάστευσης ανακοινώνει ότι, σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί της Ρύθμισης της Απασχόλησης Εργοδοτούμενων Αορίστου και Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου στη Δημόσια Υπηρεσία Νόμου του 2016 [Ν. 70(Ι)/2016 - εφεξής ο Νόμος], γίνονται δεκτές αιτήσεις για απασχόληση εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου για την εκτέλεση καθηκόντων Λειτουργού Υποστήριξης για το έργο τακτής προθεσμίας «Ενίσχυση του Τομέα Νόμιμης μετανάστευσης του Τμήματος Μετανάστευσης» ή/και του έργου τακτής προθεσμίας « Ενίσχυση του Τομέα Παράτυπης Μετανάστευσης και Διεθνούς Προστασίας του Τμήματος Μετανάστευσης», τα οποία συγχρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν όλες τις πληροφορίες σχετικά με τα καθήκοντα των θέσεων, τα απαιτούμενα προσόντα, τη διαδικασία πρόσληψης και τον τρόπο υποβολής αίτησης στην Επίσημη Εφημερίδα ημερομηνίας 13 Μαρτίου 2026 στο «Κύριο Μέρος, Τμήμα Α» σελ.1186, το δε σχετικό έντυπο αίτησης είναι αναρτημένο στην Ιστοσελίδα του Τμήματος Μετανάστευσης <https://www.gov.cy/mip-md>. Το εν λόγω έντυπο αποστέλλεται κατάλληλα συμπληρωμένο μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ηλεκτρονική διεύθυνση job@md.mip.gov.cy με την ένδειξη «Αίτηση για Πρόσληψη ΕΟΧ Α2 για κάλυψη αναγκών του Τμήματος Μετανάστευσης του Υφυπουργείου Μετανάστευσης και Διεθνούς Προστασίας, όχι αργότερα από τις 27 Μαρτίου 2026 και ώρα 14.30. Εκπρόθεσμες αιτήσεις δεν θα γίνονται αποδεκτές.

Μπορείς να φανταστείς ένα μέλλον χωρίς νερό; Για να μη χρειαστεί να το ζήσουμε, κάνουμε σήμερα ό,τι περνάει από το χέρι μας για να περιορίσουμε τη σπατάλη και να πετύχουμε εξοικονόμηση νερού.

Νερό, και για το αύριο.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Οι πιο δημοφιλείς περιοχές για κατοικίες

Πού καταγράφεται η μεγαλύτερη ζήτηση από αγοραστές και ενοικιαστές – Πρωτιά για τη Χαλκιδική, άνοδος για τον Πειραιά

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Με αύξηση κατά 17% ολοκληρώθηκε το 2025 σε ό,τι αφορά τη ζήτηση για κατοικίες προς πώληση, σε σχέση με το 2024, καθώς το πρόγραμμα «Σπίτι μου II» έδωσε την αναμενόμενη ώθηση στην κτηματαγορά, με άμεσο αντίκτυπο και στις τιμές πώλησης. Αντίστοιχα, όπως καταγράφει σχετική ανάλυση του Spitogatos Insights, άνοδο κατά 5% σημείωσαν και οι αναζητήσεις κατοικιών προς ενοίκιαση το 2025.

Για αγορά

Σε πανελλαδικό επίπεδο, οι περιοχές που συγκέντρωσαν την υψηλότερη ζήτηση για την απόκτηση κατοικίας το 2025 (από Έλληνες και ξένους ενδιαφερόμενους) ήταν, κατά σειρά, η Χαλκιδική, ο Δήμος Αθηναίων, τα προάστια της Θεσσαλονίκης, τα νότια προάστια της Αττικής και οι Κυκλάδες.

Σύμφωνα με τους αναλυτές, η περιοχή που δείχνει τη μεγαλύτερη δυναμική είναι τα προάστια της Θεσσαλονίκης, καθώς από την πέμπτη θέση του 2024 βρέθηκαν πέρυσι στην τρίτη θέση.

Οι πιο προσιτές τιμές και η αυξημένη κατασκευαστική δραστηριότητα είναι οι βασικότεροι λόγοι που έχουν ενισχύσει τη ζήτηση προς τα σημεία αυτά. Μετά την πρώτη πεντάδα, ακολουθούν περιοχές όπως ο Δήμος Θεσσαλονίκης, η Καβάλα, τα βόρεια προάστια της Αττικής, η Μεσσηνία και τα Δωδεκάνησα.

Στην Αττική, την υψηλότερη ζήτηση για αγορά κατοικίας κατέγραψε ο Δήμος Αθηναίων, ενώ ο Πειραιάς ξεχώρισε σημειώνοντας σημαντική άνοδο, καθώς από την πέμπτη θέση το 2024 βρέθηκε στη δεύτερη το 2025 μεταξύ των περιοχών με τη μεγαλύτερη ζήτηση. Στις πρώτες θέσεις της κατάταξης ακολουθούν η Γλυφάδα, το Χαλάνδρι, η Κηφισιά, το Περιστερί, το οποίο επίσης κατέγραψε αξιοσημείωτη ενίσχυση της ζήτησης σε σχέση με το 2024, καθώς και το Μαρούσι, το Παλαιό Φάληρο, η Νέα Σμύρνη και

η Καλλιθέα. Στη Θεσσαλονίκη, οι 10 δημοφιλέστερες περιοχές για αγορά κατοικίας το 2025 αναδείχθηκαν: η Καλαμαριά, το Κέντρο της Θεσσαλονίκης, ο Εύοσμος, η Τούμπα, η Θέρμη, η Πυλαία, ο Θερμαϊκός, η περιοχή Ανάληψη-Μπότσαρη-Νέα Παραλία, η περιοχή Χαριλάου και η Σταυρούπολη.

Με ώθηση από το πρόγραμμα «Σπίτι μου II», η ζήτηση για αγορά κατοικίας αυξήθηκε πέρυσι κατά 17%.

Για ενοίκιαση

Σε ό,τι αφορά τις κατοικίες προς ενοίκιαση, τα πιο δημοφιλή σημεία της χώρας το 2025, σύμφωνα με τον όγκο των αναζητήσεων μέσω της πλατφόρμας Spitogatos.gr, ήταν ο Δήμος Αθηναίων, τα νότια προάστια της Αθήνας, τα προάστια της Θεσσαλονίκης, ο Δήμος Θεσ-

σαλονίκης και τα βόρεια προάστια της Αθήνας. Όπως είναι εμφανές λοιπόν, σε ό,τι αφορά τις ενοικιάσεις, τα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα κυριαρχούν. Ακολουθούν, το υπόλοιπο της Αττικής, η Εύβοια, η Κόρινθος, η Αχαΐα και η Μεσσηνία στην Πελοπόννησο, τα Δωδεκάνησα, τα Χανιά και το Ηράκλειο

στην Κρήτη, η Μαγνησία και η Λάρισα.

Στην Αττική, η κορυφή εξακολουθεί να ανήκει στον Δήμο Αθηναίων, ενώ στη δεύτερη θέση κατατάσσεται ο Πειραιάς και στην τρίτη το Περιστερί, περιοχές οι οποίες σημείωσαν σημαντική αύξηση στη ζήτηση κατά το 2025 σε σχέση με το 2024. Ακολουθούν το Χαλάνδρι, η Καλλιθέα, η Γλυφάδα, το Μαρούσι, το Αιγάλεω και η Νέα Σμύρνη, ενώ η Νέα Ιωνία εισέρχεται για πρώτη φορά στη δεκάδα των περιοχών με τη μεγαλύτερη ζήτηση για ενοίκιαση στην Αττική, μαζί με το Αιγάλεω, εξέλιξη που αναδεικνύει τη στροφή των ενοικιαστών προς πιο προσιτές επιλογές.

Στη Θεσσαλονίκη, οι πιο δημοφιλείς περιοχές για ενοίκιαση κατοικίας το 2025 είναι η Καλαμαριά, το κέντρο Θεσσαλονίκης, ο Εύοσμος, η Τούμπα, η Θέρμη, η Πυλαία, ο Θερμαϊκός, η περιοχή Ανάληψη-Μπότσαρη-Νέα Παραλία, η Χαριλάου και η Σταυρούπολη.

Τι θέλουν οι ξένοι

Άνοδο κατά 12% σημείωσαν το 2025 και οι αναζητήσεις από το εξωτερικό για την αγορά κατοικιών στην Ελλάδα. Ακόμα μεγαλύτερη όμως ήταν η αύξηση των αναζητήσεων για κατοικίες προς ενοίκιαση, καταγράφοντας ετήσια μεταβολή 33% έναντι του 2024.

Σύμφωνα με τους αναλυτές του Spitogatos.gr, η μεγάλη αυτή αύξηση εξηγείται από τις νέες τάσεις που παρατηρούνται, λόγω της ανάδυσης ευέλικτων μορφών απασχόλησης και της τηλεργασίας.

Σε ό,τι αφορά τις κατοικίες προς πώληση, οι χώρες του εξωτερικού που καταγράφουν υψηλό ενδιαφέρον και παράλληλα τις υψηλότερες μέσες τιμές αναζητήσεων είναι η Κίνα, με μέση τιμή αναζητήσεων στις 430.572 ευρώ, η Νότια Αφρική, με 414.225 ευρώ και οι ΗΠΑ, με 391.628 ευρώ. Όσον αφορά τη μεγαλύτερη ζήτηση, οι υποψήφιοι αγοραστές από τις ΗΠΑ ξεχωρίζουν, ενώ ακολουθούν οι Γερμανοί, οι Βρετανοί, οι Κινέζοι και οι Βούλγαροι.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Κύπρος: Εκεί που ο ήλιος σβήνει τους φόβους της γειτονιάς μας

Η Κύπρος σίγουρα δεν μπορεί να αλλάξει τη γεωγραφία της, αλλά μπορεί να αλλάξει την αντίληψη που προφανώς επικρατεί για αυτήν, σε σχέση πάντοτε με τον πόλεμο στο Ιράν. Το κλειδί είναι στο να αποδείξουμε ως χώρα ότι ο κίνδυνος είναι «περιφερειακός» και όχι «τοπικός».

Τα διεθνή μέσα ενημέρωσης, τα οποία απλώς παλεύουν για ακόλουθους και ακροαματικότητα, έβγαλαν μια ποικιλόμορφη εικόνα για την Κύπρο (ανάλογα με τη χώρα βάσης τους) που κατέληγε σε παρόμοιο όμως αποτέλεσμα: ότι ούτε λίγο ούτε πολύ, ο πόλεμος επεκτάθηκε μέχρι την Κύπρο.

Τα αμερικάνικα μέσα μπορώ να πω είχαν την πιο λάιτ εκδοχή, μεταδίδοντας το τι πραγματικά συνέβη με το drone στη βρετανική βάση, δίδοντας μεγαλύτερη σημασία στην άμεση κινητοποίηση της Ελλάδας για αύξηση της δυνατότητας αεράμυνας της Κύπρου και τη γενικότερη επίκριση της Βρετανίας, παρά σε οτιδήποτε άλλο. Τα αγγλικά Μέσα, αφενός έδιναν την εντύπωση πως η Κύπρος είναι ακόμη κάτι σαν αποικία, και αφετέρου ήταν άκρως

επικριτικά προς τον Στάρμερ, εκφράζοντας παράλληλα διθυραμβικά σχόλια για την Ελλάδα πως τάχα μου έσπευσε να προστατεύσει τη Βρετανία επειδή η ίδια ήταν ανίκανη.

Και έχουμε κάποια μέσα σε Ελλάδα και Κύπρο που περιέγραφαν ένα άκρως πολεμικό κλίμα.

Με αυτή την εικόνα, δικαιολογημένα οι εκπρόσωποι του τουριστικού τομέα εκφράζουν αισθήματα αγωνίας, επειδή με τη διάθεση απραξίας που μας διακατέχει μπορεί και να χάσουμε τη φετινή σεζόν, με απρόβλεπτες συνέπειες στην οικονομία και τη χώρα γενικότερα.

Ευτυχώς μετά παρέλευση 10-11 ημερών έγιναν κάποιες συσκέψεις σε ανώτατο επίπεδο και λήφθηκαν κάποιες πολύ καλές αποφάσεις.

Η σημαντικότερη είναι η επιστράτευση του Διεθνούς Οίκου Kream, με σκοπό να αντικρουστούν οι υπερβολές των διεθνών ΜΜΕ και να διαχωριστεί η Κύπρος από την ενεργό εμπόλεμη ζώνη. Αυτό το image repositioning είναι η καλύτερη τακτική, και ο συγκεκριμένος οίκος ίσως είναι ο καλύτερος

Η Κύπρος σίγουρα δεν μπορεί να αλλάξει τη γεωγραφία της, αλλά μπορεί να αλλάξει την αντίληψη που προφανώς επικρατεί για αυτήν, σε σχέση πάντοτε με τον πόλεμο στο Ιράν.

που μπορεί να το πετύχει. Επίσης, αξιοσημείωτα είναι μέτρα που αφορούν την αεροπορική σύνδεση με χώρες της Ευρώπης, όπως και κάποια μέτρα υποβοήθησης της λειτουργίας των ξενοδοχείων.

Η πειθώ, λοιπόν, των ξένων αγορών σε περιόδους γεωπολιτικής κρίσης είναι μια άσκηση διαχείρισης φήμης (crisis PR) και επιχειρηματικής ετοιμότητας. Για αυτό επιβάλλεται πέραν των όσων ήδη αποφασίστηκαν προς αυτή την κατεύθυνση, να εστιάσουμε στους ακόλουθους κρίσιμους άξονες για τη διασφάλιση της σεζόν:

Επικοινωνιακή στρατηγική «Everyday Normality»

Η Κύπρος πρέπει να δείξει, όχι απλώς να πει, ότι η ζωή συνεχίζεται κανονικά.

Live Visuals & Influencers

Χρήση live καμερών σε τουριστικά θέρετρα και συνεργασία με influencers που βρίσκονται ήδη στο νησί, ώστε να μεταδίδουν εικόνες από την καθημερινότητα (γεμάτα εστιατόρια, παραλίες, ασφάλεις μετακινήσεις κ.λπ.).

Διπλωματική πίεση για υποβάθμιση των ταξιδιωτικών οδηγιών

Οι ταξιδιωτικές οδηγίες είναι μεγάλο εμπόδιο καθώς επηρεάζουν και τις ασφάλειες ταξιδιών. Στόχος πρέπει να είναι να πείσουμε ιδιαίτερα το Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ ότι το περιστατικό στο Ακρωτήριο ήταν μεμονωμένο και πως η αεράμυνά μας είναι δυνατή.

Εγγύηση αεροπορικής συνδεσιμότητας

Ο τουρίστας φοβάται μη μείνει «εγκλωβισμένος». Άρα θα πρέπει να πείσουμε πως οι πτήσεις προς την Ευρώπη δεν

επηρεάζονται από το κλείσιμο του εναέριου χώρου της Μέσης Ανατολής, χρησιμοποιώντας δυτικούς διαδρόμους. Θα πρέπει να συνδυαστεί με παροχή κινήτρων σε αεροπορικές για να διατηρήσουν τη συχνότητα πτήσεων, παρά την αύξηση των ασφαλιστρών.

Διαφάνεια και πρωτόκολλα ασφαλείας

Η σιωπή εκλαμβάνεται σαν φόβος. Συνεπώς, θα πρέπει να υπάρχει συνεχής ροή πληροφόρησης προς τους μεγάλους tour operators για τα μέτρα ασφαλείας στα αεροδρόμια και στα λιμάνια. Θα πρέπει να προβάλλουμε καθημερινά την Κύπρο ως ασφαλές καταφύγιο και ανθρώπιστικό κέντρο παρά ως στρατιωτικό προπύργιο.

Στήριξη του τοπικού προϊόντος

Θα πρέπει να υπάρξει ευελιξία στις κρατήσεις. Ενθάρρυνση των ξενοδόχων να προσφέρουν πολιτικές δωρεάν ακυρώσεων ή αλλαγής ημερομηνιών ώστε να μειωθεί το ρίσκο για τον ταξιδιώτη.

Τέλος, αλλά όχι έσχατο, θα πρέπει να ενισχύσουμε την

προβολή της χώρας μας σε χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης που νιώθουν λιγότερο εκτεθειμένες στη σύγκρουση.

Οι τελευταίες ειδήσεις φέρουν πολλούς οικονομικά επιφανείς ξένους υπηκόους που ζουν στο Ντουμπάι και στα Η.Α.Ε. να ψάχνουν τρόπους επαναπατρισμού σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, προσφέροντας και τρελά ποσά ενοικίων για εξασφάλιση άμεσας στέγης.

Εδώ –αν πετύχουμε συνδυαστικά στις πιο πάνω δράσεις– μπορούμε να έχουμε όφελος ως χώρα, δεδομένου ότι υπάρχει μεγάλη διαθεσιμότητα σε τέτοιας κατηγορίας real estate και να έχουμε βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα όφελι.

Η Κύπρος είναι εκτός κινδύνου και πρέπει να σταματήσουμε να πυροβολούμε τα πόδια μας. Η προσπάθεια πρέπει να είναι κοινή σε κάθε δυνατό επίπεδο.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Τέχνες
& γράμματα

Κυριακή 15 Μαρτίου 2026

Είναι αυτή
η θεά
της
ομορφιάς;

Η «Αφροδίτη» του Τζεφ Κουνς έρχεται
στην Αθήνα. Πώς «συνομιλεί» το
πορτοκαλί γλυπτό με τα αρχαία ειδώλια;
Πέντε απαντήσεις στην «Κ»

Σελ. 8

Η «Αφροδίτη» του Lespugue είναι ένα μικρό ειδώλιο 14,7 εκ. από χαυλιόδοντα μαμούθ περίπου 28.000 ετών, ένα αρχέτυπο γονιμότητας, που αποτέλεσε έμπνευση για τον Τζεφ Κουνς.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

15.3-21.3.26

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

«The Kings and Queens Of Cyprus»

Οι εκδόσεις ΕΝ ΤΥΠΟΙΣ παρουσιάζουν στην παρουσίαση του βιβλίου «The Kings and Queens Of Cyprus (1878-1960). Their History in Objects» του Ιωάννη Ανδρονίκου. Το βιβλίο θα παρουσιάσει ο κ. Άντης Λοΐζου, συνταγματάρχης ε.α. Χαιρετισμό θα απευθύνουν οι: Βούλα Κοκκίνου, διευθύντρια των Εκδόσεων Εν Τύποις, Σούλης Μαλέκο, μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής Φιλοτελισμού του υπουργείου Συγκοινωνιών για τα Κυπριακά Ταχυδρομεία. Αντιφώνηση από τον συγγραφέα κ. Ιωάννη Ανδρονίκου. Τετάρτη, 18 Μαρτίου, ώρα 7:30 μ.μ. Αίθουσα «Ανδρέας Πατσαλίδης», Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζής Κύπρου, Φανερωμένης 86-90, Παλιά Λευκωσία. Θα ακολουθήσει δεξίωση.

ΘΕΑΤΡΟ

«Χίλια χέρια» σε σκηνοθεσία Φώτη Νικολάου

Ανεβαίνει το έργο της Στέλλας Βοσκαρίδου «Χίλια χέρια» σε σκηνοθεσία Φώτη Νικολάου. Στο έργο της Στέλλας Βοσκαρίδου επιχειρείται μια καταβύθιση στα άδυτα της ψυχής του σπουδαίου γλύπτη Γιαννούλη Χαλεπά, μια αποτύπωση της καλλιτεχνικής του πορείας ως διαρκούς ταλάντευσης ανάμεσα στο φως και στο σκοτάδι. Ο Φώτης Νικολάου, που υπογράφει τη σκηνοθεσία, προσεγγίζει τα «Χίλια χέρια» ως μια σκηνική αναμέτρηση του δημιουργού με τον ίδιο του τον εαυτό: ο απολλώνιος Χαλεπάς συναντά τον διονυσιακό Σάτυρο, και εκεί ακριβώς το παρόν και το μέλλον, η τρέλα και η δημιουργία, η αλήθεια και η ψευδαίσθηση γίνο-

νται ένα. Η σκηνή μετατρέπεται σε έναν τόπο ύλης και μνήμης, όπου πηλός και μάσκα γίνονται σώμα, αποτύπωμα, πληγή και προσευχή. Τα όρια του δημιουργού και του δημιουργήματος συγχέονται. Η έμπνευση μοιάζει με κατάρα και η τέχνη με ένα τελευταίο νεύμα αντίστασης απέναντι στη φθορά. Παίζουν οι: Βασίλης Βασιλάκης, Έλενα Καλλινίκου, Μαρία Μασούνου, Λοΐζος Παπαγεωργίου, Λουκία Πιερίδου, Μυρσίνη Χριστοδούλου. Μουσική: Αναστασία Δημητριάδου (Nama Dama). Παραστάσεις, Θέατρο ΘΟΚ, Νέα Σκηνή «Νίκος Χαραλάμπους» Λευκωσία. **Πληροφορίες, εισιτήρια www.thoc.org.cy | Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 77772717.**

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Goethekino: Ζητήματα για Εκείνη

Το Ινστιτούτο Γκαίτε διοργανώνει την τρίτη έκδοση του GoetheKino με τίτλο «Ζητήματα για Εκείνη», με την στήριξη του Συνδέσμου Εικαστικών Καλλιτεχνών και Θεωρητικών Τέχνης-φωτώριο. Η σειρά ταινιών, η οποία ξεκινά τον Μάρτιο -τον Μήνα Ιστορίας των Γυναικών- και συνεχίζεται μέχρι τον Μάιο, δίνει χώρο για διάλογο και αναστοχασμό σκετικά με την εκπροσώπηση και την ορατότητα των γυναικών στις τέχνες και μας προσκαλεί να επανεξετάσουμε την ιστορία της τέχνης. Η σειρά ξεκινά στις 18 Μαρτίου 2026 με την ταινία της Susanne Radelhof Lost Women

Art. Το ντοκιμαντέρ αυτό σε δύο μέρη ικνογραφεί στις ιστορίες γυναικών καλλιτεχνιών που διαγράφηκαν από την ιστορία της τέχνης, εστιάζοντας στα τελευταία εκατό χρόνια. Το πρώτο μέρος έχει τον τίτλο Από τον Ιμπρεσιονισμό στην Αφαίρεση και το δεύτερο μέρος τον τίτλο Από το Νέο Βλέμμα στη Φεμινιστική Πρωτοπορία. Πρόγραμμα προβολών και συζητήσεων 18 Μαρτίου, 29 Απριλίου και 27 Μαΐου. ώρα 7:00 μ.μ., Ινστιτούτο Γκαίτε Κύπρου, Μάρκου Δράκου 21, Λευκωσία. **Πληροφορίες: 22674606, www.goethe.de/cypros. Ελεύθερη είσοδος.**

ΕΚΘΕΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

«Θαλασσο-ψυχισμοί» της Ρένας Αρτεμίου

Η γκαλερί Αποκάλυψη παρουσιάζει την πρώτη έκθεση ζωγραφικής της Ρένας Αρτεμίου. Η ζωγραφική δουλειά της είναι απόρροια της επαγγελματικής της ιδιότητας και αποτελεί την προέκταση αυτής. Παρουσιάζονται 35 έργα ζωγραφικής διαφόρων διαστάσεων με ακριλικό και μικτά υλικά σε καμβά και σε ξύλο. Η έκθεση φέρει τον τίτλο «θαλασσοψυχισμοί» και στην πραγματικότητα διαπραγματεύεται το υγρό στοιχείο όχι μόνο σαν τοπίο αλλά και ως ψυχικό και συμβολικό πεδίο ρευστό, μεταβλλόμενο βαθύ και θεραπευτικό. Οι «θαλασσοψυχισμοί» δεν αποτυπώνουν μόνο εικό-

νες της θάλασσας, αποτυπώνουν «εσωτερικές καταστάσεις» της ψυχής, κύματα, ροές και υδάτινες επιφάνειες, μεταμορφώνονται σε ψυχικά πεδία προσκαλώντας τον θεατή να σταθεί, να αναπνεύσει και να αφεθεί. Τα έργα της Ρένας Αρτεμίου λειτουργούν ως μια εικαστική εμπειρία ενσυνειδητότητας όπου η τέχνη γίνεται γέφυρα ανάμεσα στο σώμα, το

συναίσθημα και τη σκέψη. Ένα κάλεσμα για εσωτερική ηρεμία και επιστροφή στην προσωπική ροή του καθενός. Εγκαίνια 18 Μαρτίου. Διάρκεια έως 4 Απριλίου. **Γκαλερί Αποκάλυψη, Χύτρων 30, Λευκωσία. Πληροφορίες [τηλέφωνο 22300150](tel:22300150).**

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

«Φυγόκεντρες Δυνάμεις»

Το Κέντρο Λόγου και Τεχνών Τεχνοδρόμιο παρουσιάζει την ποιητική συλλογή του Κώστα Μακρίδη «Φυγόκεντρες Δυνάμεις» (εκδόσεις Τεχνοδρόμιον, 2025). Για το βιβλίο θα μιλήσει ο ποιητής Μάριος Αγαθοκλέους. Ποιήματα από τη συλλογή θα απαγγείλει ο Τάσος Ζαχαρίου και ο ίδιος ο ποιητής. Οι φυγόκεντρες δυνάμεις της ποίησης του Μακρίδη συσπειρώνονται εδώ, σε ένα άκρο ή σε ένα ενεργει-

ακό σημείο, καθώς η περιπέτεια της γραφής ταυτίζεται με τη στοχαστική ενατένιση, τα πάθη του έρωτα, το παυσίλυπο πένθος και το μυστήριο της μνήμης. Πρόκειται ίσως για την επιστολή ενός ιδανικού αυτόχειρα, ή για έναν αποχαιρετισμό που δεν διαφέρει από το καλωσόρισμα. **Τετάρτη, 18 Μαρτίου, ώρα 7:30 μ.μ. Ευδάδικο, Γενεθλίω Μπέλλα 34, Λεμεσός. Είσοδος ελεύθερη.**

Το τραγικό τέλος της βαρεμάρας

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Συμβαίνει μια αόρατη επανάσταση. Μια συγκλονιστική αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο υπάρχουμε εμείς, τα ανθρώπινα όντα, σε αυτόν εδώ τον πλανήτη. Ελάχιστα συζητιέται. Οι πολιτικοί δεν τη λαμβάνουν υπόψη. Οι κοινωνίες αδιαφορούν. Ένα κομβικό συστατικό τού τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος χάνεται: η βαρεμάρα. Η μεγάλη αλλαγή που έχει συντελεστεί στον κόσμο μας είναι το ότι έχουμε εξαφανίσει σχεδόν ολοκληρωτικά τη βαρεμάρα. Κανένας άνθρωπος πια δεν κάθεται μόνος με τον εαυτό του χωρίς να έχει τίποτε απολύτως να κάνει. Οι μεγαλύτερες και οι μεγαλύτεροι από εσάς καταλαβαίνετε τι εννοώ. Δεν καταλαβαίνετε απλώς: Θυμάστε. Θυμάστε να είστε παιδιά στο σπίτι και να μην έχετε να απασχοληθείτε με τίποτε. Χωρίς videogames, κινητά, Spotify ή Netflix. Οσες και όσοι έχετε προσπαθήσει να βρείτε μια ασχολία για να περάσετε τον χρόνο σας με υλικά, ασ πούμε, ένα ξύλο και ένα κομμάτι σχοινί, ή με ένα αλουμινένιο κουτάκι και πέτρες σε ένα άδαιο οικόπεδο, αντιλαμβάνεστε. Στους νεότερους οι στιγμές αυτές φατνάζουν σαν μαρτύριο. Ήταν μαρτύριο. Οι άνθρωποι απεχθανόμαστε τη βαρεμάρα. Δεν θέλουμε να μένουμε μόνοι με τις σκέψεις μας. Προτιμάμε να κάνουμε κάποια ασχολία απ' το να καθόμαστε χωρίς να κά-

νουμε τίποτε. Αλλά η βαρεμάρα δεν είναι απουσία. Όταν κάποιος βαριέται δεν παύει να λειτουργεί. Ισα ίσα, όταν δεν έχουμε να σκεφτούμε ή να κάνουμε κάτι συγκεκριμένο, ο εγκέφαλός μας ενεργοποιεί ένα άλλο τμήμα του: το Δίκτυο Αυτόματης Λειτουργίας (DMN). Το DMN αποτελείται από ομάδες νευρώνων που πυροδοτούν μνήμες, δημιουργούν συνδέσεις και συνειρμούς, γεννούν σκέψεις αυτοαναφορικές ή σχετικές με το μέλλον. Είναι πάρα πολύ σημαντικό για την ανθρώπινη ανάπτυξη. Είναι ο λόγος που, όταν δεν έχουμε τίποτε συγκεκριμένο να σκεφτούμε, το μυαλό μας πηγαίνει σε ερωτήματα «μεγάλα» και συχνά άβολα. Αλλά εκτός από αυτά, το DMN (και η βαρεμάρα) πυροδοτεί και κάτι άλλο: νέες ιδέες. Νέες συνδέσεις. Πρωτότυπες λύσεις, καινοτόμες προσεγγίσεις. Πώς νομίζετε ότι εφευρέτες και ιδιοφυείς γέννησαν πολλές από τις σπουδαιότερες φιλοσοφικές ιδέες και επιστημονικές ανακαλύψεις της ανθρωπότητας, χωρίς βιβλιογραφία, τεχνικά μέσα ή σύγχρονες ευκολίες; Επειδή δεν είχαν τίποτε καλύτερο να κάνουν. Φαντάζεστε τον Γκρέγκορ Μέντελ με smartphone; Θα καθόταν να διασταυρώνει μπιζέλια με πίστη και αφοσίωση για οκτώ χρόνια αν είχε την επιλογή να χαζεύει όλη μέρα στο TikTok; Σήμερα κάθε λεπτό της ζωής μας, κάθε δευτερόλεπτο της προσοχής μας είναι ένα πεδίο ανταγωνισμού γιγάντιων εται-

ρειών τεχνολογίας από την Αμερική και την Κίνα. Μια τεράστια αγορά τρισεκατομμυρίων είναι αφιερωμένη στο να μας δείχνουν ακριβώς αυτά που θέλουμε να δούμε, όλη μέρα, κάθε μέρα, από τη στιγμή που ανοίγουμε τα μάτια μας μέχρι τη στιγμή που τα ξανακλείνουμε το βράδυ. Σήμερα ο μέσος Αμερικανός τσεκάρει το κινητό του 144 φορές την ημέρα. Περνά επτά ώρες την ημέρα κοιτάζοντας οθόνες. Τα παιδιά μας, ειδικά στον ανεπτυγμένο κόσμο, μεγαλώνουν με κάθε δευτερόλεπτο της ημέρας τους γεμάτο επιλογές, με οθόνες κάθε είδους και μεγέθους, με παιχνίδια, social media, ατελείωτο streaming. Τριάντα χρόνια πριν νομίζαμε, αφελώς, ότι τα νέα τεχνολογικά θαύματα θα φέρουν τον κόσμο πιο κοντά, θα πυροδοτήσουν έκρηξη γνώσης και δημιουργίας, μια νέα, ψηφιακή αναγέννηση. Δεν είχαμε καταλάβει ότι ο στόχος ήταν άλλος: μια ανελέητη μάχη για την προσοχή μας. Η κατάληψη κάθε ελεύθερης στιγμής κάθε ανθρώπου στη Γη με content. Η εξάλειψη της βαρεμάρας. Αυτή η γκρίνια μπορεί να σας ακούγεται σαν όλες τις άλλες ρομαντικές νοσταλγίες για εποχές αθώες, όταν η τηλεόραση ήταν ασπρόμαυρη, οι γειτονιές μύριζαν γασεμί και τα παιδιά έπαιζαν μπάλα στις αλάνες. Δεν είναι έτσι. Δεν μιλάμε για ένα φανταστικό ή εξιδανικευμένο παρελθόν που χάθηκε, ούτε για τις αναμνήσεις των boomers που νοσταλγούν τα νιάτα τους. Μιλάμε

για ένα εγγενές κομμάτι της ανθρώπινης εμπειρίας που φθίνει. Κι αυτή η απώλεια έχει συνέπειες. Το 2003 ο μέσος εργαζόμενος μπορούσε να μένει συγκεντρωμένος σε ένα πράγμα για δυόμισι λεπτά κατά μέσον όρο, πριν θλασεί να στρέψει την προσοχή του σε κάτι άλλο. Σήμερα ο μέσος όρος είναι σαράντα δευτερόλεπτα. Πλέον εμείς, γεμάτοι ερεθίσματα και πράγματα να κάνουμε, δεν αφήνουμε ποτέ το μυαλό μας να καθεί, να αφεθεί, το DMN να κάνει τη δουλειά του. Πόσες νέες ιδέες, πόσες ανακαλύψεις, πόσες φρέσκιες, καινοτόμες λύσεις χάνονται κάθε μέρα επειδή τα μυαλά που θα τις γεννούσαν, αν είχαν τον χώρο και την αδράνεια, σκρολάρουν reels και χαζεύουν memes; Υπάρχει λύση; Επιστροφή; Υπάρχει, και θα είναι θέμα ενός άλλου άρθρου. Αλλά είναι δύσκολη. Για πολλές και πολλούς από εμάς, ίσως είναι πολύ αργά. Αυτές τις λέξεις τις έγραφα στις εξέδρες ενός γυμναστηρίου περιμένοντας το παιδί να τελειώσει την προπόνηση. Έγινε μου στην ίδια κερκίδα, δεκαέξι άλλοι γονείς περίμεναν. Κανείς μας δεν σκεφτόταν ερωτήματα μεγάλα και άβολα. Κανείς δεν γέννυσε νέες φιλοσοφικές ιδέες, κανενός το DMN δεν δούλευε. Ο αριθμός των γονέων που δεν κοιτούσαν το κινητό, σκρολάροντας ή παίζοντας, σε όλη τη διάρκεια της αναμονής, ήταν 1. Ένας. Εγώ. Έγραφα τα λόγια αυτά. Στο λάπτοπ.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Δαμάζοντας τα κύματα

Στο τέλος, δεν ξέρεις ποια ιδιότητα κόβει το νήμα: του μαϊκίνα του κινηματογράφου, του παραγωγού ταινιών, του εφοπλιστή, του μαραθωνοδρόμου; Ο Γιώργος Παπαλιός, 80 ετών φέτος, είναι στη φυσική κατάσταση ενός άνδρα που διανύει τη δεκαετία των 40, υποστηρίζει ο προπονητής του. Ψηλός, ευθυτενής, ευκίνητος, πολύ λεπτός, χωρίς ίκνος περίσσιου κιλού επάνω του, καλλιεργημένος αστός, με χιούμορ και οξύμενο κριτήριο για τους ανθρώπους και τις ταινίες, διασχιίζει τη ζωή με σταθερό ρυθμό. Το 28ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ, που ολοκληρώθηκε σήμερα, τον τίμησε με Χρυσό Αλέξανδρο· η ταινία «Τρέχοντας τα κύματα» του Γιάννη Καραππερίδη, που προβλήθηκε, παρακολουθεί το προσωπικό ταξίδι του από την Αλεξάνδρεια, όπου γεννήθηκε, στην Αθήνα, και σε όλον τον κόσμο, σε διάλογο με την ιστορία της Ελλάδας των τελευταίων 60 χρόνων.

Ο «κόκκινος εφοπλιστής», όπως τον αποκαλούσαν στην Ένωση Εφοπλιστών, έχει παραδεχθεί στο παρελθόν ότι οφείλει στο σινεμά την απομάκρυνσή του από τις «ελίτ». Στο βιογραφικό του ξεχωριστή θέση κατέχει η συνεργασία του με τον Θόδωρο Αγγελόπουλο στην παραγωγή των πρώτων ταινιών του, αλλά και η θητεία του ως πρόεδρος του Κέντρου Κινηματογράφου (2006-2013), στη διάρκεια της οποίας στήριξε και προώθησε νέους δημιουργούς (όπως ο Λάνθιμος). Καρτερία της εξαγωγής πολιτισμού μέσα από τις ταινίες», λέει με έμφαση. Τα σκοτεινά χρόνια δεν χρηματοδοτούσε μόνο τον «Θίασο». Την ίδια περίοδο (γύρω στο 1973) είχε τηλεφωνήσει μόνος στον Τάσο Ψαρά για να ενισχύσει την ταινία του «Δι' ασήμαντον αφορμή» (μια πολιτική δολοφονία σε ένα καπνοχώρι της Μακεδονίας το 1953). Ο σκηνοθέτης διηγείται εκείνη την εμπειρία στον φακό. Είχε αιφνιδιαστεί τόσο, που στην αρχή νόμιζε ότι του έκαναν φάρσα.

Το ντοκιμαντέρ του Γ. Καραππερίδη μας ταξιδεύει στον κόσμο του Παπαλιού. Πρόσωπα που έχουν αφήσει ευκρινές αποτύπωμα στο ελληνικό σινεμά, αλλά και με διεθνές προφίλ, όπως ο διευθυντής φωτογραφίας Αλέξης Γρίβας, συνοδοιπόροι του σε διάφορες περιόδους του βίου του, η οικογένειά του, αλλά κυρίως η στιβαρή παρουσία του ίδιου του «πρωταγωνιστή», συνθέτουν ένα πολυμέτωπο αφήγημα. Οι πρώτες σκηνές είναι από επίσκεψη τους στην Αλεξάνδρεια, όπου ο Γ. Παπαλιός τους ξενάγει στον γενέθλιο τόπο του, εντελώς αλλαγμένο, αλλά με κτίρια που έχουν διασωθεί, σαν «κουκκίδες» στην προσωπική διαδρομή του. «Το 1957, κοντά στην 25η Μαρτίου, θυμάμαι, έρχομαι στην Ελλάδα». Και ριζώνει. Παντρεύεται τη μαχητική ντοκιμαντερίστρια Μαίρη Χατζημικάλη, με την οποία έχουν συμπληρώσει 55 χρόνια μαζί («το εσύ και το εγώ έγιναν συνώνυμα»), αποκτούν δύο παιδιά, την Ντορίνα Παπαλιού (αναγνωρισμένη συγγραφέα) και τον Νίκο (που ασχολείται με τα καράβια).

Στους τοίκους, τα κινηματογραφικά βραβεία συναγωνίζονται τα αθλητικά έπαθλα. Στον επίλογο το «δένει» τα χιλιάδες χιλιόμετρα που έχει διανύσει, παραλληλίζοντας τον μαραθώνιο με τη ζωή ενός ανθρώπου: «Τα πρώτα 10 χλμ. είναι εύκολα, είσαι ξεκούραστος. Τρέχεις. Τα επόμενα 20 χλμ. είναι τα δύσκολα, με ανηφόρες και κατηφόρες. Τα υπόλοιπα 10 χλμ. ετοιμάζονται να βγεις στη σύνταξη, τώρα θα ξεκουραστώ λες, αλλά αρχίζουν τα προβλήματα υγείας. Παλεύεις να τα καταφέρεις. Κι όταν φτάσεις στα τελευταία 2 χλμ., περνάει όλη σου η ζωή σαν ντοκιμαντέρ...». Στον απολογισμό του Γιώργου Παπαλιού, «αν οι καλές στιγμές είναι πολλές τότε, ναι, είσαι πολύ πλούσιος». Ποιος θα διαφωνήσει ότι αυτός είναι ο πραγματικός πλούτος ενός ανθρώπου; Μοιάζει τετριμμένο και κοινότοπο, είναι όμως αληθινό. Αυτό το εσωτερικό χαμόγελο, της ψυχής, δεν μετρείται ούτε με βραβεία ούτε με έπαθλα. Δεν τα χρειάζεται, εξάλλου.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ 1939 - 2026

«Σε λίγο θα σβήσουν τα φώτα»

Τον έλεγαν σόουμαν. Δεν ήταν ακριβώς ηθοποιοός, ούτε ακριβώς τραγουδιστής. Ο ίδιος προτιμούσε να δηλώνει «διασκεδαστής». Όμως πάνω από όλα, ήταν πάντα ένα όμορφο, μοναχικό αγόρι

Ο Γιώργος Μαρίνος ποζάρει στον φακό του Τάκη Παναγίδη, στο στούντιό του, για την «Οδό Ονείρων». Ο 23χρονος σπουδαστής της Δραματικής Σχολής του Εθνικού Θεάτρου είχε ξεχωρίσει στην παράσταση που ανέβασε ο Μάνος Χατζιδάκις το 1962 στο θέατρο Μετροπόλιταν με την ερμηνεία του στο τραγούδι «Κάθε κήπος». Ήταν μόλις η δεύτερη εμφάνισή του στο σανίδι μετά την επιθεώρηση του Αλέκου Σακελλάριου «Ωπα, ώπα», ένα χρόνο νωρίτερα.

Της ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ

Απ' όλες τις συναντήσεις μας με τον Γιώργο Μαρίνο –του άρεσε πάντα να 'ναι μια-δυο ώρες πριν από τα μεσάνυχτα–, θυμάμαι εντονότερα την εικόνα του ένα ζεστό βράδυ του Αυγούστου, πολλά χρόνια πριν, στο σπίτι του στον Νέο Βουτζά. Ακόμη και τα σκυλιά του –λιγότερα πια από 20–, ήταν απαθής από τον καύσωνα στη μεγάλη βεράντα. Εκείνος αγνώριστος, με ένα χαριτωμένο κασκέτο και το μούσι, παιδεύονταν με ένα λάστιχο ποτίσματος.

Αφορμή ήταν η συμμετοχή του στην ταινία του Ν. Περάκη «Προστάτης οικογενείας» και η επιστροφή του στα τηλεοπτικά πλατό. Η απραξία δεν του άρεσε ποτέ, ήθελε να είναι μέσα στα πράγματα, κυρίως να τον θυμούνται. Έτσι άλλωστε είχε μπει στην τηλεόραση, που έως τότε περιφρονούσε, κατά τα λεγόμενά του, παρότι της αφέθηκαν. Δεν άντεχε το σιωπηλό τηλεφώνο και έτσι προτίμησε τη δίνη της και το «Ciao Antenna». «Δεν έγραφαν τίποτα για μένα, ξέρεις τι θλιβερό είναι αυτό».

Ισως γιατί είχε καταλάβει εγκαίρως ότι κι αυτό που ο ίδιος έκανε στη σκηνή της «Μέδουσας» με την οποία είχε συνδεθεί από το 1973 έως το 1992, ήταν πια παρελθόν. Η πίστα άλλαζε, η νύχτα μεταλλασσόταν, το λάιφ στάιλ της εποχής όριζε νέους κανόνες και το κοινό γλυκαινόταν με την ξιπασιά. Ο χώρος δεν είχε τη διψα και την ατμόσφαιρα των μπουατί, ούτε τη χαρά που σε τύλιγε κατεβαίνοντας τη μεγαλόπρεπη σκάλα στη «Μέδουσα», που ήταν τόπος συνάντησης και πολλών καλλιτεχνών όταν έκλειναν τα θέατρα.

Όλοι μιλούσαν για τον μεγάλο σόουμαν και επιζητούσαν την προσοχή του. «Κουβέντες στην τύχη για κάποιον Μαρίνο/ που κάνει τον κλόουν και τον θεατρίνο», έγραφε στο τραγούδι του «Σε λίγο θα σβήσουν τα φώτα» το 1976 για εκείνον ο Α. Παπαδόπουλος. Ο Μαρίνος ήθελε να τον λένε «διασκεδαστή». Το θυμίζει και σε κάποια συνέντευξή μας, όπως επίσης ότι δεν ήταν ακριβώς ηθοποιός, ούτε ακριβώς τραγουδιστής. Όσο

περιοδικά και κοινό δεν μπορούσαν κάπου να τον κατατάξουν, ο ίδιος απολάμβανε να τσαλαβουτά επιτυχημένα παντού.

Εκείνο το εξομολογητικό απόγευμα έλεγε ότι στη ζωή του γεύτηκε περισσότερη επιτυχία απ' όσο φανταζόταν. Το 1961 έπαιξε για πρώτη φορά στην επιθεώρηση του Αλέκου Σακελλάριου «Ωπα, ώπα» ερμηνεύοντας το «Αρχιπέλαγος» του Μίκη Θεοδωράκη με σολίστες τον Χιώτη και τη Λίνα. Πώς ένιωθε: «Αισθανόμουν ότι ήμουν η Κάλλας στη σκηνή».

Όμως, ήταν το 1962 που ξεχώρισε στην «Οδό Ονείρων» του Μάνου Χατζιδάκι στο «Μετροπόλιταν», σπουδαστής ακόμη στη δραματική σχολή του Εθνικού Θεάτρου. Υπήρχαν, έλεγε, «τρομακτικές προκαταλήψεις, πολλά απαγορευτικά». Περιέγραφε τον εαυτό του σαν «ένα περίεργο άτομο για την κοινωνία και ιδιαίτερα για ένα άτομο στην πίστα αργότερα». Η παρουσία του στη σκηνή ήταν μικρή, αλλά η ερμηνεία του καθοριστική στο «Κάθε κήπος έχει μια φωλιά για τα πουλιά/ κάθε δρόμος έχει μια καρδιά για τα παιδιά». Ήταν ένα μοναχικό, ωραίο αγόρι που λαχταρούσε να ξεχωρίσει.

Επειτα ήρθαν η «Κατακόμβη» και τα «Ταβάνια» στην Πλάκα, η εποχή των μπουατί και των τραγουδιών του Νέου Κύματος, οι συνεργασίες με τους Γ. Σπανό, Π. Μάτεσι, Κ. Μητροπούλου, Ν. Δανίκα, Ανδρ. Αγγελάκη, Κ. Βίρβο, Α. Παπαδόπουλο κ.ά. Όλα όσα έθεσαν τις βάσεις για το εγχείρημα «Μέδουσα».

Πάντα φοβόταν το κοινό που δεν τον γνώριζε, πώς θα τον δεχτεί. Και όταν τελείωνε στο καμαρίνι του, λουσμένος στον ιδρώτα, άλλοτε στο κλάμα, λυγισμένος από την αγωνία μήπως και δεν άρεσε, υπέφερε και απολάμβανε τα επιτυχημένα βράδια που πλθθαιναν.

Ο Γιώργος Μαρίνος ήταν κάτι περισσότερο από διασκεδαστής. Είτε τραγουδούσε Μάνο Χατζιδάκι, Παύλο Μάτεσι, Σταμάτη Κραουνάκη, Λίνα Νικολακοπούλου, είτε Ακη Πάνου («Ηπια τα χείλη σου και κάνομαι»), είτε τα σατιρικά του ακόμη και τα πιο ρηκά, τα

σφράγιζε με βαθύ αίσθημα. Συγχρόνως σατίριζε με χαρισματικό ταμπεραμέντο πρόσωπα, καταστάσεις αλλά πάνω απ' όλα αυτοσαρκάζονταν. Δεν ήταν μίμος με εύκολους «στόχους» στην πλατεία, αλλά με τις παρλάτες του τολμούσε στη σκηνή.

Στο τηλεοπτικό σόου, αν και το αντιπαθούσε έως τότε, έλεγε «έγινα λαϊκός σtar». Κάτι ανάλογο είχε νιώσει το '80 όταν τραγούδησε «Κάνε μου λιγάκι μμμ», σουξέ που ομολογούσε, «δεν εκτιμώ καθόλου» και ας το έγραψε η Νινή Ζαχά. Και ξαναγύρισε στο θέατρο, όταν τον κάλεσε ο Γιώργος Μιχαηλίδης στο δεύτερο ανέβασμα της «Λούλου» του Βέντεκιντ. Έτρεμε, «αλλά τσαλακώνομαι».

Τα παιδικά χρόνια

Δεν μεγάλωσε εύκολα. Στον απόηχο του Εμφυλίου, στον Βοτανικό, όπου γεννήθηκε το 1939 με πατέρα εξόριστο κομμουνιστή στη Μακρόνησο, πολιτικό μπχανικό, πώς να πείσει ότι ποθούσε να γίνει ηθοποιός. «Ήμουν ένα παιδί θλιμμένο, στενοχωρημένο, πικραμένο». Στη σχολή του Εθνικού Θεάτρου ανακάλυψε το δικό του όνειρο μαζί και φίλους.

Το τυλιγμένο στη μοναξιά μοναχοπαιδί που γνώρισε τον πατέρα του στην εφηβεία, διψούσε για τρυφερότητα και αποδοχή, αντί να κλειστεί εσωτερικός στο σχολείο για δύο χρόνια. Ο κινηματογράφος ήταν διέξοδος τότε. Το «Δρομάκι του Παραδείσου», την πρώτη ταινία που είδε με την Ελένη Χατζηαργύρη και τον Νίκο Χατζίσκο, τη θυμόταν πάντα. Όταν έβρηναν τα φώτα, κανόταν στις ασπρόμαυρες εικόνες της μεγάλης οθόνης. «Πίστευα ότι η ζωή είναι κάτι μεταξύ Ερολ Φλιν και Λάνα Τάρνερ». Πάθη, έρωτες, φιλήματα, δάκρυα, αλλά «δεν σκεφτόμουν ότι, αν συνέχιζε η Σκάρλετ Ο' Χάρα με τον Ρετ Μπάτλερ, κάναμε αμέτρητα παιδιά, θα 'ταν όλα πολύ κοινά».

Αργότερα έζησε και ο ίδιος μεγάλους κινηματογραφικούς έρωτες, με πάθος, «αλλά δεν ήμουν πάντα πιστός. Ντρέπομαι που το λέω», ακούγεται να λέει στην πχο-

γράφηση και με πάνουν τα γέλια όσο ξανακούω την κασέτα. Αυτό ήταν ο Γ. Μαρίνος, γέλιο, γλύκα, αίσθημα και συγκίνηση μαζί.

Ο Δημήτρης Χορν και ο Μάνος Χατζιδάκις άλλαξαν τη ζωή του. Πλάι τους ασκήθηκε στην αυθεντική κουλτούρα αλλά και την αγωγή και την αληθινή ευγένεια. Είχε διαβολικό χιούμορ ο Γιώργος Μαρίνος. Και ήταν εξαιρετικός οικοδοστέπτης. Κύριος σε όλα. Τα βράδια που το μεγάλο σαλόνι γέμιζε από φίλους, όπως ο Σταμάτης Κραουνάκης, ο Στάμος Σέμης, ο Σταμάτης Σπανουδάκης, ο Γιώργος Χατζιδάκις - Θεοφανόπουλος που του έγραψε και ένα ωραίο τραγούδι, ο Μαρίνος ξεδίπλωνε όσα έζησε μέσα από μικρές αυτοσχέδιες αυτοσαρκαστικές παρλάτες της στιγμής. Πάντα ήταν τριγυρισμένος από φίλους, ωστόσο ήταν βαθιά μοναχικός.

Υπερπροστατευτικός με τη μητέρα του Βασιλική, που έμεινε στο ισόγειο του σπιτιού του έως το τέλος της ζωής της, με κάθε αδέσποτο –εδικά τα σκυλιά–, λάτρευε τα λουλούδια στον κήπο του και ιδιαίτερα τις αζαλέες. Στο ψυχαστήριό του δεν έμοιαζε σε τίποτα με τον εκρηκτικό σόουμαν της σκηνής. Ήταν τρυφερός, ευάλωτος.

Από το σανίδι στην πίστα

Έλεγε ότι στο θέατρο που αγάπησε μικρός, είδε συντηρητισμό και σοβαροφάνεια. Έτσι έβαλε στόχο την πίστα. Βέβαια, αυτό που πρότεινε το 1965, περιείχε και το θέατρο. Η εποχή εξακολουθούσε να είναι δύσκολη απέναντι στη σεξουαλική του ταυτότητα. Τα πρώτα χρόνια τού πετούσαν νεράντζια στον δρόμο, αλλά δεν λυγίζε. Στο κοινό ήταν σαφής από την αρχή. «Δεν το έκρυψα. Γι' αυτό με αγαπούν, ακόμη κι αν δεν συμφωνούν μαζί μου». Τολμηρός; «Και γενναίος», είχε προσθέσει στην κουβέντα μας. «Κανένας δεν το ομολογούσε τότε, ούτε ένας. (...) Σήμερα δεν ενδιαφέρει κανέναν. Η κοινωνία άλλαξε. Αλλωστε είμαι ακίνδυνος», μου είχε πει σε συνέντευξή μας στη Madame Figaro. Σε συζητήσεις

μας για την «Κ» τονίζε πάντα ότι «η ζωή μου όλη ήταν μια προσπάθεια να επιβιώσω μέσα στη μοναξιά μου». Και όταν έπαιξε στον Μικρό Κεραμεικό το 2006 στην παράσταση «Μαρίνος Academy», αναφέρθηκε σε προσωπικές κρίσεις από ψευδαισθήσεις, έρωτες που έβρηναν, τον θάνατο της μητέρας του, τον χρόνο που τον άλλαζε όπως όλους μας, ενώ εκείνος, νέος, ήταν «ένα πολύ ωραίο αγόρι». Στον Μικρό Κεραμεικό, τον υποβολέα που είχε στην άκρη της σκηνής κάποια βράδια, γιατί ξεχνούσε μέρη από την πρόζα, τον έκανε μέρος της παράστασης. Δεν κρυβόταν. Αντιθέτως, βιαζόταν να προλάβει για να μην ξεχάσει.

«Δεν θέλω να με δεις έτσι»

Το 2012 στη ζωή του εισέβαλε ο φόβος όταν ληστές «κτύπησαν» το σπίτι του. Η οικονομική κρίση τον είχε αγγίξει και εκείνον. Λίγο αργότερα και ενώ βρισκόταν σε έναν οίκο ευγηρίας στον Γέρακα, ανυπομονούσε να πουλήσει το σπίτι που ήταν πάντα το καταφύγιό του. Τον ρώτησα αν θέλει να τον επισκεφθώ. «Δεν θέλω να με δεις έτσι. Ξέρεις ότι ήμουν πάντα φιλάρεσκος». Το απέφυγε.

Θυμάμαι εκείνο το αυγουσιτιάτικο βράδυ που φορούσε το κασκέτο και τον παρακάλεσα να το βγάλει, να τον δω χωρίς το περουνίκι που επέμενε να φοράει γιατί ήθελε να θυμίζει το όμορφο αγόρι που αγάπησε πολύ και αγαπήθηκε ακόμη περισσότερο. Ήταν τόσο ωραίος με τις ρωγμές του χρόνου. Κυρίως με μια έκφραση βαθιά ανθρώπινη.

Ο Γ. Μαρίνος τραγούδησε τόσο αισθαντικά το «Ηθοποιός σημαίνει φως», αλλά η μπαλάντα των Νίκου Δανίκα - Λευτέρη Παπαδόπουλου ήταν η εικόνα της ζωής του, ένα ψυχογράφημα.

«Σε λίγο θα σβήσουν τα φώτα/ η αίθουσα τούτη θ' αδειάσει/ και κει στα τραπέζια τα πρώτα/ θα 'ρθει η ερμητιά να κουνιάσει/ (...) Σε λίγο θα σβήσουν τα φώτα/ Κι εγώ ο πολύς ο σπουδαίος/ θα φύγω απ' την πίσω πόρτα/ σκυφτός, σιωπηλός, τελευταίος/...».

Ειλικρινής με το κοινό

Η εποχή ήταν δύσκολη απέναντι στη σεξουαλική του ταυτότητα. Τα πρώτα χρόνια τού πετούσαν νεράντζια στον δρόμο, αλλά δεν λυγίζε. Στο κοινό ήταν σαφής από την αρχή. «Δεν το έκρυψα. Γι' αυτό με αγαπούν, ακόμη κι αν δεν συμφωνούν μαζί μου».

Η αγωνία στο καμαρίνι

Πάντα φοβόταν το κοινό που δεν τον γνώριζε, πώς θα τον δεχτεί. Και όταν τελείωνε στο καμαρίνι του, λουσμένος στον ιδρώτα, άλλοτε στο κλάμα, λυγισμένος από την αγωνία μήπως και απολάμβανε τα επιτυχημένα βράδια που πλθθαιναν.

«Η αγορά ενός βιβλίου είναι η πιο απολαυστική κίνηση της ημέρας»

«Κάθε μέρα βλέπω τις βιτρίνες των βιβλιοπωλείων. Εχω ξεχωρίσει τον “Αλφειό”, στη Χαριλάου Τρικούπη», σημειώνει ο Γιάννης Νένας. «Με μια ματιά σκανάρω για καινούργιους τίτλους και, αν δω κάτι που μου ξυπνάει την περιέργεια, κάνω την πιο απολαυστική κίνηση της ημέρας: μπαίνω και αγοράζω αυτό το βιβλίο, αυθόρμητα, υπακούοντας στη χαρά του νέου ευρήματος», προσθέτει.

Του ΣΠΗΛΙΟΥ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

Όποτε κλείνει ένα βιβλιοπωλείο (και μόνο τον τελευταίο χρόνο είχαμε πέντε απώλειες σε όλη την Ελλάδα), η παρορμητική αντίδραση είναι, συνήθως, ο ρομαντικός αφορισμός: «Κλείνουν οι εστίες πολιτισμού, στερείται την ανάσα της η πνευματική ζωή». Μήπως όμως δεν είναι τόσο μονοδιάστατη η πραγματικότητα; Μην ξεχνάμε ότι και τα βιβλιοπωλεία ανέκαθεν ήταν επιχειρήσεις – ο στόχος τους είναι τα έσοδα από τις πωλήσεις βιβλίων. Πολιτιστικό αγαθό, ναι, αλλά... αγαθό. Με χαμηλό ΦΠΑ (6%), αλλά και κόστος αγοράς, περιθώριο κέρδους, φθορά στο ράφι, ανταγωνισμός. Ποιες είναι, λοιπόν, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ένας βιβλιοπώλης σήμερα;

«Το σημαντικότερο πρόβλημα», μας λέει η Κορίνα Αλιβιζάτου, ιδιοκτήτρια του «Σπόρου» στην Κηφισιά από το 2014, «είναι το πεπερασμένο πλήθος των αναγνωστών. Σπάνια βλέπουμε νέα πρόσωπα». Σε αυτό συμφωνούν άπαντες με τους οποίους μιλήσαμε. Οι λιγοστοί πελάτες δεν επαρκούν και κάθε νέο, ανεξάρτητο βιβλιοπωλείο που ανοίγει δεν συνεπάγεται διεύρυνση της αγοράς, παρά διεκδικεί μερίδιο από τα ήδη υφιστάμενα. Όλα αυτά ενώ ο αριθμός των βιβλίων που εκδίδονται στη χώρα μας είναι δυσανάλογα υψηλός: 11.328 νέα βιβλία τυπώθηκαν μόνον το 2025, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου (ΟΣΔΕΛ).

«Με τον ρυθμό που εκδίδονται τα βιβλία, δεν υπάρχει ο χρόνος να δοκιμαστεί ένας νέος τίτλος – ελάχιστα θα μείνουν στο ράφι πριν αντικατασταθεί από κάποιον άλλον», λέει προβληματισμένη η κ. Αλιβιζάτου. «Επιπλέον, πολύ συχνά αγοράζουμε από τους εκδότες βιβλία σε τιμή χονδρικής η οποία υπερβαίνει την τιμή λιανικής που συναντάμε στα μεγάλα βιβλιο-

πωλεία. Σε ένα βαθμό είναι κατανοητό γιατί μια μεγάλη επιχείρηση που απορροφά πολλαπλάσιες από εμάς ποσότητες εξασφαλίζει υψηλότερες εκπτώσεις, αλλά προκύπτει ένας αθέμιτος ανταγωνισμός».

«Η μεγαλύτερη δυσκολία», προσθέτει η Φανή Χαριτάκη,

«Το σημαντικότερο πρόβλημα είναι το πεπερασμένο πλήθος των αναγνωστών. Σπάνια βλέπουμε νέα πρόσωπα», υπογραμμίζει η Κορίνα Αλιβιζάτου, του «Σπόρου».

ιδιοκτήτρια του Booktique στο Κολωνάκι, που διανύει τον 13ο χρόνο λειτουργίας του, «είναι η μανία των πελατών να ικανοποιούν επιτόπου την όποια καταναλωτική επιθυμία τους. Δεν έχει ο κόσμος πια υπομονή και, όταν ξέρει πως τα πάντα κάπου θα είναι διαθέσιμα, θυμώνει που

δεν εξυπηρετείται άμεσα».

«Δυστυχώς η οικονομική ύφεση απλώς παγιώθηκε. Ανθρωποι που αγόραζαν συστηματικά τέσσερα βιβλία τον μήνα, τώρα παίρνουν ένα-δύο», συμπληρώνει ο Μαυρουδής Κουτσουράς, που το 2013 άνοιξε στην Ξάνθη το πανέμορφο «2» μαζί με τον Θανάση Αθανασιάδη, με περίπου 6.500 τίτλους, ποικιλία που θεωρούν και σήμερα απαραίτητη: «Δεν γίνεται να βσιζόμαστε μόνον στα ταχυκίνητα, οφείλουμε να προτείνουμε και πιο ιδιαίτερους τίτλους».

«Ο βιβλιοπώλης επηρεάζεται από τα προβλήματα του λιανεμπορίου και οι λόγοι πίσω από αυτό είναι ποικίλοι, συμπεριλαμβανομένου του Πανελληνίου Συλλόγου Βιβλιοπωλών.

«Στο τέλος της ημέρας», ξεκαθαρίζει η Αρετή Γεωργιλή του Free Thinking Zone, που λειτουργεί από το 2012 στη Νεά-

πολη, «πρέπει να εξοφλήσουμε το ρεύμα, το ενοίκιο, τα ληξιπρόθεσμα τιμολόγια, τις ασφαλιστικές μας εισφορές και τους φόρους μας – το καθεστώς του ελάχιστου τεκμαρτού εισοδήματος είναι πολύ άδικο: βγάζουμε - δεν βγάζουμε κέρδος, θα πληρώσουμε φόρο για ποσά που “θα έπρεπε να βγάλουμε”».

«Τα περιθώρια κέρδους έχουν στενέψει για όλους, κάτι που εύκολα διαπιστώνει κανείς από τους ισολογισμούς των εκδοτικών επιχειρήσεων», εξηγεί ο Βασίλης Μωϊτσιδής, βετεράνος του κλάδου που, ως διευθυντής πωλήσεων, παλαιότερα, στις εκδόσεις Ψυχογιός, έχει επισκεφθεί σχεδόν όλα τα μικρά και μεγάλα βιβλιοπωλεία της Ελλάδας. «Παράλληλα η αγορά, στην καλύτερη, παραμένει στάσιμη: επίσημη θεσμική καταμέτρηση δεν υπάρχει, δυστυχώς, αλλά μπορούμε μέσω αναγωγών να υπολογίσουμε τον τζίρο στα 160 εκατ. ευρώ. Μην ξεχνάμε, πάντως, πως ένα βιβλιοπωλείο δεν κλείνει απαραίτητα επειδή υπάρχει ένας “κακός” κάπου. Κλείνει και λόγω συνταξιοδότησης, έλλειψης διάδοχης κατάστασης, πτώσης

της εμπορικής κίνησης της περιοχής ή και απλώς από το άνοιγμα ενός νέου, ανταγωνιστικού καταστήματος».

Τα βιβλιοπωλεία ανέκαθεν εξαρτώνταν από την πολιτική των εκδοτικών οίκων, που επέλεγουν, τυπώνουν, διανέμουν και διαφημίζουν τα βιβλία. «Κάποιοι

«Όταν οι εκδότες γίνονται και βιβλιοπώλες, με φυσικά ή ηλεκτρονικά καταστήματα, μοιάζουν να ξεχνούν τον δικό μας ρόλο», επισημαίνει η Φανή Χαριτάκη, του «Booktique».

από τους θεωρητικά πιο μικρούς εκδότες», σημειώνει η κ. Αλιβιζάτου, «εμφανίζονται απρόσμενα αδιάλλακτοι. Όταν όμως ζητάει κάποιος να προπληρώσεις τα βιβλία, κρατάει τις εκπτώσεις χαμηλά και δεν παρέχει δικαίωμα επιστροφής, είναι σαν να σε αφήνει να πάρεις το ρίσκο όλο

εσύ, αντιμετωπίζοντάς σε ως παράρτημα της δικής του επιχείρησης – για ποιο λόγο, λοιπόν, να συνεργαστείς;».

Σχεδόν όλοι οι εκδοτικοί οίκοι πλέον έχουν e-shops, μέσω των οποίων απευθύνονται απευθείας στον καταναλωτή, ενίοτε και με ελκυστικές προσφορές, γεγονός που κάνει την κ. Χαριτάκη επιφυλακτική: «Οι εκδότες είναι υποστηρικτικοί, όσο παραμένουν εκδότες. Όταν όμως γίνονται και βιβλιοπώλες, με φυσικά ή ηλεκτρονικά καταστήματα, μοιάζει να ξεχνούν τον δικό μας ρόλο. Από αυτή την άποψη ζηλεύω τους Αγγλους: φανταστείτε να άνοιγε μαγαζί ο Penguin/Random House στην Piccadilly και να προμυθευόταν βιβλία άλλων εκδοτών – τα άλλα βιβλιοπωλεία θα κατέρρεαν αμέσως!».

Η κ. Μπαρμπατιώτη υπερθεματίζει: «Όταν ο ίδιος ο εκδότης κάνει διαθέσιμα για παραγγελία όλα τα σημαντικά βιβλία του, υποσχόμενος υπογεγραμμένα αντίτυπα από τον συγγραφέα και δωρεάν έξοδα αποστολής... πώς περιμένουμε από τους πελάτες να προτιμήσουν εμάς;».

«Παρατηρείται μια “πολεμική” εμπορική πολιτική κάποιων εκδοτών», συμφωνεί η κ. Γεωργιλή, «με τα συνεχή παζάρια και την απευθείας πώληση, που παρακάμπτει και ανταγωνίζεται τα ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία. Θεωρώ πως λίγοι είναι εκείνοι που φροντίζουν να παραμένει υγιές όλο το οικοσύστημα του βιβλίου. Οι περισσότεροι υπηρετούν πιστά την κερδοφορία τους, με βάση μόνο ένα κριτήριο, τον όγκο πωλήσεων. Καμία, δηλαδή, διαφοροποίηση των σημείων πώλησης, ανάλογα με την ποιότητα και την προστιθέμενη αξία που το καθένα από αυτά φέρνει, αλλά και την ευρύτητα της γεωγραφικής κάλυψης. Για παράδειγμα, ένα βιβλιοπωλείο σε ένα ακριτικό νησί θα πρέπει να διευκολύνεται να παραμένει ενημερωμένο. Ένα βιβλιοπωλείο που κάνει μια προσπάθεια στο-

ΑΤΕΛΕΣ ΠΟΤΙΣΜΟΣ

Στις «Πλειάδες» βρίσκω τα βιβλία που δεν αναζητώ

«**Μακράν** το σημαντικότερο», αναφέρει ο συγγραφέας και σεναριογράφος Δημοσθένης Παπαμάρκος, «είναι η στενή προσωπική σχέση που ανέπτυξα με τους ανθρώπους στις “Πλειάδες”. Ξέρω ότι μπορεί να ακούγεται κάπως κλισέ, είναι όμως η αλήθεια. Γιατί εκεί δεν βρίσκω μόνο όποια βιβλία αναζητώ, αλλά κυρίως εκείνα που δεν αναζητώ».

Αλφειός

ΟΜΟΝΟΙΑ

Χαριλάου
Τρικούπη 22
Κέντρο

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Πλειάδες
Σπύρου
Μερκούρη 62
Παγκράτι

Zatopek

χειμένου μάρκετινγκ και διαφοροποιημένης επικοινωνίας δεν γίνεται να μην επιβραβεύεται».

Το μέλλον των μικρών βιβλιοπωλείων

Είναι λοιπόν όλα δυσώιωνα για τα μικρά βιβλιοπωλεία; Η αγορά είναι γεμάτη θετικά παραδείγματα, όπως μας λέει ο κ. Μωτισίδης, που όχι μόνο αντέχουν, αλλά εδραιώνονται στη συνείδηση του κοινού. Ορισμένα από αυτά είναι το «Βιβλιοτρόπιο» στο Αγρίνιο, το Pick-A-Book στην Πετρούπολη, οι «Πλειάδες» και ο «Γάτος Μαουρίτσιο» στο Παγκράτι, ενώ το βιβλιοπωλείο «Κωνσταντινίδης» στη Θεσσαλονίκη γιόρτασε πρόσφατα τα 70 του χρόνια.

«Είναι εύκολο να απογοητευθείς, γιατί από ένα βιβλιοπωλείο κανείς δεν μπορεί να γίνει σήμερα πλούσιος, αλλά είναι αρκετά τα θετικά», μας λέει ο Ευριπίδης Κωνσταντινίδης: «Πρώτον, η πανδημία ευλόγησε το βιβλίο. Δεύτερον, το ένα στα τρία βιβλία που πουλάμε είναι παιδικό, ενδεικτικό του ότι οι γονείς το θεωρούν απαραίτητο για τα παιδιά τους. Και αν το παιδί διατηρήσει το ενδιαφέρον του και μετά την πρωτοσχολική ηλικία, τότε έχουμε κερδίσει έναν αναγνώστη! Επειτα, έχουμε νέες κατηγορίες βιβλίων ιδιαίτερα εμπορικές, όπως η κατηγορία της αυτοβελτίωσης, που είναι και ενδεικτική των προτεραιοτήτων του σύγχρονου ανθρώπου».

Πέρα από τις κοινές απαιτήσεις για κρατικές πρωτοβουλίες, όπως μια σύγχρονη καμπάνια φιλιαναγνωσίας, ενημερωμένες δημόσιες βιβλιοθήκες κ.ά., τι άλλο μπορούν να κάνουν «σωστά» τα μικρά βιβλιοπωλεία; «Να καταφέρουν να προσφέρουν συνεχώς ελκυστικό περιεχόμενο σε ένα δυναμικά εξελισσόμενο κοινό και κυρίως στις νεαρότερες ηλικίες: αυτό είναι το μεγάλο στοίχημα», σημειώνει η κ. Γεωργιάδη.

«Είναι λάθος να περιμένει κανείς όλα να λειτουργούν αποδοτικά επειδή απλώς αγαπάμε το βι-

βλίο. Ο ρομαντισμός σε βάζει σε αυτή τη δουλειά, αλλά δεν σε κρατάει», παραδέχεται ο κ. Κουτσουράς. «Φροντίζεις να είσαι ενημερωμένος, να έχει νόημα για τον πελάτη σου να καζέψει τα ράφια για να μάθει πράγματα που δεν ξέρει, να του προτείνεις αυτά που έχουν ξεφύγει της δικής του προσοχής, να ανανεώνεις κάθε φορά την εμπιστοσύνη του».

«Οφείλεις να εφευρίσκεις τρόπους να παραμένεις επίκαιρος όλο τον χρόνο, με καλαίσθητα είδη δώρων, εκπαιδευτικά παιχνίδια, βιβλιοφιλικά αξεσουάρ, χωρίς να καταντάς καρτοπωλείο, πάντοτε σε συμφωνία με τη φιλοσοφία και τον χαρακτήρα του καταστήματος. Και βέβαια, κάθε βιβλιοπωλείο έχει χρέος να “εκπαιδεύει” τα παιδιά που το επισκέπτονται, να τα γνωρίζει με το μικρό τους όνομα, να καλλιεργεί το ενδιαφέρον τους για τα βιβλία», λέει η Μαρία Σκαμαγκούλη από το «Χάρτινο Καράβι» της Νέας Φιλαδέλφειας.

«Οι τίτλοι που επιλέγουμε να έχουμε και τα άτομα που είμαστε – αυτό είναι που μας χαρακτηρίζει. Αν ο μν γένοιτο κλείναμε, εμείς θα λείπαμε από τον κόσμο – όχι τα βιβλία», υπογραμμίζει η κ. Χαριτάκη, που δεν διστάζει να δοκιμάζει διαρκώς καινούργια πράγματα ώστε όλο κάτι καινούργιο να συμβαίνει στο σύμπαν του βιβλιοπωλείου της: λέσχες ανάγνωσης σε ανθοπωλεία και ιδιωτικές βιβλιοθήκες ή αυτόματους πωλητές βιβλίων σε παραλίες ή μηνιαίες συνδρομές αποκλειστικά για παιδιά.

«Υπηρεσίες που δεν μπορεί να αντικαταστήσει κανένας αλγόριθμος», επιβεβαιώνει αισιόδοξα η κ. Αλιβιζάτου: «Σεμινάρια, παρουσιάσεις, ομάδες βιβλιοθεραπείας, εργαστήρια δημιουργικής γραφής, να διατηρείς πάντοτε τον χώρο σου ζωντανό. Ο παλμός είναι απαραίτητος, όπως και η ευελιξία. Δεν κατευθύνουμε μόνο εμείς την αγορά ως εστίες πολιτισμού – συμβαίνει και το αντίστροφο».

«Δεν υπάρχει κάποιο μυστικό», ομολογεί ο κ. Κωνσταντινίδης, «απλώς κοιτάς να κάνεις αυτό που

δεν κάνουν οι πολλοί: διατηρείς επαφή με τον πελάτη, επεκτείνεις τον κατάλογο που έχεις διαθέσιμο στο site σου με τίτλους στην αγγλική γλώσσα, φροντίζεις να επισκέπτονται την πόλη σου γνωστοί ξένοι συγγραφείς. Σε δική μας πρωτοβουλία βασίστηκε ο κύκλος εκδηλώσεων “Συγγραφείς του κόσμου ταξιδεύουν στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης”. Επενδύουμε πολύ χρόνο σε αυτό, αναζητούμε χορηγίες, κάνουμε τολμηρές κρούσεις σε εκδότες και ατζέντδες, αλλά... όταν αγαπάς αυτό που κάνεις, δεν θυμάσαι ποτέ τον κόπο παρά μόνον το τελικό αποτέλεσμα».

«Τη διαφορά σε εμάς τους “μικρούς”», καταλήγει η κ. Μπαρβιάνη, «την κάνουν οι άνθρωποι. Άρα αυτό που διαφοροποιεί ένα χώρο είναι ο χαρακτήρας που το εμπνέει. Που το δουλεύει. Είναι οι δύο μόνιμοι συνεργάτες μου και εγώ. Δεν θα μας βρείτε πουθενά αλλού. Είμαστε ο λόγος να απολαύσετε τη βόλτα σας σε ένα βιβλιοπωλείο. Το μόνο που ζητάμε είναι να αφήσετε λίγο την οθόνη και να πιάσετε λίγο παραπάνω το βιβλίο. Κι αν δεν αλλάξουν οι εισπράξεις μας, δεν πειράζει, θα αλλάξει όλη η κουλτούρα».

Ζητήσαμε από τρεις Αθηναίους που αγαπούν τα βιβλία να μας πουν σε ποιο βιβλιοπωλείο ψάχνουν το επόμενο ανάγνωσμά τους.

Γιάννης Νένεξ

Δημοσιογράφος - ραδιοφωνικός παραγωγός στον Voice 102,5

Η γонτεια των παλιών βιβλίων

Εκω την τύχη η επαγγελματική γонτνιά μου να είναι ένας μικρός λαβύρινθος από βιβλιοπωλεία και, μάλιστα, αρκετά διαφορετικά αναμεταξύ τους. Κάθε μέρα βλέπω τις βιτρίνες τους. Με μια ματιά σκανάρω για καινούργιους τίτλους.

Εκω ξεχωρίζει τον «Αλφειό»

ΑΤΕΛΕΣ ΠΟΤΙΣΜΟΣ

«Μπορεί να πας για βιβλίο και να μείνεις δύο ώρες»

Στο βιβλιοπωλείο - καφέ Zatopek, στην Καλλιθέα, «μπορεί να μπεις για καφέ και να φύγεις με βιβλίο. Μπορεί να πας για βιβλίο και να μείνεις δύο ώρες δουλεύοντας. Αυτή η μετατόπιση είναι κρίσιμη: πολλαπλές χρήσεις, αλλά σταθερή ταυτότητα. Το βιβλίο στο κέντρο, αλλά όχι μόνο του», υπογραμμίζει η συγγραφέας Ευτυχία Γιαννάκη.

στη Χαριλάου Τρικούπη 22. Είναι ένα μικρό παλαιοβιβλιοπωλείο στο βάθος, φορτωμένο σαν σπηλιά θησαυρών με εκατοντάδες τίτλους, σφηνωμένη γνώση και ιστορίες σε ράφια μέχρι ψηλά στο ταβάνι. Εκπλήξεις. Ανάμεσά τους βρίσκεις χαμένες ευκαιρίες που ξαναέρχονται μπροστά σου, τίτλους που δεν φανταζόσουν ότι υπάρχουν, ωραία ξερόγλωσσα paperbacks που θυμίζουν διακοπές και ενδιαμέσους πτήσεις. Στον «Αλφειό» ζητάω να μου βρουν βιβλία που ψάχνω – τα βιβλία του Ηλία Πετρόπουλου as πούμε, ή την «Ελληνική Μυθολογία» του Τσιφόρου. Εκεί είναι και ένα σίγουρο μέρος για να βρίσκω βιβλία που θέλω να χαρίσω. Ή και βιβλία που θέλω να ξεφορτωθώ αφού τα διαβάσω, όπως η αυτοβιογραφία της Λένη Ρίφενσταλ, της παλιοναζιστριας.

Η γонτεια όμως βρίσκεται στα παλιά βιβλία. Σε μια έρευνα ζήτησαν από τους ανθρώπους να περιγράψουν τη μυρωδιά ενός παλιού βιβλίου. Οι περισσότεροι είπαν «ζεστή», «βανίλια», «νοσταλγική». Όταν όμως αναλύθηκαν χημικά τα παλιά βιβλία, προέκυψε ότι πολλές από αυτές τις μυρωδιές τους είναι ίδιες με εκείνες που συναντάμε σε καύσιμα, σε μανιτάρια και σε υλικά αποσύνθεσης. Με άλλα λόγια, αυτό που μυρίζει «ρομαντικά» είναι στην ουσία ο αργός θάνατος του χαρτιού. Και όμως, ο εγκέφαλος επιμένει να το μεταφράζει ως παρηγοριά. Αυτό δεν προσφέρει ένα βιβλίο;

Δημοσθένης Παπαμάρκος

Συγγραφέας - σεναριογράφος

Πρώτα φίλος και μετά βιβλιοπώλης

Η πρώτη μου γνωριμία με τις «Πλειάδες» έγινε ένα απόγευμα του Σεπτεμβρίου του 2013. Ήμουν στη βιβλιοθήκη της Αμερικανικής Αρχαιολογικής Σχολής, πίσω από τον «Ευαγγελι-

σμό», προσπαθώντας ανεπιτυχώς να συγκεντρωθώ στη μελέτη του διδακτορικού μου. Γρήγορα συνειδητοποίησα πως έχανα τον χρόνο μου και έτσι αποφάσισα να «σχολάσω» νωρίτερα και να περάσω μια βόλτα από ένα καινούργιο βιβλιοπωλείο στο Παγκράτι, για το οποίο είχα διαβάσει κάποιες μέρες πιο πριν σε ένα άρθρο. Δεν θυμάμαι πια το βιβλίο που αγόρασα σ’ εκείνη την πρώτη μου επίσκεψη, θυμάμαι όμως την Αλεξάνδρα και τον Αλκη να με καλωσορίζουν με ειλικρινή ευγένεια και, λίγο αργότερα, να καθόμαστε και να τα λέμε στον μικρό ακάλυπτο που έχουν μετατρέψει σε έναν ήσυχο κήπο.

Κι αν το ότι έμενα κοντά σίγουρα ευλόγησε τη σχέση μου με το βιβλιοπωλείο, μακράν το σημαντικότερο είναι η στενή προσωπική σχέση που ανέπτυξα με τους ανθρώπους του. Γιατί δεν είναι ότι στις «Πλειάδες» βρίσκω μόνο όποια βιβλία αναζητώ –πολλές φορές τίτλους εξαντλημένους και σπάνιους, που ο Αλκης καταφέρνει πάντα να ξετρυπώσει–, αλλά κυρίως εκείνα που δεν αναζητώ: βιβλία που ο Αλκης ή η Αλεξάνδρα, γνωρίζοντας πια καλά κι εμένα και τις αναγνωστικές μου ιδιοτροπίες, θα μου προτείνουν –και κάποιες φορές θα μου δωρίσουν– «γιατί αυτό εδώ πρέπει να το διαβάσεις».

Πάνε τρία χρόνια τώρα που έχω φύγει από το κέντρο, όμως οι «Πλειάδες» παραμένουν το βιβλιοπωλείο μου. Κι αν κάτι έχει αλλάξει στη σχέση μου με αυτό, είναι ότι δεν έχω πλέον την ευχέρεια να περάσω για να πω απλώς μια γρήγορη «καλημέρα».

Ευτυχία Γιαννάκη

Συγγραφέας

Το μοντέλο βιβλιοπωλείο - καφέ

Το Zatopek στην Καλλιθέα δεν προσφέρεται εύκολα για μια ρο-

μαντική αφήγηση περί «μικρών βιβλιοπωλείων που αντιστέκονται». Και αυτό είναι το ενδιαφέρον του. Δεν επενδύει στη νοσταλγία ούτε στη θλίψη μιας εποχής που χάνεται. Επενδύει σε κάτι πιο απαιτητικό: στη λειτουργία του μέσα στο παρόν.

Σε μια γειτονιά που δεν είναι ακριβώς κέντρο και δεν ζει από την τουριστική κίνηση, λειτουργεί ως ενδιαμέσος χώρος. Μπορεί να μπεις για καφέ και να φύγεις με βιβλίο. Μπορεί να πας για βιβλίο και να μείνεις δύο ώρες δουλεύοντας. Αυτή η μετατόπιση είναι κρίσιμη. Το βιβλίο δεν αντιμετωπίζεται ως προϊόν ραφιού, αλλά ως αφορμή παραμονής.

Το μοντέλο βιβλιοπωλείο - καφέ δεν είναι απλώς χαριτωμένο. Είναι στρατηγική επιβίωσης. Το μικρό βιβλιοπωλείο δεν μπορεί να ανταγωνιστεί ούτε τις αλυσίδες ούτε τις online πλατφόρμες σε τιμές και στοκ. Μπορεί όμως να προσφέρει κάτι που δεν ψηφιοποιείται: την κοινότητα. Όχι με τη ρομαντική έννοια, αλλά με την πρακτική. Λέσχες ανάγνωσης, παρουσιάσεις, εργαστήρια, τυχαίες συναντήσεις. Ένα χώρο που ξαναβάζει το βιβλίο μέσα στην καθημερινότητα.

Το όνομα, δανεισμένο από τον Εμίλ Ζάτοπεκ, έναν αθλητή αντοχής, εκφράζει ίσως καλύτερα από οτιδήποτε αυτό που χρειάζεται.

Αντοχή είναι η λέξη που ταιριάζει περισσότερο στην εποχή. Τα μικρά βιβλιοπωλεία δεν χρειάζονται τον οίκο μας κάθε φορά που κλείνουν. Χρειάζονται μοντέλο, ευρηματικότητα, πολλαπλές χρήσεις, σταθερή ταυτότητα, να γίνουν προορισμοί χωρίς να μετατραπούν σε θεματικά πάρκα.

Ένα μικρό, ανεξάρτητο βιβλιοπωλείο μπορεί να είναι βιώσιμο, ανοικτό και σύγχρονο χωρίς να χάνει την ουσία του. Το βιβλίο στο κέντρο, αλλά όχι μόνο του.

Και αυτό σήμερα δεν είναι ρομαντισμός. Είναι ταυτότητα.

ΔΕΛΤΙΟ Α-ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Τυφλά σημεία παντού

Η κορυφογραμμή των πόλεων, η σιλουέτα των κτιρίων στον ουρανό, είναι ένας τρόπος να διαβάσεις τον πολιτισμό ενός τόπου. Φυσικά η Αθήνα, πλην των ιστορικών λόφων της, παίρνει πολύ χαμηλό βαθμό. Αυτό δεν σημαίνει ότι τα πράγματα δεν μπορούν να βελτιωθούν. Χειροτερεύουν όμως αν στέκεται κανείς παθητικός και αδιάφορος παρατηρητής. Στην είσοδο του κέντρου της Αθήνας, από την Αμαλίας προς την Πανεπιστημίου, αυτή η εικόνα δείχνει τους τυφλούς τοίχους και τις ταράτσες πίσω από το υπό ανακαίνιση Μέγαρο Κούπα. Ένα θέαμα που θα μπορούσε να είναι αντικείμενο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού κόντρα στην ασχμία του αστικού τοπίου.

Ν. Β.

Αδιαμεσολάβητη τέκνο

Η εικόνα που έχει δημιουργηθεί γύρω από τα τέκνο events, ότι δήθεν χρειάζεται «ενισχύσεις» για να αποκτήσουν νόημα, είναι μια παρεξήγηση που αδικεί τη σκηνή και όσους την υπηρετούν με πάθος. Η ενέργεια βρίσκεται στη μουσική που από μόνη της λειτουργεί μεθυστικά: στον ρυθμό, στα drops, στα ηχοχρώματα που ενώνουν χιλιάδες ανθρώπους χωρίς καμία άλλη μεσολάβηση. Στο sold-out Universe ο Dimitri Vegas το απέδειξε με τρόπο αδιαπραγμάτευτο. Με ένα σετ γεμάτο ένταση, υπενθύμισε ότι όταν ο καλλιτέχνης ξέρει να δημιουργεί ατμόσφαιρα και να χτίζει την εμπειρία της βραδιάς, η μουσική από μόνη της γίνεται το ταξίδι.

Ε. Σ.

Σαλαμποποίηση

Η μαμά του και η γιαγιά του ήταν χορεύτριες στο Μπαλέτο της Νέας Υόρκης. Παρ' όλα αυτά, ο Τιρστέ Σαλαμέ δεν δίστασε να δηλώσει ότι κανείς δεν νοιάζεται πια για το μπαλέτο και την όπερα - φυσικά, με όλο τον σεβασμό στους ανθρώπους που βρίσκονται πίσω από αυτά τα είδη τέχνης, όπως συμπλήρωσε. Η πικρή αλήθεια είναι ότι δεν υπάρχει τόσο ανεπτυγμένο ενδιαφέρον όσο για το σινεμά ή το θέατρο. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι μπορεί κάποιος να μιλάει εξ ονόματος όλων, επειδή θεωρεί τον εαυτό του αυθεντία στην τριφυερή ηλικία των 30. Πολλώ δε μάλλον όταν με αυτή τη δήλωση υποδηλώνει ότι τα προσωπικά του επιτεύγματα στηρίζονται περισσότερο στην έκθεση παρά σε μια ουσιαστική καλλιτεχνική προετοιμασία.

Π. ΤΖ.

Χειροποίητος Πολ

«Τι σκοπεύεις να κάνεις από εδώ και πέρα». «Να ενηλικιωθώ», ήταν το πλάνο του Πολ Μακάρτνεϊ μετά τη διάλυση των Beatles. Και όπως μας υπενθυμίζει το νέο «Map on the Run» (διαθέσιμο στο Prime Video), το έκανε με κάθε τρόπο: απομονώθηκε με τη Λίντα Ιστμαν και τα παιδιά τους σε μια φάρμα στη Σκωτία, έδειχνε ευτυχής με τα πιο απλά. Δηλαδή φτιάχνοντας χειροποίητους δίσκους και παγώνοντας τον χρόνο μέχρι να τον ξαναβάλει μπρος. Μέσα στην υπερηληθώρα του υλικού που βγαίνει ανασπασμένο κάθε τόσο για τα «Σκαθάρια», έρχεται και ένα ντοκιμαντέρ σαν αυτό για να δικαιώσει και όσους από εμάς επιμένουμε σθεναρά στη γήινη, κοπιώδη τραγουδοποιία του Πολ έναντι της θεϊκής στόφας του Τζον.

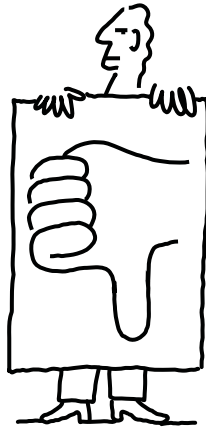
Ε. ΤΖ.

Play it again, Sam

Κατεβαίνοντας στο θρυλικό «56» της Πλουτάρχου παύεις να είσαι στο 2026 κι αυτό από μόνο του είναι κάτι. Οι τζαζ μελωδίες που παίζουν φέρνουν στον νου κάτι από Γούντι Αλεν. Ή τη μελαγχολική αύρα του Μπόγκαρτ στην Καζαμπλάνκα. Οι ρυθμοί αργοί, τα τραπεζομάντιλα φθαρμένα, στοιχηματίζω πως και το πιάνο είναι ακούρδιστο. Η ζωή όμως ρολάρει. Ζευγάρια συναντιούνται ή χωρίζουν - έγιναν ωτακουστές δύο (παρά λίγο τριών) χωρισμών σε ένα μήνα. Αρχετυπικοί πότες, Μοναχικοί μπαρόβιοι. Ζωντανό σινεμά που αντανακλάται στους καθρέφτες μιας άχρονης αθηναϊκής μπάρας.

Θ. Α.

Το αυτοκόλλητο που έγινε μανία

Πήγα την περασμένη Κυριακή στο Μουσείο Γουλανδρή στο Παγκράτι να δω την υπέροχη έκθεση «Από τον Μονέ στον Γουόρκολ» και, φεύγοντας, με προβλημάτισε η τύχη που έχει το αυτοκόλλητο που σου δίνουν μαζί με το εισιτήριό σου, για να το κολλήσεις στο πέτο σου. Εκατοντάδες από αυτά καταλήγουν στις κολόνες πέριξ του μουσείου -της στάσης των τρέλλεϊ στην οδό Ερατοσθένους, των πινακίδων σήμανσης του ΚΟΚ, ακόμα και των υδρορροών-, όπως και στο πεζοδρόμιο. Δεν είναι κατ' ανάγκην ακαλαίσθητη αυτή η «χαριτωμένη πρακτική», αλλά στα σημεία που τα αυτοκόλλητα στέκουν μίξερ, μισοξεκολλημένα, μου δημιούργησαν μια αμυχανία του τύπου «είναι αυτό ωραίο;». Κάπου ώπα, αγαπητοί φιλότεχνοι...

Π. Κ.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Όταν ο Μπετόβεν έγινε αυτό που ήταν

Ερώτηση: Πότε ο Μπετόβεν έγινε ο «Μπετόβεν»; Οι περισσότεροι θα πουν το 1803 με 1804, οπότε και παρουσιάζει στον κόσμο την «Ηρωική» Συμφωνία του, τα γκρεμίζει όλα για να φέρει μια νέα εποχή στη δυτική μουσική.

Ισχύει το παραπάνω, πλην όμως, τη σπορά την έχει ήδη κάνει λίγα χρόνια νωρίτερα, όχι με τον εκκωφαντικό τρόπο της Τρίτης του αλλά με τρία έργα μουσικής δωματίου: από το 1797 έως το 1803 ο Μπετόβεν συνθέτει τρεις σονάτες για βιολί οι οποίες προκαλούν ανάλογη ταραχή ακόμα και σήμερα, πόσο δε μάλλον στον ανυποψίαστο ακροατή της εποχής του.

Πρόκειται για τη Σονάτα υπ' αριθμ. 5 σε φα μείζονα, Έργο 24 («Ανοιξη»), τη Σονάτα υπ' αριθμ. 9 σε λα μείζονα, Έργο 47 («Κρόιτσερ») και τη Σονάτα υπ' αριθμ. 3 σε μι ύφεση μείζονα, Έργο 12,

υπ' αριθμ. 3. Τα προβάλλω με αυτή την ελαφρώς ανάποδη σειρά διότι έτσι παρουσιάζονται στο πολύ πρόσφατο άλμπουμ των Αλένα Μπαέβα (βιολί) και Βαντίμ Κολοντένκο (πιάνο), σε μια νέα παραγωγή της Alpha-Classics, της δισκογραφικής εταιρείας που προωθεί τη λόγια μουσική μέσα από άλμπουμ που έχουν τον χαρακτήρα του concept.

Εδώ, ομολογουμένως, το ιδιαίτερο αυτό πνεύμα ενότητας που χαρακτηρίζει τα έργα αυτά δεν είναι ό,τι πιο πρωτότυπο έχει ποτέ δοκιμάσει η Αλφρα, ωστόσο, η στόχευση είναι σαφής και συγκεκριμένη: πρόκειται για τρία έργα που νοηματοδοτούν την ταυτότητα που επινοεί για τον εαυτό του ο τριαντάχρονος τότε Μπετόβεν. Είναι έργα που φέρνουν την πρώτη ευρεία αναγνώριση σε μια εποχή που αρχίζει να συνειδητοποιεί ότι κάνει την ακοή

Η Αλένα Μπαέβα στο βιολί και ο Βαντίμ Κολοντένκο στο πιάνο δίνουν μια νέα, σύγχρονη ερμηνεία τριών κομβικών έργων του Μπετόβεν.

και συντάσσει την περίφημη «Διαθήκη του Χαϊλίνγκενσταντ» - φαίνεται πως ο συνθέτης είχε φτάσει στα πρόθυρα της αυτοκτονίας.

Να μια ενδιαφέρουσα απορία, λέει ξαφνικά ο κύριος Γκρι: Αν το 1802 ο Μπετόβεν είχε αυτοκτονήσει δεν θα είχαν υπάρξει ούτε η Ηρωική, ούτε η 5η, ούτε τα κοντσέρτα για πιάνο και ορχήστρα, ούτε η 6η, η 7η, η 9η, ούτε η Missa Solemnis, ούτε η Σονάτα Χαμερκλαβιέρ, ούτε τα κουαρτέτα εγκόρδων, τα τελευταία των οποίων θα πρέπει να ακούγονταν στα αυτιά των συγχρόνων του σαν κβαντοφυσική στην εποχή του Νεύτωνα. Γι' αυτό και ορισμένοι είπαν τότε «το έχασε ο δάσκαλος»...

Με άλλα λόγια, η πορεία της δυτικής μουσικής θα ήταν άλλη, τελείως διαφορετική. Ο Σούμπερτ θα ήταν κάτι άλλο, ο

Μπραχς, ο Βάγκνερ ακόμη ακόμη και πάει λέγοντας. Θα ήταν ένα παράλληλο σύμπαν, στο οποίο κανένας γνήσιος φιλόμουςος δεν θα ήθελε να βρεθεί.

Οι Μπαέβα και Κολοντένκο, σε αυτές τις νέες ερμηνείες των σπουδαίων αυτών μουσικών συνθέσεων, βγάζουν την πρωτοφανή εκείνη δύναμη του νεαρού ακόμα Μπετόβεν.

Ο κύριος Γκρι στέκεται περισσότερο απ' όλα στο πρώτο μέρος της Σονάτας «Κρόιτσερ»: αυτή τη μανιασμένη θύελλα, τη φρενιασμένη καταιγίδα της ψυχής, τη σεισμική δόνηση της συνείδησης, την αγωνιώδη συνομιλία μεταξύ πιάνου και βιολιού για την οποία δεν σε προετοιμάζει η ύποπτη ήρεμη εισαγωγή.

Πώς είναι δυνατόν να γράφτηκε σε μείζονα κλίμακα αυτή η σπαρακτική κραυγή που σαρώνει τα πάντα με τα ηχητικά της κύ-

ματα; Μουσικολόγοι έχουν ισχυριστεί πως, στο βάθος, το έργο είναι δομημένο πάνω στον άξονα της λα ελάσσονας.

Όπως και να 'χει, δεν είναι συμπτωματικό που, σχεδόν εκατό χρόνια μετά, ένας Τολστόϊ βαφτίζει με τον ίδιο τίτλο μια νουβέλα όπου ένας άνδρας σκοτώνει τη γυναίκα του επειδή δεν μπορεί να αντέξει άλλο τα ζωώδη ένστικτα που καταδυναστεύουν τις σχέσεις των δύο φύλων. Πηγή έμπνευσης ήταν αυτός ο Μπετόβεν του 1803...

Beethoven
Violin Sonatas
Nos. 5 «Spring», 9 «Kreutzer» & 3
Alena Baeva, violin
Vadym Kholodenko, piano
Alpha-Classics

ΚΡΙΤΙΚΗ

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ

Στον βωμό της άθειας καλογερικής

Το να μελετά κανείς μια αλλότρια κουλτούρα είναι σαν να την αλ-
λοιώνει, λένε, ενίοτε, οι ανθρω-
πολόγοι. Ο ήρωας του Βασίλη
Γκουρογιάννη είναι ένας «πιστο-
ποισμένος μαρξιστής παλιών αρ-
χών» που φαίνεται να αμφιβάλλει
για το δόγμα του, έτσι όπως αυτό
φυλλορροεί προς κατ' επιφρασ-
σοσιαλιστικές ατραπούς. Αγωνι-
στής, δικηγόρος και συγγραφέας,
στη δύση του βίου του, μοιάζει
σαν πιστός που έχει πλέον αρχί-
σει να αποπροσανατολίζεται από
τις Σειρήνες του νεοφιλελεύθερου
αγνώστικισμού, ακόμα κι αν δεν
το συνειδητοποιεί.

Πώς να κοιτάξει κανείς από τη
θέση αυτή τον παλιό κόσμο; Πώς
να μιλήσει για ένα ξεφτισμένο ιδανι-
κό, χωρίς να καταστεί γραφικ-
ός ή βαρετός; Τα κιάλια του Βα-
σίλη Τσουϊκόφ –στρατηγού της
ΕΣΣΔ και υπερασπιστή του Στά-
λινγκραντ– όπως θα αποκαλυφθεί
προς το τέλος του μυθιστορήμα-
τος, δεν είναι καν κιάλια. Οι φακοί
τους σπασμένοι, ανύπαρκτοι. Οι
ευφάνταστες θεάσεις που προσέ-
φεραν για χρόνια στον ιδιοκτήτη
τους δεν ήταν παρά μια σκαλωσιά
νοηματοδότησης της κομμουνι-
στικής ιδεολογίας σε έναν μετα-
σοσιαλιστικό κόσμο. «Ο,τι είχες
να δεις με τα κιάλια το είδες, τώρα
άνοιξε τα μάτια σου να δεις με τα
μάτια σου», θα του πει ο Χαρίλα-
ος Φλωράκης σε μια από τις συ-
ναντήσεις τους στα ψηλά πατώ-
ματα της «Καλύβας του Φτωχού»,
όπως αποκαλεί ο ήρωας το «Σπίτι
του Λαού» στον Περισσό.

Η πλοκή είναι προσχηματική:
ένας αριστερός διδακτορικός φοι-
τητής προσεγγίζει τον ήρωα για
να του ζητήσει ένα βιβλίο του.
Ο τίτλος: «Καλά, εγώ σκοτώθη-
κα σταδιακά». Η αναφορά στο
μυθιστόρημα του Χρόνη Μίσι-
σιου εμφανής και, δυστυχώς, κον-
δροειδής. Το βιβλίο συνιστά μια
εφ' όλης της ύλης αναδρομή που
όμως, πρωτίστως, υποτίθεται ότι
συνομιλεί με το «Κιβώτιο» του
Αρν Αλεξάνδρου. Το «Κιβώτιο»,
ο ήρωας, «το έχει ακόμη μισο-

διαβασμένο και κλεισμένο για
ασφάλεια μέσα σε ένα μεταλλικό
κιβώτιο πυρομαχικών της τότε
εποχής». Διστάζει να ολοκληρώ-
σει την ανάγνωση· φοβάται ότι
προσεγγίζει μια αλήθεια που δεν
τον βολεύει.

Αυτό το «Αρίστα 0» που του
προσάπτει η παλιά ερωμένη του,
που δεν υπήρξε καν ακριβώς ερω-
μένη, είναι χαρακτηριστικό. Η
σχέση του ήρωα με την πρώην
προσομοιάζει σε κάτι από το ιδανι-
κό του κομμουνισμού: μια βαθιά,
σχεδόν ερωτική συνθήκη που δεν
ολοκληρώθηκε ποτέ.

Το ερωτικό στοιχείο και η οικο-
γένεια διαφεντεύουν το μυθιστό-
ρημα: «Εμείς μπήκαμε στην άθην
καλογερική, οι κομμουνιστές δεν
κάνουμε ούτε για αγαπτικοί ου-
τε για σύζυγοι. Κακοί είμαστε και
στα δύο, παίρνουμε τις φαμίλιες
μας στο λαιμό μας», θα του πει και
πάλι ο Φλωράκης, αυτή τη φορά

ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΚΟΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ
«Τα κιάλια του Βασίλη
Τσουϊκόφ»
εκδ. Μεταίχμιο, 2025
σελ. 250

Ο Βασίλης Γκουρογιάννης στα «Κιάλια του Βασίλη Τσουϊκόφ» αμφισβητεί τον κομμουνισμό εκ των έσω, μέσα από τα μάτια του ήρωά του, ενός «πιστοποιημένου μαρξιστή παλιών αρχών».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΑΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Σκιάχτρα, μάγια και μαντείες

Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 1987. Ολόκλη-
ρη η χώρα ζεματάει από έναν πρω-
τοφανή, φονικό καύσωνα, ενό-
σω στη νύμφη του Θερμαϊκού οι
υψηλές θερμοκρασίες σε συνδυ-
ασμό με την υγρασία κάνουν το
κλίμα αποπνικτικό. Στη νουβέλα
της Μελίσσας Στοϊλή η θερμοκρα-
σία ανεβαίνει επικίνδυνα εξαιτίας
ενός σφοδρού ρεύματος παράνοιας,
που θολώνει την αληθοφάνεια
της πραγματικότητας. Ο Αντρέας,
ο κεντρικός ήρωας, νιώθει τα λογι-
κά του κλονισμένα από μια δυσ-
εξηγήτη δυσφορία. Η κυρία Άννα,
στο σπίτι της οποίας φιλοξενείται,
ξεσπά σε υστερικά γέλια κάθε φο-
ρά που πληροφορείται κάτι δυσά-
ρεστο. Η φίλη της η Μαγδαληνή
ανησυχεί πως ο γιος της θα γίνει
φονιάς. Ένας δυσοίωνος, αιωνόβι-
ος γέρος στο απέναντι μπαλκόνι
φαντάζει σαν στρεβλή, εφιαλτική
αντανάκλαση του Αντρέα. Και σαν
να μην έφταναν αυτά, εμφανίζε-
ται ένας Κόκκινος Μάγος με πολ-
λά μαχαίρια και δύο φιδιά.

Τιτλοφορώντας τα επιμέρους
επεισόδια της αφήγησης με φρά-
σεις που προοικονομούν αλλόκο-
τες καταστάσεις, η Στοϊλή διαχέει
στις σελίδες μια πνοή ιλαρότητας.
Μολονότι τα αφηγηματικά πρόσω-
πα υποφέρουν από την ακραία ζέ-
ση, δεν παύουν να δείχνουν κω-
μικά μέσα στην κακοπάθειά τους.
Ο Αντρέας σκέφτεται ότι το κακό
άρχισε όταν του επιτέθηκε ένας

αιμοβόρος κόκορας, ξεσκιζοντας
τις σάρκες του, που σηματοδότη-
καν από ουλές. Ίσως, πάλι, η κατα-
γωγή του κακού να πηγαινει πίσω
στον χρόνο, στο συφοριασμένο
πατρικό του σε ένα χωριό της Χαλ-
κιδικής. Εκεί κάποτε η «Μαλίκη
απ' το Χαρτούμ», ένα μέντιουμ
ονόματι Λίτσα, είχε προφητεύσει
στη μητέρα του μια σιβυλλική εί-
δση, που αποδείχτηκε μακάβρια.

Την τελευταία εβδομάδα του
πυριφλεγούς Ιουλίου, ο Αντρέας
εργάζεται ως φροντιστής σε
έναν περιοδεύοντα θίασο. Στις
26 Ιουλίου θα συμπεριληφθεί μα-
ζί με την κυρία Άννα στον θίασο
του Κόκκινου Μάγου. Συνεπώς, ο
Αντρέας κινείται εντός ενός πε-
δίου παραίσθησης και εξαπάτη-
σης. Μετεωριζόμενη ανάμεσα στη
θεατρική αναπαράσταση, στην
οφθαλμαπάτη και την ταχυδα-
κτυλογία, η αλήθεια κάνει την
ποια αξιοπιστία της. Σε αυτό το
πλανερό πλαίσιο δεν είναι παρά-
ξενο που ο ήρωας συναντιέται με
πέντε γυναίκες ιπτάμενες μορ-
φές σε ένα χωράφι με καλαμπό-
κια. Οι φασματικές γυναίκες δεν
ήταν παρά σιδερένια σκιάχτρα,
που απέσπασαν διαμιάς όλο τον
τρόμο του. Άλλη μέρα θα αντικρί-
σει αιωρούμενα πλοία πάνω από
τον Θερμαϊκό.

Ενώσω οι θερμόπληκτες σοροί
κατακλύζουν τα νεκροτομεία, ο
μικρόκοσμος του Αντρέα γίνεται

ΜΕΛΙΣΣΑ ΣΤΟΪΛΗ
Στους 44' υπό σκιάν
εκδ. Kixln, 2025
σελ. 120

με λόγια που δεν είναι καν μυθο-
πλασία. Ο καημός του ορθοδόξου
αριστερού είναι πάντα η πραγμά-
τωση της προσωπικότητας. Τον
Αλεξάνδρου τον αποκαλεί Βασι-
λειάδης. Τον Λουντέμη, Μπαλάσο-
γλου. Τα πραγματικά ονόματα δεν
είναι συγκυριακή εμμονή.

Επιλέγω να διαβάσω σε αυτό
τον ελιγμό τον απόηχο της κο-
νιορτοποιημένης ατομικής υπό-
στασης απέναντι στη συλλογική
ιερότητα του σκοπού της αταξικής
κοινωνίας. Γιατί, τελικά, ο Γκου-
ρογιάννης από εκεί πάνεται για
να αμφισβητήσει εκ των έσω τον
κομμουνισμό: ο ήρωάς του, άκλη-
ρος, πεθαίνει «σταδιακά», πριν
τον ληξιαρχικό του θάνατο, γιατί
έχει θυσιάσει την προσωπικότητά
του στον βωμό του κομμουνισμού.

Το κείμενο είναι τραχύ, αλλο-
πρόσαλλο και άνισο. Οι ακροβα-
τικοί συγκερασμοί ετερόκλητων
στοιχείων –για την τέχνη, τον Έμ-

φύλιο, την πολιτική– δεν λειτουρ-
γούν παντού. Διακρίνονται αρ-
κετές εύστοχες, ή όχι και τόσο,
βλασφημίες προς τα тотέμ της
Αριστεράς, όπως διατυπώνονται
και ουκ ολίγες αφοπλιστικές δια-
πιστώσεις, που, ομολογουμένως,
διασκεδάζουν τον αναγνώστη με
τις καιρίες αιχμές τους. Ο συγγρα-
φέας κατασκευάζει έναν σκληρο-
πυρηνικό αριστερό, έναν σταλινι-
κό, και μέσα από το βλέμμα του
ασκεί αυτοκριτική στη μετεμφυ-
λιακή «κουλτούρα» του κομμου-
νισμού. Ο Γκουρογιάννης, όμως,
δεν είναι αριστερός. Γι' αυτό και
του προσάπτω τη διαπίστωση των
ανθρωπολόγων. Είναι παρατηρη-
τής της συγκεκριμένης ιδεολογίας
εμφορούμενος από μυθοπλαστι-
κες ανησυχίες: σαγηνεύεται, αλλά
ως γνήσιος αστός την αλλοιώνει
και τη λοιδορεί.

Η καυστική ειρωνεία του,
όμως, σταδιακά, παρά τις όποιες
αμετροέπειες ύφους και περιεχο-
μένου, σε κερδίζει, γιατί ο συγγρα-
φέας δεν διστάζει να εξυψώσει
τον συντηρητισμό του έρωτα και
της τεκνοποίησης σε καταστατι-
κό προοδευτισμό.

Ο Θανάσης Βαλτινός ένιωθε
τύψεις για τη γενεσιουργό αιτία
της «Καθόδου των Εννιά». Υπήρ-
ξε τόσο συνεπής στο έργο του,
έτσι ώστε ακόμη και ένα κείμενο
που διέθετε τα εκέγγυα ιδεολογι-
κού αφηγήματος, είχε στηθεί πά-
νω στα συντρίμια μιας ερωτικής
απογοήτευσης. Το προσωπικό, δη-
λαδή, το είχε μεταγράψει ως ιδεο-
λογικό. Η υψηλή τέχνη ερειδεται
ακριβώς πάνω στη βαθιά ταύτιση
πηικού (ιδεολογικού) και αισθητι-
κού. Ο Βαλτινός έβλεπε στη στιγ-
μή, στο αισθητικό θραύσμα, το
όλον, με τον ίδιο τρόπο που στην
πηική του, στην πολυπρισματικό-
τητα του γενικού, έβλεπε τη μο-
νάδα – τον άνθρωπο.

Ο Γκουρογιάννης, παρά τις
όποιες αντιρρήσεις μου, με πεί-
θει ότι πράττει κάτι παρόμοιο, κι
ας μην είναι ούτε Βαλτινός ούτε
Αλεξάνδρου. Κι ας μην είναι, δηλα-
δή, ούτε Σπανός ούτε Βασιλειάδης.

ΠΡΩΤΑ
ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ανθρωπιστικές
Επιστήμες

1 «On Strategists -
Collected essays,
2014-2024», του
Lawrence Freedman
(Oxford University Press).

2 «Escape from Capitalism
- Economics is Political,
and Other Liberating
Truths», της Clara Mattei
(Allen Lane).

3 «The World After Gaza»,
του Pankaj Mishra
(Vintage).

4 «Human Capital - The
tragedy of the Education
Commons», του Guy
Standing (Pelican).

5 «Great Power Diplomacy
- The Skill of Statecraft
from Attila the Hun to
Kissinger», του Mitchell
A. Wess (Princeton
University Press).

Θετικές Επιστήμες

1 «Reaching for the
Extreme - How the Quest
for the Biggest, Fewest
and Weirdest Makes
Maths», του Ian Stewart
(Profile).

2 «The Next Renaissance -
AI and the Expansion of
Human Potential», του
Zack Kass (Wiley).

3 «A Guide to Infinity -
Ten Mathematical
Journeys», του Edward
Scheinerman (Yale
University Press).

4 «Quantum 2.0 - The
Past, Present, and
Future of Quantum
Physics», του Paul Davies
(Pelican Books).

5 «Unequal - The Maths
of When Things Do and
Don't Add Up», της
Eugenia Cheng (Profile
Books).

Τα στοιχεία παρέχονται από το
βιβλιοπωλείο Bookpath (Σόλωνος
69, Αθήνα).

Της ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

Τον Αύγουστο του 2017, ο Jay-Z ανέβηκε στη σκηνή του V Festival στη Βρετανία με ένα φουσκωτό Balloon Dog του Τζεφ Κουνς, ύψους περίπου 12 μέτρων, ως μοναδικό σκηνικό της συναυλίας του. Η αναφορά δεν ήταν τυχαία. Στο κομμάτι «Picasso Baby», ο ράπερ είχε ήδη βάλει τη φράση «Jeff Koons balloons, I just wanna blow up», και εκείνο το βράδυ το έκανε σχεδόν πραγματικότητα.

Ο Τζεφ Κουνς ξέρει καλύτερα από πολλούς πώς ένα έργο τέχνης μπορεί να γίνει παγκόσμιο σύμβολο. Η γυαλιστερή, υπερμεγέθης, ποπ αισθητική του έχει γίνει τόσο αναγνωρίσιμη ώστε να μεταφέρεται αβίαστα από τις γκαλερί και τα μουσεία στα φεστιβάλ μουσικής σε πόζες στο Instagram.

Αυτή η γλώσσα της υπερβολής έρχεται στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης σε ένα διαφορετικό πλαίσιο. Μια Αφροδίτη άνω των 2,5 μέτρων, το έργο «Balloon Venus Lespugue (Orange)» του Κουνς, που ανήκει σε ιδιωτική συλλογή, θα συνομιλήσει με δέκα αντίγραφα ειδωλίων της θεάς Αφροδίτης από την Ανώτερη παλαιολιθική περίοδο, μεταξύ αυτών και το αντίγραφο της μικροσκοπικής «Αφροδίτης» του Lespugue από το Muséum National d'Histoire Naturelle στο Παρίσι που δημιουργήθηκε το 28000 π.Χ.

Η σύγκρουση υλικών, κλίμακας και αισθητικών κωδίκων μοιάζει σχεδόν βίαιη: από το ελεφαντόδοντο στο ατσάλι, από το χειροποίητο στο βιομηχανικό, από το τελετουργικό στο εμπορικό. Και κάπου εκεί, ανάμεσα στις αντανακλάσεις της πορτοκαλιάς επιφάνειας, αρχίζει να ξεδιπλώνεται η μεγάλη αφήγηση που συνοδεύει κάθε έργο του Κουνς: η σχέση μας με την εικόνα, την επιθυμία, την κατανάλωση και την ίδια την έννοια του «ωραίου».

Εικόνα-meme

Το έργο ανήκει στη σειρά «Antiquity», που επιχειρεί να συνδέσει την αρχαϊκή λατρεία της γονιμότητας με τη σύγχρονη λατρεία της επιφάνειας. Από τα τέλη της δεκαετίας του '70, η φιγούρα της Αφροδίτης αποτελεί για τον Κουνς ένα είδος εμμονής. Στην «Balloon Venus Lespugue», αυτή η εμμονή γίνεται άσκηση πάνω στη διάρκεια των συμβόλων και προβληματισμός για τον τρόπο που η προϊστορική θηλυκότητα μπορεί να επιβιώσει μέσα στον κόσμο της σύγχρονης εικόνας-προϊόντος, της εικόνας-meme.

Ποιο νήμα συνδέει την Αφροδίτη της αρχαιότητας με το πορτοκαλί γλυπτό του Κουνς; «Η πραξίτελική Αφροδίτη αποδόθηκε ως μια γυναίκα με έντονες καμπύλες, που προσπαθούσε να καλύψει τη γύμνια της από τα αδιάκριτα μάτια ενός ανδρικού βλέμματος χάνοντας τη θεϊκή της υπόσταση, μεταμορφωμένη σε μια «κοινή» γυναίκα, κυριολεκτικά και μεταφορικά», σχολιάζει ο Δημήτρης Δαμάσκος, καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών και επιστημονικός συνεργάτης του Μουσείου Fitzwilliam του Κέμπριτζ έχοντας στον νου την Αφροδίτη του Παρθενώνα, τη θεά που φιλοτέχνησε ο Πραξιτέλης σκανδαλίζοντας τους πα-

ντες, γυμνώνοντάς την για πρώτη φορά και χρησιμοποιώντας ως μοντέλο την ερωμένη του εταίρα, Φρύνη. «Ο Τζεφ Κουνς βλέπει, αντλεί και επαναδιαπραγματεύεται το θέμα. Συνομιλεί με το αρχαίο έργο; Πιθανόν. Είναι επιτυχής η συνομιλία; Δεν αφορά τους αρχαιολόγους. Επιτρέπεται η σύνδεση; Σαφέστατα. Τα έργα του παρελθόντος είναι ανοιχτά, ελεύθερα να γίνουν αντικείμενο πρόσληψης ή διαλεκτικής συνομιλίας. Το έγραψε άλλωστε και ο Ρολάν Μπαρτ με αφορμή τα γραπτά κείμενα στις «Μυθολογίες»: Από τη στιγμή που ένα έργο ολοκληρώνεται από τον συγγραφέα, εκείνος κάνει το δικαίωμα επ' αυτού».

Η «Balloon Venus» δεν είναι απλώς μια αναφορά στο παρελθόν της ανθρωπότητας. Είναι μια δόλωση για το σήμερα. Ο Κουνς παίρνει ένα αρχέτυπο και το μεταμορφώνει σε αντι-

ντες, γυμνώνοντάς την για πρώτη φορά και χρησιμοποιώντας ως μοντέλο την ερωμένη του εταίρα, Φρύνη.

Η άνω των 2,5 μέτρων «Αφροδίτη» του Τζεφ Κουνς (επάνω) θα συναντηθεί στην Αθήνα με τη μικροσκοπική «Αφροδίτη» του Lespugue, που δημιουργήθηκε πριν από 30.000 χρόνια.

A.P. PHOTO / FRANKESCO FERRI

ELA BILKOWSKA / OKNO STUDIO

Λεία, ατσάλινη, ανοξείδωτη. Αλλά ωραία;

Η «Balloon Venus» του Τζεφ Κουνς εκτίθεται στην Αθήνα σε συνομιλία με δέκα αρχαία ειδώλια. Τι βλέπουμε σε αυτή την αντιπαράθεση; Πέντε απαντήσεις στην «Κ»

μη, τόσο δύσκολο να αγνοηθεί. «Ο Κουνς οικοδόμησε εξ αρχής το έργο του σε ένα τετραμερές σχήμα: αρχαιότητα - αθωότητα - σεξουαλικότητα - καταναλωτισμός. Επαναπροσδιορίζει ό,τι θεωρείται «ωραίο» μέσα από το αντίθετό του, το kits, τον μαζικό καταναλωτισμό και, προπάντων, την τελειότητα κατασκευής», υπογραμμίζει ο κ. Τζιρτζιλάκης. «Ο,τι θεωρούμε καθημερινά σύμβολα «ομορφιάς», δηλαδή ανθοδέσμες, τουλίπες, σκυλάκια, κουνελάκια, συναντούν σε μνημειώδη γλυπτά τις μυθικές μορφές του Πάνα και της Αφροδίτης απεικονίζοντας μια υπερφυσική ιδέα «ομορφιάς». Με δύο λόγια, τον ανέφικτο χαρακτήρα της. Το υλικό κατασκευής, ο ανακλαστικός ανοξείδωτος χάλυβας, δείχνει ότι το «ωραίο» δεν βρίσκεται στο έργο, αλλά στο καθρέφτισμά του. Δηλαδή στη διαταραγμένη επιθυμία του θεατή να γίνει ένα με τη λεία και γυαλιστερή επιφάνεια», εξηγεί.

Η «Balloon Venus Lespugue» φτάνει στην Αθήνα σε μια στιγμή κατά την οποία η συζήτηση γύρω από τον Κουνς παραμένει πολωμένη εξαιτίας και της τεράστιας αξίας του στη δευτερογενή αγορά τέχνης – να θυμηθούμε ότι το 2019, σε δημοπρασία των Christie's, ένα κουνέλι του από ανοξείδωτο χάλυβα πουλήθηκε έναντι 91,1 εκατ. δολαρίων. Για κάποιους, είναι ένας από τους πιο σημαντικούς καλλιτέχνες της εποχής μας για άλλους, ένας τεχνίτης της υπερβολής που παράγει αντικείμενα-φетиχ για μια παγκόσμια ελίτ συλλεκτών. «Ο Κουνς είναι ταλαντούχος μεν, αλλά το έργο του χωρίς βάθος ή ουσία, εικονογραφεί το γούστο και τη διάθεση για εξουσία και πλουτισμό μιας τάξης ανθρώπων. Έχει και κάποια εντυπωσιακά έργα – διακοσμητικά κυρίως», σχολιάζει ο ιστορικός και κριτικός τέχνης Ντέννης Ζαχαρόπουλος.

Ο 71χρονος Κουνς επιμένει ότι η τέχνη του είναι μια πρόσκληση προς το κοινό να δει τον κόσμο με περισσότερη ελαφρότητα. Η προσωπική του ιστορία, από την παιδική του ηλικία σε μια οικογένεια που πίστευε στη διαρκή κοινωνική άνοδο μέχρι τις οικονομικές δυσκολίες των πρώτων χρόνων στη Νέα Υόρκη, διαμόρφωσε την αντίληψή του για την τέχνη ως χώρο δημοκρατικής συμμετοχής. Για τον Κουνς, η τέχνη δεν πρέπει να κρίνει αλλά να ενδυναμώνει.

«Απόλυτη ελευθερία»

«Μου αρέσουν τα έργα εκείνα που νιώθω ότι ωφελούν το ανθρώπινο γένος. Δεν μου αρέσουν τα πράγματα που είναι άσχημα ή έχουν μια απειλητική αιχμή πάνω τους. Μου αρέσουν τα πολύ αισιόδοξα έργα, εκείνα που μου δίνουν μια αίσθηση ένωσης με άλλους ανθρώπους», έχει πει, και μας το θυμίζει ο θεωρητικός και κριτικός τέχνης Τάκης Μαυρωτάς. «Επιμονα, στην κόψη του ξυραφιού, ο Κουνς συνεχίζει να παίζει με τις αλήθειες και τα ψέματά, τις επιθυμίες και τα παρμύθια της ζωής. Νομίζω ότι το κύριο χαρακτηριστικό του παραμένει η απόλυτη ελευθερία που δίνει στον εαυτό του την ώρα της δημιουργίας, η οποία συνοδεύεται από το παγινιώδες και ενίοτε σαρκαστικό του πνεύμα», τονίζει ο κ. Μαυρωτάς.

Λατρεία της επιφάνειας

Το έργο ανήκει στη σειρά «Antiquity», που επιχειρεί να συνδέσει την αρχαϊκή λατρεία της γονιμότητας με τη σύγχρονη λατρεία της επιφάνειας.

Το έργο «Balloon Venus Lespugue (Orange)» του Τζεφ Κουνς θα εκτίθεται στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης από τις 20 Μαρτίου έως τις 31 Αυγούστου 2026.

Μαγνητισμοί και καθρεφτισμοί

Του ΓΙΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

Δεν αποκλείεται, στο εγγύς μέλλον, να θεωρούμε πως, χάρη στον Τζεφ Κουνς, ο άνθρωπος απαλλάχθηκε από το άγχος που προκαλεί η αισθητική, επειδή επιβάλλει την επιστράτευση αυστηρών κριτηρίων αξιολόγησης του Ωραίου. Αυτό θα έχει συντελεστεί, επειδή τα έργα του Κουνς έπεισαν – ενώ αρχικά ανατρίχιαζαν– πως όλα παίζονται στο επίπεδο ενός «μ' αρέσει» ή «δεν μ' αρέσει» κι αρκεί να υψώσεις επαινετικά τον

αντίχειρά σου για να απαντηθεί το τι εστί Ωραίο.

Με άλλα λόγια ο Κουνς, με τα έργα του, προσφέρει «λεωφόρους απλούστευσης» της αξιολόγησης του Ωραίου. Και αυτές οδηγούν στην απλούστευση του ίδιου του Ωραίου. Αν, δηλαδή, σε μια κανονική εμπειρική πρόσληψή του διακρίνουμε τρία στάδια: α) εκείνο της έλξης του θεατή προς αυτό, β) εκείνο της γοήτευσης από αυτό και γ) εκείνο της προσκόλλησης στο έργο, σήμερα, πλέον, με μόλις ένα εί-

Ο Κουνς προσφέρει «λεωφόρους απλούστευσης» της αξιολόγησης του Ωραίου. Και αυτές οδηγούν στην απλούστευση του ίδιου του Ωραίου.

μαστε καλυμμένοι. Σίγουρα, το οφείλουμε και στην εποχή που τον ανέδειξε. Αλλά είναι και άλλο τόσο βέβαιο ότι ο Κουνς υπήρξε (και παραμένει) καλός «προπονητής» στο να γίνουμε γρηγορότεροι. Δεν μας νοιάζει πια ούτε η έλξη ούτε η γοήτευσή μας. Μας αρκεί που θα «μαγνητιστούμε» από το προτεινόμενο ως έργο τέχνης.

Και ο Κουνς έχει αυτό το ταλέντο: φτιάχνει έργα που «μαγνητίζουν». Κι αν συνυπολογίσουμε ότι κατέστησε τον εαυτό

του «brand», τότε θα καταλήγαμε πως: Ωραίο εστί η τελευταία δημιουργία του «brand» Κουνς που μας «μαγνητίζει».

Σαφώς και πχει ως παραδοξολογία ο παραπάνω ορισμός. Αλλά δεν είναι, με τον τρόπο που δεν είναι παράδοξο να λέμε ότι ο Κουνς «εκδημοκράτισε» τη σύγχρονη τέχνη, επειδή, με τα τόσο δημοφιλή έργα του, βοηθά τον απλό άνθρωπο να τη συναντήσει. Αλλά και επειδή, με τη σταθερή αγάπη του για τον γυαλισμένο ανοξείδωτο χάλυβα ως

υλικό των γλυπτών του και χάρη στα καθρεφτισμάτα που επιτρέπει, ενσωματώνει τον απλό θεατή στην καλλιτεχνική σύνθεση, μέσω του ειδώλου του που εμφανίζεται στην επιφάνεια του έργου όποτε το πλησιάζει. Αυτό κι αν είναι «εκδημοκρατισμός» της τέχνης!

Κατά τα άλλα, ο ερχομός του στην Αθήνα, με αφορμή την έκθεση της ευτραφούς Αφροδίτης του στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, θα ξυπνήσει και τα αίματα της κοσμικής Αθήνας!

ΑΝΑΜΟΧΛΕΥΣΕΙΣ

Του ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΠΑ

Η λίμπιντο του «πάνω»

Στα της γλώσσας και των «δαιμονίων» της επικεντρωμένη και σήμερα η στήλη. Δεν είναι μόνο θέμα εμμονών και «επαγγελματικής διαστροφής» η σχετική θεματολογία. Είναι και τα ερεθίσματα. Με άλλα λόγια, καθημερινά, στοιχειωδώς να παρακολουθείς όσα λέγονται και γράφονται, δεν είναι λίγα αυτά που προσφέρονται για σχολιασμό. Κάποια βγάζουν μάτι. Κάποια άλλα είναι απλώς άχαρα ή άκομψα, μικροστραβοτιμονιές ή φαλτσάκια.

Και πρώτα απ' όλα, μια μικρή ουρά από την προηγούμενη «Αναμόχλευση», όπου υπήρχε εκτενής αναφορά στο πεζό ή κεφαλαίο αρχικό προκειμένου περί γεωγραφικών προσδιορισμών. Ίσως το πιο γλαφυρό παράδειγμα αυτού που επισήμαινα είναι το Βιετνάμ. Ξέρετε, εκεί όπου (όχι, που) «βομβάρδισαν το ρύζι». Όπως, λοιπόν, έχουμε τη Βόρεια και τη Νότια Κορέα, δυο χωριστές χώρες, που προφανώς γράφονται με κεφαλαίο Β και Ν αντίστοιχα, κάποτε είχαμε το Βόρειο και το Νότιο Βιετνάμ, δυο χωριστές χώρες. Μετά το 1976, οπότε (όχι, που) η χώρα ενώθηκε υπό την κυριαρχία των Βορειοβιετναμέζων, νικητών στον αιματηρότατο Εμφύλιο, μπορεί να γίνεται λόγος μόνο για βόρειο και για νότιο τμήμα αντίστοιχα της ενιαίας πλέον χώρας Βιετνάμ. Και κάτι ακόμα: βεβαίως η Νότια Καρολίνα και η Βόρεια Ντακότα, αφού πρόκειται για πολιτείες των ΗΠΑ, αλλά η νότια

Καρολίνα ή η βόρεια Λουιζιάνα, αφού πρόκειται για το νότιο ή το βόρειο τμήμα μιας πολιτείας.

Και από τα «γεωγραφικά» στα «τοπικίζοντα». Με αφορμή τον εύλογο θόρυβο που έχει προκληθεί από τις φωτογραφίες των μελλοθανάτων της Καισαριανής και τα πολλά που γράφονται, έπεσε το μάτι μου σε κείμενο με τίτλο «Σκέψεις πάνω στις φωτογραφίες». Παλιό, διαχρονικό κουσούρι της γλώσσας, προφορικής και γραπτής, αυτά τα οποία αποκαλώ «τοπικίζοντα»: *πάνω, μέσα, πέρα*, κ.ά. Θυμάμαι παλαιότερα βιβλία (κυκλοφορούν προφανώς και σήμερα) με τίτλους όπως «Γύρω στον

Η άχαρη χρήση του «πάνω» παρατηρείται κατεχοχίν προκειμένου για έργα τέχνης και για μουσικές συνθέσεις.

Σολωμό» ή «Πάνω στη δικτατορία του προλεταριάτου», αντί του απλούστατου, ελληνικότατου και επαρκέστατου για: «Σκέψεις για τις φωτογραφίες», «Για τον Σολωμό», «Για τη δικτατορία του προλεταριάτου», κ.ο.κ. Ούτε «πάνω» στον Σολωμό ανεβαίνουν ούτε «γύρω» του κινούμαστε. Όπως έχω επισημάνει και με άλλη ευκαιρία, αυτά είναι μηχανιστική μεταφορά στα καθ' ημάς

Ο Σίγκμουντ Φρόιντ ποζάρει στον γλύπτη Οσκαρ Νέμον, ο οποίος φιλοτεχνεί την προτομή του. Ο όρος «libido», τον οποίο εισήγαγε ο πατέρας της ψυχανάλυσης, βασάνισε επί δεκαετίες τους Έλληνες μεταφραστές με αποτέλεσμα λέξεις όπως αφροδισία, φιλότης, ίμερος, Λιβιδώ (όπως η Σαπφώ και η Γοργώ) κ.ά.

των γαλλικών *sur, autour de*, κ.λπ. Ασε πια η κατάχρηση εκείνου του *πέρα*, το οποίο τείνει να εξοβελίσει το επαρκέστατο και διόλου καθαρευουσιάνικο εκτός: «Αυτό, *πέρα* από παράλογο, είναι και άστοχο», διάβασα πρόσφατα κάπου. Γιατί, άραγε, αυτή η απέχθεια για το *εκτός* και η προτίμηση για το λαϊκίζον *πέρα*, το οποίο μάλλον σε ποιητικές –ίσως και λίγο βουκολικές– διατυπώσεις

και πηγές παραπέμπει («Πέρα στους *πέρα* κάμπους», «Πέρα απ' το θολό ποτάμι», κ.ο.κ.);

Μάλιστα, αυτή η άχαρη χρήση του *πάνω* παρατηρείται κατεχοχίν προκειμένου για έργα τέχνης, και κυρίως για μουσικές συνθέσεις. Γίνεται έτσι λόγος για το συμφωνικό ποίημα του Ντεμπυσύ «Πρελούδιο στο απομνημόσυνο ενός φάνου», *πάνω* στο ποίημα του Μαλαρμέ «Το απομνη-

μόσυνο ενός φάνου», («L'après-midi d'un faune»). Ή στα δικά μας, για το «Αξιον Εστί» του Μίκη Θεοδωράκη *πάνω* σε ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη. Κι όλα αυτά, αντί της πολύ πιο ορθής διατύπωσης «Το Αξιον Εστί του Θεοδωράκη, βασισμένο στο (ομότιτλο) ποίημα του Ελύτη». Γιατί, λοιπόν, οι «σκέψεις» να γίνονται «πάνω στις φωτογραφίες»; Αβολο δεν είναι; Ασε που υπάρχει και κίνδυνος να καταστραφούν οι φωτογραφίες, αν πότε ο ένας και πότε ο άλλος ανεβαίνει... πάνω τους.

Θα κλείσω με επιδόρπια, γλωσσικού χαρακτήρα και αυτά, αλλά αρκετά διαφορετικά μεταξύ

Το «πέρα» τείνει να εξοβελίσει το επαρκέστατο και διόλου καθαρευουσιάνικο «εκτός».

τους. Πρόσφατα με απασχόλησαν οι κατά καιρούς μεταφράσεις και αποδόσεις στα ελληνικά του πασίγνωστου φροϋδικού όρου *libido*. Συνήθως, τον συναντάμε αμετάφραστο, και μάλιστα είτε με λατινικούς χαρακτήρες (η *libido*), είτε με ελληνικούς (η *λίμπιντο*), άκλιτο: η *λίμπιντο*, της *λίμπιντο*, κ.λπ. Έχουν επιχειρηθεί πάντως και αποδόσεις του στα ελληνικά, κυρίως από πα-

λαιότερους: *αφροδισία, φιλότης, ίμερος, Λιβιδώ* (όπως η Σαπφώ και η Γοργώ), *γενετήσια ορμή*, ακόμα και *γενετήσια πείνα*(!). Διαλέγεις και παίρνεις. Προσωπικά, όταν μεταφράζω, είτε αρκούμαι στο άκλιτο *λίμπιντο*, είτε (σε συνάρτηση και με τα συμφραζόμενα) επιλέγω το *γενετήσια ορμή*. Με την ευκαιρία πάντως που βρίσκομαι στην ευρύτερη περιοχή των *γενετήσιων*, ιδού και ένα μεζεδάκι. Τηλεοπτικός ρεπόρτερ μεταδίδει: «Ο εξηντατριάχρονος συνελήφθη για ασέλγεια ανηλίκων». Βρε τους μπαγάσες, τους ανήλικους, σκέφτηκα. Σαν δεν ντρέπονται! Μένει, βέβαια, η απορία: Αφού κατά τη διατύπωση του ρεπόρτερ οι ανήλικοι ασέληψαν, τον καπμένο τον εξηντατριάχρονο γιατί τον συνέλαβαν;

Διαλέγεις και παίρνεις

Με «γεωγραφικά» άρχισα, με γεωγραφικά θα κλείσω. Μεγάλο μπέρδεμα η γαλλική επαρχία Lorraine!

Η διπλανή της, η Alsace, είναι τόσο βολική η καμμένη: η Αλσατία, της Αλσατίας, ο Αλσατός, οι Αλσατοί, κ.ο.κ. Από την άλλη, η Lorraine, όχι μόνο δυσκολεύεται να «φτιάξει» στα ελληνικά επίθετο (ο Λορένος;), αλλά την έχω συναντήσει και με οκτώ(!) διαφορετικούς τρόπους μεταγγραμμένη: Λορένη, Λοραίνη, Λωρένη, Λωραίνη, Λορρένη, Λορραίνη, Λωρρένη, Λωρραίνη. Εδώ κι αν διαλέγεις και παίρνεις!

PRESSING
PODCAST EDITION

Με τον Ανδρέα Βιολάρη
και τον Λούη Νικολάου

24SPORTS

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Ο Αλεξάντρ Καντορό μάγεψε το κοινό με τη μεγάλης ταχύτητας και ασύλληπτης καθαρότητας δεξιотехνία του, όπως επίσης με την εκφραστικότητά του.

Συναρπαστικός Γέρβι, εντυπωσιακός Καντορό

Με τη Φιλαρμονική Ορχήστρα του Λονδίνου ξεκίνησε στις 7 Μαρτίου το Φεστιβάλ της Άνοιξης στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης» ο Εσθονός Πάαβο Γέρβι, σήμερα μουσικός διευθυντής της περίφημης ορχήστρας της «Τόνχαλε» της Ζυρίχης, διύθυσε τη δεύτερη Συμφωνία του Ζαν Σιμπέλιους καθώς επίσης το δεύτερο Κοντσέρτο για πιάνο του Τσαϊκόφσκι. Σολίστ ήταν ο 28χρονος Γάλλος Αλεξάντρ Καντορό.

Στη σκιά του πληθωρικού πρώτου Κοντσέρτου για πιάνο του Τσαϊκόφσκι, το δεύτερο διαθέτει χαρακτήρα που ξεχωρίζει πολύ λιγότερο. Είναι, όμως, το έργο με το οποίο ο Καντορό κέρδισε το 2019 τον περίφημο Διαγωνισμό Τσαϊκόφσκι. Οχι άδικα, όπως φάνηκε και στην Αθήνα. Ο Καντορό εντυπωσίασε πράγματι με τη μεγάλης ταχύτητας και ασύλληπτης καθαρότητας δεξιотехνία του, η οποία, παρ' όλα αυτά, δεν κατέληγε σε έναν καταρράκτη από νότες, αλλά σεβό-

Με έναν εμπνευσμένο αρχιμουσικό κι έναν λαμπερό σολίστα ήρθε στην Αθήνα η Φιλαρμονική του Λονδίνου.

δού συνθέτη είναι η σκοτεινή, ζοφερή διάθεση και η εναλλαγή ανάμεσα σε ατιμόσφαιρες γεμάτες αγωνία, θλίψη και ταραχή. Παρότι ο Σιμπέλιους βρισκόταν στην ιταλική εξοχή όταν εμπνεύστηκε τη μουσική, το συγκεκριμένο έργο δεν αποτελεί εξαίρεση. Ακόμα και η κολοσσιαία εκτόνωση στο τελευταίο μέρος, δύσκολα θα έλεγε κανείς ότι καταυγάζεται από μεσογειακό φως.

Εχοντας στη διάθεσή του μια ορχήστρα με εντυπωσιακά ελεγχόμενη δυναμική, αποτελούμενη από μουσικούς που ξεχωρίζουν ως μονάδες αλλά λειτουργούν εξίσου αποτελεσματικά ως σύνολο, ο Πάαβο Γέρβι έδωσε σε καθένα από τα σύντομα μουσικά θέματα του πρώτου μέρους την ξεχωριστή του ατιμόσφαιρα και στις σαρωτικές μελωδικές φράσεις του τέλους την ορμή και τη μεγαλοπρέπεια που τους έπρεπε. Ανέδειξε τα τρομακτικά σκοτάδια του δεύτερου μέρους και απέδωσε με θεαλλώδη τρόπο το τρίτο. Συνολικά, προσέφερε μια έντονα δραματική ερμηνεία, με αναρίθμητες, συναρπαστικές αποχρώσεις του γκριζου, ακόμα και στη λαμπερή της κατάληξη.

Ρεσιτάλ Καρποδίνη

Τρεις βραδιές νωρίτερα, στις 4 Μαρτίου, στην αίθουσα «Αρns Γαρουφαλής» του Ωδείου Αθηνών, η πιανίστρια Λευκή Καρποδίνη παρουσίασε ένα ενδιάφέρον πρόγραμμα. Ξεκίνησε με τη Φαντασία σε ντο ελάσσονα (Κ. 475) του Μότσαρτ.

Συνολικά χειρίστηκε με πλαστικότητα τη δυναμική και την ταχύτητα σε κάθε ενότητα του έργου. Εστίασε μάλλον περισσότερο στην ανάδειξη της πιο δραματικής και συναισθηματικά έντονης διάθεσης, όπως και στη μελαγχολία της μουσικής, ενώ ίσως φώτισε λιγότερο την τρυφερότητα που υπάρχει εξίσου στη γεμάτη φαντασία αυτή σύνθεση. Ακολούθησε η Φαντασία σε φα ελάσσονα, έργο 49, του Σοπέν, ενώ στο δεύτερο μέρος ακούστηκε η «Κραϊσλερίανα» του Σούμαν. Και τα δύο αυτά έργα στηρίζονται στις κάποτε ακραίες αντιθέσεις κάθε είδους. Τον τόνο στις ερμηνείες της Καρποδίνη έδιναν η δεξιотехνία και ο δυναμισμός, ο οποίος έμοιαζε να επιπράζει εξίσου τα λυρικά εδάφια, εκεί όπου θα περίμενε κανείς ισως μεγαλύτερη λεπτότητα στην έκφραση και άνεση στον χρόνο. Η βραδιά ολοκληρώθηκε λυρικά, με χαμόγελο, χάρη σε ένα νοσταλγικό βάλς σε ντο ελάσσονα της ίδιας της πιανίστριας.

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΘΕΑΤΡΟ (Ευμολπιδών 45, Κεραμεικό). Μέχρι τις 5 Απριλίου. Το «Ψέμα του Μυαλού», του Σαμ Σέπαρντ. Μετάφραση: Γιώργος Χατζηνικολάου Σκηνοθεσία: Ελένη Σκότη Παιζουν: Μελέτης Γεωργιάδης, Βαγγελιώ Ανδρεαδάκη, Κατερίνα Γιαμαλή, Ορέστης Τζιόβας, Γιώργος Τριανταφυλίδης, Βαγγέλης Αμπατζής, Ηβη Νικολαΐδου, Μαρία Δαρμασιώτη.

Ο Γιώργος Τριανταφυλίδης με την ερμηνεία του ως «Τζέικ» δεν περνάει το κατώφλι της υπερβολής στην παράσταση το «Ψέμα του Μυαλού», που σκηνοθετεί η Ελένη Σκότη. Σε δεύτερο πλάνο η Ηβη Νικολαΐδου στον ρόλο της «Σάλι».

Ο άτλας της «τρελαμάρας» και το αίνιγμα του Σέπαρντ

Ο Σαμ Σέπαρντ, που πολλοί τον περιέγραφαν ως «Ευγένιο Ο'Νηλ ντυμένο καουμπόη», θεωρήθηκε εξαρχής σουρεαλιστικός δραματογράφος. Αυτό ισχύει, αλλά εν μέρει. Γιατί ο Σέπαρντ επιτρέπει στον γνήσιο σουρεαλισμό να εισβάλει ορμητικά μόνο κατά στιγμές και στις λεπτομέρειες της «ατιμόσφαιρας του ετοιμόρροπου» της ανθρώπινης συνθήκης. Διλητηριάζει τον ατόφιο ρεαλισμό του διαρκούς Φαρ Ουέστ της Αμερικής με σβέλτες υπερδόσεις της αίσθησης ενός ονειρώδους στοιχείου, που μοιάζει οργανικά ενσωματωμένο στην πραγματικότητα των δραματικών προσώπων του. Έτσι, ο θεατής αιφνιδιάζεται από σύντομες κωμικές ακυρώσεις κάθε αξίας που ίσως αναγνωρίζει ο' αυτά.

Στην πορεία, οι ήρωές του επιβεβαιώνουν με κάθε τρόπο ότι είναι θύματα των βεβαιότητων τους – κάτι που ούτε συνειδητοποιούν ούτε παραδέχονται εκ των υστέρων. Κι έτσι, καταστρέφονται, έχοντας παραμείνει αμετάπλωτοι στον δρόμο προς την ήττα τους. Πέφτουν υπερασπιζόμενοι πεισματικά το προσωπικό τους τίποτα – που τελικά διασώζεται αγρατζούνιστο.

Αγάπη με όρια

Ο Σέπαρντ ωστόσο αγαπά τα δραματικά πρόσωπα που δημιουργεί. Βέβαια, η αγάπη του έχει όρια. Ας πούμε, δεν τους χαρίζεται. Είναι δίκαιος απέναντί τους, όπως μόνο ένας μισάνθρωπος γίνεται ακριβής στο ζύγισμα της περί δικαίου αίσθησης. Κι έτσι, αποδίδει τα πρόσωπα αυτά σε όλη τους τη διάλυση, χωρίς εξαιτίας της να μειώνεται η περιορισμένη αγάπη του για κείνα.

Το «Ψέμα του Μυαλού» είναι ένας άτλας χαρτογράφησης των παραπάνω.

Όμως, σπάνια συγκαταλέγεται στη λίστα με τα καλύτερα έργα του. Μάλλον επειδή κάνει «κοιλίτσες» καθόσον διάφορα παράπλευρα δεδομένα εισάγονται, χωρίς ευκρινή σύνδεση με την κύρια πλοκή για να φαίνεται ότι την προάγουν. Παραδείγματα: Ποια είναι ακριβώς η σχέση του κεντρικού ζευγριού Τζέικ με τη μητέρα του Λορέν και την αδελφή του; Και ποια η σχέση αυτής της μητέρας με τα τρία παιδιά της; Τι ενώνει και χωρίζει τον Τζέικ από τ' αδελφια του Φράνκι και Σάλι; Γιατί είναι αδιέξοδη η σχέση του Μάικ (δηλαδή του κύριου αντιπαιχτού Τζέικ) με τον πατέρα του Μπέιλορ; Γιατί οι δευτερεύουσες πτυχές της ιστορίας επιβραδύνουν την επιδίωξη του Τζέικ να βρει τη γυναίκα

του Μπεθ, επειδή, μετά την απόπειρά του να τη σκοτώσει λόγω ζήλιας, οι γονείς της –Μπέιλορ και Μεγκ, με φύλακα τον Μάικ– την κρατούν σπίτι τους; Όλα αυτά και ο εσωτερικός διχασμός που προκαλούν στα δραματικά πρόσωπα βαραίνουν με πληροφορίες τον θεατή, που φτάνει να νιώσει ότι κάτι είναι απροσπλάστο για κείνον ώστε να σχημάτιζε μια καθαρότερη γενική εικόνα.

Γι' αυτό και δεν αποκλείεται να φύγει κάποιος λίγο κατσούφης από το θέατρο.

Ευτυχώς όμως για κείνον, η σκέψη του παραμένει αιχμάλωτη του συμφυρμού δευτερευόντων στοιχείων. Κι έτσι, παίρνοντας το αίνιγμα στο σπίτι, του δίνει τελικά μια λύση, που, κατά πάσα πιθανότητα, την έχει πλέξει με νήμα την «τρελαμάρα» – μια λέξη λαϊκότροπη και απαραίτητη. Γιατί αν η «τρέλα» εκφράζει με ακρίβεια την παθολογική ανατροπή της διανοητικής ισορροπίας, δεν περιγράφει την κατάσταση, όπου η διανοητική ισορροπία θεμελιώνεται σε μια

Η σκηνοθεσία της Ελένης Σκότη προσφέρει τη μεγάλη της αναγνωρισμένη «σπεσιαλιτέ»: ένα επίπεδο υποκριτικής πολύ ανώτερης βαθμίδας από τον μέσο όρο στο ρεαλιστικό θέατρο.

ει υποβασταζόμενη από τους ηθοποιούς. Καθότι, αν το μεταφρασμένο κείμενο ήταν μαρτιτικός αγρός, οι αγγλισμοί του θα ήταν τ' ανθισμένα αγριολούλουδα και ο θεατής θα αποχωρούσε μ' ένα μεγάλο σαν αγκαλιά μπουκέτο από «εκεί έξω» (βλ. out there).

Η σκηνοθεσία της Ελένης Σκότη προσφέρει τη μεγάλη της αναγνωρισμένη «σπεσιαλιτέ»: ένα επίπεδο υποκριτικής πολύ ανώτερης βαθμίδας από τον μέσο όρο στο ρεαλιστικό θέατρο. Οστόσο κλωτσάει λίγο το «παρκάρισμα» των ηθοποιών στο εκάστοτε από τα δύο σκηνογραφικά περιβάλλοντα, όπου δεν συμβαίνει κάποια δράση.

Αξιόλογες ερμηνείες

Ο Γιώργος Τριανταφυλίδης, ως Τζέικ, κρατιέται στο κρίσιμο σημείο μπροστά από το κατώφλι που περιβολής, χωρίς να αφεθεί στον πειρασμό να το δρασκειώσει. Η επιτυχημένη αυτοσυγκράτησή του κάνει τον ρόλο ακόμη πιο αβανταδόρικο και εξ αυτού ο θεατής κινδυνεύει να μην παρατηρήσει πόσο σημαντικός είναι ο Βαγγέλης Αμπατζής στον αινιγματικό ρόλο του Φράνκι. Δύσκολος και αινιγματικός είναι και ο ρόλος της Μεγκ, η οποία απαντά στην πραγματικότητα με καθολική άρνησή της. Προσποιείται ότι όλα βαίνουν καλά, ενώ αυτό δεν ισχύει. Είναι σαν αόρατη, επειδή το πρόσωπό της είναι μια μάσκα που απεικονίζει το πρόσωπό της. Για να διακρίνει ο θεατής τη μάσκα που κρύβει αυτό που συγχρόνως δείχνει, χρειάζεται λεπτότητα στον απότομο χειρισμό των εναλλαγών από την υποταγή στην κυνική αντίδραση ο' αυτήν, που η Βαγγελιώ Ανδρεαδάκη την έχει στο τσεπάκι της.

Η Κατερίνα Γιαμαλή, στον ρόλο της Λορέν, στέκεται ως «πρώτο βιολί» που δίνει τον σωστό τόνο της «τρελαμάρας» και «κουρδίζει» την παράσταση πάνω σε αυτόν.

Ο Μελέτης Γεωργιάδης, ως Μπέιλορ, προσθέτει μια κορυφαία στιγμή στην καριέρα του. Με κατεβαμένη τη φωνή του στο έπακρο, παίζει έναν πολύ σύνθετο ρόλο, που περιλαμβάνει στοιχεία από: «οικιακό Τραμπ», «ρουστίκ άρχοντα», «ΜΑΓΑ με χρονοκαθυστέρηση, λόγω επικοινωνίας διαμέσου έντυπης αλληλογραφίας» και «ιδεοψυχαναγκαστική νευρωσάρα που θανατώνει εξ αμελείας». Μαζί με τη Βαγγελιώ Ανδρεαδάκη πετυχαίνουν μια αξία μεταφορά στη θεατρική σκηνή, του «American Gothic», ενός από τα πιο γνωστά κι αξιοθαύμαστα πορτρέτα της αμερικανικής ζωγραφικής, που φιλοτέχνησε, το 1930, ο Γκραντ Γουντ.

Η Εύα Νάθηνα αυτές τις μέρες δουλεύει εντατικά πάνω στο σενάριο της επερχόμενης ταινίας της για τον Μίκη Θεοδωράκη, ωστόσο απόλαυσε την πρώτη συμμετοχή της στην ψηφοφορία για τα Οσκαρ. «Είχα πολλά χρόνια να δω τόσο πολλές ταινίες, όμως πλέον νομίζω ότι και να μην είχα ψήφο, θα έμπαينا στη διαδικασία γιατί ήταν συναρπαστικό», λέει.

Εύα Νάθηνα, σκηνογράφος, ενδυματολόγος και σκηνοθέτης

Στα Οσκαρ ψήφισα με την καρδιά

Η «Φόνισσα», η είσοδος στην Ακαδημία και οι εκτιμήσεις της για την αποψινή απονομή

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Στα τέλη του 2024 η Εύα Νάθηνα βρισκόταν στο Λος Αντζελες για τη (σύντομη) προωθητική καμπάνια της «Φόνισσας», στο πλαίσιο της υποψηφιότητάς της για το Οσκαρ διεθνούς ταινίας. Εκεί αποφάσισε να στείλει ένα μήνυμα στον διακεκριμένο Αμερικανό ενδυματολόγο Εντουάρντο Κάστρο, τον οποίο ήδη ακολουθούσε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, προκειμένου να τον καλέσει στην προβολή της ταινίας της. Η έκπληξη της ήταν μεγάλη όταν εκείνος απάντησε ότι, ως μέλος της Ακαδημίας, έχει δει ήδη τη «Φόνισσα», η οποία μάλιστα τον ενθουσίασε ως προς την καλλιτεχνική της αρτιότητα, ωστόσο η συνέχεια ήταν ακόμα πιο απίστευτη: «Ξέρεις, Εύα, εκτός από μέλος, ανήκω και σε μια ομάδα εντεταλμένων, οι οποίοι προτείνουν νέα μέλη για την Ακαδημία. Θα ήθελες να μου στείλεις ένα φάκελο με τη δουλειά σου ως ενδυματολόγου για να σε προτείνω;» αφηγείται η ίδια η Νάθηνα, την οποία συναντώ δέκα μέρες πριν από την οσκαρική τελετή.

«Να σου πω την αλήθεια, αρχικά δεν το πολυπίστεψα, θεώρησα ότι ίσως το κάνει από ευγένεια, επειδή δεν μπορούσε να έρθει στην προβολή. Όμως τελικά το εννοούσε. Οπότε, μόλις γύρισα, έτοιμασα όσα απαιτούνταν και τα έστειλα. Και μετά το... ξέχασα. Μέχρι που μήνες αργότερα έλαβα ένα καινούργιο μήνυμα από τον Εντουάρντο: «Εύα, συγχαρητήρια, είσαι μία από εμάς!», θυμάται η Ελληνίδα δημιουργός. Η ίδια είναι μία από τους 22 επαγγελματίες της ειδικότητας της πα-

γκοσμίας οι οποίοι έγιναν φέτος νέα –και ισόβια– μέλη της οσκαρικής Ακαδημίας.

Η ψηφοφορία

Το βράδυ της συνάντησής μας στα γραφεία της View Master, όπου αυτές τις μέρες δουλεύει εντατικά πάνω στο σενάριο της επερχόμενης ταινίας της για τον Μίκη Θεοδωράκη, η Νάθηνα είχε μόλις ολοκληρώσει την ηλεκτρονική ψηφοφορία της για τα Οσκαρ. «Από την αρχή μου τόνισαν πόσο σημαντικό είναι να βλέπουμε όλες τις ταινίες πριν ψηφίσουμε και κατά το δυνατόν στη μεγάλη οθόνη. Εγώ βέβαια αναγκαστικά είδα τις περισσότερες μέσα από την ειδική πλατφόρμα, όπου όλα γίνονται αυστηρά με ταυτοποιήσεις μέσω κωδικών στο κινητό κ.ο.κ. Τελικά μπαίνεις στην πλατφόρμα και ψηφίζεις, μόνο όμως στις κατηγορίες που έχεις δει όλες τις ταινίες. Το σύστημα τα καταγράφει όλα αυτά και μόνο τότε σου δίνει πρόσβαση για να ψηφίσεις», εξηγεί η Νάθηνα.

Φυσικά γρήγορα η κουβέντα μας έρχεται στις ίδιες τις ταινίες, οι οποίες απόψε κονταροχτυπιούνται για τα πολυπόθητα χρυσά αγαλματίδια. «Αρχικά ομολογώ ότι είχα πολλά χρόνια να δω τόσο πολλές ταινίες, όμως πλέον νομίζω ότι και να μην είχα ψήφο, θα έμπαينا στη διαδικασία γιατί ήταν συναρπαστικό. Συνειδητοποίησα ότι χαίρομαι πραγματικά έπειτα από κάθε ταινία που μου άρεσε. Είναι αυτή η χαρά δίχως αίσθημα ιδιοκτησίας – το χαιρεσαι σαν να το έχεις κάνει εσύ, χωρίς μάλιστα να έχεις τραβήξει την κούραση και το άγχος για να γίνει», λέει γελώντας η Νάθηνα.

Μου ξεκαθαρίζει ότι δεν επιτρέπεται να μοιραστεί τις ακρι-

βεις ψήφους της ανά κατηγορία, όμως μιλάει πρόθυμα για τη διαδικασία που ακολούθησε και τις ταινίες που της άρεσαν περισσότερο. «Εγώ πάντα είμαι ανορθόδοξη, μου αρέσει να πηγαίνω με τις εξαιρέσεις, οπότε αυτό ακολούθησα και εδώ. Πήγα με την καρδιά μου και με τις εξαιρέσεις. Δεν έχω προσλαμβάνουσες από προηγούμενες χρονιές, αλλά μου φάνηκε ότι η φετινή “σοδειά” ήταν πολύ καλή. Αγάπησα τη “Συναισθηματική αξία” του Γιοακίμ Τρίερ. Όπως και να το κάνουμε, το ευρωπαϊκό σινεμά μιλάει αλλιώς στις καρδιές μας. Είδα τον Στέλαν Σκάρσγκαρντ στα βραβεία της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Κινηματογράφου και παρότι συνήθως ντρέπομαι σε κάτι τέτοια, τον πλησίασα και του είπα “εσείς είστε ο νικητής”. Και την άλλη μέρα όντως πήρε το βραβείο. Έχει κάνει φανταστική δουλειά και εκείνος και ο Τρίερ. Είναι μια σπουδαία ταινία που σε πάει στην ουσία. Προσωπικά είχα κάνει όλη αυτή

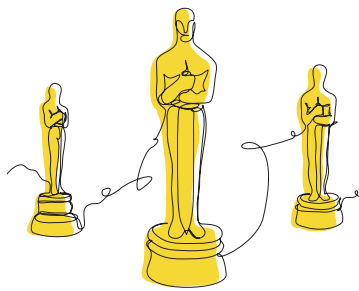
την έρευνα πάνω στο διαγενεακό τραύμα για τη “Φόνισσα”, οπότε η πρόθεση του δημιουργού –δεν κάνω συγκρίσεις, το λέω με ταπεινότητα– μου φάνηκε συγγενής με τη δική μου», αναφέρει η Νάθηνα.

Επόμενη στάση, το «Αμνέτ» της Κλόε Ζάο: «Υπέροχο στην κινηματογράφηση. Επίσης εντυπωσιακό το πώς μια τόσο γνωστή ιστορία όσο αυτή του “Αμνέτ” καταφέρνει να ξαναδιαβαστεί από την αρχή με αυτόν τον τρόπο», λέει. Όταν της επισημαίνω την καταπληκτική ερμηνεία της πρωταγωνίστριας, Τζέσι Μπάκλεϊ, έχει κάτι να συμπληρώσει: «Μεγαλύτερος πρωταγωνιστής είναι νομίζω το πένθος και το πώς αυτό μπορεί τελικά να φτάσει στον εξαγνισμό και στην κάθαρση μέσω της τέχνης». Όσο για το φαβορί στην κατηγορία της καλύτερης ταινίας, «Μια μάχη μετά την άλλη», η Νάθηνα δηλώνει... έκπληκτη: «Βασικά εξεπλάγην που αυτή η ταινία γυρίστηκε στη σημερινή Αμερική και ειδικά από ένα μεγάλο στούντιο. Είναι σαν να μας βάζει στα ενδότερα ενός ολόκληρου παρασκηνίου, σχολιάζοντας όσα συμβαίνουν στις σύγχρονες ΗΠΑ. Και με τον Λεονάρντο ντι Κάπριο έπαθα πλάκα –γενικώς είναι εξαιρετική χρονιά για τους ανδρικούς ρόλους, όμως αυτός, κατά τη γνώμη μου, ξεχωρίζει. Εκείνος αντιθέτως που με “πέταξε έξω” ήταν ο Σον Πεν, με την τόσο εμφανή μανιέρα του. Επίσης ήθελα να πω πόσο θετικά με ξάφνιασε η Κέιτ Χάντσον με τη δουλειά της στο “Song Sung Blue”. Είχα την αίσθηση ότι είναι μια χολιγουντιανή ενζένι, κι όμως τσαλακώθηκε τόσο πολύ για αυτή την ταινία μετρημένα σπαρακτική ερμηνεία, χωρίς ευκολίες».

Όπως συμβαίνει συνήθως σε τέτοιες κουβέντες, η μία αναφορά οδηγεί στην επόμενη, ωστόσο από κοινού αποφασίζουμε να σταθούμε στη «Βουγονία» του Γιώργου Λάνθιμου. «Οχι ότι ευλογούμε τα γένια μας, αλλά είναι μια εξαιρετική ταινία. Μου άρεσε και για έναν άλλο λόγο: ο Λάνθιμος, που τον ξέρω και τον αγαπώ χρόνια, δικαιώνει τον δημιουργό, που έχει κερδίσει το ελεύθερο να τον χρηματοδοτούν για να κάνει ό,τι θέλει. Είναι πολύ σημαντικό κάποιος να μας θυμίζει ότι γίνεται».

Το 16 φορές υποψήφιο «Αμαρτωλοί», από την άλλη, δεν ενθουσίασε τόσο πολύ τη Νάθηνα: «Θαύμασα αυτό το πάντρεμα των ειδών που κάνει, όμως δυο-τρία σημεία με... ξενέρωσαν πολύ. Ειδικά όταν μπήκε και ο ράπερ, με ξένισε εντελώς: Ο.Κ., να δούμε το μονοπάτι της μαύρης μουσικής παράδοσης, αλλά να “διακτινιστούμε” και στο μέλλον, το θεωρώ υπερβολή. Δηλαδή παίρνω την μουσική, σ’ τη μασάω και σ’ τη δίνω να μην κουραστείς».

Παρόμοιο ήταν το σχόλιό της και για το «Φράνκενσταϊν» του Γκιγιέρμο ντελ Τόρο, το οποίο είναι μεγάλο φαβορί και στην κατηγορία της δικής της ειδικότητας ως ενδυματολόγου. «Για εμένα η ταινία τέτοιου στυλ που δεν έχει ξεπεραστεί ακόμα είναι ο “Δράκουλας” του Κόπολα, με εκείνο το τόσο εξεζητημένο κοστούμι του Γκάρι Ολντμαν, όπως και το νυφικό της Σέιντι Φροστ. Στο “Φράνκενσταϊν” γίνεται μια αντίστοιχη δουλειά, η οποία όμως είναι μαξιμαλιστική και με κάποια αυταρέσκεια. Εγώ είμαι πιο κοντά στην αισθητική του “Αμνέτ”. Μου αρέσει κάτι να μιλάει, όχι να φωνάζει».

Η τελετή απονομής των φετινών βραβείων Οσκαρ θα πραγματοποιηθεί απόψε στο Dolby Theatre του Λος Αντζελες (01.00 ώρα Ελλάδος). Η Cosmote TV αναμεταδίδει την τελετή στην Ελλάδα.

Τα φαβορί για το χρυσό αγαλματίδιο της Ακαδημίας

ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΤΑΙΝΙΑ

Η λογική λέει ότι η φόρα που έχει συγκεντρώσει το «Μια μάχη μετά την άλλη» δεν μπορεί να ανατραπεί. Το φιλμ του Πολ Τόμας Αντερσον αξίζει και λογικά θα πάρει το τελευταίο Οσκαρ της βραδιάς, ωστόσο ως κρατήσουμε ανοικτό και ένα μικρό παράθυρο για το «Αμαρτωλοί» του Ράιαν Κούγκλερ, το οποίο έκανε δυναμικό τελείωμα στην οσκαρική κούρσα.

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ

Εδώ τα πράγματα είναι ακόμα πιο ξεκάθαρα, με τον Πολ Τόμας Αντερσον να κερδίζει –εκτός συγκλονιστικού απρόοπτου– το πρώτο Οσκαρ της καριέρας του για ένα απόλυτα σύγχρονο, υβριδικό φιλμ, το οποίο περιγράφει απολαυστικά τη δικασμένη Αμερική του σήμερα.

ΣΕΝΑΡΙΟ

Το πρωτότυπο –και εξαιρετικά ευφάνταστο– σενάριο που έγραψε ο Ράιαν Κούγκλερ για το «Αμαρτωλοί» φαίνεται να έχει τη νίκη στο τσεπάκι, ενώ κάτι ανάλογο συμβαίνει και στην κατηγορία του διασκευασμένου σεναρίου, με τη δουλειά του Πολ Τόμας Αντερσον για το «Μια μάχη μετά την άλλη».

Α΄ ΑΝΔΡΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ

Η πιο αμφίρροπη κατηγορία των φετινών Οσκαρ, με τον μέχρι πρότινος βέβαιο νικητή, Τιμοτέ Σαλαμέ, να βλέπει την κατάσταση να ανατρέπεται –έβαλε και ο ίδιος το χέρι του– άρδην. Πλέον, το χρυσό αγαλματίδιο μάλλον καταλήγει στον Μάικλ Μπ. Τζόρνταν («Αμαρτωλοί»).

Α΄ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΡΟΛΟΣ

Κι εδώ τα πράγματα είναι αρκετά ξεκάθαρα καθώς η Τζέσι Μπάκλεϊ του «Αμνέτ» θεωρείται απίθανο να χάσει το Οσκαρ. Θα είναι το πρώτο της καριέρας της και φυσικά το αξίζει για μια υπέροχη ερμηνεία, στην πιο συγκινητική ταινία της χρονιάς.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΟ
ΚΟΥΡΕΜΑ
ΚΑΙ Η
ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2013

Μια καταγραφή της πορείας προς
την καταστροφή μέσα από τα άρθρα
της Καθημερινής, 2008-2013

ΕΡΧΕΤΑΙ
ΜΕ ΤΗΝ

